rankos

elektroninis literatūrinis žurnalas, 2015, Nr. 1

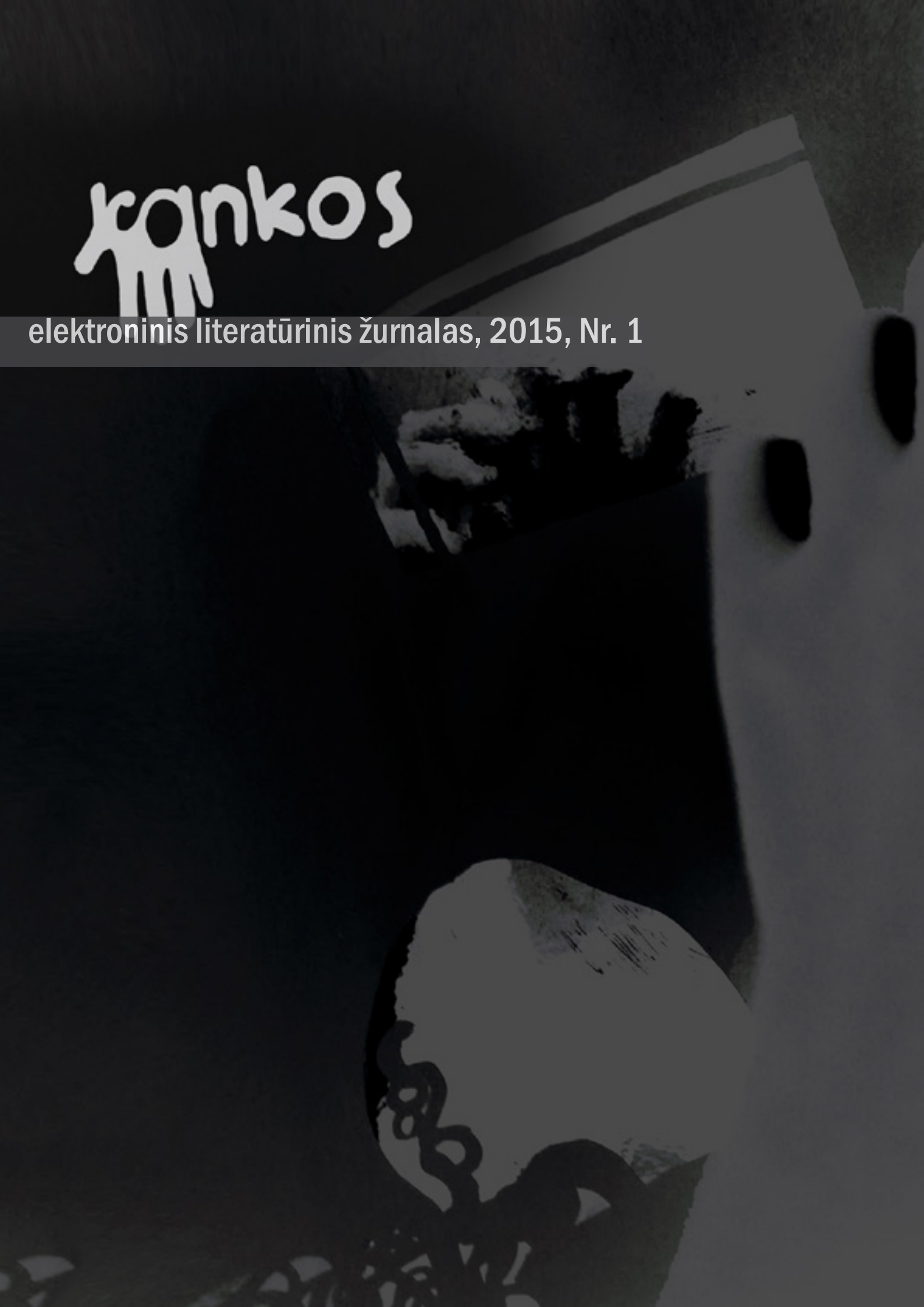

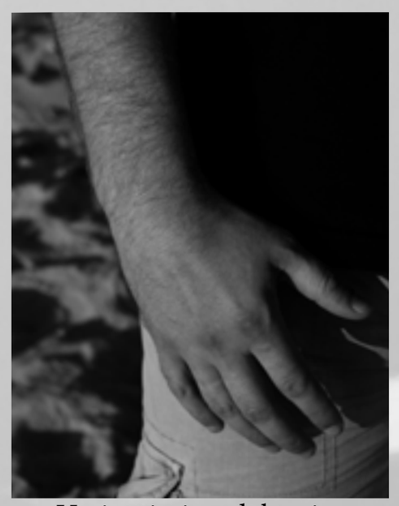

Vyriausiasis redaktorius
Lionia Iljičiuks

Prozos redaktorė
Marquise

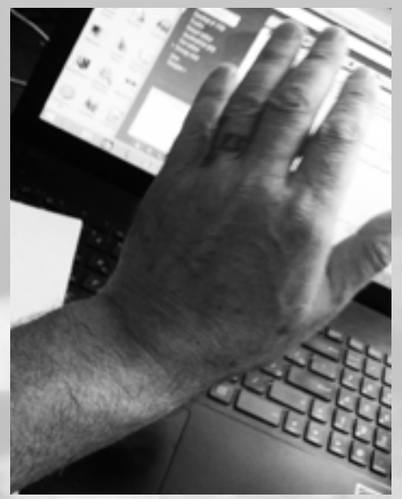

Poezijos redaktorius
Tictac

Kritikos redaktorius
Daktaras Spinas

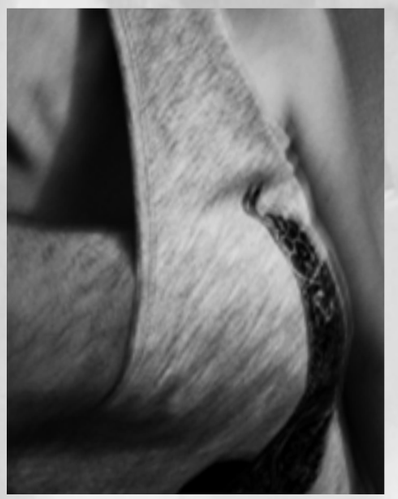

Numerus stultorum
Karolis Pamišėlis

Vizualinė redaktorė
Greta Alice

Svetainės administratorius
Omnia

Redakcija:

Lionia Iljičiuks (vyriausiasis redaktorius), lietuva.pabaltijy@gmail.com
Tictac (poezija), parata73@gmail.com
Marquise (proza), goda_pel@yahoo.com
Daktaras Spinas (kritika), daktaras.spinas@gmail.com
Karolis Pamišėlis (numerus stultorum), karolis.vi.pamiselis@gmail.com
Greta Alice (vizualinė redaktorė), greta.alice.liekyte@gmail.com
Omnia (svetainės administratorius), therzu@gmail.com.

Kalbos redaktoriai:

Alicija Valentukevičiūtė, Andrius Patiomkinas, Eglė Bielskytė,
Indrė Tilitė, Saulė Paulikaitė.

Iliustracijos:

Andrius Patiomkinas: 221
Egidijus Tutkus: 29, 33, 36, 93, 95, 96, 98
Eglė Strackaitė: 53, 55, 57, 58, 62, 64, 66, 69, 71
Greta Alice: 1, 2, 9, 10, 15, 21, 119, 121, 125, 139, 154,
156, 173, 178, 185, 189, 197, 205, 206, 226
Jūratė Kaušaitė: 128, 131, 135, 143
Kailas Spenseris: 103, 105, 106, 107
Lionia Iljičiuks: 213
Marta: 216, 223 (kadrai iš filmo „Humanitarės gyvenimas ir mirtis,
arba Būk mažesnis už aguonos grūdelį“)
Pirats: 47, 49, 50, 81, 83, 85
Poeziją turime daryti visi: 89, 90, 111, 112, 115
Vilma R.: 145, 147

Bendras redakcijos paštas: redakcija.rankos@gmail.com
Interneto svetainės: http://rankos.luomas.lt/
http://www.rasyk.lt/

Lionia Iljičiuks. Vyriausiojo redaktoriaus žodis 6

Poezija / proza
Indrė Valantinaitė Nendrelė. *Eilėraščiai* 12
Pokalbiai su Lionia: **Indrė Valantinaitė** 22
Svoloč. Chemija, visada chemija. *Apsakymas* 26
Pokalbiai su Lionia: **Svoloč** 38
Tom Kom Potas. *Eilėraščiai* 46
thinkz. *Eilėraščiai* 52
Nuvytas. *Eilėraščiai* 60
vakvakas. Įvadas į Tiuleno Ičiaus kontekstualizmą. *Apsakymas* 72
Pirats. Nesufokusuotų vaizdinių abordažai. *Poema* 78
Viktoras Denisenko. *Eilėraščiai* 86
wride. *Eilėraščiai* 92
Kailas Spenseris. Letargija. *Apsakymas* 100
lygiai po. *Eilėraščiai* 110
Pamotė. *Eilėraščiai* 116
Jorima. Ežero pėdos. *Apsakymas* 126
Erla. *Eilėraščiai* 140
Martynas Knizikevičius Rutkus. *Eilėraščiai* 144

rasyk.lt klasika
Patarnaujantis. Perregimas maumedžių vanduo. *Apsakymas* 150
8:42 (Aštuonios keturiasdešimt dvi). *Apsakymas* 153

Straipsniai/ esė/ apybraižos
Raimundas Zabarauskas. Nuoširdumas ir technologijos 158
Erla. Šiaulių literatūrinė panorama mano akimis 168
Viktoras Denisenko. Dainuojanti rezistencija 174

recenzijos/ apžvalgos
Sandra Bernotaitė. Elegija apie šunį (R. Granauskas. Kai reikės nebebūti: mano draugo gyvenimas ir mirtis) 180
Kailas Spenseris. Patologijos paukštis, kuris sako: aš numiriau (Tomas Vaiseta. Paukščių miegas) 186
Laimutė Pacevičienė. Iki paskutinės didžiosios raidės (Liutauras Degėsys. Dvi istorijos apie vieną meilę). 190
Klajonės po birželio sodus (Birželio sodai'2014 (sudarytojas Vytautas Kaziela)). 194
Agrikola. Aš nieko nejaučiu! (filmas „Nimfomanė). 198
Kai trenkia kamuolinis žaibas (filmas „Meteoidiotas"). 201
Karo demonai ar karo dievai? (filmas „Karo demonai") 203

numerus stultorum
Karolis Pamišėlis. Vergovinė pandų santvarka. 208
Andrius Patiomkinas. Jaukus pašnekesys. 218
wride. Detektyvas. 224

Taigi, draugai, redaktoriaus žodis...

Padėkos paprastai sakomos pabaigoje, bet aš pradėsiu kaip tik nuo jų. Pirmiausia ačiū redakcijos nariams, ypač Godai, Gretai, Kęstučiui ir Raimundui – be jų šis leidinys turbūt būtų tik nedarni žmogaus-orkestro, kaip neseniai buvau pavadintas, kakofonija.

Taip pat ačiū Kopetėlėms, kurių padedamas galėjau kabarotis po įvairias lentynas ir gauti ko reikia.

Ačiū kalbos redaktoriams ir iliustracijų autoriams – tam tikra prasme jų darbas pasmerktas likti šešėlyje, bet jis ne ką mažiau reikšmingas.

Žinoma, ačiū ir gausiems autoriams, – ir atsiprašymai tiems, kurie šį kartą į leidinį nepateko.

Ačiū ir tiems autoriams, kurie norėjo prisidėti, bet dėl vienokių ar kitokių priežasčių negalėjo, – tikėkimės, jie dar turės progą pasitaisyti.

Atskiras ačiū įvairiausio plauko klounams, agresyviems prietrankoms ir geranoriškai nusiteikusiems šūdmaliams – jų indėlis į leidinį gal ir nėra labai ženklus, bet mano socialinį akiratį jie tikrai gerokai praplėtė.

O dabar prie reikalo. Turbūt naujo leidinio pirmojo numerio įžangoje derėtų skelbti vienokią ar kitokią revoliuciją, dėstyti naują estetinę programą, pažadą užkamšyti vieną ar kitą kultūrinės barikados spragą, pranešti apie energija trykštančių genijų grupuotės, kuri netrukus nušluos sau nuo kelio šių laikų maironius, įkūrimą. Bet ne, viso to nedarysiu.

Rengiant šį leidinį teko bendrauti su daugeliu įvairių žmonių, ir beveik visi jie anksčiau ar vėliau užduodavo štai tokį klausimą: kodėl tu apskritai tai darai? Pateikiau daug įvairių atsakymų, ir kai kurie jų buvo tokie įtikinami, kad beveik pats jais patikėjau. Ir visgi visi jie buvo neteisingi. Vienintelis teisingas atsakymas į klausimą, kodėl visa tai buvo daroma, labai paprastas: ogi šiaip sau.

Kiekvienas žmogus turi (ar bent jau turėtų turėti) mėgstamiausią istoriją – anekdotą, sakmę, epizodą iš vieno ar kiti šventraščio, – kuri geriausiai apibūdina jo pasaulėžiūrą. Aš savąją istoriją kadaise radau Plutarcho „Biografijose“, konkrečiai –skirtojoje Aleksandrui Makedoniečiui:

„Graikai susirinko prie Istmo ir nutarė su Aleksandru žygiuoti prieš persus. Alek-

sandras buvo paskelbtas žygio vadu. Daug valstybės žmonių ir filosofų atėjo jo sutikti ir pasveikinti. Karalius tikėjosi, kad taip padarysiąs ir Diogenas Sinopietis, kuris tada gyveno Korinte. Kadangi filosofas, nesukdamas galvos dėl Aleksandro, ramiai sau gyveno Kranėjuje, jis pats nuvyko pas Diogeną. Diogenas gulėjo prieš saulę. Pamatęs tiek žmonių ateinant, filosofas kilstelėjo ir pažiūrėjo į Aleksandrą. Karalius jį pasveikino ir paklausė, ar jam ko nors nereikią. „Pasitrauk nors kiek nuo saulės“, – atsakė filosofas.“

Taigi, draugai, aš neskelbiu jokios doktrinos, koncepcijos ar tikslo, nekviečiu daryti revoliucijos ir mesti iššūkio tradicijoms, klasikai ar šiaip kokioms nors sumautoms hierarchijoms.

Aš tik kviečiu patogiai įsitaisyti prieš saulutę su „Rankomis“ rankose ir jaukiai padrybsoti.

Ir jeigu pas mus ateitų koks nors pasaulio užkariautojas ir paklaustų, ar mums nieko nereikia, jeigu staiga pasirodytų vienos ar kitos veislės veikėjai ir imtų mums dėstyti apie grafomaniją ar profesionalumą, tiesiog tingiai pasikasykime papilvę ir paprašykime neužstoti saulės.

Ir tebūnie tai mūsų estetinė programa.

Lionia Iljičiuks

Poezija / proza

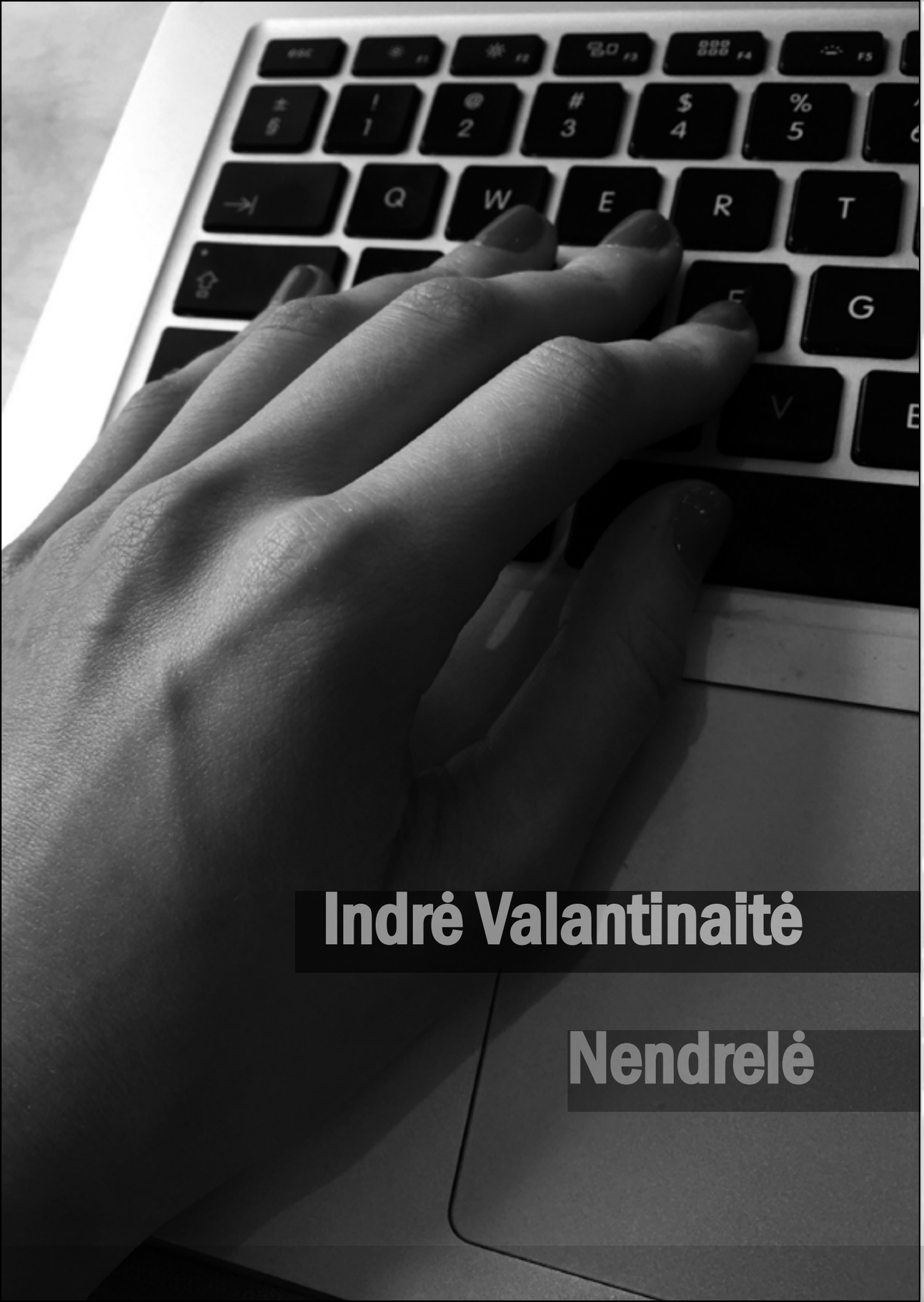

Indrė Valantinaitė

Nendrelė

karalienė keturių

Man buvo keturi, kai tapau karaliene.
Aš po namus, po kiemus,
Varnų chorui giedant ant antenų.

Delne tik kelios linijos:
Šlovės ir gyvybės.
Lūpų kampe - šokolado dėmė.

Bijau tik tamsos,
Kai prietema išskečia kojas prieš mane,
Įrėminu tapeto hieroglifą žvilgsniu ir nemirksiu,
Kol nepareina jie.

Karaliauju ir verkiu
ant tamsiai raudono fotelio
ilgai ir garsiai,
prieš neįjungtą televizorių. Be priežasties.

Nusmukusių frotinių kojinių rombai,
Aitvaras ant maikutės,
Įstrigęs – neskrenda.
O karūna blizga - už rublį keturiasdešimt.

stiklinė pasaka

Vitražinio bernelio lūpos smulkiai sugeldavo. Būdavo pabučiuoji ir nusidažo.
Bet jai nebuvo svarbu. Jai niekas nesvarbu- ji mylėjo.
Vis stipriau ir stipriau, kol vieną dieną išgimdė stiklo mergelę.
Tokia stipri meilė juk negalėjo būti bevaisė.

Mergelė buvo trapi kaip vaza, tyra ir balta kaip bažnyčia,
permatoma- atviraširdė. Tobulai daili.

Kaip ir visos vienišos motinos šioji irgi saugojo vienturtę.
Tačiau ne taip kaip savo akį: ji jokio savo kūno dalies taip nesaugojo taip,
Kaip savosios dukters. Moteris tiesė savo dukteriai po kojų debesis,
Kad tik nukritus nesudužtų, nepabirtų.

Taip ir bėgo laikas. Greitai, kaip visuomet jis ir bėga.
Paaugo mergelė, o jos purūs takai vis dažniau vesdavo į uostą,
Kur daug dryžuotamarškinių vyrų.
Jai reikėjo tik vieno. Ir stiklinė pasijautė tarsi aplieta karštu spanguolių kisieliumi.
Tai tokia tad meilė ir aistra. Raudona.
Deja, jūreivis nepastebėjo mergelės, mat ji buvo permatoma, jis – išsiblaškęs.
Taip tęsėsi gerus metus, kol mergelė nepamatė jūreivio tolstant laivu.
Pamiršo tą akimirką trapumą ir atsargumą, viską pamiršo.
Taip visada būna mylinčioms be atsako.

Šoko į jūrą mergelė, norėdama pavyt mylimąjį, o sudužo.
Išsidalino tūkstančiais smulkių stiklelių ir tik varnų akys ją paskutinį sykį tematė
pilną ir gyvą.

Dabar, po pakrantes vaikštantys krauna į savo nekiauras kišenes nuglūdintus
stiklelius.
O iš tikrųjų, tai mergelės nykštys ar kokia kita kūno dalis.
Kas randa, kas priglaudžia, tas gauna ramybės dovaną:
Stiklas pasidalina su jais liūdesiu perpus ir skausmas niekada nebegelia per giliai.

O tas, kuriam pavyktų surinkti mergelę kaip mozaiką ant jūros kranto, sudėlioti ją
iš gabalėlių,
Tas išvystų ją atgyjant, susikuriant iš odos ir kraujo.
Ir, jeigu surinkusysis dar nebūtų vedęs, tai imtų į žmonas stiklo mergelę ir
susilauktų su ja dešimt vaikų.

gimtadienis

Šiandien Žanai penkiolika.
Vėjuota.

Nuėjom į karuseles.

Kasos užuolaida išsipučia
Lyg besilaukiančiosios pilvas.
Stovim eilėje.

Mokėjom po tris litus už bilietą,
supomės tris minutes.
Ties straubliais
apsitrynę dramblių dažai.

Po to Žana vėmė
prie šiukšlių dėžės.

“Daugiau į jo butą nebeisiu”.

Šiandien Žanai penkiolika.
Vėjuota.

mažasis

Kur jie tave padėjo?
Aplink taip sterilu,
Kvepia kitų kūdikiais ir aliejum.

Tau nebeduos mažos pižamėlės.

Kavos aparatas.
Vienkartiniai indeliai.
Laukiamojo sienos išpieštos:
Laiveliai.
Galvoju: išplaukei.

(nesėdėsim ant vienos sofos prieš televizorių,
nepapulsime į tą patį kadrą,
nedainuosime tų pačių dainų,
skambėjusių kino filmuose)

Gėlės. Jau vėlu.
Dėkui, pone daktare.
Viso gero, pone daktare.

Kur jie po to tave padėjo?
Mano mažasis
Mažasis mano

Nendrelė

Apie Tėvus

Kai jie susitiko primąsyk

Ji pasakė:
“Tu sugėrei mane
kaip palietą rašalo dėmę
savo naujo švarko alkūne”

Ji pasakė:
“Tu įsisėdai į mane
kaip į gumą,
paliktą ant kėdės”

Ji pasakė:
“Tu pažymėjai mane
kaip autobuso bilietą
iki amžių galo tik sau”

Jis tylėjo,
gavęs nuolatinį.
Tylėdavo visada.

—

Iki manęs jie miegojo
Po viena antklode

Po manęs
Mama labai išstorėjo

Tik itin plonos moterys
Mano tėvui patiko

Tad jis pasakė:
“Šiandieną švarką nunešiau valyklon”
Pasakė ir išėjo

Kai lyja

Kai lyja
Įmerki mane į kiaurus batus,
kaip gėlę vazon, kad prasiskleisčiau.

Kantriai lauki, kol subręsiu
iš mažos mergaitės į didesnę
iš jaunos mergaitės į senesnę
iš senesnės mergaitės į seną
iš senos į mirusią

Žinau, kad iš aukštai mane stebi
visa žinantis vyras,
Tad išleidžiu musę pro langą-
iš šilto kambario į šlapią pasaulį.

Vėl grįžtu į tavo lovą,
kad mane pervystytum.

Nesiliauja lyti.

kryželis

Kryželis virš mano tėvų lovos,
Kryželis virš mano tėvų tėvų lovos.

Kryželis tarp mano mažučių kauburėlių,
Pirmosios Komunijos dieną.

Išmokau įsakymus mintinai,
bet negalėjau liautis pavydėt
gražesnės suknelės Linai D.

Deklamavau maldas kaip eilėraščius,
išpažinau visas nuodėmes,
ir buvau tikra, kad naujų nebedarysiu.

Buvau tikra, kad prarasiu
nekaltybę vestuvių naktį lovoje,
virš kuriuos kabės kryželis.

Vėliavnešė

Ant sniego raudona dėmelė.
Primena Japonijos vėliavą.

Ant sniego kilmingųjų suknių ir apsiaustų šliūžės.
Damos vėduoklėmis kliudo blakstienas.
Karalaitė neįsidūrė piršto,
tiesiog dar teks palaukt įpėdinio:
viduje uogienės stiklas apvirto, sudužo-
kapt kapt sirupas vidine šlaunies puse.

O tokia graži būtų buvusi pasaka.

Cirkas

Aš išėjau į sceną,
kad darytum, ką panorėjęs su manim.

Pasitikiu, nes lynas niekada nenutrūksta,
kai juo žengia cirko mergelė,
žvilgančiais žvyneliais siuvinėtu triko,
rankos-pečių plotyje ištiestos į šalis.
Jos neprakaituojančios pažastys rūpestingai išskustos,
kaip prieš pirmąjį pasimatymą.

Taip, aš užsivožiau fokusininko skrybėlę,
į kurią buvo prisisiojęs triušis.
Iš baimės.
Prožektoriams deginant akis.

Nuoširdumas čia klaidžioja po grimo kambarius-
dar viena apdulkėjusi kaukė, kostiumas, pudros sluoksnis,
tarp vystančių čigonės krūtų žvangantis pakabukas,
žėrintis aukso siūlas, įaustas liemenėn meškos .

Uždanga pakilus visada nusileis,
Krokodilas išrautais dantimis niekada neįkąs,
tad susimokėkit, greičiau susimokėkit, ponai,
nes žvėrys iš alkio pasius.

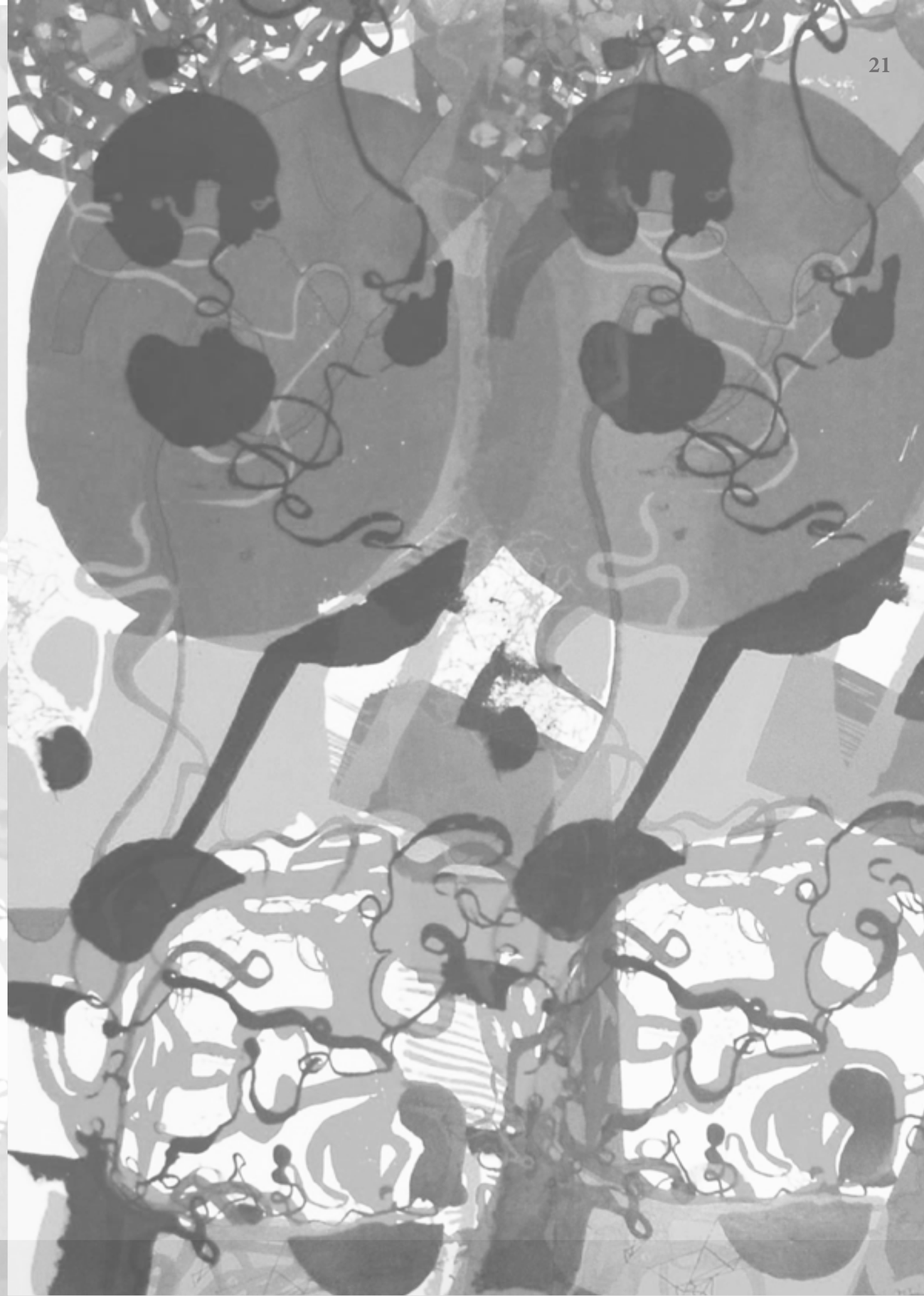

Lionia Iljičiuks: Drauge, kadaise buvai aktyvi rašykė. Kaip prisimeni tuos laikus? Ką smagu prisiminti? Ką nelabai?

Indrė: Gerai pagalvojus, reikėtų pasukti laiko mašinos raktelį ir nusikelti kokius keturiolika metų atgalios... Dar į mokyklos laikus.. Tuomečiai rašykai buvo gera pramoga, proga pasitikrinti ir galimybė surasti bendraminčių, savotiška platforma startui, išmokiusi būti atspariai kritikai. Smagu atsiminti tuos viešus pokalbius, diskusijas, romanus, dienoraščius. Kita vertus, tai labai artima ekshibicionizmui. Toks Facebook dar prieš Facebook (šypsosi).

Lionia Iljičiuks: Regis, rašai tik eilėraščius. Esi bandžiusi pasireikšti kituose žanruose? Kodėl nerašai pamfletų?

Indrė: Į šį klausimą negaliu atsakyti. Pradžioje dar rašydavau tokias trumpas neeiliuotas istorijas. Kažkodėl jos išsigrynino į eilėraščio formą. Savaime, negalvojant. Nepastebėjote, kad viskas, kas teisingiausia gyvenime, įvyksta savaime? Kada nors norėčiau parašyti prozos kūrinį, tačiau tam, manau, reikia daugiau kantrybės, laiko ir neblėstančio įkvėpimo.

Lionia Iljičiuks: Kiek skaičiau, visi tavo eilėraščiai nerimuoti. Kodėl? Tingi ar nemoki?

Indrė: Iki trylikos metų surimuodavau kiekvieną eilutę. O paskui lygiai taip pat savaime tai pasidarė nebesvarbu ir neįdomu. Matyt, man eilėraštyje yra kur kas svarbesnių dalykų už rimą, kuris kartais tiesiog užliūliuoja skaitytoją, atitolindamas jį nuo kūrinio esmės. Tarsi įpakuoja tą žodį, mintį, visa, kas svarbiausia, tarsi atskiria nuo skaitytojo stikline pertvara.

Lionia Iljičiuks: Drauge, dažnas mūsų skaitytojas turbūt svajoja apie literatūrinę karjerą. Papasakok apie finansinę jos pusę. Bankai suteikia poetams paskolas? Kaip apskritai sugyveni su buitimi? Draugaujat?

Indrė: Esu nenormali menininkė: labai buitiška, atsakinga, punktuali, pareiginga (šypsosi). Mėgstu tvarkyti, plauti, gaminti ir visa kita, tik dulkių šluostyti nemėgstu, jų net nepastebiu. Dirbu normalų žurnalistės darbą, kas dvi savaites sukuriu laidą apie kultūros aktualijas. Jeigu kas dar turi minčių išgyventi iš kūrybos, ypač poezijos, tai net nežinau... naivu. Ir nereikia to, juk poezija, pati tyriausia iš visų žanrų, kaip ir tikri jausmai, negali atsirasti iš išskaičiavimo.

Lionia Iljičiuks: Ne paslaptis, kad kiekvienam kūrėjui viena sunkiausių ir svarbiausių pamokų – išmokti priimti kritiką. Ar tu jau ją išmokai? Ar apskritai sunku buvo pereiti nuo internetinio anonimiškumo prie publikacijų tikruoju vardu?

Indrė: Iš rašykų susitikimų visi jau žinojome, kas yra kas... Taigi, nebuvo. Pamenu, kaip skraidžiau, kai „Literatūra ir menas“ išspausdino eilėraštį „Apie tėvus“ pirmąjame puslapyje. Šiaip esu stebuklingai neįžeidus žmogus, nemoku pykti ilgiau negu penkias minutes, o kadangi ir pati esu gana savikritiška, knygas itin retai sukurpiu bei publikuoju. Trumpai tariant, kritiką priimu labai natūraliai, nesureikšminu nei pagyrų, nei piktų žodžių. Jei eilėraštis turi ateiti, jis ateis toks, kokį aš jį pamatysiu.

Lionia Iljičiuks: Drauge, ne paslaptis ir tai, kad mūsų buržuazinės literatūros padangėje garsėji ne tik literatūriniais, bet ir fiziniais privalumais. Kaip gražuolė gražuoliui pasakyk: išvaizda padeda ar trukdo siekiant literatūrinės karjeros?

Indrė: Į tokio pobūdžio klausimus visad atsakau, kad būtent literatūra, ir gal ji vienintelė, yra ypatinga sritis, suteikianti vienodas galimybes būti išgirstam tiek Kvazimodui, tiek Mis Pasaulis.

Lionia Iljičiuks: Apie tą patį šiek tiek rimčiau. Man užkliuvo, kad recenzijose, apžvalgose, netgi ant knygų nugarėlių kalbama apie tavo išvaizdą. Aišku, kaip senas krienas suprantu kitus senus krienus, bet ar nemanai, kad tai seksizmo apraiškos? Tavęs neužgauna, kad žmonės, turintys kalbėti apie tavo kūrybą, kalba apie išvaizdą?

Indrė: Ne, kaip jau minėjau, nesu įžeidi. Tačiau kartais, jeigu tuo užsiima išsilavinę, kūrybingi asmenys, prisipažinsiu, truputį stebina arba liūdina.

Lionia Iljičiuks: Pakalbėkim apie moterišką erotizmą poezijoje. Kadaise Salomėja Nėris rašė apie jos krūtinę glamonėjantį vėją, o tu štai mūsų poetiniame žodyne įtvirtinai masturbacijos sąvoką. Džiaugiesi, kad gyveni laikais, kai norėdama poetiškai išreikšti kūniškumą, neprivalai pasitelkti gamtos stichijų ar panašių nesąmonių simbolikos?

Indrė: Tai vienintelis eilėraštis, kuris atsirado per rašykus. Per norą paerzinti tą, kaip man tuomet atrodė, puritonišką visuomenę. Dabar tokio kūrinio neparašyčiau. Man buvo septyniolika, atrodo (šypsosi).

Lionia Iljičiuks: Ne tik rašai, bet ir dainuoji, sukiojiesi televizoriaus ekrane, bet visgi geriausiai turbūt esi žinoma kaip poetė. Kodėl pirmenybę teiki literatūrai?

Indrė: Tiesiog taip susiklostė. Dėl talento, aplinkybių ir įžūlumo trūkumo.

Lionia Iljičiuks: Antrąją savo knygą pavadinai „Pasakos apie meilę ir kitus žvėris". Su meile viskas aišku, papasakok apie tuos kitus savo žvėriukus? Kada ir kaip jie kankina?

Indrė: Jie nekankina, jeigu juos prisijaukini, išmoksti su jais gyventi. Tiesiog žmogiškoji prigimtis yra labai artima žvėriškajai ir, manau, kankina mus visus vienodai, kai tik pasireiškia instinktai. Tik susitvarkome, pažabojame ją skirtingai.

L*ionia Iljičiuks: Kaip ir kiekvienas profesionalus diletantas, prieš prasidėdamas su tavim iš pradžių apie tave pagūglinau. Radau kažkokį straipsnį iš žurnalo „Moteris". Kaip „rimtųjų" menininkų bendruomenė priima tai, kad nesi tundra ir kartais sąveikauji su pasauliu, kurio jie, bent jau sprendžiant iš kultūrinės spaudos, nekenčia?*

Indrė: Švaistyti energiją kažko nekenčiant gali tik riboti, įskaudinti, kompleksuoti žmonės. Nežinau, kaip tuos interviu priima. Talentingi asmenys turėtų jų tiesiog nepastebėti. Jie skirti tikrai ne „rimtiesiems". O jeigu kas ir turi kokią nuomonę, su manimi ja nesidalija (šypsosi). Susitikę nešnekame tokiomis temomis.

Lionia Iljičiuks: Mūsų leidinio rašytnamio krienai neskaitys, nes jiems tai „ne lygis", tad turi progą atvirai pasakyti, ką apie juos galvoji? Kuris iš tų veikėjų labiausiai užknisa? Rėžk.

Indrė: Niekas neužknisa, nes šiuo atveju nieko iš nieko nesitikiu ir neturiu jokių įsivaizdavimų ar nepateisintų lūkesčių. Taip retai ir trumpai matomės, kad nespėja jokie užknisimai išlįsti (šypsosi).

Lionia Iljičiuks: Drauge, kokias patyrei literatūrines įtakas? Kas, be manęs, patinka iš vyresnės kartos poetų? Kas iš jaunesniųjų?

Indrė: Oi, bijau net pradėti vardyti, nes tikrai ką nors pamirščiau ir paskui graužčiausi. Pasakysiu tik tiek, kad skaitau tikrai daug ir įvairios poezijos. Šiuo metu – A. Kalanavičiaus rinktinę ir Edgaro Alano Po tomelį.

Lionia Iljičiuks: Kaip žinia, menininkai turi bėdų su visokiom priklausomybėm. Nuo ko tu priklausoma? Rašydama ką nors vartoji? Kiek daugiausia alaus esi išgėrusi per vakarą?

Indrė: Man neskaido alkoholio. Retai ir nedaug pavartoju vyno. Dažniausiai vakarienės metu. Turiu tik emocinių žalingų įpročių (šypsosi).

Lionia Iljičiuks: Vienas šio leidinio tikslų – sukurti platformą kultūrinio paribio žmonėms, kurie yra talentingi, bet dėl vienokių ar kitokių priežasčių neranda sau vietos oficiozų tarpe. Ką manai apie kultūrinį marginalumą? Kur pati ieškai tave tenkinančios kultūros – paribiuose ar mainstream'e?

Indrė: Manau, kad jeigu kūryba tikrai turi išliekamąją vertę, iš paribių neišvengiamai ji praslys ir į mainstream'ą. Ieškau visur, mano net darbas toks – juk kuriu kultūros laidą.

Lionia Iljičiuks: Mano mėgstamiausias klausimas visiems, kas moka skaityti: kokias 5 knygas vežtumeisi į negyvenamą salą?

Indrė: Truputį pagudrausiu, bus kiek daugiau (šypsosi). Taigi: M. Prousto ciklą „Prarasto laiko beieškant", M. Bulgakovo „Meistrą ir Margaritą", dar noriu perskaityti J. Joyce „Ulisą", nes vis užstringu, o ten būtų daug daug laiko, H. K. Anderseno pasakas ir J. Cortazaro „Žaidžiame klases" (iš nostalgijos).

Lionia Iljičiuks: Pabaigai apie kūrybinius planus: kada laukti naujos knygos?

Indrė: Tikiuosi, kad už poros metų.

Lionia Iljičiuks: Na ir visai pabaigai: palinkėk ką nors mūsų skaitytojams, svetainei, leidiniui, darbo liaudžiai.

Indrė: Teisiog būkit laimingi, kūrybiški, patenkinti savo kasdienybe ir nešvaistykite energijos jokiam negatyvui, nukreiptam prieš save ar kitus.

CHEMIJA, VISADA CHEMIJA

Istorija neišgalvota, todėl veikėjų vardai pateikiami sutrumpinti.

Tradiciškai pasakojimas būna pradedamas gamtos, atmosferos reiškinių ir vietos bei laiko aprašymais. Kaip pavyzdžiui: vėlų sekmadienio vakarą, kai rudenio saulė jau seniai nusileido, o mėnuo dar nespėjo prasibrauti pro tankius debesis, nuošalioje kaimo sodyboje, stūksančioje šimtamečių liepų paunksmėje ir t.t.

Nenorėdamas nusižengti tradicijai ir pretenduodamas patekti su šiuo kūriniu į literatūros aukso lobyną, privalau taipogi kažką aprašyti. Nesinori aprašinėti beržų, kvepiančių alyvų arba svaigių vasaros naktų, nes šie objektai ganėtinai gausiai jau aprašyti. Todėl renkuosi žolę. Ir ne tik todėl, kad pats ją su malonumu rūkau, yra ir kitų sąsajų. Sakykim, kassavaitinė vejos priežiūra prie namo. Jos kvapas, kai ją nukerpi, pranokstantis rožes ir geriausius kvepalus. Jos pažeidžiamumas ir kartu nemarumas, jos įprotis visur prasiskverbti, net ir per betonines užtvaras, todėl žolę dažnai lyginu su nepaisančiais skrupulų reporteriais bei paparaciais. Taip ir sakau: einu pjauti paparacių. Jos nereikšmingumas ir tuo pačiu neįsivaizdavimas be jos jokio gamtos ir urbanistikos objekto: ar tai būtų parkas, ar kiemelis, ar futbolo aikštė. Ir dar tai, kad praėjusiame gyvenime, turbūt, esu jos prisivalgęs, juk galėjau būti raguotas galvijas. Kartais, beje, ir dabar dar taip jaučiuosi.

Taigi, menka žolytė, kurios cheminė sudėtis – žalieji baltymai, žalieji riebalai, žalioji ląsteliena ir žalieji pelenai kartu su tirpiais angliavandeniais – be galo paprasta, nelyginti su žmogaus chemine įvairove, visgi yra labai svarbi kultūra neaprėpiamame gamtos peizaže. Kartu tai ir maistas žolėdžiams, ir patiesalas pavargusiam pakeleiviui, ir priemonė nusibraukti žemėtus batus ir dar daug, ko gero, kitų įvairių panaudojimo galimybių susigalvos pats skaitytojas. O aš pagarbos duoklę jai, tikiuosi, atidaviau ir kartu įterpiau į pasakojimą taip reikalingą gamtos dalelę. Daugiau gamtos nebus, nes viskas vyks uždarose patalpose.

*

Studijuodamas chemiją H. suprato, kad normalios merginos jis neturės. Jo bendrakursės visos buvo akiniuotos, storos arba pernelyg liesos, ir visų jų išvaizda tarsi atspindėjo cheminių elementų individualią kombinaciją: vandenilis, deguonis, geležis, kalcis, šiek tiek fosforo ir jų junginiai su skirtingu kiekiu baltymų, riebalų ir angliavandenių – be jokios potekstės po visu tuo, be paslapties.

Pavydžiai nulydėdavo akimis savo bendraamžius iš filologijos fakulteto, kurie nuolat buvo apsupti dailių būsimųjų nėrių ir ivanauskaičių. Pats gi H. irgi negalėjo puikuotis širvišku stotu, buvo apsitaisęs akiniais ir jam aiškiai stigo riebalų bei geležies.

Ivanauskaitės jo net nepastebėdavo. Bendrabutyje gyveno beveik vienas, nes fizikas, jo kambariokas iš aukštesnio kurso, dažniausiai nakvodavo mieste pas merginą. Arba būdavo išvažiavęs pas tėvus į kitą miestą. Kartais kuris nors jo kolega mandagiai išprašydavo H. iš kambario kelioms valandoms, kai teikdavo konsultacijas pirmakursėms. Tada H.

sėdėdavo laiptinėje ant palangės ir kaldavo mintinai kokių nors medžiagų chemines formules, pavyzdžiui kalio cianido.

Tačiau vėliau nuo kalio cianido perėjo prie gyvybę nešančių elementų studijų. Tam jį paskatino: pirma, suvokimas, kad tuščiai švaisto sėklą masturbuodamasis, antra, nugirsta informacija apie dirbtinio apvaisinimo paklausą, ir trečia priežastis, aišku – pinigai. O pinigų reikėjo, nes žūtbūt ruošėsi prarasti nekaltybę. Kaip jau minėta, perspektyva tai atlikti su bendrakursėmis jį baugino, būsimos poetės jo nepastebėdavo, o apsilankymas stoties rajone taipogi nuvylė. Moteris, užkalbinusi jį, greitai išdėstė paslaugų rūšis ir kainas:

– Oralinis 50 litų, čia vietoje, pasimylėjimas bute 120, o su seksualinėm fantazijom – 150.

– Čia vietoje, tai ką jūs turit mintyse ? – paklausė H.

– Mašinoje, turi mašiną?

– Ne.

– Tada krūmuose. Juk neisim dėl to į butą.

– O fantazijos, tai čia kaip? – nenustygo chemistas.

– Na, gal tu esi iškrypęs...

– Ne.

– ... arba norėsi mane mušti.

H. pasirinko pirmą variantą, nes kitiems paprasčiausiai neturėjo pinigų, ir moteris, gal tinkanti jam į mamas, čia pat krūmuose įgudusiomis rankomis išlaisvino jį iš kelnių ir per kelias minutes užsidirbo padorią vakarienę. Kelnes užsimauti paliko jam pačiam. H. išsižiojęs dar pastovėjo kurį laiką, negalėdamas suprasti, ar tai ir buvo nekaltybės praradimas, ar tik kažkokia gudri apgaulė. Viskas įvyko pernelyg greitai, jis buvo smarkiai susijaudinęs, todėl nespėjo pajusti nei pranašumo dėl to, kad ji klūpėjo prieš jį, nei pasitenkinimo, kai viskas išbėgo jai į burną, nei apskritai kažkokių kitokių emocijų. Tik pastebėjo, jog ji elgėsi korektiškai, neišspjaudama čia pat ant žolės jo dovanos, o perdėdama į servetėlę, kurią paskui įmetė į MacDonaldo šiukšliadėžę.

Galų gale nutarė, kad čia vis tik nebuvo tas atvejis, kai tvirtai gali konstatuoti skaistumo praradimą. H. vis dar jautėsi skaistus ir tik šimtas dvidešimt litų galėtų išvesti jį iš tos būsenos. Apie fantazijas galvoti nesiruošė. Juk jis ne poetas ir ne aktorius, kam jam visi tie lyrizmai. Jis mokslininkas ir reikalingas jam tik pats faktas – lytinė sueitis. Taigi, mąstydamas apie gyvybę nešančius elementus ir jų panaudojimo galimybę, H. susidėliojo mintyse tokį veikimo planą, kadangi moksliniai reikalai negali vykti ekspromtu.
Pradžiai reikia sukurti spermos banką. Tam yra visa reikalinga bazė bendrabučio kambarėlyje — vis dar veikiantis milžiniškas senas šaldytuvas „Snaigė" amžinai tuščias, nes fiziko beveik nebūdavo, o H. nemėgo gaminti, todėl valgydavo kur papuola.
Paskui tektų ieškotis spermos tiekėjų, patrauklių jaunuolių, nes H. kilo pagrįstų abejonių, kad moterys gali nepageidauti turėti jo vaikų.
Be to, reiktų kartu ir skelbtis, ir vengti viešumo, nes bendrabučio komendantė iškart užrauks šią veiklą. Sulėks mokesčių inspekcija ir apmokestins nelegalias pajamas, o tai jau

būtų smūgis bizniui ir liktų tik skelbti bankrotą. Žodžiu, tai kol kas buvo didžiausia mįslė būsimam chemikui.
Bet išeitis kaip visada atsirado labai paprasta, ir H. tryško džiaugsmu ją aptikęs ir tokiu būdu apgavęs mokesčių rinkėjus. Įmetė internete skelbimą:
„Mokau 9–12 klasių vaikinus chemijos. NEMOKAMAI.“
Tada, aišku, pasipylė pasipiktinusių merginų skambučiai, o kodėl jis nemoko mergaičių, akivaizdus lygių lyčių pažeidimas, ką sau galvoja kontrolieriai? Į ką chemistas atatsakė:
— O gal jūs norite pastoti?
Atsakymas visada sekė tas pats – numestas ragelis.
Vaikinai skambino ir atsargiai teiravosi, ar jis ne koks iškrypėlis. Atsakydavo irgi:
— O tu gražus?
Kai kurie nemesdavo ragelio ir tęsdavo pašnekesį. Tuos ir ėmė kviestis į bendrabutį, budėtojoms pristatydamas kaip savo pusbrolius ar kitus tolimus giminaičius.

Pirmas mokinys tik įėjęs ėmė žvilgčioti į lovas, bet H. jį apšvietė, kad sekso nebus, tai yra bus, bet ne tai, ką anas galvoja, patogiai įsitaisyk ir užpildyk šitą buteliuką, paskui paaiškinsiu chemiją, o tada dar kartą į buteliuką.
– Tada bent nusisuk. – paprašė vaikinas.
– Labai čia man įdomu... – atrėžė chemistas ir užsikniaubė stalą su užrašais. Į verslo sąsiuvinį įrašė: „aukštas, rusvų plaukų, gerai sudėtas, akys mėlynos, gimęs mieste, šešiolikos, nerūko, negeria, lanko plaukimą.“
Tada atsisuko į donorą. Tas jau buvo bebaigiąs, užsimerkęs ir garsiai šnopavo.
– Pridėk buteliuką, nes aptaškysi grindis, – laiku perspėjo H.
Pamoka truko valandą, mokinys buvo visai negabus, bet uždavinius šiaip ne taip pavyko išspręsti.
– O dabar dar kartą. – paragino mokytojas.
– Vėl? Bet aš nenoriu... – bandė priešintis vaikinas.
– Neišeisi, kol neatsiskaitysi! – pamojavo raktais šeimininkas.
– Padėtum, ar ką? – pasiūlė mokinys.
Sunkiausia buvo realizuoti susikaupusią spermą, o jos atsirado pilna šaldytuvo lentyna. Ir verslo sąsiuvinys pusiau užsipildė.

Paminėdama savo trisdešimtmetį, kaip dažniausiai pasitaikydavo pastaruoju metu, viena, H. suvokė, kad jai reikia kūdikio. Paskutiniai keli metai jai buvo nesėkmingi, vis dar neturėjo artimo žmogaus. Tik kažkokie atsitiktiniai pasiglamžymai. Viskas, turės vaiką. Vaikas įprasmins jos gyvenimą, užpildys namų ir sielos kerteles. Tik kaip tą pasidaryti be vyro, juk vyro jai niekada nereikėjo.
Kai dar mokėsi devintoje klasėje, įsimylėjo muzikos mokytoją ir galų gale suartėjo su ja. Mokytoja buvo visai jaunutė, tik penkeriais metais vyresnė, studijavo ir pati nenutuokė savo prigimties. Tai ji, H. privertė atidengti iki tol paslėptus polinkius. Pamena, kai vieną vakarą apstulbino tėvus, pareiškusi, kad nakvoti negrįš, nes visą vakarą mokytojos namuose stengsis išmokti atskirti Bacho kantatas nuo Bethoveno preliudų ir, apskritai, ji labai atsilikusi muzikoje ir jai gresia neigiamas balas, todėl mokysis gal net pernakt. Mokytoja, aišku, buvo nustebinta tokiu vėlyvu apsilankymu, bet H. galiausiai ją įveikė ir pasiekė užsibrėžtą tikslą. Rytą mokytoja pasitiko būdama visai kitu žmogumi ir su meile žiūrėjo į šalia gulinčią ištysusią paauglę.

Sėdėdama prie torto H. vėl ir vėl iki smulkmenų atgamino tą pirmą suartėjimą su moterimi. Kai ji paskambino į duris, buvo jau devynios. Keturias valandas ji slampinėjo po kvartalą, kartais užbėgdama atsigerti kavos į popierinių puodelių užeigėles, nepasiryždama atsidurti prieš mokytojos buto duris. Devintą pagaliau paskambino. Skambutis buvo melodingas ir tai grąžino jai pasitikėjimą savimi. Matė žvelgiant į ją durų akutę ir parodė jai liežuvį. Pokštas pavyko ir durys atsidarė. Ji ištraukė gėles iš už nugaros ir įteikė mokytojai. Ta šūktelėjo iš nuostabos ir čia pat pabučiavo ją į skruostą. Tai pasirodė taip natūralu ir nekalta, kad H. įstūmė mokytoją į butą ir įsisiurbė į lūpas. Iš pradžių juto pasipriešinimą, bet mokinė buvo aukštesnė ir stipresnė, tad netrukus pasipriešinimą keitė atsidavimas ir smalsumas, kas bus toliau. O H., tiek kartų regėjusi panašias scenas internete, kaip prityrusi tvirkintoja vietoje improvizavo vieną siužetą po kito.
Jų meilė truko neilgai, tik pusmetį. H. buvo per jauna, kad saugotųsi pati ir saugotų mokytoją. Kai viskas išaiškėjo, abi turėjo palikti mokyklą: mokytoją paprasčiausiai išmetė, o H. pati išėjo kitur, toliau nuo patyčių. Mokytoja galiausiai išvažiavo į Londoną, nes rasti darbą čia nebuvo jokių vilčių, visur vilkosi tas nelemtas vaikų tvirkintojos šleifas. Juk negalėjo pasakyti, kad tvirkino ją, o ne ji. Kas patikėtų. Dar susirašinėjo kurį laiką, kvietė atvažiuoti, paskui liovėsi. H. tvirtai apsisprendė likti Lietuvoje.
Valgydama ketvirtą torto gabalėlį ir jausdama kylantį pasibjaurėjimą, H. vaizdavosi neva yra nėščia ir ją pykina. Koks turėtų būti nuostabus jausmas nešioti savyje gyvybę, kuri neakivaizdžiai reaguoja į jos maitinimosi arba gyvenimo būdo klaidas. Vaizdinys buvo toks stiprus, kad ji čia pat susirado internete būdą pastoti. Dirbtinis apvaisinimas.

*

Šešiolikmetis H. vis dar neapsisprendė, su kuo norėtų prarasti nekaltybę – mergina ar vyru. Abu variantai jam atrodė vienodai priimtini ir tai vertė manyti jį esant biseksualiu. Deja, bandymas su chemijos studentu buvo nesėkmingas. Pirmiausia, pats studentas nekėlė simpatijos: mažiukas, liesas, neišvaizdaus veido. Be to, jis visai nekreipė dėmesio į savo mokinį, kai tas masturbavosi, sėdėjo įsikniaubęs į kažkokius užrašus ir sureagavo tik pačioje pabaigoje, kai H. faktiškai jau baiginėjo. Tiesa, antro seanso metu po chemijos pamokos, per kurią jis apsimetė, kad nieko nesupranta, mokinys vis tik privertė savo mokytoją padėti nusismaukyti. Bet teigti, kad anam tai patiko, būtų per drąsu.
Kurių velnių jam ta sperma? Jis ją valgo ar gamina iš jos veido kremą? Įdomu būtų sužinoti. Tam reikės dar kartą pas jį apsilankyti. Jeigu tai verslas, gal ir jis turi gauti savo pelno dalį. Vien pamokos čia per maža. Juk tai vis tik yra jo sperma, jo turtas. Galėtų pareikalauti pinigų už kiekvieną išsiliejimą, bet jeigu tas vis tiek siūlys pamokas, kas tada. Pamokos jam anaiptol nereikalingos, nes pats kuo puikiausiai išmanė chemiją ir labai ją mėgo, juk ruošėsi studijuoti mediciną, tik dar neapsisprendė kurių galų imsis – ginekolo-

gijos ar urologijos – abu vienodai viliojo.
Galėtų šantažuoti, bet tam būtini kompromituojantys videoįrašai. Gaila, kad aną kartą nesumąstė paruošti telefono, kai chemikas tampė jo pimpalą. Visada galima pamėginti dar kartą.

Kai surado skelbimą ir pakalbėjo telefonu su jo autoriumi, H. dar nieko neįtarė, nors balsas pasirodė žiauriai pažįstamas. Tik tai, kad reiks vykti į kitą miestą ir bendrabutį, kuriame ir ji pati gyveno, nuteikė kažkaip pranašiškai. Iš kitos gi pusės nieko čia keisto, juk studentai labai išmanūs ir išradingi, kai reikia užsidirbti šiek tiek skambančių. Ji pati, kai studijavo chemiją, dažnai griebdavosi privačių pamokų, referatų rašymo, netgi vaidindavo spektakliuose, kurie komerciškai apsimokėdavo. Tad gal ir šitas uždarbiaujantis genijus turi sumąstęs būdą, kaip ją apvaisinti, nesugulus su šlykščia plaukuota būtybe. Visada galės pasitraukti, jei matys, kad būdas yra nepriimtinas.
Taip galvojo visą kelią iki atsirandant gerai pažįstamame mieste. Iš autobusų stoties patraukė troleibusu, išlipo viena stotele anksčiau, kad galėtų pereiti kelis šimtus metrų miškeliu. Taip ir atsidūrė bendrabučio pirmame aukšte priešais budinčiąją.
– Pusseserė? – nepatikliai perklausė. H. neprisiminė šitos moters, matyt, kaita, kaip ir visur, darbuotojų didelė? – Paprastai tik pusbroliai pas jį lankosi.
H. jautėsi bjauriai dėl to, kad tas vaisintojas primokė meluoti.
– Aš pakviesiu, palaukit.
Ir nuėjo laiptais į viršų.

H. tikrai nesitikėjo to, ką pamatė nusiledęs į vestibiulį. Budinti jam pabrėžtinai reikšmingai ištarė:
– Apačioje laukia pusseserė.
Jis manė, kad atėjo ta mergina ar moteris, kuri neseniai, prieš kelias dienas teiravosi telefonu apie apvaisinimą, radusi skelbimą internete, ir kuriai jis nupasakojo schemą, kaip pas jį patekti. Bet, kad išvys pusseserę H. iš mamos pusės, tikrų tikriausią pusseserę, su kuria nesimatė gal trejus metus, to tai jis tikrai nelaukė. Visų pirma, ką pagalvojo, tai, kad namie kažkas nutiko, jos arba jo namuose. Negali būti, kad su mama kažkas negerai. O gal jos mamai kas. Bet ko trenktis pas jį į kitą miestą ir kodėl negalėjo paskambinti. Ir tada jis suprato. Matė, kokia nustėrusi ji, ir viską suprato. Pasakė budinčiai:
– Taip, ji pas mane. Pusseserė.
– Aha, – sutiko budinti.

Kambarys atsidavė vyrais. Ji iškart nesuprato, bet buvo tikra — tai vyrų kvapas. Tik po truputį ėmė vertinti šio kvapo arba kvapo nebuvimo priežastis. Greičiau ne kvapas, o tvaikas. Vyrijos tvaikas: prakaito, neskalbtos patalynės, batų ir aštraus gaiviklio, gal dezodoranto, ir skutimosi priemonių mišinys. Visa tai jokiu būdu nebuvo galima vadinti kvapu, tik tvaiku. H. savo pusbrolio garbei turėjo pripažinti, kad tas tvaikas buvo ganėtinai išsivadėjęs, ko gero, kambarys dažnai vėdinamas, todėl po kelių akimirkų ji jau beveik nejautė to pirmo, ją pasitikusio, tokio nemalonaus vyriškos lyties ženklo kambaryje.

Tik netvarkingos lovos ir jokių gėlių ant palangės dar vis neleido užsimiršti, kad pateko į priešų teritoriją.

Bet jos pusbrolis vargu, ar galėtų vadintis vyru, juk jis toks mažas ir dar labai neišsivystęs. Ačiū Dievui, kitų vyrų kambaryje nebuvo, todėl visa įtampa iškart dingo ir ji perėmė vadovavimą į savo rankas:

– Tai ką, mažvaiki, kuo užsiimi laisvu nuo mokslų metu?

– Iškart pagalvojau, gal kas mirė, bet paskui supratau, ko atsitrenkei, – atšovė H.

– Nepamiršk, aš irgi čia mokiausi, beje, tą patį, ką ir tu, ir gyvenau taip pat šitam barake. Tik budinti buvo kita. Visa kita taip pat, lyg nebūtų prabėgę dešimtmečiai.

– Gerai, o kodėl sumanei apsivaisinti, tavo draugas tau gaili? – H., žinoma, žinojo, kad jokio draugo pusseserė neturi, giminėje sklandė ta bjauri istorija su muzikos mokytoja, bet taip pat jis nežinojo, ar ji žino, kad jis tą žino, todėl norėjo suvaidinti naivų.

– Neapsimesk, gerai, – grubiai nutraukė jo pasirodymą H., – visa šalis žino, todėl išjunk šitą „įjunk durnių“ programą.

Jie vis dar stovėjo, nes H. nepasiūlė sėstis, o H. savo ruožtu nė už ką nebūtų sėdusis ant knibždančių visokiais gyviais vyrų lovų. Beliko viena kėdė, tad ji be ceremonijų ir užėmė jai prideramą vietą. H. gi, sekdamas jos pavyzdžiu, atsidrėbė į vieną iš lovų. H., atrodo, net matė, kaip spiečiai visokių blakių sušoko ant jo drabužių.

– Gal atvežei medaus ar lašinių? Na, žinai kaip būna, kai lankai pusbrolį, - toliau kvailiojo H.

Bet H. nusprendė nepasiduoti provokacijai ir rimtai siekti to, ko čia ir atvyko:

– Klausyk, kur laikai tą šūdą? Ir iš kur gauni? Tikiuosi neketini man suleisti savo snarglių? Nesiruošiu užsiimti kraujomaiša.

– Tai tu rimtai? – atrodė nusivylė H. – Ne, savo neturiu, nekaupiu, nesitikiu, kad kam nors prireiks.

– Čia teisingai pastebėjai. O kieno turi, ar yra jų nuotraukos?

– Deja, pabijojau dar ir fotografuoti, kad nepalaikytų iškrypėliu. Bet užsirašiau į sąsiuvinį kiekvieno duomenis. Daugmaž. Galiu duoti paskaityti.

– O tu galvojai, kad palaikė tave normaliu? Ar sakei, kam tau reikalinga sperma?

– Sakiau, kad užsitepu ant duonos vietoj sviesto. Iš tikro juokauju, niekas ir neklausė.

H. klausiamai apsižvalgė:

– Ir jie tai darė čia, ant šitų lovų?

– Ne, tik ant anos, šioje aš miegu.

– Ir dar tvirtini, kad nesi iškrypėlis. Juk tu žiūrėjai.

– Visai ne, tuo metu aš pildydavau žurnalą.

– Neskiesk, jie čia vaitojo, dejavo, o tu pildei tą šlykštų sąsiuvinį.

– Bet juk reikėjo suvesti informaciją, kad būsimos mamos nors kažką žinotų apie savo vaiko tėvą. Tu juk nori žinoti.

H. dar labiau susitraukė savo kėdėje ir pasišlykštėdama tęsė:

– Kokie tie vyrai vis dėlto iškrypę: masturbuojasi kitam matant, dirginasi dėl to, ir dar visa tai stenografuoja. Manau, kad tu dar jiems ir padėdavai.

– Tik vieną kartą.

– Aha, sakiau, kad tu nesveikas. Nors būti gėjumi, su tavo išvaizda tikra nelaimė. Merginą dar, vis kokią nors pasigausi, bet vyrą pasiguldyti tau nėra šansų.

– Tu šneki nesąmones, man visai nerūpi. Geriau sakyk kokie tavo meilės reikalai? – H. nutarė, kad metas nutraukti savęs puolimą.

– Man tereikia vaiko. Ir jokios meilės, supratai?

– Gerai, bus. Išsirinkai?

H. šlykštėdamasi pirštų galais pervertė puslapius ir pasipiktinusi sukliko:

– Bet juk čia vaikai, nei vieno pilnamečio.

– Jie visi pakankamai dideli, aukštesni už mane ir visų tie dalykai didesni nei mano.

– Tai vis tik tu juos apžiūrinėjai ir lyginai savo aparatą su jų.

– Ne, visai ne tai, tiesiog turėjau prižiūrėti, kad kartais užsisvajoję nepamirštų pridėti buteliuką ir nepritaškytų lovų, stalo ir sienų.

Dabar jau H. nejuokais išsigando ir pašoko nuo kėdės. Viską apžvelgusi ir neradusi jokios įtartinos baltos dėmelės, vėl prisėdo.

– Bet tu pagalvok, aš gi negaliu savo vaiko daryti kito vaiko, prisidengiant kitu vaiku.

– Jie ne vaikai, pakankamai suaugę jaunuoliai.

– Kokie jie suaugę, jei elgiasi taip lengvabūdiškai – masturbuojasi prižiūrimi spermos supirkėjo. Kiek tu jiems mokėjai, iš kur gavai pinigų?

– Iš tikrųjų man tai nekainavo, atsidėkodamas mokiau juos chemijos.

– Oho, kaip gudru. Ar ne į mane atsidavei?

– Ir tu surinkinėjai spermą?

– Nesišaipyk. Jie, šitie donorai dar nesuvokia, kas yra atsakomybė, jie dar nepasiruošę tapti tėvais. Be to, kaip atrodys, kai vaiko motina bus dvigubai vyresnė už vaiko tėvą?

– Betgi jie niekada nebus atskleisti. Žinosi tik tu viena.

– Man ir to užteks. Aš visą laiką nepasitikėsiu savo vaiku, nes nežinosiu, kokių keistų savybių jis paveldės iš savo nesubrendusio ir nesusiformavusio tėvo.

– Manau, tai tik nereikalingi skrupulai, arba tu skiedi šitą nesąmonę, kad numuštum kainą.

– O tu galvoji aš tau mokėsiu? Džiaukis tik, kad nepranešiu tėvams.

– Tada jie neabejotinai sužinos, iš kur pasigavai vaiką.

– Gana šantažų. Prie reikalo – kaip tu ketini tai atlikti?

– Atšildysiu spermą, kurią tu pasirinksi, iki kambario temperatūros, o paskui įšvirkšiu švirkštu.

– Kur įšvirkši?

– Tau į skylę.

– Tu visai išprotėjai, tikiesi, kad leisiu tavo susmirdusiom rankom liesti savo vaginą?

– Aš ir neliesiu, būsiu su pirštinėm, bet tu prieš tai turėsi save sujaudinti, kad tavo kiaušinėlis prabustų. Gulkis ant tos lovos.

– Jokiu būdu.

Tuo metu pasigirdo beldimas.

Kai budinčioji pasakė H., kad pas jo pusbrolį, be to, dar yra atvažiavusi ir jų bendra gi-

Svoloč

minaitė pusseserė, vaikinas nuoširdžiai apsidžiaugė – gal tai yra proga grupinio sekso būdu jam iškart apsispręsti, ką studijuoti – ginekologiją ar urologiją, priklausomai, kas labiau patiks. Todėl tekinas užlėkė į trečią aukštą.

– Sveiki, giminės, – žvaliai pasisveikino H.

– Kas čia? – pasišlykštėjusi paklausė H. Jai jis pasirodė įdomus ir dailus, bėda tik, kad buvo vyras. Ypač traukė žvilgsnį ant pakaušio styrantis bumbulas. Visa galva trumpai kirpta, o viršugalvyje toks plaukų guzas. Negalėjo atsigrožėti ir vaikino burna – ne per didelė, bet ryškiai per plačiomis lūpomis, kurios atrodė gali bet ką į save susiurbti.

Chemistas gi nustebo jaunuolio plaštaka, kai pasisveikino, tokia ji buvo didelė ir stipri.

– Klausyk, ką tu čia veiki? Kas tau leido taip be niekur nieko įsiveržti? – užsipuolė vaikiną. – Turėjai paskambinti, susitarti dėl susitikimo. Aš dabar užimtas.

Atvykėlis įvertino, kad studentas nėra jau toks bjaurus, kaip pasirodė pirmą kartą, o moteriškė atvirkščiai – nedaug turėjo bendra su moteriška lytimi ir greičiau panėšėjo į ištįsusį baikerį, tik trūko skarelės ant galvos ir grandinės prie odinių kelnių.

– Šalčiau, aš palauksiu, laiko turiu.

– Ką reiškia palauksi?

– Aš prigulsiu, gerai? Naktį neišsimiegojau. – Ir išsidrėbė ant laisvos lovos. – Jūs kalbėkit, aš nesiklausau.

H. priėjo arčiau ir uždėjo koją, apautą karišku batu, ant lovos krašto visai ties jaunuolio klynu.

– Kas jis? - paklausė.

– Pats pirmas iš sąrašo.

– Paskaityk apie jį.

– Nerūko, negeria, labai tinka būti tėvu.

– Ei ei, - bandė protestuoti vaikinas, bet iškart buvo prispaustas kariško bato prie lovos.

– Kokiu tėvu? Mes nesitarėm.

– O savo šlykščią spermą palikai čia? – mygo jį baikerė.

– Aš nežinojau, kad tai dėl vaiko, be to, ji visai nėra šlykšti.

– Iš kur žinai, valgei ją?

– Ne, tik truputį palaižiau.

– O siaube, kokie jūs visi iškrypę! Tai kam manei ji reikalinga?

– Galvojau, kad jis ją valgo.

– Aš? Kaip tu drįsti? – pasipiktino chemistas.

– O ko tada smaukei?

– Išeik. Tuoj pat.

– Gerai. Tai pasilinksminti niekas nenori?

Nesulaukęs atsakymo H. lėtai pakilo nuo lovos ir nenoromis išspūdino pro duris. Dar pasigailėjo išeidamas, kad tą dieną ir vėl liko nekaltas ir nepasirinkęs medicininės specializacijos. Tarpduryje burbtelėjo:

– Dar paskambinsiu.

O H. iškart apsisprendė:

– Suleisk man jo spermos, – ir, pamačiusi nuostabą pusbrolio veide, pridūrė – ir neklausinėk, aš sumokėsiu.

Žolė dėl sausros visai nuvyto ir nebuvo tinkama net parūkymui.

Svoloč

Lionia Iljičiuks: Drauge, kas yra Svoločius? Tiesiog kūrybinis slapyvardis ar personažas? Koks jo santykis su tikrąja tapatybe?

Svoločius: Klausimas nuspėjamas ir dažniausiai pateikiamas, bet pirmą kartą pasakysiu teisybę. Man jį, kaip ir kitą, davė mama, tik vėliau, gerokai vėliau. Būdavo, grįžtu girtas, o ji pasitinka: svoločiau tu svoločiau. Dabar jos jau nebėra, bet aš jai dėkingas už abu vardus. Sunku spręsti, kiek mane veikia vardas elgtis atitinkamai, kalbėti? Ar jis tiesiog apibūdina mane? Gal čia tas laimingas sutapimas, kai sakoma, kad atitiko kirvis kotą. Iš tikrųjų nesu tas skudurėlis, kurį nors prie žaizdos dėk. Apie kitas savybes neketinu išsiplėsti. Ar patenkintas savimi? Uždaviau sau šį klausimą ir galvoju. Gal galėčiau būti aukštesnis. Buvo raginimų keisti vardą. Arba suglumimas, kai jį pasakau, tarkim autorių teisių agentūroje. Kartais tikrai susigėstu. Bet paskui galvoju, aš gi ne ramunė ar ąžuolas, ne durininkas ar liftininkas, net ne kosmonautas kaip daugelis, ir apskritai, ar profesija amžina, juk kažkada išeisi į pensiją, o niekšu jeigu buvai, tai visą gyvenimą ir liksi. Ir dar – svarbiausia, kad tu toks ne vienas.

Lionia Iljičiuks: Rašykuose aptarei M. Frischo romaną „Tarkim, aš Gantenbainas“, ten rašoma, kad kiekvienas žmogus susikuria istoriją, kurią laiko savo gyvenimu. Kokią istoriją laikai savo gyvenimu?

Svoločius: Sunkus klausimas. Net susimąsčiau. Taip, knyga man žiauriai patiko. M. Frischas apksritai nuostabus rašytojas. Kur dar jo pjesė „Biografija: vaidinimas“ arba „Homo Faber“, kurį neseniai skaičiau ir kuris paveikė parašyti pjesę „Laiškanešys skambina du kartus“. Yra keli rašytojai, padarę man didelę įtaką, vienas jų M. Frischas. Po „Gantenbaino“ ėmiau kurti istorijas, kurias norėjau sudėti į knygą „Svoločius istorijos“. Visos jos turėjo panašius pavadinimus: „Puiki istorija“, „Keista istorija“, „Tai bent istorija“, „Bjauri istorija“ ir panašiai. Gaila, kažkuriuo metu supykau ant rasyk.lt ir daugumą savo kūrinių ištryniau, tame tarpe ir tas istorijas. Galėtų kokia administratorė, turinti ilgas kopėčias, nepastebimai sukelti atgal mano ištrintus opusus. Bet ką jau čia, tokia yra buvimo svoločiumi kaina. Grįžtant prie klausimo, kokia istorija iliustruoja mano gyvenimą: turbūt aš jos dar nesukūriau.

Lionia Iljičiuks: *Kažkada, studijų laikais, dirbau „Maximoje“ kroviku, gal todėl taip patiko Tavo apsakymas „Varškės diena“ apie tame pat prekybcentryje plušantį kasininką. Kodėl kūrinio apie paprastą žmogelį, „Maximos“ darbuotoją, aš turiu ieškoti rašykuose, o ne „Metuose“ ar „Literatūroje ir mene“?*
Svoločius: O šitas klausimas man patinka. Atsakyti, kodėl tie leidiniai nepriėmė mano „Varškės“, nors aš jiems, regis, siunčiau, man sunkoka. Kita vertus, tas rašinys ir nėra toks puikus, kad jį kas nors stačia galva pultų publikuoti. Bet ir nėra daug prastesnis už daugelį publikuojamų. Čia suveikia, matyt, kažkokios kitos srovės. Aišku, man būtų malonu, kaip ir visiems, kad mane graibstytų beatodairiškai, ką beparašyčiau, bet dar kol kas tam neatėjo laikas. Iš tiesų jau seniai galvoju kažką prikalbinti kurti alternatyvų literatūrinį žurnalą, į kurį negalėtų pretenduoti rašytojo ženklelį turintys nutukę arba pernelyg liesi, nuplikę arba perdaug apaugę riebaluotais plaukais, suglamžytais, nudribusiais švarkais vilkintys tipai. Pirmiausiai jie turėtų pateikti išsamią gydytojų ataskaitą apie savo fizinę būklę, po to išrašą iš mokesčių inspekcijos apie pajamas. (Visokie nusmurgėliai, negalintys užsidirbti padoriam maistui ir drabužiui negali nieko doro pasakyti skaitytojui. Toks valkata peizės apie gyvenimą visiškus vėjus), dar privalėtų pateikti savo ir visos Lietuvos ateities viziją, kaimynų patvirtinimą apie nušienautą veją arba nukastą sniegą prie namo ir panašius labai aktualius dalykus. Tik tokių pareigingų, visapusiškai stabilių, nusisekusių piliečių kūriniai yra reikalingi jaunajai, o taip pat ir senajai kartoms. Kažkur man tai jau girdėta, bet nesvarbu. Bet iš esmės štai ką noriu pasakyti – aš nežinau Lietuvos rašytojų. Gal jų yra, vienas ar du, bet aš nieko apie juos nežinau. Pamenu buvo toks Kanovičius, bet jis Izraelyje, Šaltenis – dabar jau nieko apie jį negirdžiu, Granauskas – irgi mirė. Ta prasme, kad ir jo nebėra, kaip Kanovičiaus, o ne todėl, kad kažkas irgi mirė. Nors iš tikro yra ir mirusių. Tarkim, Marcinkevičius. Sako yra Parulskis arba Ivaškevičius. Gal jie rašytojai, bet aš nieko apie juos nežinau. Tarkim, atradau sau labai gerą naują vardą: Johnas Grishamas. Perskaičiau jau tris jo knygas. Ar tie lietuviai jam prilygsta? Jeigu taip, tada reikės jų imtis. Bet iš esmės gaila laiko vargti su nevykėliais lietuviais tik dėl to, kad jie tautiečiai, kai šalia yra puikios pasaulinės literatūros. Pamenu, kaip gaila buvo prarastų valandų beskaitant „Aukštųjų Šimonių likimą“ arba kokią kitą nesąmonę, kuri buvo privaloma pagal mokyklinę programą. Juk batus renkamės ne lietuviškus, o gerai pagamintus. Kodėl su knygomis turime elgtis priešingai.

Lionia Iljičiuks: Tavo kūryboje svarbią vietą užima dramaturgija. Tiki dialogu tarp žmonių, susikalbėjimo galimybe? Ar nemanai, kad bet kokia dramaturgija yra tarsi statinys ant muilo burbulo? O gal kaip tik bandai atskleisti dialogo beprasmybę?

Svoločius: Nė velnio man nerūpi susikalbėjimo galimybė ir dialogas tarp žmonių. Geriau jie išvis nesikalbėtų. Juk visos blogybės prasideda nuo liežuvio. Tarkim, žmonės negalėtų kalbėti. Kaip žuvys. Ar daug jos kariauja tarpusavyje? Kiek stebėjau, ne. Tik didesnė praryja mažesnę. Bet jei žuvys vienodos, jos nekariauja, nekonfliktuoja. Ramiai plaukioja šalia viena kitos. Kodėl taip yra, jau žinai teisingą atsakymą. Kažkuriuo vystymosi momentu jos

nusprendė nesikalbėti, davė tylos įžadus. Ir po šiai dienai po vandeniu ramu. Atimk žmogui galimybę pasiskųsti, padejuoti, apkalbėti artimą ir karo nebus. Nebyliai irgi nekonfliktuoja, nes žodžiais negali vienas kito įskaudinti. Visa žmonijos bėda kalboje, liežuvyje. Ištrauk naujagimiui liežuvį, dar apipjaustyk ir padarysi jį laimingą. Taigi, man nerūpi, o kad prirašau kelis puslapius beprasmiško kalbėjimo, tai tik todėl, kad joks žurnalas, net ir internetinis nepriims mano tuščių lapų. O apskritai, neskaitant visų blogybių, kurias sukelia teatras ir jo palydovė dramaturgija (padidėjęs kraujo spaudimas, persikūnijimas į personažus ir t. t., plius pavydas, kad kažkas gražiai atrodo scenoje, o ne tu, nes tavo *supistas* (oi) gyvenimas pasuko kažkokia kita kryptimi, ir panašiai), taigi ta sritis – tai aukštybių aukštybė, bent man. Galvoju, kad romano neparašysiu, bet pjesių – prašau, rinkis, kiek nori. Dar krūva pradėtų ir nebaigtų. Todėl esmė, matyt, ne dialoguose, o kažkokioje magijoje, kuri ir yra teatras. Kita vertus, teatre prabėgo gražiausi mano metai. Visiems rekomenduoju pasinerti į tą aistrų ir nuodėmių irštvą.

Lionia Iljičiuks: Papasakok apie įtakas. Literatūrines, intelektualines, asmenines...

Svoločius: Net nežinau, ką atsakyti. Taip, esu įtakojamas (veikiamas). Dažnai parašau kažką, paveiktas perskaitytos knygos. Kai kuriuos kūrinius būtų galima atsekti, pasidomėjus, ką prieš tai skaičiau. Jau kalbėjom apie M. Frichą. Dar galiu paminėti „MTI“, kurį neabejotinai parašiau, perskaitęs Ch. Palahniuko „Pasprink“. Ar kažkaip panašiai pavadintos. Kažkas net atskleidė tą formos panašumą ir temos artumą. To nesigėdiju ir neneigiu. Priešingai, jeigu kitas kūrėjas mane įkvėpė parašyti kažką neblogo, jam turėtų būti garbė.

Lionia Iljičiuks: Publikuodamasis rašykuose savaime atsiduri tarsi marginalo pozicijoje. Ką manai apie kultūrinius paribius ir jų santykį su oficioziniu menu? Dėdės ir tetos iš rašytnamio neatrodo šiek tiek „atitrūkę“?

Svoločius: Taip, esu marginalas, nes publikuojuosi kažkokioje neaiškioje erdvėje, kultūriniame užribyje. Esu girdėjęs ir tokių siūlymų – pasitrauk, niekam tu nebūsi reikalingas, kai sėdėsi tame rašyke. Žinau, kai kurie pasitraukia ir puikuojasi prestižiniuose leidiniuose. Ta prasme, daro žingsnius, idant gautų taip geidžiamą gerovę. Meluosiu, jei sakysiu, kad man tai nerūpi. Norėčiau ir aš būti Rašytojų sąjungos narys ir spjaudyti išdidžiai į kultūrinį užribį. Gėdytis paiko paklydimo ir susidėjimo su marginalais. Žinau kelis išėjusius. Rašė įdomiai, puikiai. Ar rašo dabar? Nežinau, gal tik puikuojasi. Galbūt ir aš, kai nusibos rašyti, pasiprašysiu priimamas į tą senelių prieglaudą Rašytojų sąjungą, kad galėčiau nerašydamas puikuotis. Nors, tiesą sakant, jau dabar mažai rašau. Gal reiks užsivilkti kokį nudryžusį švarką, šimto metų senumo kažkada buvusius baltus marškinius ir eiti belstis į literatų šventovę. O jei rimtai, tai liūdna, kad yra toks skirstymas į mėgėjus ir profesionalus. Ir tai pasireiškia visose meno srityse, ne tik literatūroje, nors dažnai tie niekinami gatvės poetai parašo kur kas įdomiau už literatūrines premijas laimėjusius gyvus klasikus. Kita vertus, būti šioje internetinėje „skylėje“ yra žiauriai įdomu. Tai toks lyg kitas, netikras pasaulis, *second life*, ir man tai patinka. Esu ryžęsis kelis kartus jį palikti, gal ir dar ryšiuosi kelis kartus, nežinau, bet kol kas esu čia, o kas bus rytoj – nesvarbu. Ačiū, beje, Ilgosiom kopetėlėm, kad mane sulaikė beišeinantį.

Lionia Iljičiuks: Kaip jautiesi rašykų erdvėje? Nebijai surašykėti, imti prabudinėti naktimis išpiltas šalto prakaito iš baimės, kad kažkas tavo kūrinį įvertimo vienetu? Kas tave apskritai juose laiko?

Svoločius: Kaip jau sakiau, jaučiuosi neblogai šioje „žemėje“, aišku, per tą laiką buvo visko, įsigijau daug priešų, pergyvenau įvairiausias dramas ir apturėjau keletą kūrybinių etapų, tarpsnių, pakilimų ir kritimų ir t.t. Kaip tikrame gyvenime. Buvo ir tas metas, kai nesveikai reaguodavau į pažymius ir tik praėjus gal dešimtmečiui ar daugiau, nustojau kreipti dėmesį į balus. Nors geri balai, žinoma, veža, bet euforijos jau nėra. Ir nusivylimo, neapykantos, kai balai blogi, taip pat neliko. Iš kitos pusės tai irgi, suprantu, nėra gerai, neliko azarto, pykčio, kuris geriausias kuras mano smegenims, todėl ir visa kūrinija buksuoja, stoviu vietoje, nėra judėjimo į priekį. Bet apskritai šita planeta man patinka. Dar yra kita, žalia erdvė, bet ten jaučiuosi nelabai išvystytas, sintetinis, o čia aš gyvas, tikras, baisus.

Lionia Iljičiuks: Ketinau rašykuose organizuoti dramos konkursą, bet sužinojau, kad jau Tu esi kažką tokio daręs. Papasakok apie patirtis: ar yra vilčių šioje erdvėje atrasti naujų beketų?

Svoločius: Labai įdomus sumanymas. Tikiuosi, neatsisakysi idėjos organizuoti dramos kūrinių konkursą. Aš pats apie tokius dalykus sužinojau iš teatrų, pirmiausia Kauno, kuris rengė dramaturgijos konkursą gal porą metų iš eilės, paskui Vilniaus, kurio konkursas-festivalis vadinosi „Versmė“ ir aš porą kartų ten sudalyvavau. Tada nusprendžiau rašykų erdvėje organizuoti panašią atmainą, du metus paeiliui tą dariau, o paskui kažkodėl nulūžau. Ta prasme, pamačiau, kad nelabai kam to reikia, atsiliepdavo vos keli autoriai. Dar blogiau – pati rašykų administracija, nors juos įtraukiau visoje reklaminėje medžiagoje kaip organizatorius, „Gyvų skaitymų“ vakare net nepasirodydavo.
Abu kartus samdžiau teatrines trupes perskaityti pateiktas pjeses, leidau kažkokias afišas ir

panašiai, pirkau minimalius prizus, o atsimušiau iš esmės į abejingumo sieną. Ir net patys rašykai, jeigu nebuvo pjesių autoriai, nėjo į tuos skaitymus ir renginiu absoliučiai nesidomėjo.

Aišku, greičiausiai tai mano paties klaida, kad nesugebėjau prikviesti autorių, žiūrovų, taip pat kalta ir mano kaip Svoločiaus reputacija, manau, mane gal net ignoravo, – ir tebūnie, taip tau ir reikia, aš nedejuoju, yra kaip yra, kitam gal pasiseks geriau. O gal sukvailiojęs kada nors ir vėl tai organizuosiu. Kitais metais. Turbūt. Beketų neatrasime, jeigu nieko neveiksime. Nors lietuvišku Beketu tikrai galėtų tapti Spenserių Kailas, tik reikia jį pakurstyti. Taigi, drauge, galvokim kartu. Arba atskirai. Čia kaip panelei patogiau.

Lionia Iljičiuks: Kas tave apkritai motyvuoja kurti? Iš kur semiesi idėjų?

Svoločius: Sunku atsakyti. Jeigu imtume konkrečiai, pavyzdžiui, galėčiau pasakyti, kas užvedė ant vienos ar kitos idėjos. Tarkim, pjesė „Lifte“. Ateina žmona, – sakykim, aš tokią turiu, nors skamba neįtikėtinai – Svoloč vedęs ir turi vaikų, – taigi tarkim aš ją turiu (čia kaip M. Fricho „Tarkim, aš Gantenbainas“), ji ateina ir sako, parašyk apie liftą, na kaip ten ... Ša, sakau, jau žinau, nekalbėk nieko daugiau. Sėdu ir parašau pjesę, pirmą veiksmą pirmą dieną, kitą veiksmą antrą dieną. Turėjau dvi išeigines ir norėjau kažką per jas nedidelio parašyti, o gavosi visa pjesė.

Tai buvo kažkoks nušvitimas, vienintelis. Kiti kūriniai rasdavosi kur kas sudėtingiau. Ilgiausiai rašiau visai neblogą, mano manymu dalyką, kuris kažkodėl nebuvo ypatingai pastebėtas – tai „Haitis“. Apsakymas ar apysaka, metražas tikrai ilgas, rašiau septynis mėnesius. „Nežudyk mane greitai“ – telefonu pasakiau šią frazę, atsiprašydamas dėl kažko vėlgi tos tariamos žmonos. Tarkim, ji yra. Tik sekundę pabandykim tai įsivaizduoti. Paskui galvoju, puiki antraštė naujam apsakymui. Ir išgimdžiau tokį neprastą trilerį. Taigi, kiekvienu atveju gali būti vis kas nors kita, čia nėra metodo ar recepto, kaip pasidaryti vakarienę. Arba rašai, arba nerašai. Geriausia, kai nerašai, bet kažkada tai nusibosta, ir tada vargsti prie klavišų, o paskui, kai baigi, toks geras jausmas, lyg būtum rietuvę malkų suskaldęs, sudėjęs visas tvarkingai į pašiūrę ir galiausiai vietoje tris butelius degtinės į save suvertęs.

Lionia Iljičiuks: Vieno klasiko herojus nušovė katytę. Tavo herojus intymiai bendravo su avim. Sakyčiau, žingsnis humanizmo link. Koks tavo santykis su klasika? Ar jauti rašydamas ryšį su, tarkim, J. Biliūnu ar V. Krėve?

Svoločius: Nežinau, apie kokį tu čia klasiką kalbi. Vienas tai žinau apie Brisiaus, šuns, nušovimą parašė. Ir tai buvo Biliūnas. Niekšas. Ne jis, aišku, bet tas, kuris nušovė. Bet kad kates

šaudytų, to dar neskaičiau. Ir jis klasikas? Atimti iš jo tą vardą! Nedelsiant!

Aš parašiau apie avį. Ir Sent-Egziuperi minėjo avį. Puikus gyvūnas. Prisižiūrėjau jų Norgėje, kai porą mėnesių autobusu vežiojau turistų grupes. Pikti liežuviai rašykuose tarpusavy plepėjo, kad ką jis ten gali dirbti Norvegijoje, aišku, žuvį darinėja. Perskaičiau susirašinėjimą. „Betgi Svoloč yra baisus tinginys ir sunkaus darbo su šautuvu jo nepriversi dirbti“. Nežinau, ar skaitys tos bobikės šį interviu. Taigi tos avys ganosi pakelėse arba tiesiog guli išvirtusios ant važiuojamosios dalies, arba laisvai vaikštinėja, jokios baimės, jokio streso, jokio pasibaidymo ir nėrimo į krūmus, kaip yra Lietuvoje su stirnomis. Avys ramios, jom *dzin*, jos žino, kad vairuotojas turi prie jų prisiderinti. Ir ten taip ir yra, eismas sulėtėja, kai priekyje pasirodo avys, dažnai jos būriuojasi prie tunelių išėjimų (tunelių ten galybės), nes ten pasislepia nuo saulės, kai ta labai įkyri, ir visi vairuojantys yra labai budrūs ir atsargūs su šiais gyvūnais. Niekada nemačiau jokios avarijos, susijusios su avimis. Beje, jų niekas negano. Jos absoliučiai laisvos ir, manau, absoliučiai saugios. Kas neįtikėtina Lietuvoje.

Norgė man žiauriai patiko, manau, kažkada kokie vikingai kažką čia Lietuvoje išprievartavo ir iš to gavosi svoločių linija, nes būdamas ten tarsi pajutau protėvių šauksmą. Būtinai turėjau kažką parašyti.

Santykių su klasika dabar kaip ir neturiu. Kažkada gal ir turėjau. Aišku, jiems dera nusilenkti, bet laikytis įsikibus, manyčiau, neverta. Kiekvienam savas laikas. Dabar mano laikas.

Lionia Iljičiuks:. Tavo tekstuose nemažai keiksmažodžių, tai, kaip žinia, kelia tam tikros auditorijos dalies pasipiktinimą. Kaip pats argumentuoji nenorminės leksikos vartojimą?

Svoločius: Šiaip nesu iš tų, kurie nesurezga minties dvylika kartų nenusikeikę. Bet kartais jie tiesiog būtini. Dar pastebėjau, kad su laiku arba amžiumi jų mažėja. Kiek tai tiesiogiai susiję su amžiumi, sunku pasakyti. Gal berašant išsivalo žodynas, nors tai vis tiek susiję su laiku, o tuo pačiu ir amžiumi, kaip bežiūrėsi.

Taigi, keiksmažodžiai, jeigu jie yra literatūroje, nėra blogai. Blogai, kai jie skamba gatvėje. Suprantu, kad tai nesąmonė, kad žmonės vartos juos gyvenime, jei perskaitys knygose, bet pasakiau tai, ką galvoju.

Lionia Iljičiuks: Jei kokia „Tyto alba“ arba „Alma Litera“ pasiūlytų išleisti Tavo knygą ir duoti padorų honorarą, bet pareikalautų išmesti visus keiksmažodžius ir panašius dalykus, parduotum Svoločių?

Svoločius: Aišku, daugelį jų mesčiau iš savo ankstyvųjų kūrinių, o tuo labiau, jeigu juos kas

nors užsimanytų spausdinti. Ką parduočiau? Ogi viską, ką galima parduoti. Pirmiausiai tėvynę, jeigu ji būtų tinkamai įvertinta ir su manimi deramai atsiskaityta. Gal yra pora dalykų, kurių nenorėčiau keisti į pinigus, bet jei tai būtų gyvybės ir mirties klausimas, tai gyvybė pasiimtų savo. Ta prasme gyvybė yra didžiausia vertybė, turbūt ir šventuose raštuose apie tai kalbama, ir šioje vietoje, nebūdamas praktikuojantis bet kurią religiją, aš esu sąžiningesnis už daugelį katalikų ar musulmonų, kurie kviečia guldyti galvas už vieną ar kitą idėją, šventą reikalą arba gimtąją žemę. Tas kvietimas yra priešingas prigimčiai. Be to, matėme ne vieną tokį rėksnį ir mylėtoją, spėjusį laiku išnešti kailį. Aš jų nekaltinu, jie tik patvirtina teiginį, kad už gyvybę gali bet ką išduoti. Blogiau būna pasiliekantiems, kurie ne tokie gudrūs ar vikrūs pabėgti, todėl priversti vilkti jungą. O jungas vis tiek yra geriau, nei mirtis. Mirtis nieko neįrodo ir nuo nieko neišvaduoja. Kažkur nuklydau į pamatinius dalykus ir po viso šito jau niekas neskaitys tolesnio interviu. Ir gerai, nes pozityvaus tikėtis iš Svoloč yra nepozityvu. Vienareikšmiškai. Galiu pridurti, pirkit, aš parsiduodu. Su keiksmažodžiais ar be jų. Nesvarbu.

Lionia Iljičiuks:. Nuo seno menininką lydi keistuolio ir „trenktojo“ etiketė. Pats jautiesi trenktas? Jei taip, kaip tavo trenktumas sugyvena su „normaliaisiais“?

Svoločius: Nemanau esąs trenktas, o jeigu ir esu, tai kruopščiai tą slepiu. Su normaliais sugyvenu blogai, kaip ir apskritai su visais stengiuosi ilgai nesugyventi, nes tai vargina, išsunkia ir daug kainuoja. Sugyventiniai, kaip žinai, reikalauja daug pinigų.

Lionia Iljičiuks: Mėgėjiško ir profesionalaus meno opozicija. Kurioje pusėje jautiesi stovintis?

Svoločius: Įdomus klausimas, bet į jį jau iš dalies atsakiau, galiu pridurti, kad stoviu toje pusėje, kur veda į Petrašiūnus. Išvertus reikštų, kad nesirenku jokios pusės, man nusispjauti, ką apie mane mano literatūros asai, tiesiog ir aš apie juos kažką manau, ir tokiu būdu mes tiesiog stengiamės vieni kitų nepastebėti. Kažkada esu siuntęs tokią neva knygą, sudarytą iš savo kūrinių kažkokioms leidykloms, bet atsakymo nesulaukiau ir nusprendžiau, kad geriau kada nors pats save išsileisiu. Kad nereiktų niekam dėkoti ir žemai lenktis.

Lionia Iljičiuks: Kokias 5 knygas vežtumeisi į negyvenamą salą?

Svoločius: Geras klausimas. Turbūt besirinkdamas penkias knygas, aš taip ir neišvažiuočiau į negyvenamą salą, nespėčiau į laivą arba lėktuvą. Matyt, nėra reikalo vežtis jau skaitytas knygas. Tada greičiausiai pasiimčiau Bibliją, nes jos dar neskaičiau, o gavau dovanų per

kažkurį gimtadienį. Prie Biblijos gal tiktų ir „Zaratustra“, nors skaičiau jau du kartus, bet nepamaišytų ir trečias. Apmąstymams labai tiktų „Mažasis princas“. Ir jį turbūt prigriebčiau. Ištvirkėliškoms fantazijoms man tiktų „Traukinių žymėjimas“. Tad tebūnie ir ši knyga. O dėl penktos turbūt ir pavėluočiau į lėktuvą. Nesugalvočiau, neišsirinkčiau. Lietuvių? Tikrai nežinau tokios, kuri tiktų karštame negyvenamos salos smėlyje. „Altorių šešėlyje“ nebent. Pasislėpti nuo saulės. *Sorry*, sunkus klausimas.

Lionia Iljičiuks: O jei dar galėtum į tą salą vežtis 3 rašykus, ką imtum?

Svoločius: Už tai šitas labai lengvas. Aišku, Kailą. Ir Spenserį. Tokiu būdu mes jau būtume trise saulutėje ant smėlio, o dar vienas Thinkz sėdėtų aukštai palmėje ir deklamuotų savo eiles. Sakykim, man šis poetas metų atradimas. Tokia tad būtų šauni trijulė saloje. Yra posakis – trečias nereikalingas. Aš vartoju kitą, savo – trečias papildo.

Lionia Iljičiuks: Jei galėtum vieną rašyką vietoj savęs išsiųst į negyvenamą salą, ką siųstum? Kokias knygas jam parinktum?

Svoločius: Ką išsiųsčiau vietoj savęs į negyvenamą salą? Jeigu ten gerai, t. y. duoda paėsti ir visa kita, tai nežinau, ką pasiūlyti. Tiesą sakant, aš gerai ir nepažįstu visos rašykinės auditorijos. Siųsčiau turbūt labiausiai nusipelniusį, gal Praną. Jam gi vis tiek nei darbas, nei namai. O jeigu tai būtų kaip už bausmę, t. y. viskas ten būtų blogai, pačiam reikėtų įsikurti toje saloje, susirasti maistą, pasistatyt namą ir visa kita, tai siųsčiau aršiausią skandalistę šveplu dialektu, nominuojančią save skirtingais vardais. Įdėčiau jai į kelionę visus savo raštus. Tikrai praverstų. Bet, kita vertus, visiems pravartu atsidurti ekstremaliose sąlygose. Tikiuosi ir man dar kada nors taip nutiks.

Lionia Iljičiuks: Svoločiai turbūt atsisveikindami sėkmės nelinki, bet gal vis tiek ką malonaus pasakysi mūsų leidiniui ar rašykams?

Svoločius: Noriu padėkoti, kad mane privertei pamiklinti smegenis. Linkiu ir leidiniui, ir rašykams sėkmės. Iš tikrųjų labai pritariu visoms naujovėms, mane žavi judėjimas ir judantys veikėjai. Nesvarbu, ar tai prigis, ar ne, nepabandęs nesužinosi. Žinau, kad daug dar nepaklausei to, kas, matyt, kirba. Gal ir gerai, nes man ir taip jau stogas važiuoja.

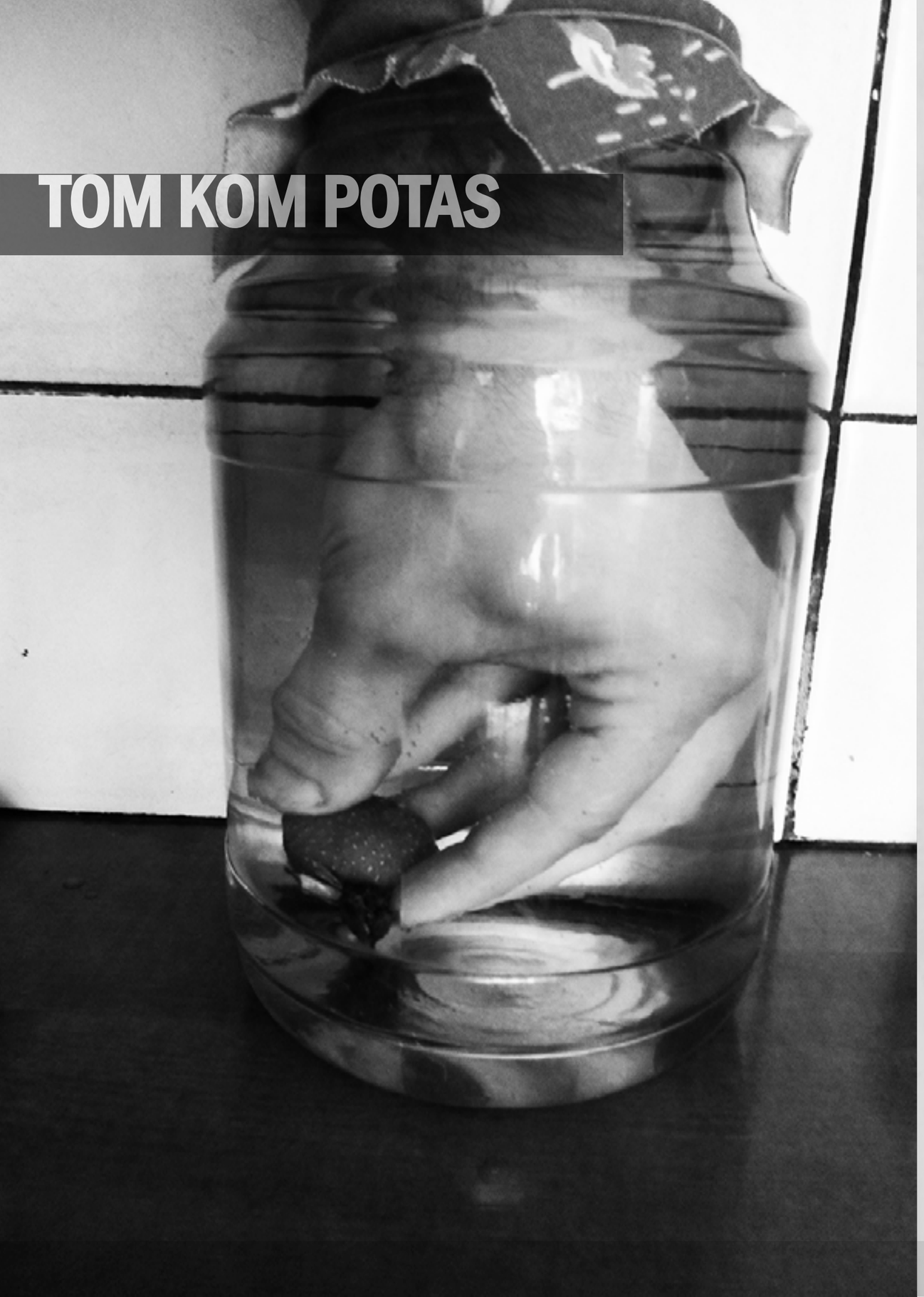

TOM KOM POTAS

Sėdintis

kaimenės bėgančios iš taško A į tašką Ž
kaimenės išsprogdinančios akiplotį
suskausta kanopų pėsakais
romaus bizono akyse
sėdėk kur sėdi vietoje tatanka sėdintis
jotanka čia
tau ne blyškiaveidžius Krupo goduolius
skalpuoti užvaikyti kintančiu strateginiu
judėjimu kryptingu čia chaosas kuriame
tik kartais kvepia obelys ir miršta bitės
čia kritusieji gurgia maitvanagių ir kojotų
pilvuose kartu su banalia prasme
jog judančiam iš taško A į tašką Ž netgi
mažai reikšmingam taškui būna laikas
kažkada kažką nušauti
ir jei turėčiau jei tiktai turėčiau
tanką tą jo tanką spjaudyčiau
pabūklų salves šaudyčiau tuščiais
į tuštumą olos beankančios
kur dvasia levituoja
krenkščianti gaisrų
pašvaistėmis ir vieškelių pabaigomis
į erdvę būnančioji ta-
pati kuriai nereikia
niekada ir niekur
būti ta pačiai
kurios vaikai prie jūros šviečiant saulei
iš sudrėkinto smėlio
lipdosi patranką

Safari

rytoj sėdėsiu
kedrų keturių apsuptyje ir
ir liūdesį po piniją skanausiu ne
ne už tuos kurie numirę ar gyvena
gerbdami numirėlius vyniotus blankais
buhalteriniais štai šią minutę gimė
dūstančia kalorija per daug
rytoj išgersiu grūdą sudaigintą permaltą
išdistiliuotą kontempliuosiu mėsmalę ir
skruostais man vartysis miegantys
drambliukai išsapnuojantieji rojaus
galimybę tikimybę būti
ašara kuri nudžius ar paprastai
tebūnie nubraukta drambliukai esantys
savaime patys nesižinantys

nudegintomis iltimis subraižę skruostus
ir kūliais riedantys ir besivartantys dėl to
džiūsta nesuspėję užsimerkti jog
jog kedrų Afrikoj nėra
tad tropikų gaisrams išblėsus pasilieka
tik vienu lavonu daugiau tik

Draugiški

dar pamenu Lionia net priešams kalbėjo vis “drauge o drauge”
sunku plaukti valtim be vėjo kai peniai su irklais suaugę
sunku sustyguoti sinchroną ir judesį rast harmoningą
kai gerklę pradeginęs nachui išvemtas metaforom sninga
nėra šiuose žodžiuose nei alegorijos anei motyvo
iš užribio lubinus stebi ant kelio ežys nebegyvas
čia tomasas laisto mirties karalijas purslais pigaus viskio
stalonę galėtų apšaudyti žodžiais bodleras išblyškęs
ne pasakos vaikai sakau jums ne pasakos čia patikėkit
draugai prie laiptinės apspardo užgėrusį alekso tėtį
ir pinas kraujosrūvų raštais draugystė ir melas ir kraujas
žinau paminėjau vėl kraują nėra šitas įvaizdis naujas
mirtis kaip ir dalgis taip pat buvo gretinti ir panešioti
belieka vonioj aldehidų užmerkti privatųjį šokį
gal kas po stiklu pasislėgęs penktokams kabinete rodys
gyvenime peniais suaugę ir nachui ir šventraščio žodis

Atspindintis

kai mintys tariasi degą
liepsna hegzametrais marga
šokėjom užkrėstas Dega
svarstydamas kaip kas ir ką
vaiku apsimeta paiku
ugnies geidauju tuo laiku
degtukai rankoje šaukiu
atsako žaibas nejauku
štai trajektorija viena
apklotas veidas samana
nakties per daug bet negana
šviesos kuri jau ne mana
ir ne tava ir ne visų
niekais į nieką iš tiesų
labiau baisu nei per tamsu
pabyra pelenais esu
lyg angelas silpna ranka
sulaikančia viltis menkas
įžvelgti prarajoj kažką
daugiau nei sielos beanką
nuo viso labo atspindžių

bekintančių nors tų pačių
esme o forma užgaidžių
pirminių žodžių
… negirdžiu

heard about you last night

чтобы до лесу дойти, нужно поле перейти.
а за ним – опять поля
и только в самом конце их – море,
на другом берегу которого
возвышаются горы.

ты знаешь, прошлой ночью в городе
вышли из строя все светофоры.

назидание

спичек в лесу не ищи.
а нашел, так спрячь глубоко
в кармане.

а лучше сходил бы ты
к маме.

вечность уж, как стынут щи.

солдатик любви

сначала он был ранен
конечно же прямо в пламенное
сердце

шло время
и настал черед терпеть его мужественной
шее

и уж совсем под конец
зазвонили колокола по его бычьим
мозгам

новый Зарашустра (из цикла «Идиот»)

однажды Господь Бог

прочел бессмертную книжку Ф. Ницше
и помер...

говорят, ни то со скуки,
ни то со смеху.

вот и говорю.

к Одетте (из цикла «Идиот»)

и не понять умом
на кой

ты то и дело
снишься мне

нагой...

праздное размышление

когда горе
уходи в горы –

любая гора
больше
всякого горя

хотя бы на дюйм

а то и –
два

thinkz

праздное размышление

всю свою сознательную жизнь
я то и дело копаюсь в себе,
вытаскивая на божий свет
истории, норовящие
отблагодарить меня
тем самым.

про совершенные женские формы

совершенные женские формы
это когда созерцатель
тщетно пытается

хоть на чём-то существенном
сфокусировать свое
внимание

так что если на вас долбятся
полностью остекленевшим
взглядом

ну как будто на „Девятый
вал“ самого
И. К. Айвазовского

ликуйте

это значит
у вас
всё на месте

всё при вас

всё

ok

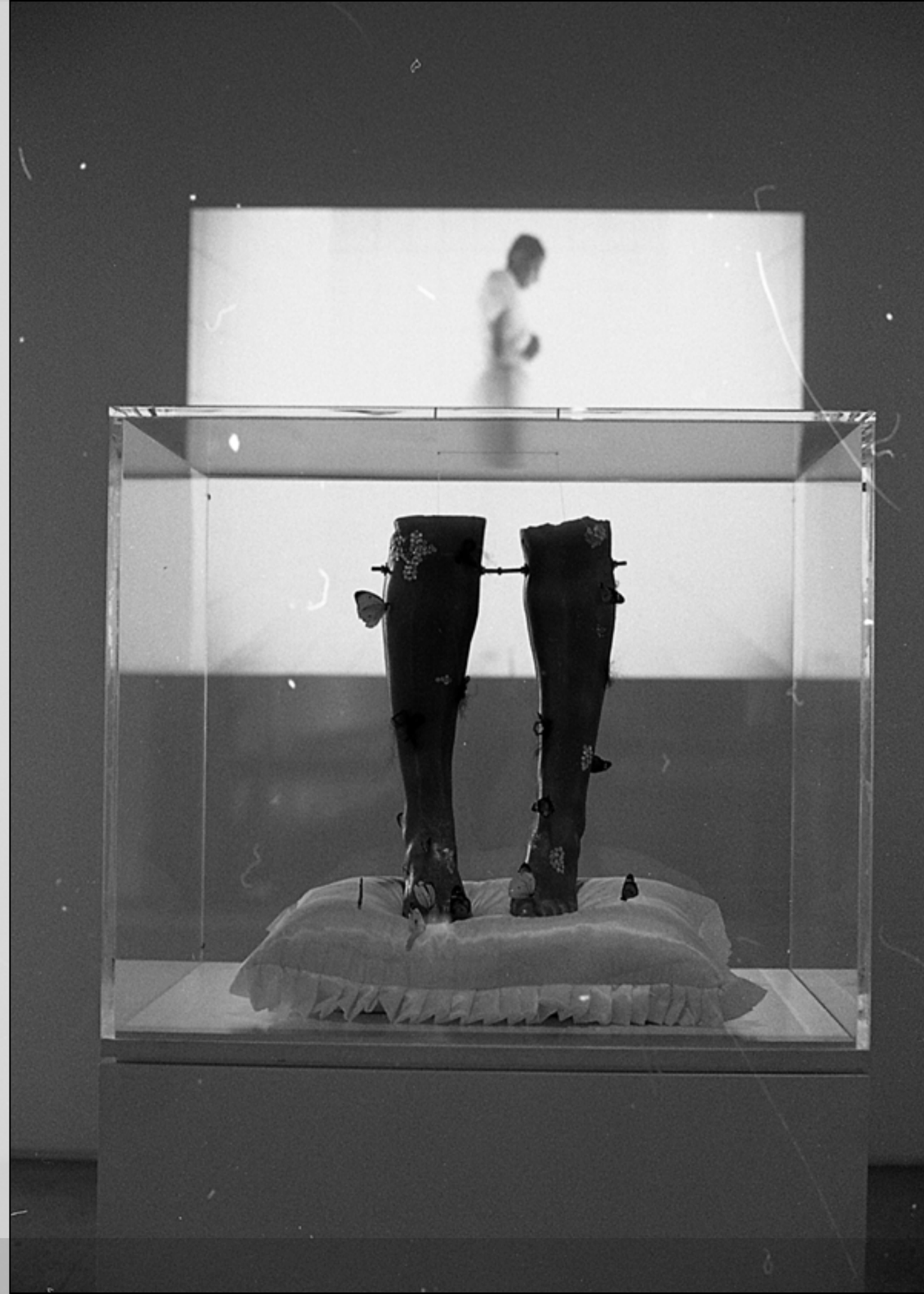

thinkz

про злые шутки природы

всё тыкает девочка пальчиком

эх

сделал бы папа нормального
мальчика!

вишенька

свежа как бриз

как мимолетный сон
сладка

не поспевает продавщица
спелых вишен

следить за ними
так, как я слежу

за ней

найс дрим

ты для меня была
умершей

но вот приснилась
после стольких лет

красивой и ухоженной
коровой

на фоне марсианских
тополей

и рад безумно я
что ты вдруг возродилась

какая разница
во сне иль наяву

в руках хороших и
собою хороша

что ничего по сути
и не изменилось

так рад
безумно рад

за нас
обоих

ноябрьское

солнце мое

совсем ты ко мне
охладела

конец прекрасной эпохи (из цикла «Идиот»)

порывистый ветер, дождь.
пустует скамья под окном,
где дни напролет
почтенные бабки вели
диалоги о жизни и смерти.

сам Зевс не желает того
более видеть и слышать!

thinkz

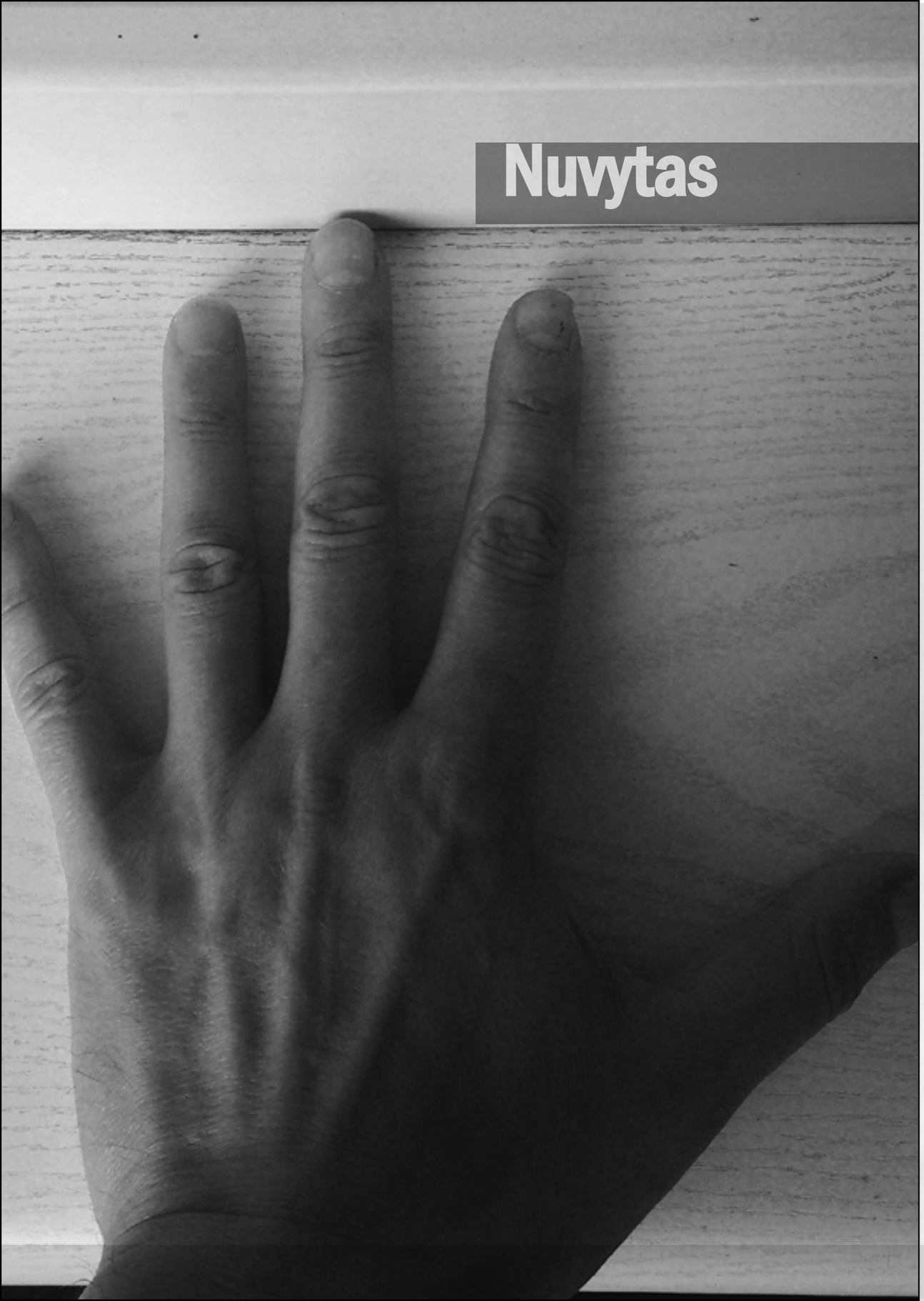

nuilsęs evenkas ant kėdės

pavargo nuo
žodžių

ir slypinčių
prieštaravimų
juose

užsimerkė o ten
– pušys

kopė

taip
ir užmigo

pusiaukelėj

evenkas, žiūrėdamas skalbyklėn, nesupranta, kaip švarėja daiktai

ištraukęs
glaudes

be
jūros kvapo

įkišo jas
kertėn

iki kitos
saulėtos

pražilęs
pats

ženkliau

Nuvytas

įėjo

tėvas – ten
trečiam aukšte

aprėdytos baltai
sesutės

muilu
kad trenkia

neišmanydamas
ką dar nuveikti

ir užniūniavo
joms

lopšinę
penkiasdešimtųjų
–
jisai
kvėpavo
dar

evenkas kužda vėjui

vaidenos
man
mama

– kuteno
delną

vis
gniaužiau
link savęs

– jos
nebėra

tik aš

sau
glostau

atėjo
dviese

lentelių
daug

paklausė: –
eglute?

– kaip norit,
teatsakė, –

lai spindi
kambarys

vaikų
gal bus –

turės
kur

kopti

paskutinis evenko pramatymas

dažnai
vaikštinėdamas
ar šiaip

regėdavau katiną
pilką

o šįryt – nepastebėjau
(tik

žolė
ir dangus

susiliejantys

staiga)

arba tapau
inertišku

evenko galinėjimasis su Glennu Gouldu

pritemęs rytas...

aš...

senelių dovanotas
pianinas...

žvelgiu

net neliečiu...

klavišų

juoda...
balta...

niūniuoja
fūgas

galvoje

dvyniai
tėvų skirtingų

blondinas

ir...

brunetas

evenko Kalėdų burtų receptas, paskolintas liūdno veido kaimynui

prigulęs
po išpuošta
eglute

viršun
žvilgsniu
skverbiesi

pro šakas žaislus

aukštyn link
smaigalio–

žvaigždė ten
žybsi
netikra...

tik
užsimerkęs pamatysi

dangų

evenkas reflektuoja Stanley Kubricko montažo režisūros subtilumus

žiūrėdamas į langą
priešais

iš arti

pridėjo delną jis
prie stiklo –

pradingo
pusė

kaimynės su kate...

nudžiugo
perpratęs

subtilumus
garsiuosius...

suskubo skambint
Meistrui

o to – jau nebėra...

įspūdinga evenko vakaronė

/skambutis
į duris/

– Makovskis
čia gyvena?

– taip, jau
nuo pokario,
užeikit

/sėdi
tylomis/

– arbatos?
– ne.

– tai manote,
čia – aš?..

/atsistoja,
išeina/

ruošdamas egzotišką patiekalą evenkas permąsto savo santykius su artimaisiais

paskambino
kaimynui
Slavomirui

suruošti
vištą
pažadėjo

atėjus
svečiui,
tarė:

– tu,
Slavomirai,
Aligjerio

Dantės
„Pragarą“

vartei?..

tad
kiški galvą
orkaitėn, –

nenoriu
nieko, net
žvilgsnio tavo –

gerbiamas
kaimyne,
išeik!

...galbūt

dar
susitiksim

evenko ir laiptinės senbuvio pažinimai

turėjo jiedu sutartinį ženklą

ilgas trys trumpi

beldimai
į duris

pagarbiai linkteldavo
viens kitam

vėliau
prisėsdavo

tylėdavo
dažnai

rečiau
kalbėdavos

vartydavo knygas
ar bukletus spalvotus

(kur aibė moterų,
daiktų nupaveiksluota)

ir krimsdavos abudu
tik tuomet

kai artimas
ar giminė

anapilin keliaudavo
o visa kita

tik buvimas
svečiuose – –

kaimynas perskaitė
balsu tai

vieną rytą

Įvadas į Tiuleno Ičiaus kontekstualizmą

Tiulenas Ičius vis dar tupi ant turėklo. Vėlyvą pirmadienio aušatį, ketvirto aukšto balkone tupi Tiulenas Ičius ir kraipo galvą. Vietiniai balandžiai sutraukia pagurklius – vėsta. Tiulenas Ičius jaučiasi visiška puse. Tiuleno Ičiaus žmona valo langus: braukia trisdešimt penkis kartus į kairę, į dešinę – nebraukia.

Gal ši dabartis yra priežastis Tiuleno Ičiaus tupėjimo ant turėklo, bet tam patvirtinti reikėtų su juo pasikalbėti. Tiulenas Ičius dabar tik klauso.

Kitą vasarą, kažkurią praeityje tikriausiai, iš už anapus laiko atvežė daugybę moterų ištinusiomis kulkšnimis, pilnų skysčių. Jos krypavo vieškeliais ir garsiai rėkavo, kai turintys privilegiją ylai, bandydavo nuleisti, jei ne skysčius, tai bent šiek tiek kraujo. Tiulenui tuo metu itin sekėsi ir vargu, ar pats būtų iškeitęs savo žvirblius į puslitrį ištinusių moterų sulos. Tačiau privilegijuoti ją mėgdavo. O Tiulenas Ičius mėgdavo įsiteikti savo žmonai, tad stovėdavo kelio pakraštyje ir stebėdavo, kaip vaikai su ylomis šlepsi per jau susprogusių moterų liekanas ir nuleidinėja skysčius į stiklainius. Vėliau prieidavo prie to, kuris atrodydavo mažiausias ir liesiausias. Ištiesdavo delną su virvute ir penkiais žvirbliais pririštais jos gale. Kartais vaikas griebdavo žvirblius ir palikęs stiklainį nubėgdavo. Tuomet Tiulenas jį pasiimdavo ir grįždavo namo įsiteikinėti žmonai. Dažniausiai, visgi, sulaukdavo pabaksnojimo yla per pilvą – ar nėra užsislėpusi tinstanti moteris.

Kai buvo vaikas, o galbūt vėliau, ar anksčiau, mokykloje matė filmą, kaip tampama moterimis. Patiko jame matytas metronomas, procedūros preciziškumui – didelė raudono medžio piramidė ir plonytis metalo spinduliukas. Norėjo būti apsėklintoju vien tam, kad priartėtų prie šviesos ritmo. Tuo metu nežinojo, kad metalas spindi dėl lempų. Vėliau filmų nebebuvo, kaip ir metronomų. Tačiau buvo keletas durų rankenų, žybtelinčių atspindžiais jam artėjant, kai kurias prieš panaudodamas kilpoms švelniai paglostydavo ir jausdavo save kylant. Ir tas kilimas po sijono klostėmis, prilygo skrydžiui kirų, kurie baigdavo savo dienas jo kilpose.

Šiandien Tiulenas Ičius bijojo. Ištinusi moteris stovėjo užtvėrusi kelią. Įrėmusi plaukuotas rankas į jo pečius kriokė, taškėsi seilėmis ir purtėsi pilna įtūžio. Tiulenas Ičius nemokėjo moterų kalbos. Pradėjo verkti. Ašaros paliko latakus dulkėtame veide ir kapsėjo į balą, kuri kliokė iš ištinusios moters. Moteris kriokė ir kliokė. Tiulenas stovėjo ir verkė. Ilgai.

Tiulenas Ičius išverkė viską, ką turėjo. Baimė nebeleido girdėti moters krioksmo. Viena po kitos juslės išdavė Tiuleną ir nuplaukė arba upe tekančia kairiąja ištinusios moters koja, arba dešiniąja. Daugiau dešiniąja – pastaroji buvau mažiau gauruota, tėkmė palankesnė išdavikams. Apalpo. Tiulenas. Moters pirštai sugriebę pečius, liko graibyti oro gūsius. Galbūt moteriai pakako atnašautos aukos – Tiuleno odos gabalėlių panagėse. Galbūt moteriai pritrūko kvapo rėkti. Paspardė suglebusį Ičiaus kūną. Atsitūpusi atlenkė ausį, Tiuleno, tris kartus nusispjovė užausin ir pakilusi nupėdino į horizontą.

Šiandien Tiulenas Ičius iškeitė kelias vidutiniškai suvytas kilpas į trilitrinį stiklainį ištinusių moterų sulos iš Dominyko. Bijojo eiti vieškeliu.

Tiulenas Ičius vis dar tupi ant turėklo. Vėlyvą penktadienio vidurdienį, ketvirto aukšto balkone tupi Tiulenas Ičius ir kraipo galvą. Vietiniai balandžiai suka lizdą po Tiuleno Ičiaus paslėpsniais. Tiulenas Ičius jaučiasi visiška varle. Tiuleno Ičiaus žmona valo langus: braukia tris kartus į kairę, du kartus į dešinę.

Gal ši dabartis gali būti priežastis Tiuleno Ičiaus tupėjimo ant turėklo, bet tam ištirti reikėtų resursų, kuriuos dabar skiriame tinstančių moterų liekanų surinkėjams.

Tiulenas Ičius tą šiandieną avi filosofo batus ir raudono intelektualo kostiumą, tačiau drąsindamas save įsivaizduoja dėvįs klasikinį, sportinį švarką. Funikulieriaus viduriai sugurgžda priimdami jo vyriškumą, trūkčiodami kyla darboviečių kalno papėde. Langus kažkas užklijavo spalvotais kvadratais, dėl to Tiuleno Ičiaus pusrytiniai gabalėliai krenta tai šen tai ten – kvadratų apmąstymas virpina pirštus ir blauzdų raumenis. Pirmą kartą būtyje Tiulenas Ičius susigėsta. Ir ta gėda – tokia gaivališka, apsupusi kūną ir užkūnį, ji tvinkčioja kaip virvute apsukta varpa. Susigėdo: ne aistros ir ne nerangumo. Susigėdo savęs paties, jaučiančio daugiau jausmų šiems kvadratams, nei.

Taip pat tvinkčiojo pėdos, kai atsigavo po ištinusios moters smurto. Manė, kad tvinkčioja. Tuomet suprato, kad tai kažkas kito. Tikriausiai kūnas. Pošiurkštis, minkštas ir drėgnas, bandė įslysti tarp nykščio ir antrojo nykščio. Vėliau, tarp antrojo ir trečiojo. Gludo nuo kulno, per linkį sustodamas ties visais penkiais nykščiais, bandydamas laimę ties kiekvienu tarpupirščiu. Tiulenas išdrįso neatsimerkti. Gulėjo ir mėgavosi. Norėjo sau prisipažinti, kad jei bent kartelį taip drėgnai ir antihigieniškai savo kūnu pajaustų žmonos kūno

intervenciją, nesvarbu – drėgno spenelio, piršto, ar liežuvio – niekada daugiau nežaistų su Dominyku. Niekada. Grįžtų tuoj pat namo ir nuvalytų visus jos paviršius. Savo kvapu sutrauktų visas dulkes iš radiatoriaus gelmių. Norėjo prisipažinti, bet buvo gera. Apsimetinėti teisuoliu, reikia, kai bloga.

Prisiminimas plinta ir Tiuleno sąmonė žongliruojanti jausenomis vis pameta kamuoliuką su kvadratais. Keičia gauruoto žvėries liežuviu tarpupirščiuose. Tiulenas prisimena nubraižytus, lanko formos nagus ir juodus gyvaplaukius.

Pradeda mąstyti apie, tačiau funikulieriaus kūnas sustoja ir viduriams dera pasišalinti.

Tiulenas Ičius vis dar tupi ant turėklo. Ankstyvą antradienio vakarą, ketvirto aukšto balkone tupi Tiulenas Ičius ir kraipo galvą. Vietiniai balandžiai kapoja, nuo vieno iš dangų nukritusio, kiro lavoną. Tiulenas Ičius jaučiasi visiškai saugiai. Tiuleno Ičiaus žmona valo baldų paviršius: braukia devynis kartus į kairę, penkis kartus į dešinę.

Gal ši dabartis nėra priežastis Tiuleno Ičiaus tupėjimo ant turėklo, bet jei tai paneigtumėm, turėtumėm rasti teiginį. Visuma, kurioje gyvena Tiulenas Ičius – nemėgsta ieškoti.

Pasaulį, kuriame žmonės verčiasi per save ir vieni kitus, nuo pasaulio, kuriame laukia prievolės, egzistencijos iškapsėjimui – skyrė pylimas. Į viršų, traukiamas mechaninės magijos, kilo funikulierius. Į apačią nebuvo nieko – laikas pylimo viršūnėje pats savaime būtį pačiam sau keisdavo į būtį prievolei apačioje. Tiulenas Ičius mėgavosi savo prievole. Stovėdavo upėje, stengdavosi kuo mažiau užuosti ir skaičiuodavo lašalus. Lašalai pasirodydavo labai retai. Tad didžiąją laiko dalį galėjo skirti kaimynų pažinimui. O laiko buvo daug – lygiai viena ir šešiasdešimt penkios šimtosios amžinybės.

Tiulenas pažinojo Dominyką. Ne dėl to, kad Dominykas buvo įdomus, ar vertas pažinimo. Bet dėl to, kad atstumas juos skyręs upėje buvo lygiai trys centimetrai. Tiulenas Dominyką pažinojo gerai. Atrado, kad chna skritulėliai ant jo kūno, tam tikromis aplinkybės, virsdavo ovalais. Žinojo, kad kai leisdavo ovalus į save – būdavo gera. Nežinojo tik, kad Dominykas jį truputį mylėjo. Visume mylėjimas – privilegija, kurią skiria nelaimingiausiųjų ir kvėštelėjusių lemčiai.

Tiulenas Ičius tupi ant turėklo. Vėlyvą penktadienio rytą, ketvirto aukšto balkone tupi. Tiulenas Ičius ir kraipo galvą. Tupi, Tiulenas Ičius, čia jau ilgai: vietiniai balandžiai įpratę prie nuogo jo kūno ir atsitupia greta. Kartais išverčia pagurklius ir skleidžia garsą. Kai balandžių būna daug – garsų taip pat padaugėja. Balandžiai irgi kraipo galvas, tačiau Tiulenui Ičiui neprilygsta.

Tiulenas Ičius jaučiasi visiškai vienas.

Kažkur, už balkono durų, gyvena Tiuleno Ičiaus žmona. Iš pradžių ji vaikė balandžius. Gerdama kavą pakildavo, kartais išliedavo ant stalo ir bėgdavo vaikyti garsus skleidžiančius paukščius. Ji – pedantiška moteris, ir pastebi viską, kas galėtų trikdyti jos ramovę. Tiuleno Ičiaus ji nepastebi – jų santuoka yra sėkminga: jie niekada vienu metu neužsinori į tualetą, o Tiulenas Ičius nustojo ją liesti jau pirmaisiais santuokos metais. Tiuleno Ičiaus žmona – tikrai labai pedantiška ir nešvaros, tuo labiau savyje, nemėgsta. O Tiulenas buvo išmokytas įsiteikinėti savo partneriams. Tiuleną Ičių tokia padėtis irgi tenkino dar ir dėl to, kad po praeities jis rinko šilumines lemputes, stebėjo jas, primenančias jo motinos krūtis ir apie žmoną tomis akimirkomis negalvojo. Mintys užliedavo tik tuomet, kai keliaudavo iš egzistencijos į prievoles – ten nebuvo lempų ir niekas nepriminė motinos krūtų. Motina gimė kažkur rytuose, kur retai šviečia dangaus kūnai, o elektra dingsta kas penkioliką minučių. Žmonės ten labai šviesūs. Visai kaip Dominykas. Iš savo motinos Tiulenas Ičius paveldėjo odą. Iš tėvo – raudonų plaukų peruką.

Tiuleno Ičiaus žmona jį pamačiusi pagalvojo, tėvas mato, tokio švaraus epidermio dar nėra regėjusi, jis turi ją vesti. Tiulenas Ičius ir vedė – po praeities buvo sunku susirasti sveiką vyrą, ką jau kalbėti apie moterį.

Tiulenas Ičius, po prievolių, verčiasi kilpomis. Statydamas jas krūmuose, aukštųjų namų griuvėsiuose ir savo žmonos tarpupirščiuose. Dažniausiai pagauna kirų, kai pasiseka – žvirblių. Tiuleno Ičiaus žmona mėgsta žvirblius, gal net labiau, nei ištinusių moterų sulą. Bet niekada to nesakė Tiulenui. Kalbėti yra truputį nešvariau, nei nekalbėti. Kai Tiulenas parneša žvirblių, mikliai suspaudžia dar spurdančių pilvus, brūkšteli nuo stalo ištryškusius turinius ir meta puodan su visomis plunksnomis. Tiulenui toks patiekalas atrodo itin estetiškai ir tomis retomis akimirkomis didžiuojasi savo žmona.

Dabartis nėra priežastis dėl ko jis tupi ant turėklo.

Tiulenas Ičius nebeturėjo darbo. Dienos buvo karštos, upė išseko. Kitoje amžinybėje upė tikriausiai vėl bus taki. Tačiau šįkart turėjo grįžti namo. Funikulieriuje kvadratus pakeitė trikampiai. Dominykas nuplėšė žaliai mėlyną ir prilipino Ičiui prie veido. Tuomet prisiglaudė stipriau, nei leido funikulieriaus vidaus taisyklės. Tiulenas jautė Dominyko ovalėjimą. Norėjo galvoti apie subtilius chna atspalvius, tačiau negalėjo pamiršti juodojo žvėries liežuvio.

Apsimetė, kad taip nėra. Kad yra kitaip. Leidosi Dominyko vedamas į svečius. Leido į save srautus pažinimo juodų gyvaplaukių nusišėrusių Dominyko gūžtos kampuose. Leidosi į nuostabą pažinęs, kad išsižergusi ištinusi moteris virš kibiro, Dominyko virtuvėje, kaire akimi žvairuoja į tą pačią pusę, kaip rėkianti ištinusi moteris nuo vieškelio. Niekaip negalėjo suprasti, kaip tai yra truputį meilė. O įvykių ir objektų sąjumas juose pernelyg spaudė, sunkėjo. Suūkčiojo, nuo spaudimo, kaip pelėdžiokas pirmą kartą. Nieko nesakęs nerangiai apsisuko. Išvertė kibirą sulos. Sulojo žvėris kažkurioje patalpoje.

Grįžo namo. Stebėjo balandžius, ant turėklo, ketvirto aukšto balkone – stambius, bet be sunkio. Skriejančius milisekundę nuo turėklo į dingimą, už vielos tvorelių. Norėjo irgi. Tupi. Galvoja apie žvėries liežuvį.

vakvakas

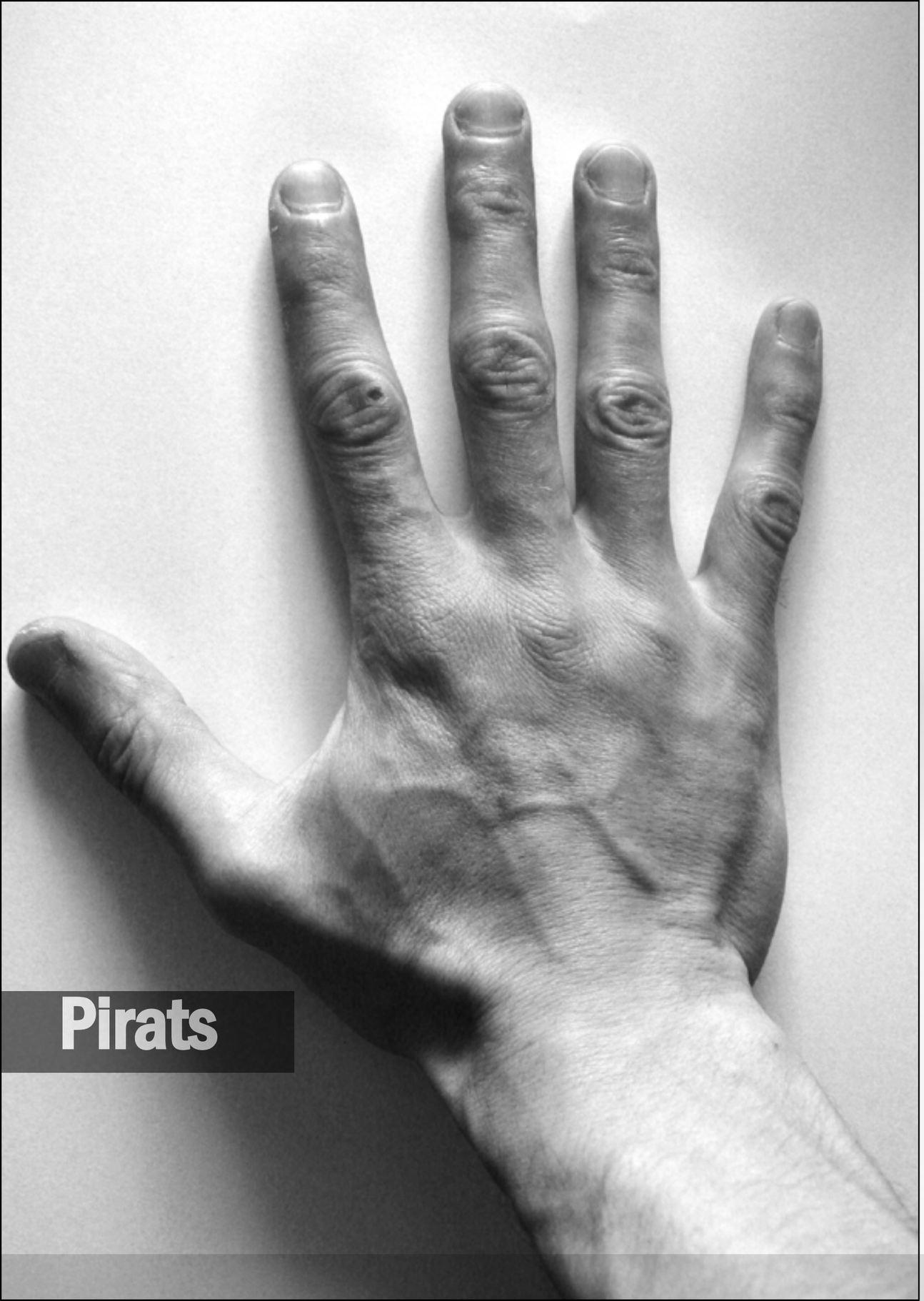

riedam iš „Suokalbio“ kūliais it pirmą kartą šiais metais gandrą pamatę
ridenuosi iš paskos „Kur gandras? Kur jis?“ kikendamas it devyni mėnesiai
jau būtų po mūsų trumpiausios nakties *like a rolling stone* kvatodama tu
o aš kaip Juzė į žmones išėjęs iš Palangos tos pasaulės pabengos
irgi rituosi paslydęs tik bir bir tabalai tau iš paskos smerčiop
dalimis atskildamas ir tau įsiteikdamas nelygiose dalybose tavo akys
tavo blakstienos lūpos mano širdies fotojuostelėje dar neišryškintos
dar degi dar kaitini savo žavinga moters paslaptimi prisidengus nepaliesta
dar it idėja laisva nesupakuota į išgeltusias vėlyvo rudens fotografijas
mano širdies erčiose dar nesudegus ant alko liustracijų apeigose ak mano meile
vienoje iš rodės idealių formų nejau ir tu būsi išmatuota nebegalinė tu būsi
o kol kas tabaluoji po kaklu man bodhisatviškoj *Canon Kannon Kwanon* foto-
kameroje
tai mūsų šviesos palata ten sugulėm sau abu nuoširdžiai
reiškiu užuojautą tau ten pakliuvus ir aš pats ten įkliuvęs
it žaislas dievų rankose it čiurlioniška „Bičiulystė“ efemeriškai švytim
viens kito delnuos kol kas tik artėjam dar tik artėjam bet abejonė nesnaudžia
jau beldžia dunksi ir trankos kita ranka jau skandina it „submarinas“ piratą
dar kita vėl atgaivina aš atsiduodu aš tavo aš tavyje uždarytas
o manoji Niurnbergo mergele dar pažaiskime nepažeisti kol
gyvybiškai svarbiausi organai nors regis neišgelbės
joks jau gelbėjimosi ratas anei semantinis kvadratas
čia kelio pradžia ekstazės ir kančių žaidimams pasibaigti dar ne metas
atsispirsiu ir šoksiu nuo tavo prisišliejusio žvilgsnio bortų į tavo bangas
į tavo liūliuojančius Khao Nom Nang kalnus upokšniais lietaus
nuokalnėm skverbsiuos į tavo tektoninių lūžių sueities ertmes o manoji terra
incognita
garantuotai prasmegsiu sveikas nebeišplauksiu sulaužytas
kairiojo borto šonkauliais lentom išplautom iš vyno rūsio buteliais tyvuliuosiu
jau po visko po audringų naktų ir po kracho po visiško kracho karamba karacho
ak
tu dingai ir viskas it užpūtė iš tavo nebūties tamsos gūsis
gyvatės šnypštimu visus mano šviesių minčių kandeliabrus
užpūtė mano makaulėj visus sietynus liustras ir aistringų žygių ugnis
išblėso tik dūmai graužia akis tik tamsa ir jau nieko
nieko iš to nebeišgimdysi belieka tik toks štai žaidimas:
žongliruoju tamsoj
šviesiais prisiminimais it klounas nevėkšla letiaušis paslystu
nesugaunu it koks atgrubnagis liapsusas po liapsuso žinau tu neištvertum
nesusijuokus galiausiai plyštum juokais it fotografija perpus dviejų įsimylėjėlių

kaip tai banalu kaip nuvalkiota fotografijas deginti reikia
štai pelenuos ilsisi visa mano pokalbių išklotinė skambinta begalę kartų
iš mano varpinės į tavo vaginalinę cerebrinę kamerą ragelis pakeltas
bet tartum tik pretekstas tai juk vis viena kalbies su savim
kad pats sau save paaiškintum kol dar degi kol užsidegęs pelenuos
pagaliau išryškėja silueto tavo užslėptų banaliausių intencijų kontūrai
iki pelenų ir iki dūmų guliu mirties patale šalia suguldyti kupidoniški
širdies strėlių antgaliai nulenkti ir ietigaliai per apeigas jau prisižaidęs
stypsau prisižongliravęs tuščiomis išsikvėpęs tarpdury
į diurerišką „Melancholijos“ kambarį
geriau jau pažaisiu ten su grafiko simbolių kodais magiško kvadrato
glostysiu rombohedroną rymosiu ties ta vieta kietajame kūne kur mūsų
meilės ir aistros pomirtinė kaukė susirangė ir apsiklojo drobule kamufliažo
abejosiu ir vėl nebežinosiu kas yra grožis kas išgelbės pasaulį ir ar verta ar dar
bandyt
atkartoti dieviškus kūrybos aktus ir proporcijas tarp manęs ir tavęs tik migla
už akių užkrinta neįskaitau šito skęstančio mūsų pasaulio tolstančio
nuorodom į nuorodas nardau kitų vardų kitomis reikšmėmis it išnarom
užsimiršti stengiuos žodžių žaismėm kad lengviau sektųsi mirti
nevykusio meilės žygio ilgai nepalieka toksinai neišsiplauna iš kūno
taikõs sutartis vis neįtinka braukau ir taisau antpuoliais ego
neva viską sutaisyt dar įmanoma o jei ne nužudyti
mat pats neva jau aš žuvęs ir nėra ko prarasti tokie reikaliukai
ne taip viskas paprasta kūnas nepasiduoda iškart
capt stveriuosi už lentgalio ir išplaukiu su tavo fotografija it durklu tarp dantų
įsikandęs šoku šokį lietaus kol galiausiai išspjaunu į ugnį
tavo akis blakstienas ir lūpas sudegti ir tada tik išplaukiu visas
kūnas lotoso poza galva baršką po vakarykščio it maldos malūnėlis
o siela murkia om mani padme hum kai nepakyla ranka įsitverti į butelį
viskio visada lieka mantra *the engine runs on glue and tar*
variklis rodos ima jau grot pagrabo maršą bet įsivažiuoju iš naujo
vėl atsistoju ir išlipu iš tos peleno nuotraukos išsivaduoju iš tavo traukos
iš tos praeities bendros kameros jau vienute išvirtusios kalėjimu
karceriu įžengiu į kitą kadrą jau tik su vos vos beįžiūrimais rudimentiniais
mūsų pasibaigusios pasakos šešėliais paakiuos ir su kaltūnu plaukuos
mano pasaulio medžio lajoj Laumės šluota primins tave mano meile
viena iš savo įmanomų formų gandrais nešančiais vaikus vystykluos it kokonuos
sumuturiuotus tampriai it be kojyčių it be rankyčių tik su burnyte akytėm ir
nosytėm
po kopūstų galvomis lysvėse kiti randa bare bet anie jau visai be fantazijos
vis atsipeikėju išsivystau bėgu kojytėmis rankytėmis kūliais statau smėlio dėžėje
it koks vaikigalis smėliažodžių pyragus kibirėlį apversdamas kaskart vis išspardau

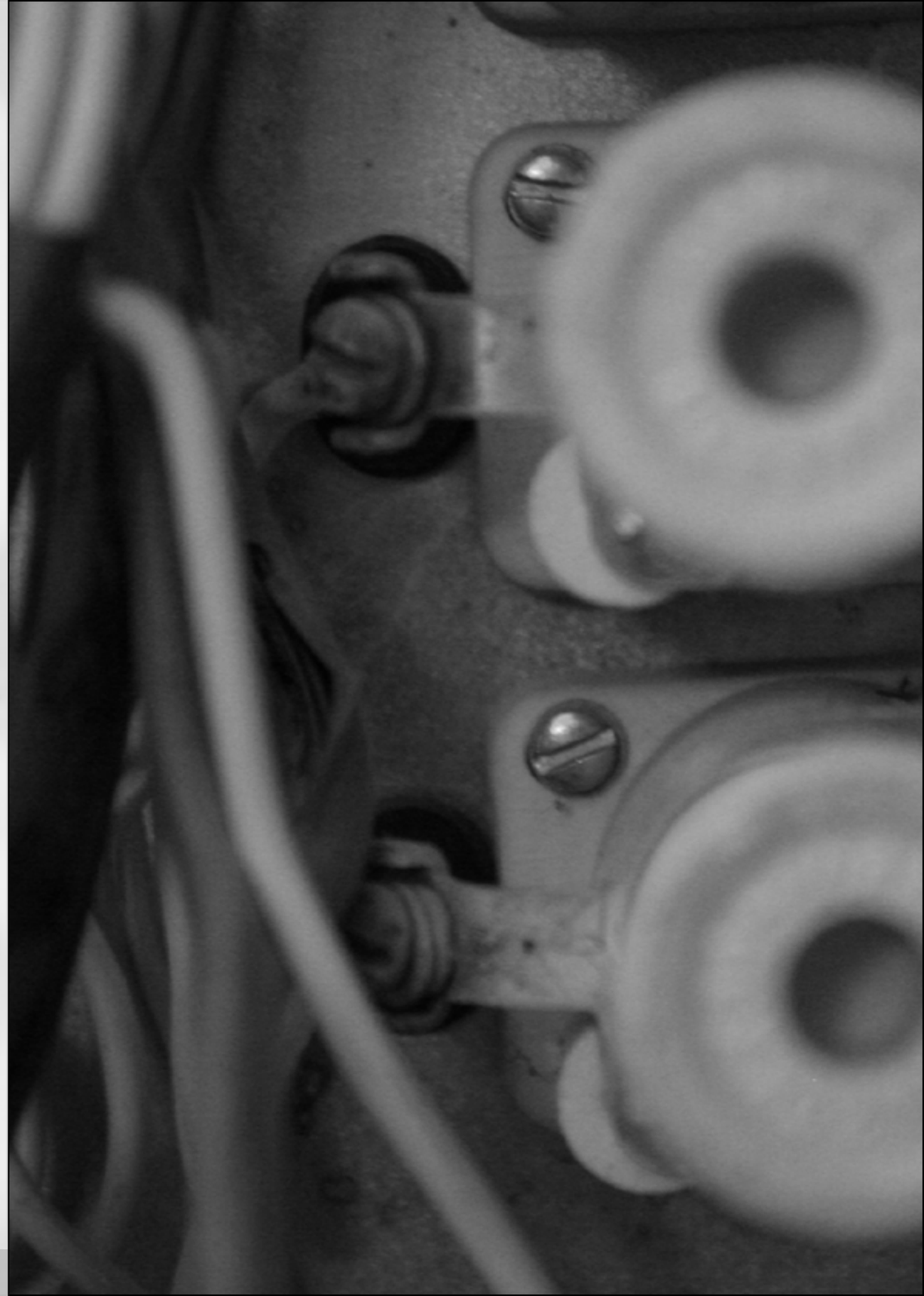

sulyginu su žeme nusiritu kūliais it koks pamišęs nukvakėlis kvatodamas
šių veiksmų priežasties iki šiol nerandu tam paaiškinimo planuoju kreiptis
į Šivą dar ir Bakchas manau turėtų turėti ką pasakyti
ei čia tik toks žaidimas čia tik žaidimas kad būtų ką veikt kad būtų linksmiau
sakau ei homo sapniens dvikojai primatai nejau neprimatot
pabusk iš šio sapno *homo sapiens* nagi neliūdėk *homo ludens*
žaidžiantis ir žeidžiantis žmogau dar nepriėjom rudens
pabūkim jei nori rimti na kokią minutę ištversiu tikrai
kol neprunkšteliu ir visko nesulyginu vėl sulig žeme
čia nebus akmens ant akmens išsišiepiu it koks Mahakala ir Avalokitešvara
ko nuliūdai juk taip smagiai skambėjo mūsų preliudai
jei nori pažaiskime suokalbį prieš save prieš pačius
jei nori ir tuos barbakanus sulyginsiu sulig žeme jei nori mylėsiu tave lietumi
lašeliais pirštų galiukuos barbensiu kol atsiversi ir barbaru įsiveršiu taranu
iki pat tavojo tartaro iki užkutensiu iki mirtį nešančio čiaudulio iki orgazmo
ekstazės atokvėpiais vis klausinėji „Bet kas su tavim negerai?“ nusišypsau
šviesos greičiu šokinėti imu mirguliuoti iš arlekino į pajacą sporomis
į tavo nosytės gleivinę kol užkutenta alpsti vėl pamauta ant mano piestelės
neišlaikai per sunki nežinomybė neperprasta nepakeli išmeti bėgi
savo vaizduotės galia bar-bar bar-bar tra-lia-lia
santabarbarų išbarškintos barškuolės meldžiu jau po visko
tik per ilgai nesivaidenkit
power of imagination
power of imitation
power of words
power of trance
power „off“ arba *„on“ love*
power of play
power of rock n'roll
lets roll lets roll ridenkimės *all night long*
let it roll, baby, roll
let it roll, all night long
ar būsi klausiu mano rulete kuri mane matuos išilgai ir skersai
šią stebuklingą naktį žėrinčią rubinais smaragdais safyrais
iš tūkstančio ir vienos nakties o mano šachrazadiškoji širdžių ėdike
sek man pasaką šiame ženklų pasaulyje kai jis išsprūsta iš glėbio neįgalaus proto
mano polimorfine iškrypėle tu išgyvenama bet nesugyvenama
manoji amerikietiškojo maldininko patele laukiu kada mane išmatuosi
kada formaliai man ištarsi fatališkuosius „šachas“ ir „matas“
o mano Valdove Karaliene vėl sukišiu nagus kur nereikia mano Rozete
apčiuopsiu tavo srovę jei trumpas bus sujungimas ir krisim abu pasliki nutrenkti
išmuštais jausmų saugikliais jau be kvapo vis vien vėl vapėsiu *stand up for the*

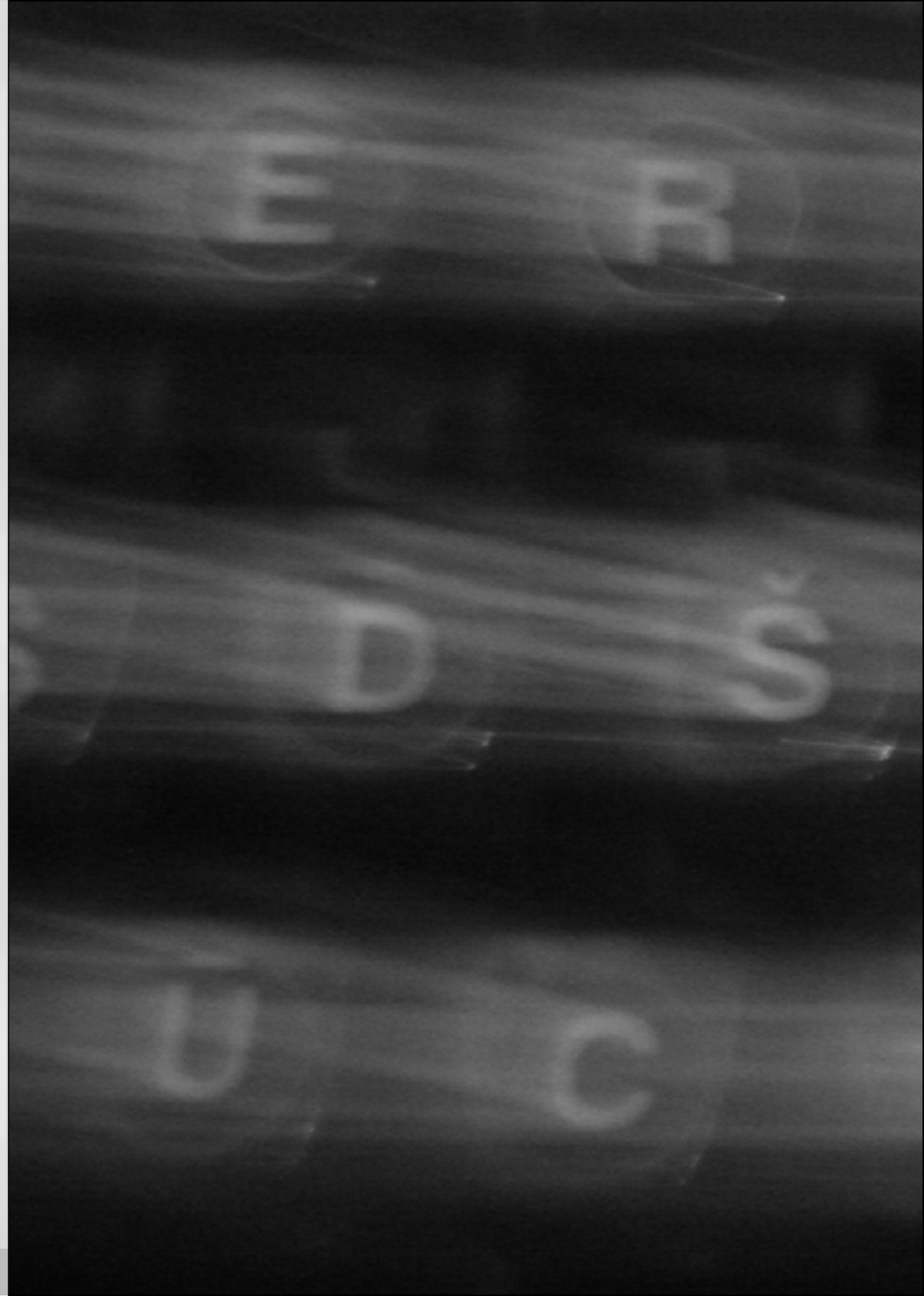

champions
tu išblyškai po kasdienybės burka nebeįžiebi manojo fenikso ir nebėra išėjimo
iš šito mūsų peleno miesto tad tariu tau adjos sudie mano dievaite adjos
aš pasikinkęs vėją dar pralėksiu mustangu paskutiniuoju tango
nusižvengsiu dar kartą tik neišvirski iš ratų nuo gūsio adjos
neišvirski iš klumpių gal kitas atjos prajodytas atjos
atjos ir aš atsisuksiu pasižiūrėt išsišiepęs it katinas Šeršyro
dalimis išsidangindamas iš tavo vaizdinių pasaulio šypt šypt dantimis
blykt blykt fotoblykste atminčiai fotografuosiu
dabar kelkis ir eik į kitą Šventovę ridenkis iš šios į kitą paklodę
nebe ta ši drobulė aš per daug kartų trenktas kad imčiau čia ir apmirčiau
Nepažįstamoji Rozete skinsiu sugriebęs tave už liemens
už kaklo spygliuoto gotuojančios mergiotės odinio koljė pasaitėlio dyglių
po to atgailausiu ant kelių kitoj jau bažnyčioj mušiuos krūtinėn
„esu trenktas, esu trenktas, esu labai trenktas...“ dar praeitame gyvenime
aš perėjau visus žaidimo lygius iki pat Avalono
o tu ir vėl man čia postringauji jau tik su stringais gulėdama pliaže
apie mūsų nesuderinamus zodiako ženklus aprašytus
tolimam man it kosmosas tavo *Cosmo* žurnale juo tik dangstais
kai tuo tarpu seniai tave kiaurai mačiau pro tavo dekolte
pro pasaulėvaizdžio tavo perdėm merkantilinio per gilią iškirptę tik netikėjau
kad ne man tavo kosmosas ne man tavo pūpsančios aukštosios materijos
na gerai jau gulėk čia sau aš einu susirinkt savo šonkaulių mūsų ryšio bangų
išmestų
į saulėtą pajūrį kad negadintų kraštovaizdžio kitiems pasakų princams
kad nebadytų akių tie sudužę svajonių laivai kol tu čia ant saulės po*stringausi*
kol dūsausi apie namelį pasakų aptvertą balta tvorele
apjuostą žalia veja kruopščiai nuskusta it meilės trikampis
iš tavo tarpkojo neva sarmatlyvai va jis tau kyšo
nebūk mažas vaikas sakau sau kelkis ir eik susirinkti savo žaislų
šitoj smėlio dėžėj nebėra tau ką veikti

Bus daugiau.[1]

1 Dar pažiūrėsim *(vyriausiojo redaktoriaus pastaba)*.

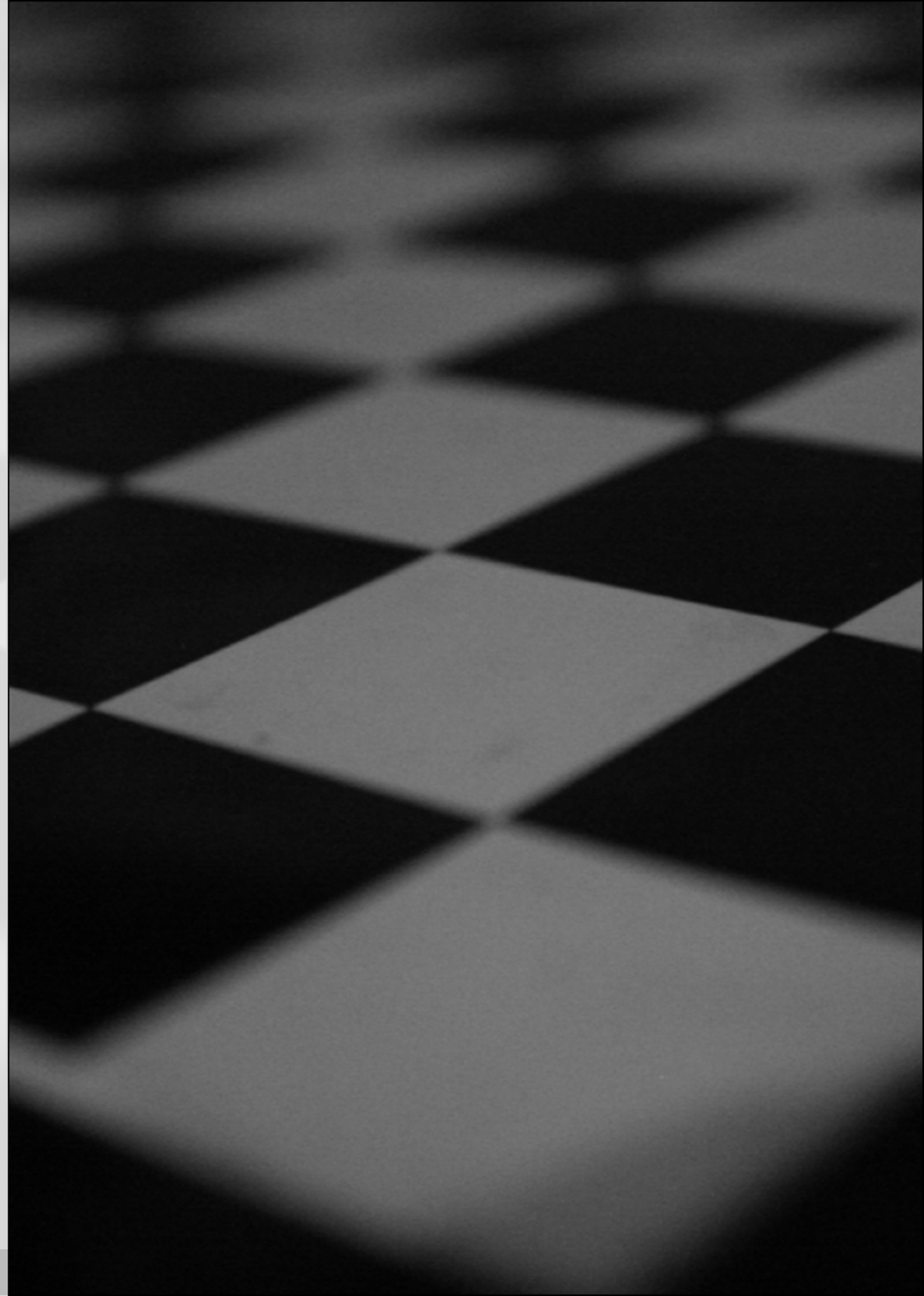

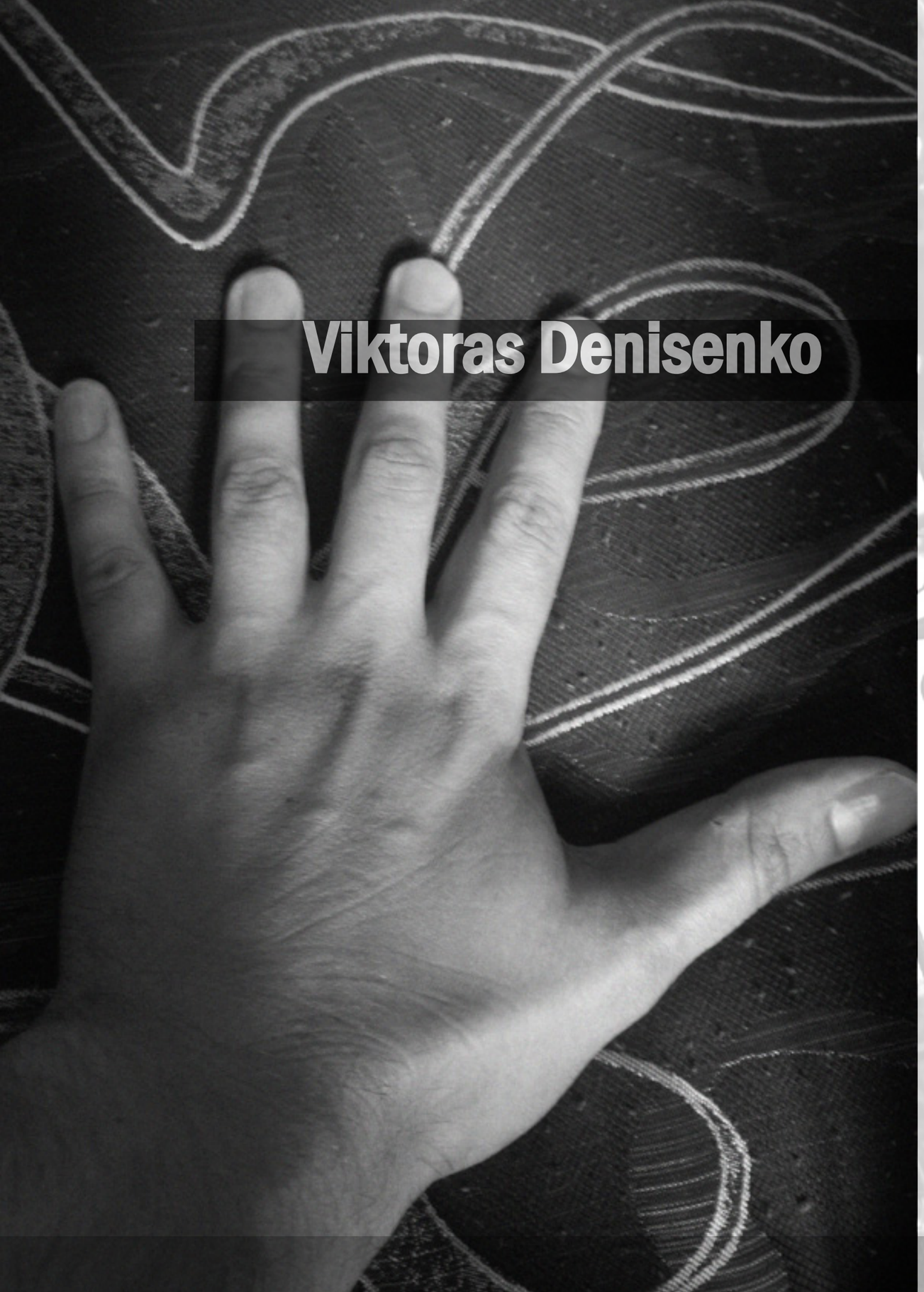

Viktoras Denisenko

* * *

Оплачь свою нерождённую дочь,
Оплачь так, словно её хоронишь,
Так, словно убегая в ночь
Кричишь судьбе: «Ты меня не тронешь!..»
Но всё, что нажито — всё твоё
И круг сансары не пускает в нирвану,
И только чёрное вороньё
Кружит над костёлом святой Анны.

* * *

...И вот прошло тринадцать лет
И словно всё за той же партой
Сидим в кафе, мерцает свет,
Судьба подкидывает карты -
Нам нечем крыть, таков итог -
Мы снова в чём-то здесь похожи.
Махнуть на всё, но видит Бог -
Прожилки под уставшей кожей
Не позволяют мыслям вспять
Лететь, спешить к своим истокам.
Моя давно седеет прядь,
А твой ещё чуть вьётся локон...
К чему мы шли, к чему пришли?
Зачем взывать былое? Думы?
И ворошить пустые сны,
Что беспросветны и угрюмы?
Здесь смысла нет, но видит Бог -
За каждым сложным интертекстом
Я вижу болевой порог,
Прощупанный мятежным сердцем.

Богемное

Безумен век французского абсента -
Он породил Рембо и Модильяни.
Весь зал в дыму, и шёлковая лента
Мелькает изредка среди монмартской пьяни.

Погибший ум свои рисует фрески,
Безумие — всего-лишь знак таланта.
Всем правит смерть... На жизненном отрезке
Нет места для иного варианта.

Век сумасшедших гениев... И что же?
Не верю, что бывает по-другому...
Здесь ткань холста чувствительна как кожа,
И далека, порой, дорога к дому.

Тоска висит над крышами Монмартра,
Гашишный сумрак затмевает разум.
Порой так тяжело дожить до завтра,
Пытаясь защитить себя лишь фразой...

* * *

Оплаканная красота моих снов
Никому и ничего не должна.
Мой невод порван и мал улов –
Только лишь хлам с самого дна
Тешит мой взор... Этот дом
Был построен кем-то другим.
Мне кажется, я слышал гром,
Наверное это пожар. Мы горим
Воспламенившись от тысячи свеч,
Зажжённых не у наших могил...
Прячу в кавычки прямую речь -
Начало фразы: «Я любил...»

Тоска по мировой культуре

Твоя тоска по мировой культуре –
Тоска спивающегося интеллектуала...
Твой мозг устал, но мысль подобна пуле,
Попавшей в цель...
Залезть под одеяло
Как под синоним бегства.
Лежать не двигаясь, укрывшись с головою.
Мечтать про цель, что оправдает средства
И сможет отпустить тебя на волю –
Слегка смешно... Слегка, конечно, грустно –
Упёршись, как баран, в своей безумной дури
Ты продолжаешь бредить об искусстве
И слёзы лить по мировой культуре.

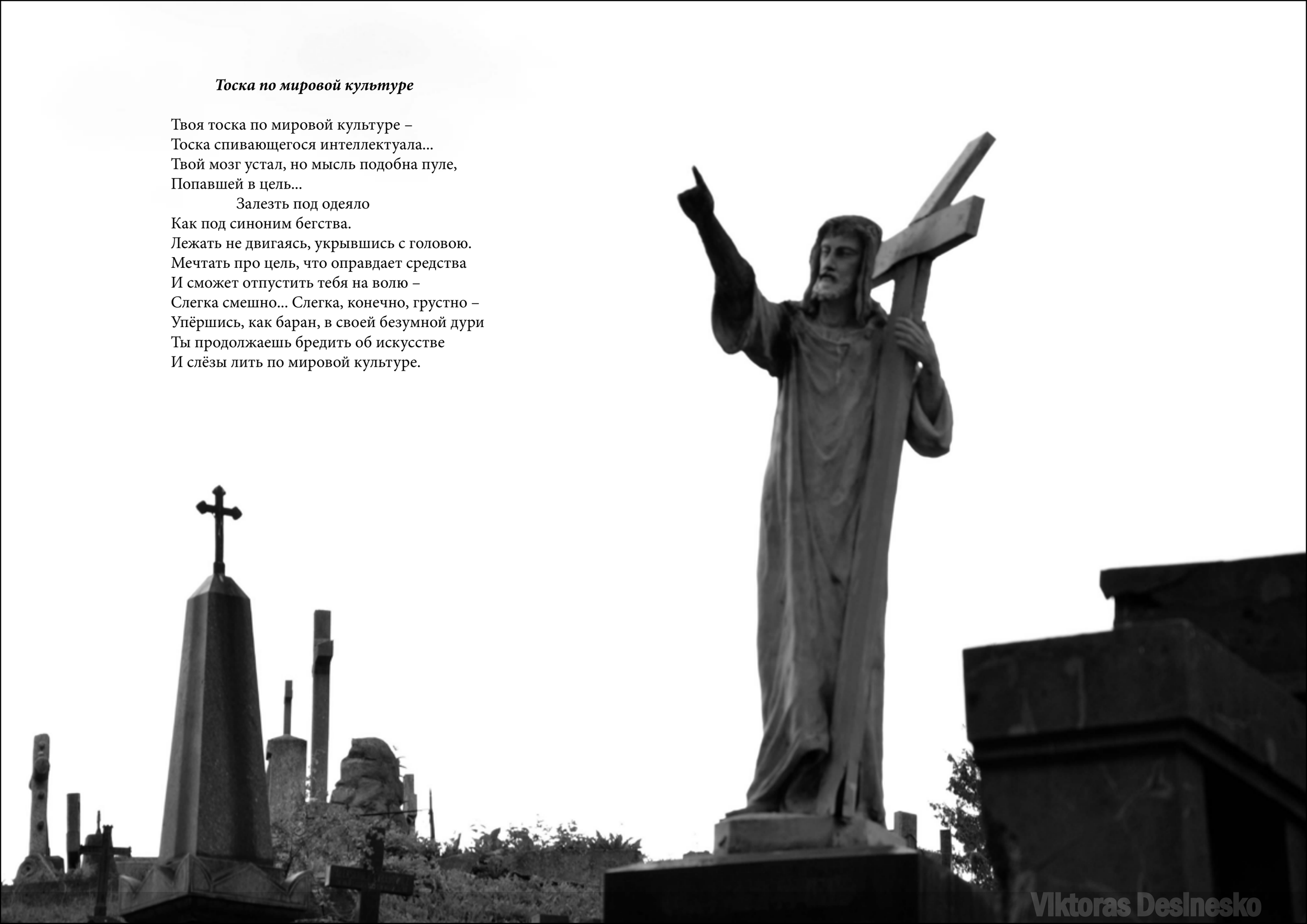

paguldęs kūdikį atmerktose akyse
prisuki laikrodį

bijau
bijau nepasenti
tik apklos puslapiai
suplėšytos
numestos darsyk
knygos sudužę
stiklo karoliai
taip tavo kaklas
žymiai gražiau atrodo
užsidengsi naujais
gal patvaresniais

jei tapsiu tokiu
kokiu regiu tave
paglostysiu galvą
dar ne kilpoje

ar žinai kas
apliejo tavo veidą
alavo chloridu
sidabru
variu
dažais
tarsi netyčia
juos nusivalei
tarsi „netyčia“

nervingais šypsniais
mano karoliukai
dūžta į tavuosius

kaip mes negražiai žaizdžiam

aroma

tu išgelbėjai man gyvybę
suteiksiu ko tik panorėsi
viso pokalbio metu žodžiai virto dūmais
peripetie
trylika vinių į karstą
ir vienintelė nata
nušluojanti
visus septynias
dešimt šešis metus
bereikšmių simfonijų

bėgantys lynu nuo netikėto gaisro
vandeniu apšlakstyti liūtai prariję kardus
pasitikėjimas yra nutolęs aromatas ir tiek
antkaklis ant tavo kaklo ir vienaratis po kojom
veidrodžio šukės kūnelį susmaigsto
-- ir aš
apgailėstauju, bet ploju

ji jau čia –
mums visiems garbė
su meilė apsivyti
tavo kūną vėju
mums visiems garbė
stebėti tave –
tau puikiai sekasi
mielai ištiestume ranką
bet
labai gražiai skęsti
makiažu
nudažydama vandenį ---
žongliruojantį
paskutiniais tavo prisiminimais

cathemeral (3/3)

mes su tavim užspringę
mes su tavim šokdynėm
horizontais šokinėjam
tu taip greitai
viską pamiršti
vos mirktelint
atsiveria smegduobės
kuriose tavo draugai
vorele įsisuka
pirštais ant lūpų
apsimainom
ir tylėsim kol
banga uždengs dangų

iš mūsų
iš mūsų vėduoklėm
išpučia orą
isteriškais žvilgsniais
šyptelim į kalną
karts nuo karto kuris
pirmas išdrįs su
daužyt metronomą
pagal ritmą

ar jauti kaip
kibs suglėbę
lavos dantys
mums į delnus --
ar jauti bent šią akimirką
nusiimk kepurę
tik du
ar keli milijardai
gnomų –
žalių vaikų
anemiškais plaktukais
viens kitam per galvą
woolpito skersgatviuose

kaltas

kaltas

kaltas

kaltas

ir trys keturi
ir iš pradžių --
vienis

veidu į veidą

taip ir gyvenam
maldororas yra žiurkėnas
hiperionas yra maldininkas
ulisas yra kačiukas
o visa kita –
upės skardžiai
krentančiu rastatilčiu –
žmonėmis

taip ir gyvenam atjungė
karštą vandenį –
profilaktika
techninės kliūtys
tik šaltas dušas šarko
mis api
blizges valantis
žvėjys ant vieno
iš krantų --
vis dar vienas

jei galėčiau grįžt laiku
keisčiau tik vieną –
metais ar dviem anksčiau
suprasčiau kam
mums skirti misionieriai

wride

popieriaus skiautė kuria perpjausiu kiekvieną tavo veną, brangioji

šiandien
labai nesinori būti savimi
kai lipdukas ant mašinos nurodo tik
koegzistuoti su visais jumis
perspaustas verksmas miegamajam ar
matai čia gi mūsų vaikas čia gi mūsų
vaikas jis juokiasi kai plėšom senas
nuotraukas jis ploja kai į mane
paleista keramikinė statulėlė tingiai
dalimis čia gi mūsų vaikas nukrenta į žemę
čia gi mūsų vaikas

mieloji
aš tau sakiau jis gyvas sakiau tik
apsimetė lyg vabalas baltais niežais
suspaustas čia gi mūsų vaikas mūsų vai
kelis putliais skruostukais mūsų vaikas
man labai patinka jo tyrelė su obuoliais
čia gi mūsų vaikas brangioji, mūsų vaikas
jau rytoj leisim jį į mokyklėlę čia gi mūsų
vaikas atneš daug dešimtukų
ar ne taip žmonele vaikas čia gi mūsų
čia gi mūsų vaikas

širdele
vaikas čia gi mūsų čia gi mūsų vaikas
masturbuojas spintelėj plaukimo bū
rely čia gi mūsų vaikas vaikas čia gi mūsų
mūsų vaikelis direktoriui ūsus ištepė klijais
bet paklausyk angelėli čia gi mūsų vaikas
čia gi mūsų vaikas gerutis čia gi mūsų vaikas
vaikas čia gi mūsų permiegojo su fizikos
mokytoju dėl dešimtuko bet juk čia gi mūsų
vaikas mūsų vaikelis gražus protingas čia gi mūsų
čia g i mūsų v aikas

mažute
čia gi mūsų vaikas čia gi mūsų
gerves išlankstytos ant stalo vaikas
užstrigus lifte tenukrisi čia gi
mūsų vaikas alyvom keturpėsčias mūsų
vaikas korespondentam mikrofonais gi čia

vaikas mūsų kraujo jūrom neskęsta vaikas
čia gi mūsų druska ant žuvies vaikas
mūsų vaikas pardavinėjantis laikraščius dar
vakar mūsų paparčiu užklojau skruzdėlyną vaikas
či ag imū sųv aik as

–

viskas ko aš noriu
tėra apleista bevabalė kriauklė
ar pakelis sumuštinių su kola bet
be viso to plūduro beišprotėjančio
raudono rutuliuko toliau jūroj iki kurio
šlapimas iki kurio
kriauklės iki kurio
vienu šūviu peršausiu mus visus tris
brangioji

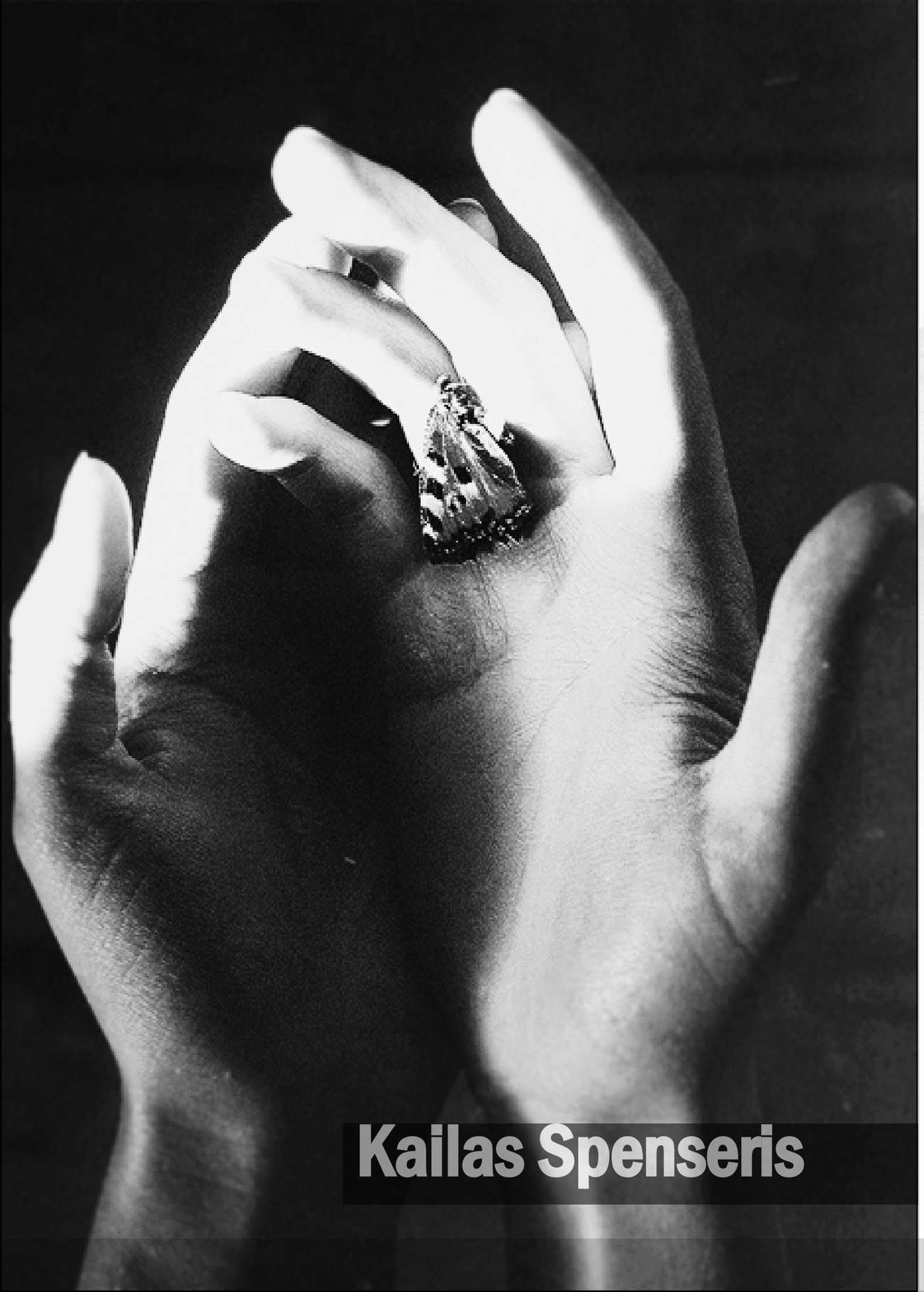

LETARGIJA

Niekada nepabusti.

Paliegęs, svetimšališkas kūnas muistosi ant kietų betoninių grindų. Svetimšališkas aplinkai, net tarsi sau. Užsimiršusiu, nublukusiu žvilgsniu į aptrupėjusias lubas, į vamzdžius, užsimerkia, atsimerkia, *niekada nepabusti, niekada nepabusti, niekada nepabusti*. Paakiai violetiniai, bet veidas gražus. Gal toks net gražesnis. Lūpos suformuoja skausmingą ovalą. Pasiruošė ditirambui. Nežino, kuria kalba kalbėti, kaip išsireikšti, ar verta sugrįžti.

Bet ištroškęs žvilgsnis – reikalaujantis. Nelaimingos esaties, kuri giliai širdyje slepia savo agoniją. O lūpos sofurmuoja ovalą. Pasigirsta atodūsis ir lyg subtili rauda; ovalas šių garsų neišskleidžia, jis juos sutraukia, ir pasigirsta maloni muzika. *Niekada nepabusti*, kartoja kūnas, ir amžinos kančios, kartoja sienos. Lai nauja agonija apipina tavo sielą ir iškreipia lūpas kaip prieš tai. Rauda, kuri gąsdina sienas, bet muzika.

Ji dangiška.

Desperacija. Laimė. Nuovargis. Rezignacija. Ir letargija baigiasi.

Kūnas pakyla ir veidas pakinta. Tingus ir nuobodulio apimtas veidas išsyk pakeičiamas beveik ambicingos išraiškos, neabejotinai – ciniko. Lietus per kiauras lubas net nenorėjo liesti jo preciziškai tiesios nosies, verčiau nerūpestingai tiško ant pilkų plaukų, kuriais jo pečiai buvo apdovanoti apsčiai. Tik paklaikusiai besiblaškančios akys išduoda vienatvę ir absoliutų žmonių apleidimą, dedikaciją ir ištikimybę, nukreiptą į nieką, *jau nieką*, kuris pamažu virto visišku žmogiškumo priešiškumu. Stovi ir žiūri į skylę lubose, idant dėmėsio reikalaudamas savo tobulai atbukusiu, nors ir su akivaizdžiomis intelekto sekomis iš praeities, veidu. Sutrikimas ir greitai beauganti agresija. Pasišlykštėjęs, siaubo apimtas plėšrūnas, spiginantis į necharakteringai įkyrų dangų. Juokinga, kai pagalvoji. Aš atrodau visai kaip jis. Pilkas ir išplautas, net jei lietus atsisako manęs. O gal aš jį matau, nes žiūriu iš stogo. Tikrai, aš stoviu ir žiūriu žemyn į skylę, ten labai tamsu ir šalta, bet kažkas išties boluoja, o jei centimetru pasilenkiu, girdžiu kvėpavimą, o gal ir raudą, netgi muziką. Kaip dangiška, tik pagalvoki.

Jau dabar tikrai nenoriu pabusti.

Pabudai, kažkur girdžiu apsimestinai malonų balsą, aišku, visi balsai šiame pasaulyje būtinai turi pasakyti tai, ką aš mažiausiai noriu girdėti. Ignoruoju jį ir toliau kontempliuoju.

Kontempliuoju apie praeitį. Apie mnemoniką. Privalau daryti atminties pratimus, jei noriu prisiminti. Ir aš galvoju, žiūrėdamas į tą boluojantį, gražų ir paiką tašką žemiau savęs. Ar galėčiau atlikti mnemonikos pratimus su kita paklydusia siela, kuri, maža to, atrodo visai kaip aš, nors, kita vertus, aš nieko nematau, bet ir savęs nematau, ir nemačiau jau labai ilgą laiką, nes nerandu veidrožių, kita vertus net ir neieškojau, rankomis apčiuopiu savo veidą ir įvertinu: koks šlykštus ir paniekos vertas veidas, o dabar lyg ir žiūriu į viršų, ten irgi boluoja, o aš spiginu, bet iš kur man žinoti? Juk vis tiek tamsu. Galų gale, užsimerkiau.

Kai užsimerkiau, prisiminiau, kad tai vienas iš mano mnemonikos pratimų. Kai užsimerkiu, aš prisimenu gruodžio mėnesį. Aš prisimenu tave. Tu išvažiavai pirma klase. Tuo metu snigo. Erzelio apimtas ieškojau tavo veido languose, kurį, tikiu, tu buvai atsukęs į mane, jei ne priplojęs prie lango, bet viskas, ką galėjau tematyti, buvo mano atvaizdas. Koks šlykštus, paniekos vertas veidas. Regis, akimirką prieš tai tu verkei, gerai, kad buvo tamsu, tamsoje man labai sunku suprasti kitų jausmus, kai net ir nakties ore, rodos, atsispindžiu aš. Ir koks paniekos vertas mano veidas. Koks subtilus neapykantos sau persmelktas burnos ovalas. Įkišu pirštą ir paliečiu savo krūminius iš įniršio. Ir nieko. *Nieko. Nieko. Nieko*. Visiškai nieko. Bet jau nebe. *Jau nebe,* nes balsas šįkart įnirtingai man liepė nebeapsimetinėti.

Aš atmerkiu akis, bet nepabundu.

Aš atmerkiu akis, bet nepabundu, taip ir pasakiau, išsyk po to kai apie tai pagalvojau, kad balsas žinotų, jog aš nepasiduodu. Ir aš atsimerkęs, bet aš nežiūriu, ir aš laimingas, nes aš nepasiduodu. Aš laukiu sudrausminimo, gal net stipraus papurtymo, bet niekas neatsitinka, mano viltys ir pastangos veltui; balsas tyli, o aš guliu ir beveik girdžiu jo tylą. Ir kažkodėl ši tyla man priminė tai, ką aš girdėjau stovėdamas kažkur aukštai ant kiauro stogo, kuomet pažvelgiau į šlamštu užverstą kambarį ir man pasidingojo, jog matau savo dvynį, gal save, o gal kažką kitą, bet neabejotinai pilką, gražų, piktą ir sugadintą, tokį suniokotą, jog akimirkai mano ovalas tapo plokščiu ir aš viso labo žiūrėjau į kito ovalą, tokį tolimą ir tamsų, kad tai galėjo būti bet kokia figūra, gal net ne burna, ne žmogus, visiškas niekas, ir kaip aš norėjau, kad tai būtų niekas, kuris užgniaužė mano paties muziką. Tai mane užklupo netikėtai. Niekas manęs neužklumpa netikėtai.

Aš pažiūrėsiu į tave, bet aš nepabusiu, galiausiai nusprendžiu.

Mano akys spigina. O užverkti vokai boluoja. *Neapsimetinėk,* ištariu ir apsimetu, jog sakau tai su pasitikėjimu, bet ištikrųjų viduje esu sutraiškytas.

Mnemonika, atsako man esatis, visa balta, net permatoma, noriu pakelti ranką ir permesti per jos laibą juosmenį, bet negaliu, nes jaučiuosi fiziškai užguitas ir besvoris, ir rodosi, vienintelis masę turintis dalykas šiame kambaryje tėra jos nežmoniškai apskaičiuotai kaklą dengiantys juodbruvi plaukai.

Kodėl juodi, argi jie nebuvo pilki, tokie kaip mano, ir aš jau skubu pridurti, *pilki ne nuo senatvės, nes aš dar toks jaunas*, nors jau žinau, kad ji tai žino, ir pamažu mane apima tilindžiuojantis nerimas, *o nuo saulės, kuri negailestingai išblukino kaštoninę spalvą.*
O aš tau blogo nenoriu. Tau kaip tik aš blogo nenoriu, ir pats nesupratau, kodėl taip pasakiau ir, rodos, sutrikdžiau jos mnemoniką, ji atsimerkė ir akimirką atrodė kaip mano seselė, bet tik labai trumpą akimirką, nes aš žinojau, aš įtariau ją esant savimi, aš prisiminiau.

Aš prisimenu, labai akylai.

Bet nepabusi, ji bando įsižiūrėti, ir aš bandau įžiūrėti, ir dabar mes jau abu boluojame. Akys plačios, tamsios ir nelietuviškos, kiek įkypos – kaip platūs pusmėnuliai, – aiškiai mato mane, bet ciniškai nusisukusios. Kairėje pusėje stagnacijoje ilsisi labai prislopinta juoko linija. Nesišypsojo, bet juokėsi. Iš savęs, ne manęs. Be garso, neišreikštai. *Gali pajausti lengvą mieguistumą*, ir iš tiesų, akimirkai prarandu regą ir girdžiu tik balsą. Prisimenu tik balsą ir visada būdavo man iš dešinės. Balsas nuolatiniame rečitatyve. Balsas negąsdinančiame crescendo. Balsas ramus, tarsi automatiškai guodžiantis, net kai girdėdavosi vaikiškas kaprizas, pamokymas ar nuoskauda, visada rūsčiai ramus; net erzinančiai nei per aukštas, nei per žemas ir pernelyg sodrus tokiai esačiai. Tiek daug sielos vešlumo. Tiek daug natūralių jutiklių gebančių žiūrėti iš širdies į širdį. Jau atsimerkiu. Nors tiksliau, jau buvau atsimerkęs, bet buvau praradęs regą, tad šįkart akių neatmerkiu, tik imu matyti.

Leponeksas ir rispoleptas, nusišypso kerinčia moters šypsena ir pakelia tostą. Tostas – irgi mnemonika. *Negali susideginti*, jos žodžiai mane ir pralinksmina, ir nuliūdina tuo pat metu, kitaip tariant, sutraiško, bet mnemonika atima akimirką. Aš vėl galvoju apie gruodį, apie traukinių stotį, stoviu aš, atsišliejęs, laibas, nepažįstamas ir gražus, spiginu į tai, kas boluoja prieš mane, ir automatiškai pasitaiso gruodžio mėnėsį sugedę traukinių stoties eskalatoriai, ir gruodžio mėnesį papučia gaivus, toks lengvas, beveik net nešantis vasaros vėjelis. Pajuda link manęs. Per jėgą sutraukia akis, manding, įtaria mane esant manimi. Įtaria jau žinanti mane. Elegantiškos ir veik pretenzingos šlaunys ir juokinga spyruokliuojanti eisena.

Galiu. Jau suplanavau, aš traukinių stotyje, ji traukinių stotyje, žmonės tekini skuba į

darbus, išties, mes vieninteliai stovintys vietoje. *Mano mirtis bus spontaniškas užsidegimas. Mano spontaniškas užsidegimas bus toks siurrealus ir netinkamas, jog aš net nesugebėsiu išgvildenti tavo veido minioje. Kremuosiu pats save. Nieko neimsiu į kapą. Vienaip ar kitaip, – nieko. Nieko nėra. Reikia tik sulaukti. Galima tik laukti. Tada gal kažkas paaiškės. Kažkam. Tada jau norėsiu, kad paaiškėtų. Norėsiu palikti bent vieną estetišką prisiminimą*, ir ji nustoja sėdėti šalia manęs, ji atsišlieja man į šoną, iš pradžių nepatogiai, tarsi bijotų, tačiau palaipsniui atsigula, ir mes kaip vaikai gulime palatoje. Akimirką aš noriu verkti, nes mano estetiškas prisiminimas atėjo per greitai. Mano paskutinis ketinimas pildosi, o mirtis artėja.

Nieko labiau estetiško už tai negalėjo būti. Ir niekada nebus. Už dvi suniokotas sielas.

Aš prigulsiu šalia tavęs ir užsimerksiu, bet aš nenugrimsiu, pažadėjo labiau sau nei man, ir man pasidarė kokčiai juokinga, tarsi aš vienintelis letargijos būsenoje, tarsi ji visą šį laiką nebuvo čia ir nebolavo, tarsi jos rūpestis nėra toks pats, kaip mano – ne nugrimzti, o pabusti. *Niekada nepabusti, niekada nepabusti, niekada nepabusti.*

Turėsi laiko viską gražiai apgavot. Daug laiko. Amžinybę, geras žodis, ištariu jį tarsi pirmąsyk gyvenime, bet dabar vėl prisiminiau, kad tai dar vienas mnemonikos pratimas, ir aš prakeikiu save kol mano galva blaškosi tarp skirtingų prisiminimų. Palengva pasilenkiu link jos, girdžiu kvėpavimą, o gal ir raudą, netgi muziką. Kaip dangiška, pagalvoju, bet mano vidus jau galutinai sutraiškytas, aš net nebežinau, kuri figūra esu aš, pilki plaukai tarsi įsikiba į juodbruvus, o gal jau ir kaštoninius, ir aš girdžiu save šnekant toliau, absoliučiai be racijos, visiškai iš mnemonikos, *nėra amžinybės. Viskas labai preciziškai atkirpta. Jau amžinybė praėjo. Dabar viskas bus atkirpta, atpjauta ir padalinta. Norėčiau, kad gyventum amžinai. Aš stebėčiau tave iš šono, iš toli.*

Ir mes užsimerkiam, ir neatsibundam. Jau nebeatsibundam.

Turbūt tai jau nebe letargija, kažkuris iš mūsų, kažkokiu būdu. Užmigti taip paprastai. Paprastai ir galantiškai pasaulio ažtvilgiu. Bespalvėmis rainelėmis po vokais. *Aš pavargau ir noriu miegoti. Ir tuo pat metu, aš noriu praverti tavo akis. Kažkur įdurti, pakutenti, išgirsti juoką, tavo baimę. Noriu, kad papasakotum ką matai savo sapnuose. Kas ten? Ar ten gražu? Ar ten yra žodžių? Ar yra skausmas?*

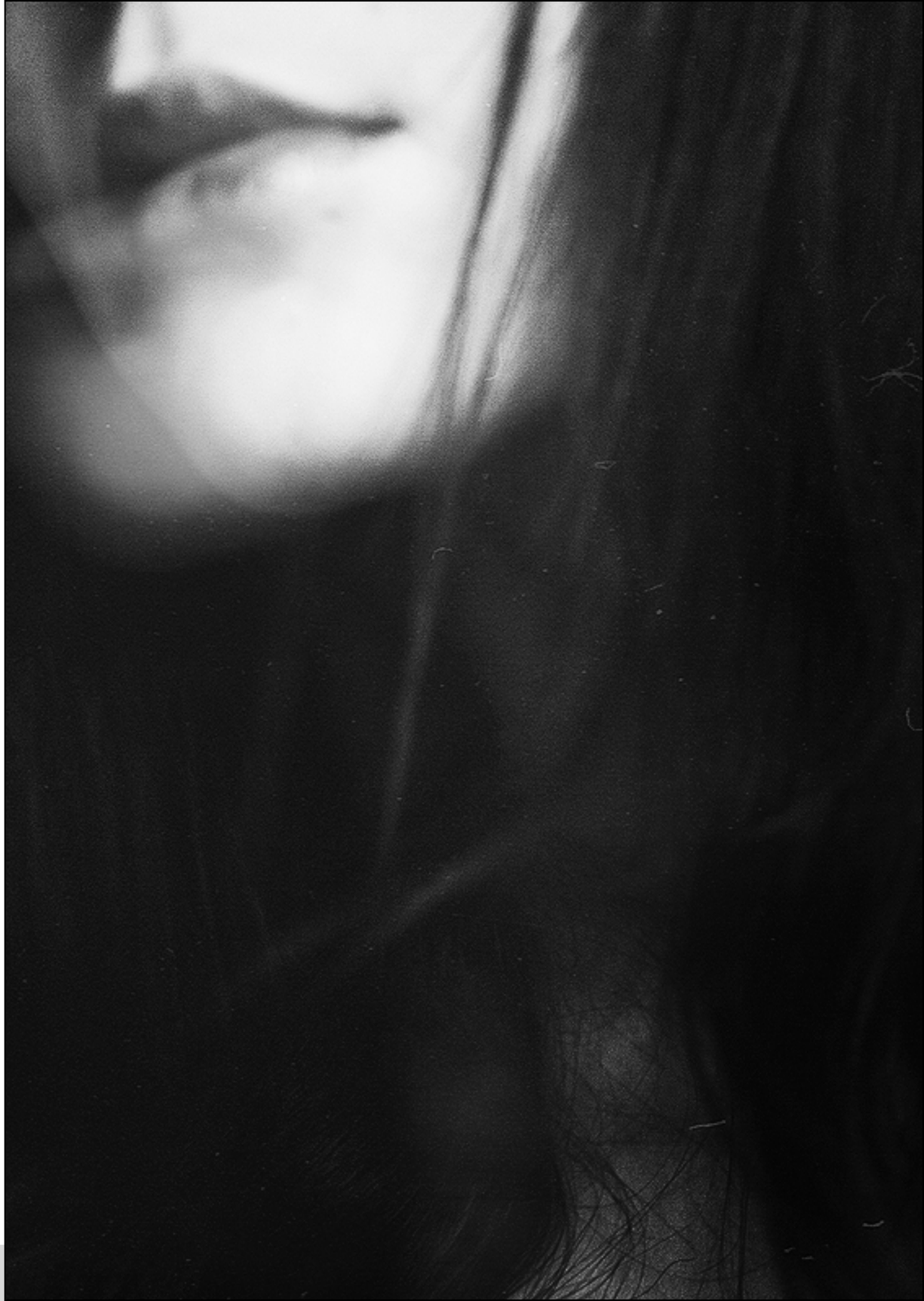

Vakarėja. Matau, kad vakarėja, nors aš ne tik užsimerkęs, aš net ir atsimerkęs matau tamsą, bet žinau, kad vakarėja; net kai nesutinki pabusti, pasaulyje vistiek vakarėja. Snigo. Miestas už lango atrodė neįprastai gražus. Girdžiu savo seselę, ji nenustebusi savo radiniu – dviem gražiausiais vaikais patale, išties, angeliškais veidais, jos tai nepapiktina, atvirkščiai, ji pakelia tostą, bet atvirkščiai nuo mano sielos dvynės, pati neišgeria, o duoda man. *Leponeksas ir rispoleptas*, ir nusišypsau kerinčia moters šypsena.

Tostas – mnemonika. Iš viso savo nuovargio, aš pagaliau miegu traukinyje. Man rodos, važiavau pirma klase. Bilietas brangus, vietos patogios ir veidrodiniai langai. Nieko neįžiūrėsi. Nesijaučia, kad traukinys važiuoja. Reikia bandyti įžiūrėti ar šviesos lauke juda, ar jau sustojo. Daugiau niekada. Trečia klasė amžinai. Ten tai buvo gražu.

Norėčiau ketvirtos klasės. Tarp šieno, pagalvių ar cirko dramblių. Čia tai būtų traukinio kelionė. Rezignacija, ir mano letargija baigtųsi.

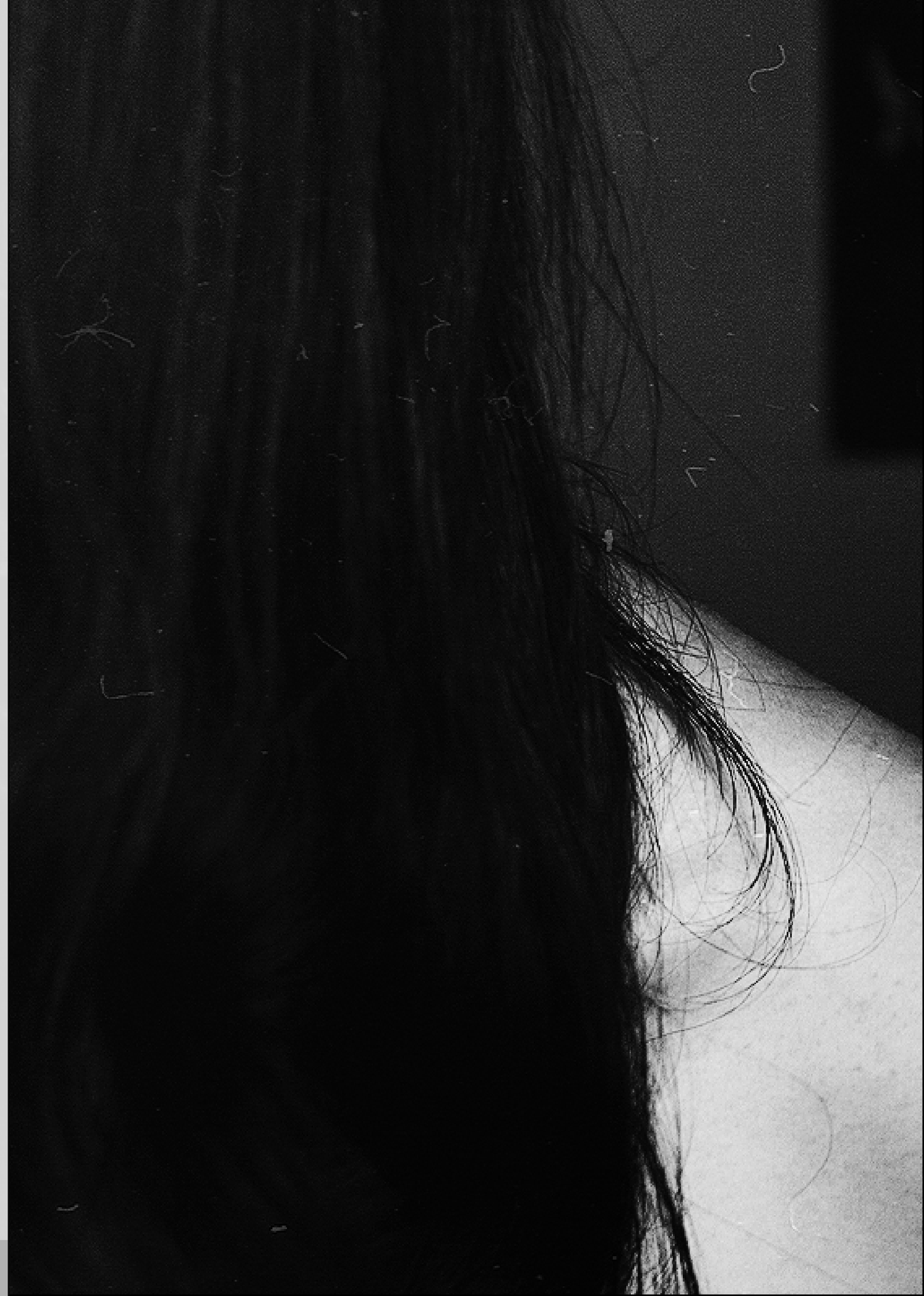

*

nė debesėlio

dangus
tarsi neregio akys

*

bobų vasara
ligoninės kieme

prie širdies
net konsiliumas
varnų

*

žvelk
žvilga

smilga
vėjy

spėji?

*

kaimynų barnis
maišos žemė ir dangus

keiksmų liūty
kad *pysteli* iš aukšto
Dievo vardas

*

išskrido paukščiai
varnos vien

dar žvirblių gal
pulkelis koks
galvoj

*

jam užsimerkus
tąnakt

po abejais vokais
praskrido paukštis
vienas

taip staiga

kad nesumojo nė
blakstienų mostelėt
aukštyn

ir jį

pavijo

*

žmonių išvargintas
ir atsipūtęs nuo savęs
grįžtu namo

telieka pasikelt
karstely lifto

*

į kairę ir į dešinę
iš nebūties į nebūtį
ant plento dyko

pusto
mašinas

*

einu gatve
užžėlusio kaimelio
į niekur

nušvinta saulė
kiaurai uždangą lietaus

virš kapinaičių

Pamotė

giesmė

laibi pirštai aukštai iškėlę baltą ostiją laiko
guldo nekaltą Kristaus kūną į pražiotą burną
jaunas buvęs klapčiukas
putliomis pagalvėlėmis klavišus glosto
ave Maria į aukštus bažnyčios skliautus
nuolankumu siunčia
į kelius suremtos
margomis skepetomis nulinkusios galvos
nekaltos mergaitės iš pintų krepšių žiedlapius sėja
senos bažnyčios girgždėdamos medinės grindys
skaisčiai raudonu purpuru žydi
juodai klostuotos odinės dumplės
sunkai švokščia pro varinių triūbų šnerves
šventą giesmę į dangų siunčia.

Mintie

Nurimki, mintie,
sodinki ant kranto,
lygiai kaip sau ant kelių,
skulptūrą moters,
nulietą iš bronzos.

Praeiviai krūtis glostys,
trins iki žvilgesio,
saulė žėruos papilvėj,
lanksti liemens linija,
į tamsius upės vandenis
gyvatės vingiais tekės.

Pailgi pirštai,
skaidriomis stygomis
guls ant lygių šlaunų,
apie laibą kaklą
lips sulipę plaukai,
dengs nuogus,
įdegio nemačiusius,
atsikišusius, riestai
nusvirusius pečius.

Nurimki, mintie,
rausvėjančio, rasoto
dangaus kūno akivaizdoje

atsiduoki beglobei fantazijai,
pajusi atgaivą sielai,
sotumą alkanam goduliui,
poilsį nuovargiu alpstančiam,
minčių rezginy pasiklydusiam protui.

lapais į apačią

nublukę paveikslai vietoj tapetų
dangsto balintas sienas,
ketvirtis amžiaus lapais į apačią
natiurmortuose šakos sumerktos
kilimU raštų ornamentuose
mudviejų pėdos skęsta
šilko šnaresio šiugždėsiU
Vienos valso žingsniu sukasI

vietoj paveikslų dulkių tapetai
lenda šešėliais į medžio kūną
tušti kambariai
stiklinėmis lubomis
sudužę balsai aidu trupa.

siluetai

pilki gėlių siluetai
sausais stagarais
aitriais kvapais smaugia
gumulu veržia

nublukę natiurmortai
žiedlapiais krinta
atplyšusiomis skiautėmis
tąsiais melo pelenais
tuščiais prisiminimais delnus
degina.

anglis

byrančiuose rėmuose,
apanglėjusiu kampu,
apdegusi nuotrauka,
joje, po lempa žila,
sėdi perlų mergaitė,

Pamotė

balta liemene, maža rankele,
drebančiu gestu
brauko ir glosto
seno šeimininko aprasojusią šuns nosį.

Paskutiniai pusryčiai

Tuščios lėkštės, kriauklės,
pilnos muliažinių vaisių,
rytdienos pusryčiams serviruotas stalas,
senas, ūsuotas padavėjas,
atlasinėmis baltomis pirštinėmis,
pilsto pigų prancūzišką sidrą
į šeimos krištolo indus.

Iš aplinkinių kaimų
sukviesti artimiausi kaimynai,
nuvalgytais krūminiais
sunkiai kramto protėvių keptą,
sudžiuvusią, balto rugio grūdo
ragaišio plutą.

Negimusių norų kūdikiai
užblėsusio židinio pelenuose,
kreiva lazda
likimus amžinybei žarsto,
našlaičiams dalina
kermošiuje pirktus,
rožinius cukrinius gaidelius,
į foliją įvyniotas riestas,
negrojančias dūdeles.

Pamotė

/

Žvakių šviesai nuspalvinus tamsą,
lelijų tvaiku pripildytose menėse
pusryčiai bus baigti
laikrodžio dūžiu paskirtu laiku,
susirinkę tingiai skirstysis,
nenoriai grįš į savus namus,
almėdami šurmuliu
prietemoje tirps,
išsineš dalelytę manęs,
drobulės skiautę, motinos ranka,
juodu cheminiu pieštuku
runomis dailiai užrašytą.

Trys raidės

Vardo trys raidės,
balta kreida parašytos,
delnus išskleidęs brauk,
žerk vėjui į glėbį,
bespalvėmis dulkėmis
padebesiais be gailesčio skleisk.

Žodžiuos mimo kalba,
figūros siluetas - virpanti linija,
kreivu kontūru išrėžta,
blyškiu veidu, juodomis akimis,
lūpų bebalsiu brūkšniu.

Minčių giesmė —
sužeisto paukščio dejonė,
užkimusi, pailsusi,
girgžda vyrių aimana,
krinta atplyšusiomis rūdimis.

Širdgėlą paukščiai lesa,
smiltimis, trupiniais kelius žymi,
iriasi pėdsakai valtimis,
karštu vynu srūva per smakrą,
teka suaižėjusia kūno oda.

Danties rovimas

Mintys – sąmonės dvaro šmėklos,
beorės, besvorės, bespalvės,
kodėl nuo jų sunkėja galva, rankomis ramstau,
prilaikau, užmerktas akis,
švininiais vokais uždangstau.

Sukasi siurrealistinių vaizdų kino juosta:
cirko palapinės viduje juoda erdvė,
pliką nugarą atsukęs, sėdi žilas vaikinas,
mano pagimdytas sūnus.

Praskiriu sienoje plyšį,
žiūriu į ateinantį, dulkėtą kelią,
vienas šalia kito, du siluetai:
seno vyro, jaunos moters,
visai svetimos, bevaikės našlės,
ilgais palaidais plaukais.

Stumia jiedu tuščią kūdikio vežimą,
begarsis sprogimas
raudonai nuraivo dangaus kūną,
merga, skepeta balta,
geležinėmis rankomis,
rauna sveiką iltinį dantį.

Tylą draskydami aštriomis,
iškramtytomis skiauterėmis,
gieda rytiniai gaidžiai,
gumulais stringa žodžiai,
sunkia spyna gerklę rakina.

Pamotė

/

Neieškok prasmės
Beprasmybių išsekusioje jūroje,
atoslūgis tekančiame smėlyje,
į seklumą giliai gramzdina
uostuose laukiamus
sunkius prekinius laivus.

Bacilos

Du atsitiktiniai pakeleiviai
kalbina stotelę nuo taško „A"
iki kito sustojimo „B",
tylėjimu viens kito mintį surakinę,
grūda giliai į lagaminą,
parsineša namo,
pastato į tamsų kampą,
mintis vis auga, bręsta,
virsta pavojingu užtaisu,
branduoline bomba,
vieną dieną driokstelі sprogimas,
skeveldromis ima snigti,
nusėja gatves, praeivius,
sminga į galvas, į akis,
sužeistuosius išvežioja mašinos,
pažymėtos raudono kryžiaus ženklu,
dejà, žaizdos negyja,
pūliuoja, bacilos dauginasi,
kitas mintis augina,
naujais sprogimais gąsdina pasaulį.

Žinau, už mintį galingesnės jėgos nėra,
prašau, išmokyki mane nuvainikuoti ją,
į lūpas įsprausti sodriu balsu,
skambesiu sujaudinti nebylų žodį,
įpinti virpančią gyvybės giją,
atsikratyti įkyriu užkratu,
naujas mintis gimdyti.

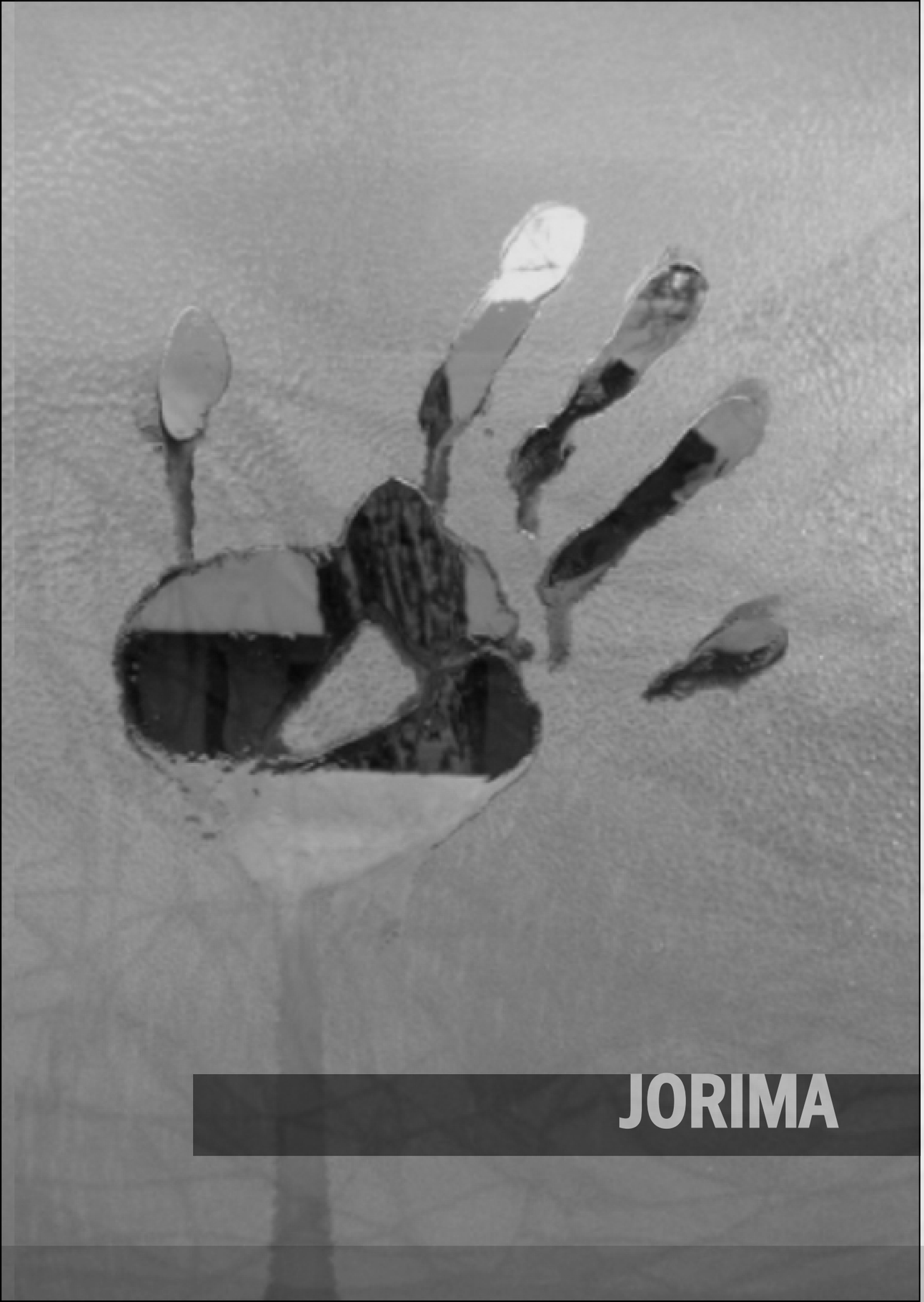

Moteris atsirado netikėtai.

Ankstyvą vasaros rytą, gal apie šeštą valandą, senelis, prikasęs bulvių, plovė jas prie šulinio, o aš dar su pižama, užsiplikinusi kavą, sėdėjau ant slenksčio ir marksčiausi spoksodama į horizonte plevenančią miglą, kaip lengvas šilkas pakibusią virš medžių, pievų, ir žinojimas, kad ją tuoj suris antrą mėnesį besitęsianti kaitra, vertė tų, šiaip jau niekuo ypatingų, ūkanų ilgėtis ir net bėgti į jas, susivynioti ar pasislėpti nuo sekinamos saulės ir sausros.

— Atsikėlusi jau?

— Nuravėsiu gėlyną, karšta paskui.

— Tai jau, — senelis, trumpais pėdų ilgio žingsneliais su lazda vienoj rankoj, pintine — kitoj, atitipeno į nuo paukščių atitvertą kiemuką – gėlyną, pakratęs dar keletą kartų bulves, atsisėdo ant paaukštinto suolo, sudėjo drebančias rankas ant kelių ir šluostydamasis prakaitą, irgi žiūrėdamas į tą miglą sulingavo, — va, kad taip niekada neiškristų.

O migla, gal mūsų ilgesį išgirdusi, sujudėjo — pasileido pievomis namo link.

Iš pradžių kaip kupolas vis artėdama tirpinosi šonus, išvirsdama tarytum į žmogaus figūrą — na, moters, plačiais sijonais, beribėmis palaidinės rankovėmis ir kaip lėktuvų šliūžės danguje besidriekiančiais plaukais.

Tarytum.

Delną prie kaktos senelis prispaudęs negalėjo patikėti: tornadas ar pasaulio galas.

— Bėk, vaikeli, bėk. Ne prieš gerą šitaip čia.

Bėk tai bėk, kavą užmiršusi giliai kvėpavau tą artėjančią negandą ir negalėjau ar nenorėjau nė krustelti – ai, praryja lai. Smalsumas, o gal abejingumas tarsi paralyžiavo, neleido priešintis, taip įsigėrusi visur ta dienų monotonija: ankstus kėlimas, paukščių lesinimas, perteklinio valgio virimas visai dienai, pasikrapštymas perdžiūvusiose lysvėse ar apiblukusių gėlių guoteliuose, veik visą dieną vartymasis lovoj, miegant ar spoksant tuos pačius filmus, tik trumpam išlendant į dusinančią kaitrą, įsitikinus, kad ne, nieko nenuveiksi tokiu oru, palesinus pagirdžius pavėsiuose iškritusias, snapus išžiojusias vištas, antis, vėl į patį vėsiausią kampą – seklyčią, saulę sugaunančią tik laidoje, trumpam, nespėjant nė visuose pasieniuose sušvytruoti. O planai... Vis nuveikti ką nors prasmingo, na, perskaityti protingą knygą, aišku, atsivežtą, net popierėlių žymėjimams jau už viršelio prikištą, bet taip vis tik sklaidomą, atskiruose puslapiuose stabtelint. Dar: parašyti seniai žadėtą straipsnį moterų žurnalui, kuriame prieš gerą dešimtmetį pačios dirbta - apie ką? Apie klajones iš vienos šalies į kitą? Apie trumpalaikius darbus viešbučiuose, parduotuvėse, ligonių slaugymą, vaikų priežiūrą, pagaliau butų remontus, batų valymą Bezansone? Cha, tai žaviausiai ir gal net linksmiausiai gauti pinigai kelių dienų pragyvenimui. Pagaliau beviltišką vienatvę ir fizinį skausmą atsidūrus Pikardijos braškių laukuose? Neviltį, kad esi nevykėlė, visą dieną kapojant rubuilių žuvų galvas Stavengerio žuvų

JORIMA

fabrike ir vis klausiant savęs, kodėl tu čia, vis dar atsakant: tik laikinai, tik tam, kad keliautum toliau, vis dar nenorint sustoti, nežinant kur ir ko? Bet ir vis labiau prisimenant žmones, kurie liko vaikystėj – neskubantys, ramūs, nuolankūs, ne gobšūs – apie gyvenimą žinantys vos keletą paprastų dalykų: keltis, apžvelgti dangų, kad orą tos dienos numatytų ir darbus, pagal metų laikus vis tuos pačius, atsikartojančius, išmoktus ir judėti kaip laikrodžio rodyklės, neiššokant, neišlupant savęs iš sutverto mechanizmo. Ir mamos priekaištus telefonu į tas drumzlinas mintis – juk galėtum parvažiuoti bent vasarai, pagyventi kaime, senelio vieno tai jau negalima palikti – tuoj devyniasdešimt penkeri – išleisti mus į Ameriką, pas Arnoldą, kviečia ir kviečia, o ir anūkėlių dar nematę.

Apie tai?

Viskas kirba, gyva, bet neprisiverčiama įvardyti, žodžiais paversti, tarsi sudėlioti ir jausmų, ir patyrimų į tam tikrą seką, kurioje jau nebūtų dvejonių ar neaiškumų – viskas būtų taip, kaip užrašyta, aišku, sąmoningai ir nesąmoningai gražinant ir meluojant, bet vis tiek tikriau kas užrašyta, negu kas nutylėta.

Klausiau ir klausiau savęs: apie ką parašyti?

Laikinumą?

Sklendimą? Pro save?

Apie ką?

Ir sėdėjau tą vasarą ant slenksčio, pilkai negandai kaip kamuoliui atsiritant į mus.

— Nesižegnok, seneli, nieko čia nebus, – gurkštelėjus kavos aiškiai pamačiau moterį jau per sodą, tarp obelų pilkais rūbais plevenančią.

Mūsų tos akys – aš žemažiūrė, kaip kaime tokius vadina, iš pat ryto, aišku, akinių neužsidėjus, o senelis, sakosi, į tolį tai labai matantis, bet tik kartais, kai ryški šviesa, o taip dėmėmis, stulpais, guodžiasi vos ne kas dieną, vis tarsi vildamasis, gal neapaks visai, kiek gi čia liko, o aklam – tai jau didelė dievo bausmė, ypač kaime, kai tiek grožio, spalvų, būtinybių pastebėti visus krutančius, žiūrinčius į tave: ir katę su nežinia kiek visokio augumo vaikų, ir paliegusį šunį, bet vis dar atsimenantį retkarčiais, kaip amtelti, nesvarbu ant ko ir kokia proga, vištas, antis, kurios metai iš metų pačios rūpinasi savo populiacija, prisidėję kiaušinių perina vaikus, gina juos nuo varnų, vanagų ir, rodos, telaukia iš senelio dėmesio tik vos vos – saujos grūdų, vandens šiek tiek, o toliau viską jau pačios pačios, kad tik tam vargintis nereikėtų.

— Gyvensiu seklyčioj.

Atsistojau.

Į staktą įsirėmiau.

Kas ji?

Jau lendanti pro mane į vidų, kaip nuometą ilgą ir platų melsvai pilką šalį nutraukus nuo galvos ir pečių, pakorus jį ant bitėmis aplipusio levandų krūmo, daugiasluoksnį sijoną rankon suėmusi per slenkstį žengianti.

— Daiktus atnešk.

Man sako jau prasprūdus, ūkanų kvapą palikus sklandyti abipus slenksčio.

Kuprinė – drobinė, drugeliais ryškiais siuvinėta ir iš šiaudelių sumazgyta aptrupėjus rankinė – drybsojo prie mano basų kojų ir dabar jau tikrai kėlė nuostabą, daug didesnę negu tornadas: tai kodėl ji čia komanduoja?

— Seneli, – skėstelėjau rankomis, – čia tavo pažįstama?

Kelias dienas neskustame smakre lūpos išsiskleidė, vėlgi susiskleidė, tarsi augalo žiedas, gaudantis vabzdžius, bet žodžio išstumti negebėjo:

— Kad neįžiūrėjau gerai, – pagaliau, – mikliai čia ji.

— Dar apvogs, – susivokiau.

Puoliau per priemenę, virtuvę, senelio kambarį – seklyčion.

Daiktus mano nuo lovos rinko, dėjo į pasitaikiusį po ranka krepšį, išsispyrus iš sandalų, niūniuodama Beatričės ariją, ant pirštų galų stypčiodama – atsipalaidavus, pasitikinti – šeimininkė namo grįžusi.

Ir jau kitą slenkstį pusiau peržengusi, tarpdury įstrigusi stebėjausi, bet nepykau – moteris tikrai nesvetima, man tik nežinoma.

Metų 60–70, graži, jaunystės išvaizdą sunku numatyti, nes kartais branda nokindama ir iš vidutinybės, gal ir retai, bet geba šedevrą sukurti. Nors šios didybė ir laikysena bylojo visuomet išskirtine buvus: kai į tave *žiūrima*, nesiklausant nei ką šneki, nepastebint, nei ką darai. Gėrimasi. Džiaugiamasi. Kai vien grožis prašviesina bet kurias akis, sukelia nuostabą ir vidų sujudina neaiškiais, bet ilgesingais išsipildymų lūkesčiais. Ir ne tik vyrams taip. Ir moterims.

Ir man, jau į tą pakankamai seną moterį tuo metu žiūrint.

Skaičiuojant – apstu to įspūdingo pranašumo visame kame: iki juosmens krentančiuose tankiuose puriuose rusvuose plaukuose, žuvis primenančiose akyse, į šonus plaukiančiomis, rodos, tuoj net uodegėlėmis, raukšlėmis į smilkinius išsiskleidusiomis, supliuškens. Išpuoselėtoje, nors ir raukšlėtoje, bet įrudusioje, gyvybingoje odoje, veik oranžine padažytose, ne putliose, bet dalinės šypsenos nuolat tempiamomis, rodos, idealių išmatavimų lūpomis ir, aišku, papuošalais, skimbčiojančiais visur, kur tik įmanoma.

— Kas jūs?

Tik tada paklausiau, kai ji su mano drabužių glėbiu sustojo priešais ir ištiesė juos: suprask, nešdinkis.

— Viktorija aš, – tepasakė.

Ir tvarkėsi toliau.

Ir liko.

Vėsiausiame geriausiame namo kampe, kur tik vestuvės ir laidotuvės vykdavo, na, svečiai ištrauktose geriausiose, dar senelės apmegztose, patalynėse miegodavo.

Atkabino paradinių durų kablį, atvėrė kiek įmanu ir nulipo suskilinėjusiais akmenų laiptais.

Nuėjo irgi akmenų grįstu siauru taku iki ežero.

Ant liepto traškančių lentelių užlipo ir atsisėdus ant krašto sumerkė kojas ir ilgus sijonus į vandenis.

Sėdėjo taip apsupta kaitros ir bangų, nendrių ir laumžirgių, nugarą man ir seneliui atsukusi kaip neįmenamą paslaptį.

— Et, tegu pasilieka, – pavargęs žiūrėti į tą nekintantį ežero ir moters paveikslą senelis nuėjo prigulti, skėstelėjęs rankomis, akis ir kaktą trynęs trynęs, kol pagaliau pasakęs: – Viktorija. Na ne, tokios tai ne. Ne, aplinkui jokios Viktorijos niekada. Iš kažkur, matyt.

Išsitiesė dar jo tėvo prieš karą padirbdintoje lovoje – lovuke vadinamoje – trumpoje, siauroje, iš lentukių sunarstytoje, šiaudiniu, kas metai perkemšamu, čiužiniu paminkštintoje, storos drobės paklode, ko gero, irgi prieškarine, pridengtu.

— Tai va, ir svečių turime, – vis kartojo, rankas sunėręs ant krūtinės.

Džiaugėsi.

Iš nuobodžio tikėjosi išbristi.

Pakalbėti, papasakoti, ką savyje per tiek metų sukaupęs, vylėsi.

Naujas žmogus, tai ne senas – ta prasme, savas – klausysis.

Man beliko įsikurti tame pačiame senelio kambaryje ant kitame pasienyje tuščios močiutės lovos, irgi senos, irgi to paties laikmečio, su čiužiniu šiaudiniu, tik nesugulėtu, kaip šviežių šiaudų prigrūstu, taip ir pūpsančiu, traškančiu prisilietus.

Niekas į tą lovą po močiutės mirties nesiguldavo.

Gal daugiau negu dešimt metų.

Net nesisėsdavo.

— Nagla. Labas, sudie – nieko nereikia.

— Kažkas ją atvedė čion. Neatsitiktinai man rodos.

— Iš kaimo, norėjai pasakyti, parodė kelią?

— Ne. Ne ne. Kažkas. Kaip čia tau pasakyti: nuojauta, atmintis, migla...

— Seneli... Ji pati – migla.

Po kiek laiko, nerasdama vietos tvankumoje – šis kambarys sukosi langais į rytus ir pietus: į kiemą, kur visuomet prieš senelio akis maklinėjo paukščiai, šokinėjo katės, žydėjo gėlės, tįsojo visas jo gyvenimo svarbumas, kas darė jį gyvą, dėl ko jis nesiryžo, kaip pats sakė, važiuoti pas vaikus į miestą ir net mirti – prisėdau ant lovos krašto, paliečiau jo šaltą ranką ir juokdamasi, lyg linksmai, lyg per prievartą, bandžiau ironizuoti:

— O jei valkata, įsivaizduok, dvokianti, nusidrengus, susikuitus – tai tikrai būtume nulelioję, pro jokias duris neleidę įsprūsti.

— Jeigu, – susijuokė jis.

— Grožiu galima bet ką apmauti.

— Tai jau. Sena, o graži. Jaunai tai – ne naujiena. Bet...

— Išpuikus. Man tai ji – ne. Visai. Būtų mano valia – išvyčiau, kaip žmonės sako, šunimis užpjudyčiau.

— Baik, vaikel. Viskas savaime. Nepavydėk. Išbus dieną jei, tai ir viskas. Išeis pati. Nuokampėse grožis neužsilaiko.

Nesiginčijau.

Juolab kad man jokio skirtumo, dienas gi stūmiau, negyvenau, tai su vienu senuku pašonėje ar dviem – ko nervintis?

O pavydėjau tik ežero, kuris kaip savą ją glėbin.

Manęs niekada.

Manęs tai nekentė, gal net keršijo už kažkieno praeities nuodėmes.

Ežeras.

Vos įbridus odą kutenti pašėldavo. Nematomieji pirštai. Maža nepasiduodavau ir plaukdavau paskui kitus vaikus neatsilikdama, urgzdama, atkakliai irdamasi, net nerdama, bet išlipus matydavau, kaip rankos, kojos, pilvas, visas kūnas sėjasi miniatiūrinėmis žąsų pėdelėmis: rausvomis, melsvomis, blyškiai pilkomis ir žalsvomis, ir dar nežinia kokiomis. Ir pašėldavau gremžtis lig kraujų, suktis it apsėsta, spardytis, žviegti, zulintis į medžius, trepsenti, o kartą ar du pagriebusi virtuvinį peilį skutau odą, pjausčiausi norėdama išsinerti iš tos prakeiktosios.

Alergija kažkokiam cheminiam elementui, glūdinčiam to ežero dugne ar vandenyje, – ilgai tylėję ir siuntinėję, pareiškė Kauno klinikų gydytojai. Tiesiog nesimaudyk.

Lengva pasakyti, kai gyveni ant paties paties kranto, kai pro duris – tiesiai į ežerą. Kai visi visą vasarą pliuškenasi, krykštauja, kai vanduo tave visokiausiais būdais, net klastomis, vilioja – išmesdamas į paviršių lėtą vos žiopčiojančią lydekos galvą, nežinia iš kur atplaukusią tuščią valtelę ar kad ir lelijos žiedą, suskilusį čia pat, rodos, tik tau.

O sena, sulinkusi kaimo bobutė, žolininkė, užkalbėtoja Tapiliukė, pamenu, geriau pasakė – užkeikimas.

Bet ji negalinti jo panaikinti, tik pasakyti jos valioje: atsiras moteriškė, kuri gebės tai padaryti, negreit, bet ateis būtent to užkeikimo pasiimti. Tik kantrybės turėk, ir pliuškensies kaip žuvis savo tam ežere.

Atsiminiau Tapiliukę, jos pranašystes ir šyptelėjau. Grįžusi šią vasarą net nemėginau į vandenį pulti nė per karščius, per gerai prisiminiau žąsų kojeles, tipenančias po visą kūną. Ignoravau ir ežerą, ir lieptą, neidavau ton pusėn, su seneliu gyvenau jo kiemo pasaulyje, pripylus baliją vandenio prieš saulę įšylančio, apiprausdavau jį, paskui prisipildavau sau ir blausioje mėnulio šviesoje tvankią naktį liedavausi ant savęs tarsi dangaus žiežirbas.

Prisitaikai prie mažumo, sakiau ir sakiau.

O mažumas prie tavo dydžio, na, kas čia keisto, sakiau.

Ir viskas gerai, juokiausi.

Kol ežero ta Viktorija neišjudino ir neįsegė kaktos vidurin it sirpstančios šunvotės.

Nuoskauda. Kurgi ne, pasaulį išnaršyti baigiu, visur patenku, niekas manęs nei ignoruoja, nei atstumia, kraštai ta prasme, valstybės, net jūros, vandenynai svetimi, o čia savas ežeras – ne.

Vieną akimirką, gal ir ne vieną, dingtelėjo, taigi, moteris Viktorija to užkeikimo atėjo. Keistai juk viskas, kitaip nepaaiškinsi.

O kai vakare, neapsikentus kriokiančio senelio, su patalyne ir vyno buteliu įsitaisiau po obelimi, nuojauta apie ežerą ir moterį pasidarė tokia reali, kad nė nepajutau, kaip atsidūriau ant liepto.

Nuo liepto – ežere.

Girta buvau, nenuneigsi, bet plaukti mokėjau puikiai. Tik sumazgė mane bangos ar nendrės, naktį atgiję paukščiai, lelijų kotai metrų metriniai, na, pagaliau tos prakeiktos Viktorijos užsilikę ilgi stori kaip virvės plaukai.

Traukė dugnas, visai kaip magnetas, atsiplėšti neleisdamas.

Iš visų jėgų šoktelėjau aukštyn.

Taip kartą.

Dugnas į save.

Antrą kartą įstengiau atsispyrus iškilti.

Sugavus oro, bandžiau kojomis irtis, bet jos suraizgytos, apsunkusios manęs nebeklausė – vėlei į dugną, tarsi į pragaro gerklę traukdamas ir mano viltį išplaukti.

Pagalvojau – Viktorijos tobulos įsčios, išvirtę nasrais, traukia mane atgal, nori sugrūsti, pririšti virkštele ir nešioti savyje dar nežinia kiek metų.

Atrodo, šaukiau.

Mama, atrodo.

Bet dugnas mane glaudė, jaukino. Liulenančiomis žolėmis, švelnumu, netrikdomu ramumu, tarsi bažnyčioj jaučiausi, apsivalius išpažintimi, ne visai nuoširdžia, bet lengvinančia net tokia, sakramentą į krūtinę prarijus, ranka, aišku, suspaudus, nuolanki it ėriukas atsidaviau jam kaip dievui. Kas kilstelėjo, išmetė į paviršių – nežinau. Kai atsimerkiau, pagalvojau – mėnulis, nes jis tarsi nuplikęs ir kvailas diedas spoksojo mirkčiodamas it kvatodamas.

Nekenčiau tokių.

Visą gyvenimą.

Šaltų pašaipūnų.

— Na na, viskas gerai, nesiblaškyk, – išgirdau.

Ji užstojo mėnulį ir smelkėsi man į burną.

— Ne ne, – troškau surikti.

Ne ne. Vyro bučinių ilgėjaus. Konkretaus, tolimo, bet neužmirštamo net skęstant. Tojo, kuris, kai sakai *sudie,* nesugriebia už rankos ar kūnu neužtveria kelio, pamosuoja ir teatsako *au revoir*, o tu išvažiuoji su juo ir tampaisi savo galvoje it lagamine, ir viliesi, kad dar susitiksite – kur – neklausi, na, sakai – traukiny, kavinėj, gatvėj, aišku, gatvėj, nes ten visokių klajoklių namai ir viltis, mieste, aišku, mieste, kokiam – nesakai, neturi reikšmės, būsimame laike, iš pradžių tikiesi – artimame, paskui – gal kokiame nors, ne visai konkrečiame, bet vis dar įvardijamame – po mėnesio, metų, dviejų, na, gal penkerių – pagaliau – gal tik sapne, atsitiktinai atpažintame kitų tariamuose visai nereikšminguose žodžiuose.

Imazelio iš Turkijos. Su juo mano pinigus, uždirbtus Olandijos gėlynuose, švaistėme keliaudami iš vienos šalies į kitą, visai nesirinkdami į ką žiūrėti, ko klausytis, kam, viskas ir taip puikiai. Net šiukšlynuose su juo būtų ne kitaip.

Ryte atsibudau seklyčioje, savo įprastinėje lovoje ir daug negeidžiamų žinojimų pradėjo atakuoti mane.

Niežėjimas.

Įvairiaspalvė žąsiukų pripėduota oda.

Pagiriotos galvos skausmas.

Maudimas krūtinėj.

Net krūties keistas tvinkčiojimas.

Atmintis.

Aš – skenduolė.

— Ne, – pasakė moteris ir uždėjo šlapią rankšluostį ant kaktos.

— Kas tu? – žinau, kad klausiau ne pirmą kartą, bet nežinau, kodėl.

— Viktorija.

— Na ir kas? Sakyk daugiau. Neapsimetinėk.

— Senuką greitoji išvežė. Ritmas sutriko.

Išblaivėjau kaipmat: negalima jo ligoninėn, tas pats kaip mirtin, kiek kartų išvažiuodama mama įspėjo: jei bloga pasidarys, širdis šlubtels, silpnumas pagaus, nepulk vežti, lašiukų įpylus, pasėdėk ranką glostydama ar šlapią rankšluostį ant kaktos uždėjus pakvėpuok jam į veidą, ir blogumai praeis. O jeigu ligoninėn, tai jau viskas, ko gero, kai prileis raminančių negailėdami, sustabdys ne tik kraują – norą gyventi, saugok jį nuo daktarų, sakė ir sakė, jis – senoviškas žmogus, nuo oro srovių priklausomas.

Klaususi neišklaususi Viktorijos, prieš kiek laiko greitoji jį išgabeno, tik šukomis brūkštelėjusi per susimazgiusius plaukus, į pirmiausia po ranka pasipainiojusią Viktorijos blukaus žalumo suknelę įlindus, visai nesuvokiant, kad įprastinėje vietoje mano kambaryje gali būti ne tik mano daiktai, į jos sandalus įsispyrus, išlėkiau senelio gelbėti, pamiršusi, kad mane skęstančią išpėdavo žąsiukų kojos, kad mane norėjo amžiams pasigriebti pradingusi Izmaelio meilė.

Mašina šokinėjo duobėtu keliu, laikiausi stipriai įsikibusi vairo ir norėjau tik vieno: kad senelis nemirtų, šyptelėjau, niekada.

Kai vilkintis pižama jis buvo įstumtas mašinon, pririštas diržu, durelės užtrenktos, o variklis įjungtas, pajutau niežėjimą visu kūnu čiužantį ir puoliau gremžtis, nagus vis giliau ir giliau smeigdama į savo kūną.

— Kiba ta mano namų užsimanė?

— Viktorija?

— Viktorija, sakai?

Negebėjau kalbėtis.

Pasiekusi pakraštį miestelio, sustabdžiau mašiną, iššokau į pakelėje ir kaišiodama rankas po ant manęs besisukančia suknele vėl gremžiausi, žąsų kojeles lupau nuo savo kūno inkšdama ir vis labiau aptekėdama raudoniu.

— O jeigu taip vėl į ežerą?

— Išprotėjai. Daugiau kojos čia nekelsiu.

— Vėl ir vėl. Užsigrūdintum. Nepripėduos gi daugiau neg telpa.

Senelis neiškentęs mano sukimosi, tūpimosi, grabaliojimosi, suknelės plėšymo, trepenimo ir cypimo, išlindo iš mašinos, tiesdamas drebančią ranką vis gaudė mane, norėdamas sugniaužti į kumštį ir sulaikyti. Kai pavyko, suspaudęs glėby, glostė mano plaukus, o aš dusdama nuo gaižaus senatvinio kvapo nemėginau ištrūkti: rodos, niežėjimas sumažėjo.

Gal net visai praėjo.

— Rupūžė ta boba. Per ją viskas.

— Į ežerą. Vis į ežerą. Ir apsiprasi.

— Pastipsiu, kaip blusuotas šuo, seneli, besizulindama – pasakiau vėl vairuodama, bet jo mintis, šokt ir šokt į ežerą, kol tas nustos priešintis, užvaldė mane. Juk prarasti nėra ką?

— O jeigu numirsiu vandeny?

— Viktorija, sakai?

— Prasiskverbs tas nuodingas elementas iki širdies, kepenų, smegenų, pripėduos juos...

— Sakai, Viktorija?

— Tada turėsiu peiliu prasipjauti, kad pasikasyti galėčiau.

— Viktoriją tai pažinojau.

— Išvažiuoti reikia kuo greičiau man. Čia ne mano vieta, seneli.

— Ji nebuvo tokia graži.

— Kad tik greičiau jie su tom savo Amerikom baigtų.

— Uch, kai dabar galvoju, per graži ji man, prastam žmogeliui, atrodė. Manęs ji atėjo. Ne pirmą kartą. Dabar jau tikrai.

— Pažįsti tą bobą? – vėl gremždamasi įrėmiau peršinčias akis į iš mašinos kieman besikabarojantį senelį.

Bet jis neatsakė.

Mažais žingsniukais, kaulėtais pirštais stverdamasis medžių kamienų, tvoros, krūtinės, bėgti stengėsi, stabtelėjo sutrikęs – trobon ar prie ežero turbūt neapsisprendė.

— Palauk palauk, aš pažiūrėsiu, kur ji.

O ji plaukiojo ežere.

Nardė. Kaip žuvis iššokdama vis į orą ir į vandenį krisdama.

— Viktorija, Viktorija, – rėkiau delnus prie lūpų prispaudus atkartojant nendrėse siūbuojančiam aidui, – Viktorija, Viktorija.

Veltui. Ji negirdėjo. Panėrė nežinia kelintą kartą man bežiūrint į raibulius plintančius ir laukiant.

Ir neiškilo.

— Vaikeli, kur ji?

Besiremdamas nusigriebta obels šaka senelis gal jau apėjęs kambarius prie liepto ir manęs prisiartino.

— Kur ji?

— Neiškyla.

— Dievuli brangus, tai šok traukti, ko tu dabar stypsai.

Kai pridusus išlipau ant kranto, senelis graibstėsi krūtinę, pamėlynijusiomis lūpomis tarsi gaudė aplink jį sukantį laumžirgį ir vis tiesė tirtančią ranką anapus ežero. Ten lyg žmogaus figūra matėsi.

Abu grįžome į kiemą, susėdome ant suolelio ir tylėjome. Laukėme jos pareinančios ar parplaukiančios. O kai sukaitome ir pavargome nuo to laukimo ir dvejonės kuo toliau, tuo labiau smaugiančios mus – o gal nuskendo, gal ne ji anapus ežero ten buvo, senelį įkalbinau prigulti, nuvedžiau lovon, pati, aišku, galvojau, reikia eiti žiūrėti tos Viktorijos, jei nuskendo, turbūt privalau gelbėtojus kviesti, pareiga

juk tokia gyvo negyvam.

Bet pasukau seklyčion – persirengti, pagaliau pastebėjau, kad sandalai ir žalsva suknelė ant manęs ne mano ir dar suplyšę, raudonai nusitaškavę – sudriskę, bet, ai ne mano juk. Viktorijos.

Paskui įslinkusi raina katė drugeliais siuvinėtą drobės kuprinę ir rankinę iš šiaudų sumazgytą nagais įniko draskyti ir miaukti.

— Kic kic, – variau šalin.

Atvėrus rankinę, neatsispyriau – ką ta Viktorija nešiojas – iškračiau viską ant lovos.

Gintarinės šukos. Perbraukiau savo rankos plaukelius.

Katės kailį.

Kaštonų sauja. Supyliau atgal.

Piniginė. Neįdomu.

Nuotrauka: jauna mergina ir vyras jaunas.

Gal jiedu?

— Ir ko dabar po svetimus daiktus?

Negirdėjau, kaip atsirado.

— Netyčia. Katė pabėrė.

Pastvėrus viską sužėrė, pakilojo suplėšytą žalsvą suknelę ir, vilkdama ją paskui save, prie lango nuėjo. Atsukus nugarą tylėjo.

O aš tebelaikiau rankoj jų nuotrauką.

— Viktorija, nepyk. Aš netyčia.

Norėjau paklausti, ar senelis ir ji nuotraukoj. Bet ne, ji pasisuko ir nuo įtūžio dar labiau sužuvėjusiomis ir iš veido plaukiančiomis akimis privertė užsikišti tą nuotrauką už nugaros, o kreivai šyptelėjus išvaikė miglą, nuolat kybojusią aplink visus mus, vos jai pasirodžius.

— Kas per žmonės. Pasiskelbia laikrašty vasarotojus priima mat, o iš tikrųjų...

— Bet mes – ne. Mes – ne.

— Kurgi ne?

Ištraukus iš kuprinės laikraštį, atlankstė jį ir pakišo man po nosimi, durdama ilgą oranžinį nagą į skelbimą:

— Paežerio kaimo sodyboje ant pat ežero kranto nebrangiai priima vasarotojus.

— Bet ne. Ne. Luožerio kaimas čia.

Ir žiūrėjau ne į ją – į savo rausvą, lygią rankų odą be jokių pėdelių, įbrėžimų ir sukrešėjusio kraujo taškelių.

— Neapsiriko ji, – senelis į nuotrauką žiūrėdamas pasakė. – Suvaidino. Kaip ne kartą.

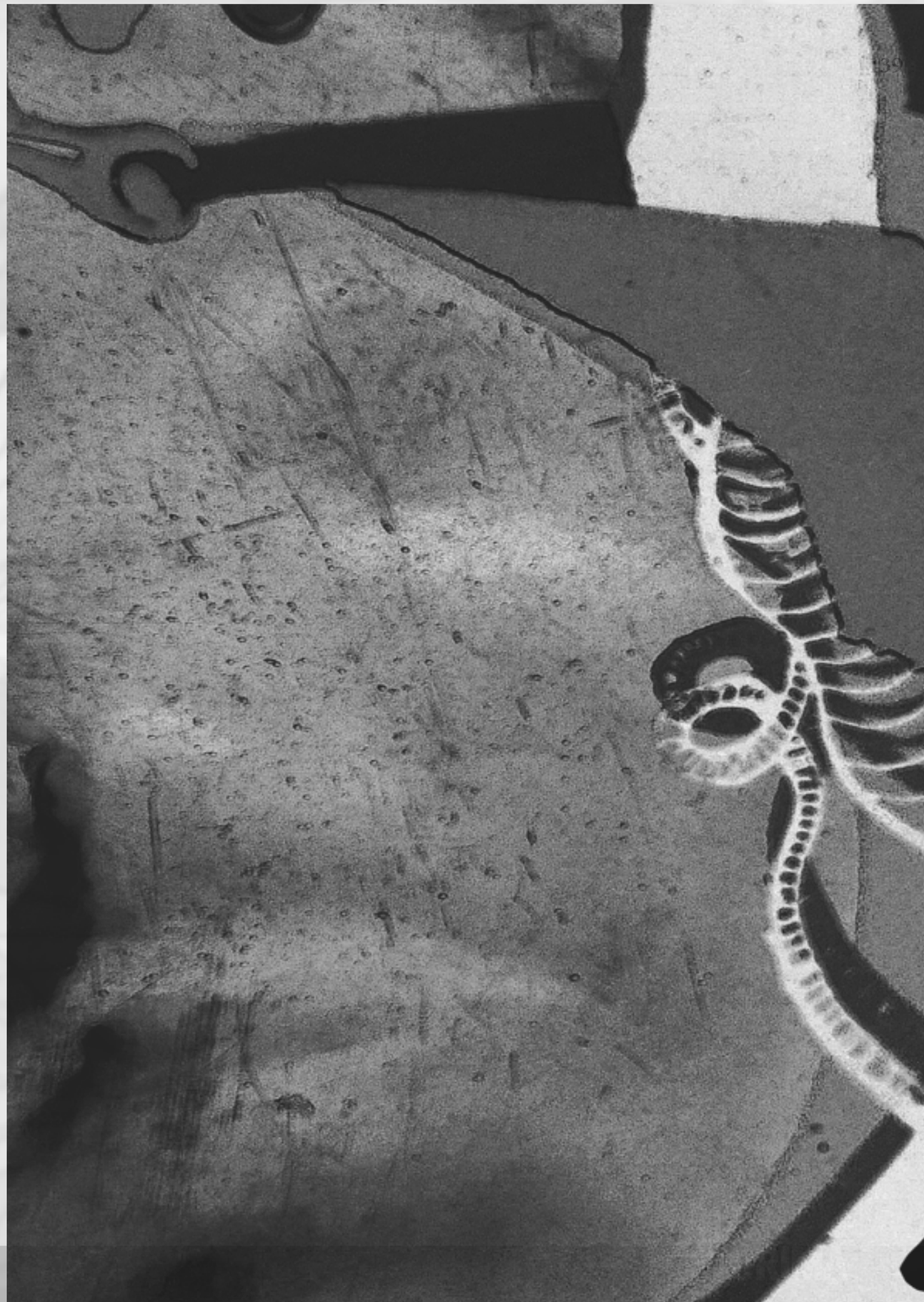

Žiemos išvakarės

Pratrūkę
Gruodin, suodžiais
Kaminai perkrauna dangų.
Sulėtintais parkūrais* šokčioja
Rūkai ir vartosi po miesto
Centrą.

Kur žingsnį žengsi,
Katedros šventoriaus nematai.
Ir gal neverta.
Prakiurusioj kišenėj neturi
Nė vieno
Cento.

*parkūras - sportinis judėjimas mieste, įveikiant kliūtis. pranc.

Kai sausio šaltis

kai sausio šaltis kimba traška
kailiniai atsiverčia
mėlyni medžiai glėbesčiuojasi
snaigių aitrios lūpos
atakuoja atloštas galvas
baltos vėliavos aploja sniegą
besikaunantį su šešėliais

kai skamba raumenys
ir nieko nereiškia susirangyt žalčiais
o tie perlūžę šliaužia pasiklausti
ar mūsų šitos rankos pečiai
ar mums čia karšta
ar mes tikri
pamiškės spengime

2013-01-24

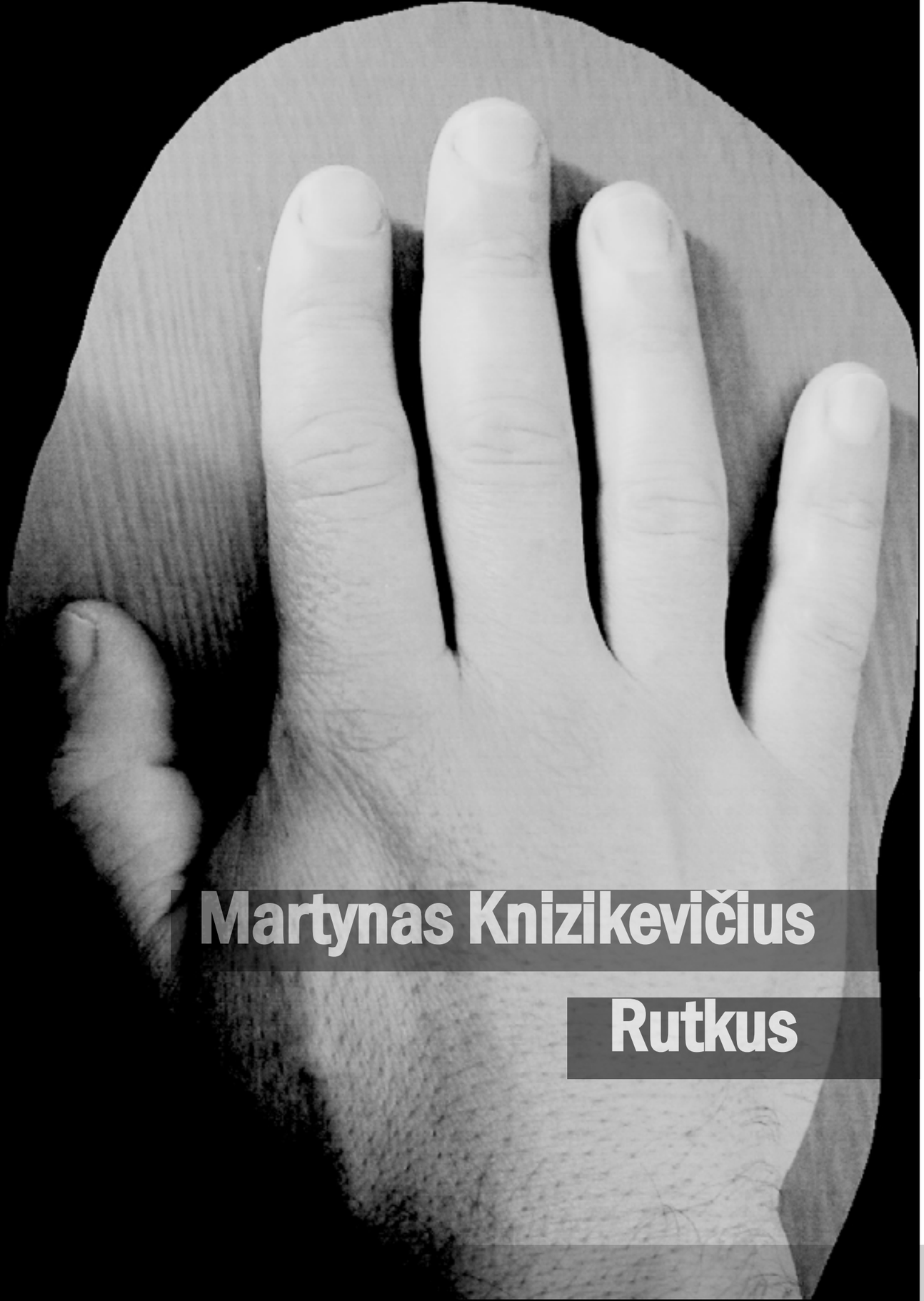

Martynas Knizikevičius

Rutkus

Ryškų masalą
Prarijus žiopčioja – oh!...
Žuvis seklumoj

Vieniša gervė
Sukluso: tai čia tai ten
Lietaus pažadai

Pikiu užlipinti
Plyšius bitė bando
Avilys rudenį

Gali padėti? –
Kas tau nutiko? – Vėjas ir
Žydinti vyšnia

Vyšnia žydinti
Byra alaus kamšteliais
Naujos pagirios?

Pratisas varpo
Garsas paskendo
Mašinų kamštyje

Linksmina kiaulaites
Ruduo žaisliukais naujais
Šimtamečiai klevai nurausta

Tavo drovumas...
Pridengtas lelijomis,
Varle prūdelio

Lubų dėmėj
Grobia Dzeusas Europą.
Lapkričio liūtys...

Sapnuojas lapėms
Banaliai ryškūs sapnai.
Čia pūgoms staugiant

Mažas morkvinis
Vabalas blaškosi lyg
Ieškotų išeities

Užteko vėjo
Pūstelėjimo –
Nutrenktas tolybėn

rašyk.lt klasika

Skiltyje rašyk.lt klasika publikuosime dėmesio vertus, bet primirštus tekstus,priklausančius nebeaktyviems rašykams.

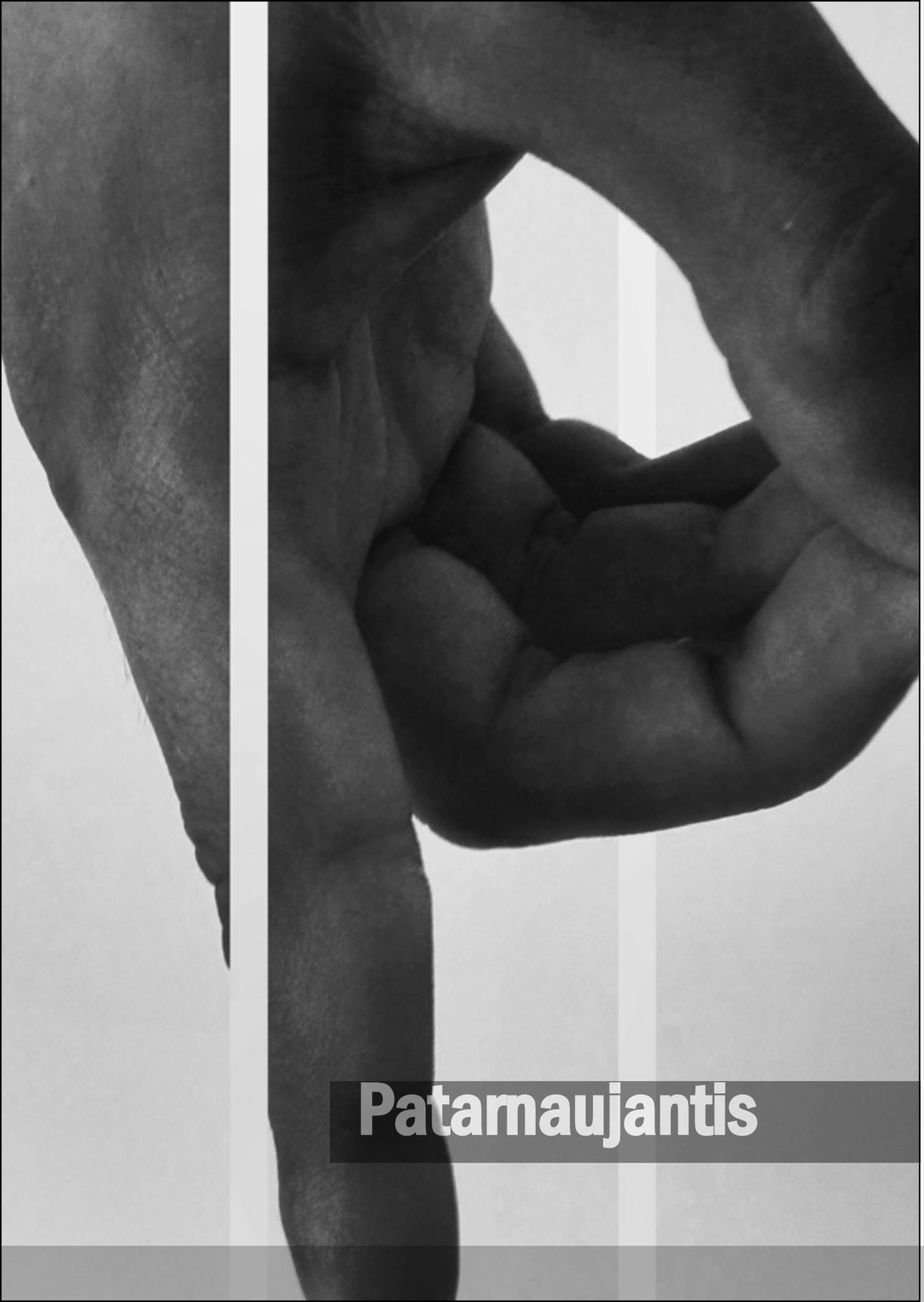

Sodo namelyje kabančiame paveiksle buvo matyti mistiškas dvaras. „Megztos kojinės susidėvi, o paveikslai...“ – sakydavo, ir aš galėjau tik numanyti dirbinio amžių. Paprastuose siūluose tilpo atskiras pasaulėlis, tik nepažinus savita būtimi arba per ilgą laiką paprasčiausiai užmirštas. Ir nors anksčiau mezginys persipindavo su rainelėmis, po to vėl susidėdamas ant drobės – be žymės akių spalvai, šiandien kažkas atsitiko, todėl negaliu atitraukti žvilgsnio nuo dvaro priešais.

Žemai teka bevardis upelis, elgetos šaukiamas Čiurlionu, kuris ištvinsta toje vietoje, kur reikia pereiti siaurą, akmenimis grįstą tiltą, todėl į dvarą bemaž visi patenka basomis, batus numetę į šalį – jų čia nebereikia. Todėl aplink mėtosi daugybė porų batų ir elgeta, kėblindamas pro šalį, dažnai dėbteli, ar neatsirado naujų. Pats dvaras, žingsniuojant tiltu, dar vos matosi ir skendi gerokai ūgtelėjusiuose maumedžiuose. Tik paskui staiga iškyla prieš akis dviaukštis, neįskaitant pusrūsių, pilkšvas. Kitapus jo – platus ežeras, į kurį ir įteka anas upelis. Dvaras ir jį supantys maumedžiai atvaizdais įsilieja į žalsvą ežero vandenį, saulei prisiliečiant spalvos tampa akvarelinės. Sakoma, kad šitaip naujagimiai maumai apsigyvena vandenyje, žmones stebėdami tik iš tolo. Šįkart jie žvilgčiotų į ant vandens plūduriuojančią didoką pavėsinę ir po ja susėdusiuosius.

„Lyg tūzai su savo pikų damomis: pasitempę, grakštūs. Vyksta kortų partija, o lošėjai pavėsinėje sustingę, visų kojas apsivijusi įtampa. Tik elgeta prabėga pro šalį, vydamasis jo kepurę įsikandusį šunioką.

Po valandėlės kortų šnarėjimo pasigirsta nervingas pralaimėjimo atodūsis ir kito balso triumfas: „Dvaro noriu jau kitą mėnesį.“ Taip lengvabūdiškai dvaras su labiausiai išpuoselėtu parku apylinkėje, arklidės ir kita, pakeitė šeimininką. Kai senelis visa atidavė tėvui, atsikėliau tenai ir aš, dar maža mergaitė. Kad viskas atrodytų kaip šiandien, turėjo prasidėti statybos, kuriose triūsė ne tik mama ir tėvas, bet ir aš su sese ir netgi nuo gimimo kiek ligotas mažasis broliukas tampė smulkesnius akmenukus.“

Tai tarusi pasakotoja staigiai pakilo, priėjo prie pavėsinės krašto, prieš tai šyptelėjusi visiems sėdintiems, ir, nerūpestingai atsispyrusi, atsidūrė perregimame ežero vandenyje. Matėsi, kaip parko maumedžiai mėlsta, mėlyna aplinkui, tik kur ne kur vejose mėtėsi raudoni obuoliai, neaišku iš kur atriedėję.

Istoriją tęsė kitas pavėsinės pasakotojas: „Taip, pamenu tą bamblį. Vieną pavakarę užsiliepsnojo netoliese buvęs svirnas. Visą naktį su vyrais sėmėm ežero vandenį, elgetai šaukiant: „Čiurlioni, kibirkštys!“, ir gesinom siautėjančią ugnį, tačiau tik paryčiais įveikėm, kai iš svirno jau buvo likę vos kaulai. Ponai ne tiek išgyveno dėl svirno, kiek dėl kito dalyko: kažkur pasimetė dviejų metų šeimininkų sūnus ir motina rovėsi plaukus nuo galvos. Visi

nujautė, kad mažas berniukas tą naktį žaidė svirne. Tačiau niekas to garsiai nepasakė."

Pabaigęs savo dalelę, ponas raminančiai atsiduso ir taip pat nė nesuabejojęs lengvai atsidavė ežero vandeniui.

„O aš… O aš iš meldų stebėdavau dvi nuogas seseris. Viena iš jų nemėgo vandens, todėl greitai įšokdavo spiegdama ir, iškart išlipusi bei įsispraudusi į drabužius, skuosdavo namo, pavymui šaukdama kitai: „Nesimaudyk ilgai, o tai žaltys į marškinius įsisuks." Bet ta tik nusijuokdavo jaunatviškai ir mirkdavo dar gerą valandą. Tada baugščiai ateidavau aš. Ji išlipdavo ant kranto, kūnas elektriškai kvepėdavo ežero žolėmis ir vandeniu. Dėl tankaus ir trumpo kvėpavimo vos pastebimai kilnodavosi krūtys, ką tariausi galėdamas girdėti.

Tai buvo ponų dukterys ir nors žinodavau, kad nevalia liesti kilmingo kūno, vis tiek juo mėgavausi."

Tą akimirką krante vėl pasimatė miniatiūrinis elgeta, kuris, balsui nuaidint, šįkart šaukė: „Čiurlioni, dvaras ežero dugne, dvaras ežero dugne". Pasakotojas šelmiškai nusišypsojo: „O aš patikrinsiu, ar tikrai jis tenai". Tuomet, kaip ir prieš tai buvusieji, pasinėrė į ežerą.

„Tačiau atėjo laikas, kai ežero būtybės vienu ypu išsinešė šeimininkus. Ponas prieš mirdamas vienai iš dukterų paliko dvarą, o jos sesė, gal supykusi, gal tiesiog seniai to laukusi, išvažiavo į miestą. Ir tada naujoji ponia užsidarė penkiasdešimčiai metų savo namuose, nieko neketindama įsileisti, pasiliko tik vieną ištikimą tarną. Sklido kalbos, jog, priėjus arčiau dvaro, nuo pastato dvelkia keistas dumblių ir ežero žolių aromatas. Buvo kalbama, kad ir elgeta kažkur dingęs…"

Staiga suvokiau, kad dabar pasakoti atėjo mano eilė – sėdėjau toje pačioje aptuštėjusioje pavėsinėje su kitais. Tik kai jau ruošiausi nevalingai kalbėti, pavėsinė pradėjo judėti kranto link, kur stovėjo prižiūrėtojas, nutraukęs pašnekesį ir davęs suprasti, kad metas grįžti į dvarą – kasvakarinės istorijos buvo baigtos ir aš nespėjau šokti į vandenį ieškoti mažyčio pasaulio. Mėlynas saulėlydis buvo jau beveik visiškai paskandinęs alėjas, tad pasiekę krantą visi sutartinai pakilo ir nuėjo senelių namų link. Kaip tik tą vakarą maumedžiai numetė mėlynus spyglius ir visi basomis brido į dvarą per tą neįprastą ežerą.

„Tokia kaip ji gimsta kartą per tūkstantį metų. Ko daugiau galėjai tikėtis", – tarsi sau pasakiau, tačiau žodžiai skirti šalia sėdinčiam draugui, kuris prieblandoje atrodo nelyginant nebereikalingas maišas po bulviakasio.

Po to pamačiau, kaip kažkas rieda jo skruostu. „Tai vis smarkus lietus teka veidu", – tikėjaus išgirsti, nors ir buvom patalpoje. Tikėjausi išgirsti, bet neišgirdau. Nagi, kalbėk, velniai rautų.

Bet jis tik verkė, mačiau pirmąkart. Išsitraukiau iš marškinių kišenės magneto tabletę ir akimirksniu ją nurijau. Tada kone įkišau jam kitą tokią tabletę į dantis, jis nenorom leidosi ir tada mes sukibom. Vyriškai. Tapšnojau jam per petį, o jis verkė kaip kūdikis. Pirmąkart.

Po to mes ilgai tylėjom. Nutylėjimus turėjo užpildyti svarbūs žodžiai. Bet neišdrįsom jų pasakyti.

Po kiek laiko jis apsiramino ir žvelgė kažkur į tolį, kiaurai sienas. Iš šono rodėsi, tarsi dvasia jau skiriasi nuo kūno, jau apleidžia jį ir ieško kokio partrenkto kūno pakelėse, kuriame galėtų ilgėliau apsigyventi.

Tada pamačiau žvilgsnį anapus lango, kuris prikaustė. Tas jos žvilgsnis...

Saulė teka 3:42. Trys keturi du. Du trys keturi, paskubinčiau, kad būtų tvarkingiau. Mėgstu viską daryti palaipsniui, tik kažką nuolat praleidžiu, kažką svarbaus. Bet teka – trys keturi du ir mes tada išnyksim.

„Šįryt gimei", – sakau. „Dėl to ir verkei, nes norėjai krūties." Ir vėl žodžiai tarsi sau pačiam, jis neklauso.

Nusprendžiau leisti draugo sielai tęsti paieškas. Matyt, jai dabar sunku, nes kūnas vedžioja pirštu po stalo plokštumą, piešia astralinius apskritimus. Kišu ranką į kišenę, išsitraukiu surambėjusį šokoladą. Atsilaužiu gabalėlį, dedu prie lūpų ir daugiau nieko nebereikia. Kaip tam berniokui paragavus riešutų duonos. Aš dabar esu Andrius. Liuka, čia tu? Aš nupirksiu tau karvę.

Bet tas jos žvilgsnis iš anapus lango prikausto...

Nebegaliu atitraukti akių. Tas jos žvilgsnis! Tą pačią akimirką panašu, kad ji ir nužudys, ir paguodos prašo. Primintų karvės akis, tik tas žiaurumo atspalvis... Todėl negali būti nė minties.

Naktis ištįsta, tampa ilgiausia. Saulė teka 8:42. Vadinasi, dar galim neišnykti. Jei būtų trys keturi du, būtų ramiau, bet nebeturėtume laiko.

Prieinu prie muzikos aparato, įmetu penkis litus, spusteliu porą mygtukų. Aplink pasklinda romantiška baladė. Girdžiu, kaip draugo kakta atsimuša į medį. Įmetu dar penkis litus, spusteliu porą mygtukų. Primena jam vaikystę, kelia nostalgiją. Vėl girdžiu, kaip kakta

atsimuša į medį. Įmetu dar penkis litus ir užtildau tą aparatą. Į vidų įeina kažkoks valkata, išsitraukia penkis litus ir įmeta. Vėl groja nostalgiškai. Valkata niūniuoja, linksi. Pinigų nebeturiu, grįžtu pas draugą.

„Aš padariau viską, ką galėjau. Ir tu padarei“, – sakau jam, bet atrodo, kad sau. Nagi, kalbėk, velniai rautų, nors ką nors.

Po kurio laiko išeinam į lauką jo dingusios dvasios ieškoti. Einam, o jis išsitraukia iš kišenės adatinę, pasirenka ilgiausią ir storiausią adatą, paima ją dviem pirštais, prisidega, deda prie lūpų. Dabar ir mes anapus lango. Dabar matom tas prikaustančias akis iš arti. Ji – naktis. Rytietiškų bruožų, iš tekančios saulės šalies. Beprotiškai seksuali, jau matau, kaip draugas kažko kišenėje ieško, tačiau nusitempiu jį tolyn nuo iliuzijos, nes turim eiti jo sielos ieškoti.

Radom bandančią įlįsti į pakelėje nugriuvusią karvę. Blaškėsi aplink ir dvejojo, pro kur įlįsti. Galop pasirinko šnerves, įsmuko vidun ir pasislėpė. Nespėjau nė sureaguoti ir pačiupti, todėl draugas nebeturi sielos.

„Aš nupirksiu tau karvę“, – sakau. „Tuomet vėl turėsi sielą“. Bet jis nesiklauso, tad žodžiai nuskamba kaip sau. Saulė teka. Tik tarsi man. Šalia manęs yra bedvasis kūnas, bet jis mano draugas ir aš leisiu jam sekti iš paskos. Jis mano paklusni karvė.

Patarnaujantis

straipsniai / esė / apybraižos

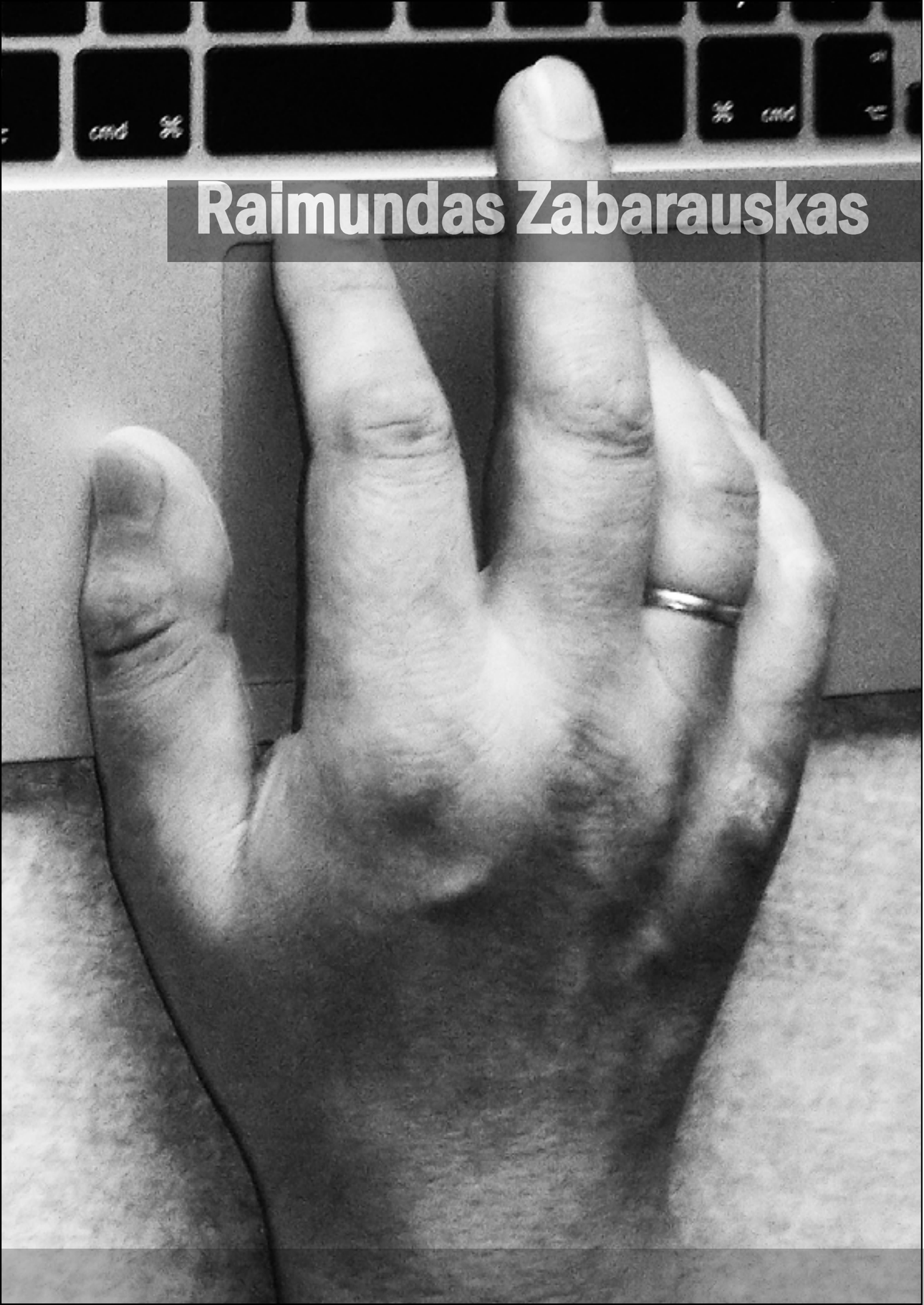

NUOŠIRDUMAS IR TECHNOLOGIJOS

Kiekvienam raštingam žmogui bent kartą gyvenime tikriausiai yra tekę susimąstyti apie idealų rašymo receptą. Kas svarbiau: įkvėpimas ar darbas, idėja ar struktūra, turėjimas ką pasakyti ar gebėjimas sudominti?

Pasitelkdami įvairias technologijas, galime šiek tiek atidžiau pažvelgti, kaip literatūrinio rašymo procese nuoširdumas sąveikauja su išmone, fikcija.

Mano sūnus Romas 2007 metais, kai jam buvo šešiolika, rengdamas „Literatūrai ir menui“ interviu su Keistuolių teatro aktore Joana Čižauskaite, jį pradėjo smagia pastraipa: „Nuoširdumas nejučia tapo banalus. Kiekvienas atsitiktinai įsijungtas televizijos kanalas kažkodėl bando įtikinti, jog profesionalumas nieko nebereiškia – svarbu būti nuoširdžiam. Žinoma, taip juk lengviau gyventi – neturi balso, bet dainuok, nes juk esi nuoširdus; arba neskaitei knygos, bet ginčykis dėl jos, nes tu juk nuoširdžiai taip manai. Po tokių nuoširdumo išpuolių tampi ciniškas – tiki tik tuo, ką gali pamatyti arba paliesti.“

Nuoširdumo tikriausiai yra ne vienas lygmuo. Nulinio lygmens nuoširdumas panašus į sąvartyną, organines nuosėdas jūros dugne. Čia guli autoriaus gyvybinės veiklos produktai, sumišę su jo pastangomis išsiveržti iš įkyrėjusios plokštumos. Nelaimei, nusidažiusiomis, prakvipusiomis minėtų produktų spalvomis ir kvapais. Devyniasdešimt devinto lygmens nuoširdumas kelia dvejopą įspūdį. Viena vertus – o, kaip jis gieda, lieja dažus ar žodžius, kaip lengvai žongliruoja spalvomis, sakiniais ar melodijomis. Ir, antra vertus, kaip pataiko į esmę, atskleidžia tai, kas nėra akivaizdu, kas neguli paviršiuje, bet yra tikra ir paveiku.

Tam tikra prasme aukšto lygio nuoširdumas turi daug bendro su archeologiniais kasinėjimais: jį sudaro keli sluoksniai, bet jie glūdi giliai, juos išlaisvinti yra tikrasis menas. Ir jie švarūs, be kasdienio triukšmo, be purvo (net jei triukšmas ir purvas yra pagrindinė kūrinio idėja).

Gerai yra pasakęs amerikiečių rašytojas, kurį visą savo sąmoningą jaunystę vadinau Marku Tvenu (o dabar jis jau Markas Twainas): *The only difference between reality and fiction is that fiction needs to be credible*. Literatūra nuo gyvenimo skiriasi tik tuo, kad ji privalo būti įtikinama. O gyvenimas tiesiog atsitinka.

* * *

Kaip jau aišku iš preambulės, esu užkietėjęs *myžimo vaivorykšte* priešininkas. Tai visai nereiškia, jog neigiu įkvėpimą, fantaziją ar kūrybiškumą. Tiesiog manau, kad privalomos abi kūrybos proceso dedamosios, reikalinga ir antroji ašis: patirtis, stuburas, rašymo technika.

Žaidimus, susijusius su istorijų kūrimu ir rašymu, mėgstu dėl devyniasdešimt devynių priežasčių.

Bet koks žaidimas yra pratybos. Rašydamas pagal žaidimo taisykles esi priverstas savo vaivorykštę nutaikyti kur nors konkrečiai. Netyčia išgauni sąskambių, apie kurių buvimą ant savo plunksnos galiuko galbūt net neįtarei. Žaidimai grūdina įkvėpimą, iš niežulio ir dagties jis virsta išraiškos priemone, laivu į nežinomą žemę.

Jei žaidimas kolektyvinis, esi priverstas derintis prie kitų. Tai pirmasis žingsnis skaitytojo linkui. Empatijos raumuo – vienas iš svarbiausių rašančiojo įrankių. Būtina, nors ir nepakankama sąlyga – fantazijos sparnais apskritai kur nors nuskristi.

Geri rašymo technologijos žaidimai leidžia savo kailiu pajusti, kaip funkcionuoja įvairūs rašomo teksto aspektai. Kiek į kūrinį turi įdėti autorius ir kaip jis skamba iš šono, kaip yra suvokiamas skaitytojo. Gali eksperimentuoti, keisti alcheminius receptus. Savo kailiu patirti, kad „savaime“ dažnai tereiškia „gerai užmaskuotu būdu“. Net jei tas „užmaskuota“ ir atsitinka savaime...

Kai kurie žaidimai taikliai ironizuoja. Trolis, apiplėšiantis kiekvieną tiltu einantį keliauninką, nėra vien banditas – jis kartu ir natūraliosios atrankos sanitaras. Trolis saugo tiltą. Stokojantys patirties aukso ar įkvėpimo kardo bastūnai ir neturėtų be tikslo blaškytis tarp kūrybos upių krantų.

Keli poezijos troliai

Esu fizikas, bent taip parašyta aukštojo mokslo diplome, todėl dar studijų metais man kilo natūralus, beveik instinktyvus noras kokiu nors būdu pašiepti lyrikus. Tais laikais parašiau gal dvidešimt eiliuotų daugmaž tokios struktūros posmų:

Astronomijos mūzos – Uranijos – aš esu vaikas,
Mano sielą sujaudina kosmosą skrodžiantis laivas,
Žvaigždžių karą prakeikiu, balsuoju už kosmosą taikų,
Su kompiuteriu rankose kursiu aš ateitį blaivas...

Tuomet sukūriau ir pirmą dirbtinį poetą. Suskrebenęs šešis vienodos struktūros (to paties ritmo ir rimo) ketureilius, sukarpiau juos į keturias dalis. Susiradau keturis medinius kubelius ir užklijavau ant kiekvieno iš jų po šešias to paties „kampo“ variacijas.

Kad būtų lengviau susigaudyti, taškeliais tinkamai pažymėjau kiekvieną kvadratėlį. Poeto modelis veikia paprastai: išritinu kubelius ir sustatau juos taip, kad taškeliai būtų viduryje. Įvairiai krisdami kubeliai gali sukurti 1296 skirtingus „eilėraščius“.

virto eglės	sniegas krito
mes žygiavom	iki ryto
mūsų pėdos	taip šlepsėjo
visą girią	jos įspėjo

Šis primityvus algoritmas ironizuoja eiliuotus posmus, tačiau eiliuoti posmai šiais laikais jau savaime skamba kaip tam tikra ironija, todėl aišku, kad toks „aparatas“ nieko ir neįrodo.

Jau daug vėliau savo tinklaraštyje sukūriau kelis dirbtinius poetus. (Jei norite, galite išbandyti juos praktiškai – *http://rzu.lt?2008-09-20*).

Šiuos poezijos automatus kūriau imdamas gatavą postmodernų eilėraštį ir jį dekonstruodamas. Tereikia pasilikti veiksmažodžius, o prasminius fragmentus pakeisti analogais. Štai pavyzdys:

Neturiu KO
su KUO
KO,
KO.

Nutariau NEDARYTI
su KUO NEDARYTI,
DARYTI su KUO –
DARYTI.

Nes neturiu KO
su KUO,
juk nutariau NEDARYTI
–
DARYTI.

Eilėraščio originalas neišliko, iš atminties nepajėgiu atkurti, kokias metaforas pakeičiau žodeliais „ko“, „kuo“, „nedaryti“ ir „daryti“. Šių kintamųjų vietoje kompiuteris atsitiktine tvarka parenka fragmentus iš lentelės:

KO	KUO	NEDARYTI	DARYTI
mykiančios kišenėj avies	ilga neramia glamone	nebūti atviras	visada būti atviras
kalendoriaus veidrodžio	įtartinu praeivio žvilgsniu	be reikalo netylėti	prasidėti be reikalo
kasdienybės judančių laiptų	tuščiu mano virtuvės langu	neverkti dviese	verkti, kartais net dviese
atidžios administratorės	irstančio dangaus plyšiais	nepasikeisti žvilgsniais	žvelgti į horizontą
įpročio aklai tai sakyti	teleskopu refraktoriumi	nepasikeisti telefonais	pasikeisti dviem žvilgsniais
pateisinimo savo modeliams	kasdienybės prieskonių rinkiniu	šiandien nesikalbėti	garsiai juoktis
raudonosios saulėlydžio knygos	neramiais mano norais	nesikalbėti niekad	tyliai nuolat kalbėtis
didmiestyje užsnigtų žingsnių	paklydosiomis mergaitėmis	visai nebūti	tyliai pabūti

Ar tai poezija? Sunku pasakyti, tačiau vieną iš automato sukurtų eilėraščių išspausdino, viešai iškabino ir savo interneto puslapyje (*http://bebralizdis.livejournal.com*) paskelbė net gatvės kūrybą stebintis Bebralizdis:

Gyvų žmonių žaidimai

Daug įdomesni tie žaidimai, kuriuose dalyvauja gyvi žmonės. Suprantama, kuo įdomesni tie žmonės, tuo įdomesni ir jų žaidimai. Vienas iš neblogų mechanizmų – fizikų

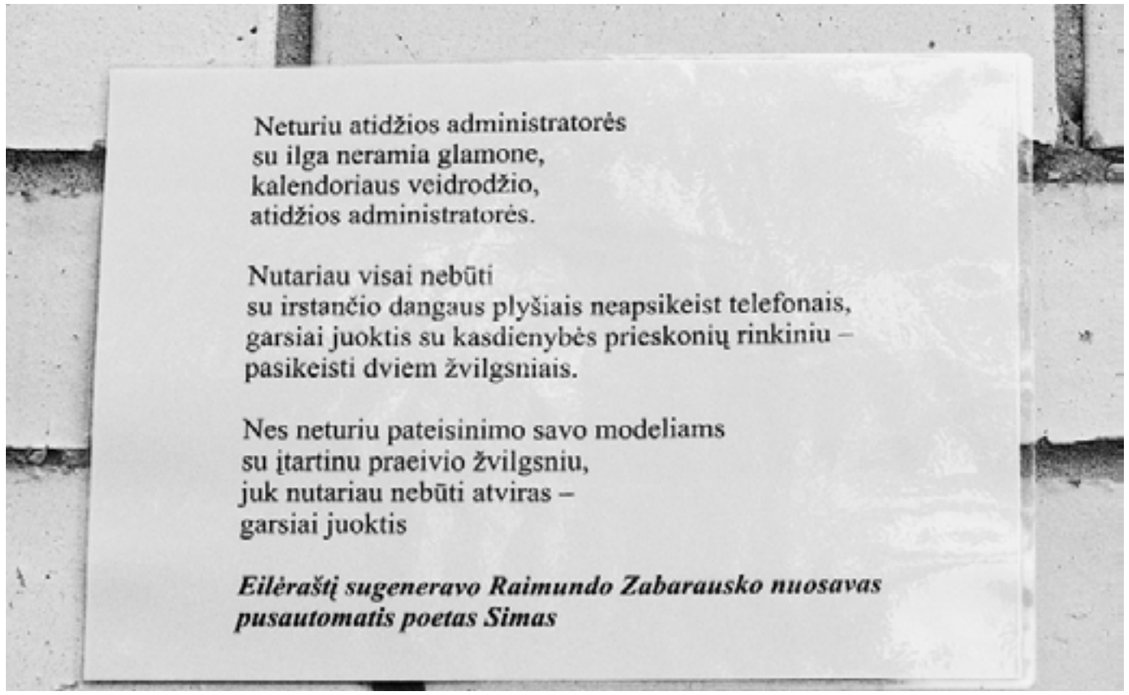

Neturiu atidžios administratorės
su ilga neramia glamone,
kalendoriaus veidrodžio,
atidžios administratorės.

Nutariau visai nebūti
su irstančio dangaus plyšiais neapsikeist telefonais,
garsiai juoktis su kasdienybės prieskonių rinkiniu –
pasikeisti dviem žvilgsniais.

Nes neturiu pateisinimo savo modeliams
su įtartinu praeivio žvilgsniu,
juk nutariau nebūti atviras –
garsiai juoktis

Eilėraštį sugeneravo Raimundo Zabarausko nuosavas pusautomatis poetas Simas

poezijos algoritmas, kurį išradau studijuodamas (kolūkis, studentų statybiniai būriai, Karinė katedra).

Reikia bent keturių autorių, gebančių išlaikyti ritmą ir pataikyti į rimą (tie, kuriems nepavyksta, vėliau gali būti baudžiami). Visi susėda ratu, pasiima po rašiklį ir popieriaus juostelę (pvz., vertikaliai perkirptą A4 formato lapą).
Veiksmas primena vaikišką žaidimą. Rašome pirmą eilutę, siunčiame lapelius ratu. Gautame lape rašome antrą eilutę, tada pirmą užlenkiame ir vėl siunčiame ratu.

Eilutė	Rimavimas	schema
1.	įžanginė eilutė	A
2.	rimuojame su 1-a	A
3.	nerimuojame (raštelis)	B
4.	vėl nerimuojame	C
5.	rimuojame su 4-a	C
6.	finalas, rimuojame su 3-ia	B

Rašantysis visuomet mato tik vieną eilutę – paskutinę. Jis privalo išlaikyti ritmą ir rimą (parastai rimuojama pagal schemą AABCCB).

Parašius trečią eilutę, jos kopija užrašoma ant popieriaus skiautelės (galima atsiplėšti nuo lapo apačios) ir persiunčiama į priekį – trečiam iš eilės asmeniui, kuris turės rašyti šeštą eilutę.

Žinoma, visuomet privalu tęsti, plėtoti ankstesnės eilutės mintį. Rašydami pabaigą, gauname daugiau medžiagos – matome dvi eilutes, todėl yra galimybė apibendrinti.

Išsaugojau tik vieną taip sukurtą posmą:

Sukasi kyla strėlės kranų.
Čia mano namai, čia aš gyvenu.
Kaip robotai, skubam gyventi.
Kada žmonės taps žmonesni?
Gal kai žvėrys bus žvėresni.
Nei patenkinti, nei nepatenkinti...

Jei norite, galite išbandyti šį žaidimą mano tinklaraštyje (*http://www.rzu.lt/fipo.php*).

Tik iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad šiuo būdu gaunami vien chaotiški, beprasmiai eilėraščiai. Rašydamas savo eilutę, kiekvienas „fizikas“ mato bent vieną ar dvi svetimas, todėl įtempęs empatiją jis gali ne tik nuspėti žaidimo partnerių intencijas, bet ir nukreipti jas įdomia, netikėta vaga.

Postmodernaus eilėraščio dekonstravimo būdu esu sukūręs ir dar vieną poezijos

pusautomatį (*http://rzu.lt?2010-09-10*). Jis veikia lyg anketa – atsakote į pateiktus klausimus, o sistema pati sudėlioja tuos žodžius į eilėraštį. Tad jums nebereikia rūpintis rašymo technika ir galite atsidėti grynų gryniausio nuoširdumo kūrybai.

Dar keli įdomūs žaidimai

Stanisławas Lemas knygoje „Fantastyka i futurologia“ (1970) pateikia kišeninį fantastikos siužetų kalkuliatorių:

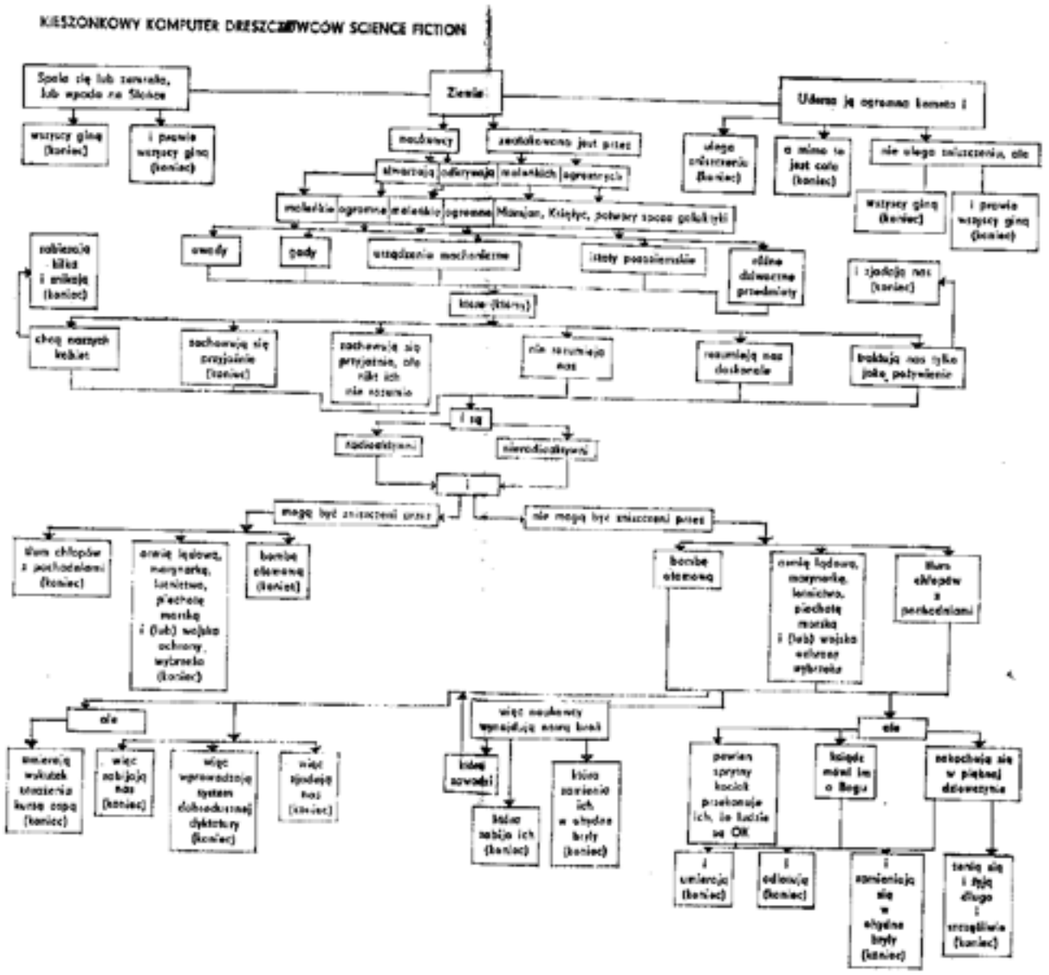

Nesusilaikiau ir jo nesuprogramavęs (*http://rzu.lt?2008-09-19*), todėl dabar galite susikurti norimą skaičių siužetų būsimiems savo šedevrams. Verčiant į lietuvių kalbą, teko šiek tiek koreguoti tekstą, bet įžymiojo lenkų fantasto mintį, man regis, perteikiau.

Įdomų vieno sakinio žaidimą sugalvojome atostogaudami 2013-aisiais. Reikia sukurti rišlų sakinį, istorijos užuomazgą, jame būtina pavartoti tris partnerio pasiūlytus žodžius. Tie žodžiai turėtų būti bendriniai, apčiuopiami, geriau daiktavardžiai, kontrastiški. Šis žaidimas žaidžiamas ir vienoje literatūrinėje svetainėje – *http://www.rasyk.lt/diskusijos/ziureti/siuzetu-generatorius.html*. Beje, diskutuojant neretai spontaniškai gimsta ir įvairūs metažaidimai. Kartą į konstruojamą siužeto sakinį buvo įpinta ir pernelyg tiesmukiško tokių sakinių sudarymo kritika. Kitu atveju du autoriai, pakaitomis žaisdami jiems siūlomais žodžiais, sugebėjo kurti vieną tęstinę istoriją.

Naujų literatūrinių algoritmų galima sugalvoti žaidžiant su vaikais. Kažkada seniai esu pasigaminęs „magijos kortas“. Jas sudaro du kortelių rinkiniai: vienose vaizduojami įvairūs viduramžių daiktai, ginklai ar gyvūnai, o kitose surašytos misijos – t. y. galutinis tikslas, kurio turi siekti žaidėjas. Keli misijų pavyzdžiai: grąžinti išsiblaškiusiam karaliui karūną, išauklėti išdykusią princesę. Žaidėjai pakaitomis deda kortas ir pasakoja bendrą istoriją, stengdamiesi per penkis ar dešimt ėjimų įgyvendinti atsitiktinai gautą (išsitrauktą) ir kitiems žaidėjams nežinomą misiją. Taisyklių beveik nėra, tik šiokie tokie magijos ir naujų personažų kūrimo apribojimai. Iliustruotos kortos padeda sužadinti vaizduotę ir tarnauja minimaliomis siužeto spyruoklėmis.

Esu žaidęs su skirtingo amžiaus vaikais (nuo 4 iki 6 metų) ir suaugusiaisiais. Dažniausia pirma reakcija: „...nieko nesuprantu. Tai ką man dabar daryti?“ Bet baigiantis pirmai partijai žaidėjus pagauna azartas: „Dar vieną! Dar!“

Išmėginome šį žaidimą ir interaktyvioje interneto svetainėje – *http://www.luomas.lt/mk/baigta.php*. Reikia bent keturių dalyvių, kad galima būtų pradėti partiją, todėl buvo sukurtos tik dvi istorijos. Be to, perėjus nuo paprasto stalo žaidimo į rašytinio, literatūrinio teksto lygmenį, istorijų kūrimas pasidaro nebe toks paprastas ir intuityvus. Kiekvieną tekstą autorius apipina tik jam suvokiamų literatūrinių aliuzijų ir simbolių tinklu. Todėl tai, kas vaikų žaidime tėra linksmas nesusipratimas („Kaip nebėra mano princesės? Kas ją nužudė? Hm, kaip man dabar ją atgaivinti?“), literatūrinėje versijoje gali virsti skirtingų stilių ir balsų kakofonija.

Esu matęs ir daugiau panašių mėginimų kurti kolektyvines istorijas: (*http://www.rasyk.lt/diskusijos/ziureti/zaidimas-rasymo-praktika.html, http://www.rasyk.lt/user-49400.html*). Regis, jiems būdingas vienas dėsningumas: kuo griežčiau apibrėžtos žaidimo taisyklės, kuo mažiau asmeninės laisvės turi autoriai, kuo jie labiau derinasi vienas prie kito, tuo sklandesnis, patrauklesnis skaitytojui yra tokių žaidimų rezultatas.

Snaigės metodas. Ploteriai prieš pantserius

Šios idėjos autorius – fizikos mokslų daktaras Randy Ingermansonas. Jis prekiauja specialia programa, skirta snaigės metodui (*http://www.advancedfictionwriting.com/articles/snowflake-method*). Šiek tiek supaprastintą, sulietuvintą ir visiškai nemokamą versiją esu suprogramavęs ir vienoje iš savo svetainių (*http://www.luomas.lt/snaige*).

Metodo esmė paprasta: pradėti reikia nuo vieno sakinio, paskui po truputį jį apauginti detalėmis, vis didinant teksto apimtį ir nuolat perkeliant dėmesį nuo siužeto prie personažų ir atgal.

Tai tik dešimt žingsnių! Pamėginau susirašyti juos į lentelę:

Eil. Nr.	Žingsnis	Apimtis	Metodas
1.	Istorija vienu sakiniu.	1 sakinys.	Reklaminis sakinys knygos viršeliui.
2.	Istorija viena pastraipa.	5 sakinių pastraipa.	Fonas + trys bėdos + epilogas.
3.	Personažai.	Po lapą personažui.	7-iais punktais apibūdinti kiekvieną personažą.
4.	Istorijos skeletas.	A4 formato lapas.	Po pastraipą kiekvienam antro žingsnio sakiniui.
5.	Išplėsti personažai.	Po lapą personažui.	Istorija, atsiverianti žiūrint kiekvieno personažo akimis.
6.	Išplėstas siužetas.	Penki lapai.	Po lapą kiekvienai ketvirto žingsnio pastraipai.
7.	Išsamūs personažų paveikslai.	Po kelis lapus personažui.	Viskas, ką reikia žinoti apie kiekvieną personažą (pokyčiai).
8.	Scenų lakštas.	Apie 100 scenų.	Šešto žingsnio detalizacija (kieno akimis vaizduojama + kas vyksta + skyriai).
9.	Detalus planas.	50 lapų.	Po lapą ar du kiekvienam skyriui.
10.	Pats kūrinys.	...	...

Esu mėginęs. Tai primena savotišką spiralę – suki apie idėjos centrą vis didėjančiu ratu. Pirmieji du žingsniai užtrunka valandą, trečiasis – dieną, o visiems kitiems teoriškai reikėtų skirti po kokią savaitę. Rašau „teoriškai“, nes nė karto nesu pasistūmėjęs toliau šešto žingsnio. Iš dalies galima sakyti, kad maždaug tiek apmąstytus tekstus dedu į *rašykus*, bet tai ir nėra romanai, o tik neilgi (iki 10 000 ženklų su tarpais) apsakymaičiai.

Randy Ingermansonas sutinka, kad kūrybos proceso metu išankstiniai planai gali keistis, gali tekti vėl grįžti į snaigės vidurį ir imtis rimtų pataisų. Bet jis yra įsitikinęs vienu: *Good fiction doesn't just happen, it is designed. You can do the design work before or after you write your novel. I've done it both ways and I strongly believe that doing it first is quicker and leads to a better result*. (Gera proza nenutinka šiaip sau, ji yra kuriama. Konstravimo darbus galima atlikti ir prieš rašant romaną, ir jį parašius. Mėginau tą daryti abiem būdais ir esu tvirtai įsitikinęs, kad planavimas suteikia greičio ir rezultatas būna geresnis.)

Apie savo paties rašymą kalbėti gana sunku. Viena vertus, niekuomet nesėdu rašyti, kol „neapvaikštau“ pagrindinių idėjų ir posūkių, kol nežinau, ko noriu iš teksto. Tuomet jau puolu prie klaviatūros ir per du tris prisėdimus suliteratūrinu ir pripeizažinu, vietoje perrašinėdamas pastraipas, kol jos tampa „betoninėmis“ (daugiau nebepasiduoda perrašomos). Bet, suprantama, kyla naujų minčių ir naujų siužeto vingių...

Visai neakivaizdu, kad snaigės metodas nepadėtų parašyti didesnės apimties, geriau struktūruotą kūrinį.

Johnas Irvingas, vienas mėgstamiausių mano autorių, yra rašęs, kad savo romanus kuria nuo paskutinio sakinio. Jis konstruoja siužetą, chronologiškai slinkdamas atgal, kol galų gale pasiekia istorijos pradžią. Kai atsiduria ten, istorijos pradžioje, galvoje jau turi visą įvykių eigą. Tuomet rašo į priekį – atvirkščiai nei konstravo. Pasaulio kūrimas ir jo aprašymas jam yra dvi atskiros fazės, taigi, Irvingas – aiškus ploteris, o ne pantseris.

Ironiškai tikslų šių terminų, apibūdinančių dvi to paties medalio puses, paaiškinimą radau viename tinklaraštyje (*http://diymfa.com/2012/05/14/plotter-or-pantser-where-do-you-stand*):

plotter: n. [...] (3) rašytojas, kuris didžiąją dalį savo laiko sugaišta romano konstravimui (*organizing*), o paskui per 10 min. jį parašo;

pantser: n. [...] (3) rašytojas, kuris karštai tiki, kad siužetą personažai kuria patys, o autorius tėra pakeleivis.

Šiuos žaismingus žodžius reiktų kaip nors protingai perkelti ir į lietuvių kalbą. Ploteriai – tie, kurie prieš pradėdami rašyti susikuria siužetą (*plot*), pantseriai rašo iš oro (*to write by the seat of the pants*). Kaip juos pavadinus? Siužetininkai ir prisėdimininkai? Architektai ir lakūnai? Siužeto inžinieriai ir personažų pakeleiviai? Na, kad ir kaip pavadintum, tiesa visuomet yra kažkur per vidurį.

* * *

Aiškiai suprasdamas, kad nėra ir negali būti universalaus filosofinio akmens, paverčiančio intencijų šviną kūrinių auksu, pamėginau šiek tiek nuvainikuoti nuoširdumą kaip kūrybos variklį ir pademonstruoti kelis technologinius žaislus, leidžiančius geriau suvokti, kaip funkcionuoja kai kurie literatūriniai triukai (ir ar iš viso jie funkcionuoja).

Ir vis dėlto nuoširdumo, įkvėpimo žirgas yra būtinas, neįmanoma išsiversti be vidinės jėgos, kuri skatina rašantįjį keliauti. Tačiau be rato ir be kelio (be rašymo technikos), be važnyčiotojo (patirties), be žemėlapio ar kompaso (krypties, stuburo) – arklys lieka arkliu ir kūrinys nelabai kur tenujoja.

Šiaulių, Šiaulių krašto apylinkių geografinės ir istorinės savybės refleksuoja literatūros kūriniuose. Bazilionai, Rėkyva, Ginkūnai, Talša – išvaikščiota, išplaukiota valtimis. Gegužės mėnuo primena kelionę pėsčiomis po Kurtuvėnų apylinkes su bendraklasiais, su klasės auklėtoju lietuvių kalbos ir literatūros mokytoju Vitoldu Švickiu. Menu mus, traukiančius senuoju Kurtuvėnų keliu, kur iš pakelės medžių pavėsių dar nužvelgdavo liūdni drožti rūpintojėliai. Jų nebeliko, kaip ir jaunos dvarininkaitės Rimgailaitės skulptūros Kurtuvėnų kapinėse, kaip piliakalnio paskirties, kurį uždengė kapai. O tada mes traukėm pėsčiomis kalneliais, pro miškus, pievas, sodybas, įsiliedami į pušų kvapą, tvenkinių tyvuliavimą, lydimi Kurtuvos istorinės auros. Mokytojas mus mokė ne tik literatūros, bet ir ištvermės. Tos patirtys ir potyriai – meilė gimtam kraštui, knygoms, dalyvavimas literatūriniame gyvenime. Literatūrinė kūryba daugiaspalvė, pasireiškia įvairiomis formomis, sklaidos būdu ir vieta. Todėl pabandysiu tą panoramą apžvelgti, suskaidydama į atskirus skyrius.

Periodika

Vienas svarbiausių literatūrinių kultūrinių leidinių – „Atolankos“. Šiauliečių ir Šiaulių krašto žmonių kūrybos apibendrinimai, kūrinių publikacijos, sukoncentruoti būtent „Šiaulių krašto“ specialiajame leidinyje „Atolankos“. Leidinį redaguoja LRS narys, žurnalistas, poetas, publicistas Vytautas Kirkutis.

„Daugelis mano draugų, intelektualių žmonių iš Vilniaus, Kauno sakė, kad kartais „Atolankas“ įdomiau skaityti negu kokius nors „Lietuvos ryto“ literatūrinius priedus, net „Literatūrą ir meną“. „Atolankose“ realizuojama visa literatūrinio spektro skalė. Metraščiai, kaimo šviesuoliai, koks daktaras, gyvenęs prieš šimtą metų, – vieniems, ultramodernistinės tendencijos – kitiems. Visos nišos užpildytos“, – taip teigė filosofas Geraldas Jankauskas, prieš išvykdamas gyventi į JAV, interviu „Šiaulių kraštui“, pabrėždamas Šiaulių kultūrinio gyvenimo privalumus prieš Vilnių ir Kauną (http://skrastas.lt/?data=2015–06–09&rub=1146671142&id=1432660240&pried=2015–05–29).

Leidinio svarbą ir tikslą geriausiai apibūdina „Šiaulių krašto“ redaktorius Vladas Vertelis: „Atolankų“ leidyba nėra pasišvilpiniavimas žydinčiomis pievomis. Nelengva leidinio kartelę išlaikyti nei per žemai, nei per aukštai. Nusileidus žemyn – nuprovincialėsime, pakėlus aukštyn – klaidžiosime ne po savo mišką.“

Kūriniai publikuojami, aprašomi literatūros renginiai ir kituose mieste leidžiamuose laikraščiuose bei internetiniuose portaluose: „Šiauliai plius“, „Etaplius“, „Šiaulių naujienos“.

Prieš keletą metų buvo leidžiamas laikraštis ..Parkas“, kuriame savo straipsnius publikavo filosofas Gintaras Mažeikis, žurnalistė Sigita Inčiūrienė. „Parkas“ – „Literatūros ir meno” priedas, intelektualus laikraštis. Tokio Šiauliams šiandien trūksta.

Knygų leidyba

Gal tik man taip atrodo, bet knygas mūsų krašte leidžia unikalios asmenybės. Šiauliuose veikia apie dešimt leidyklų. Svarbiausios:

„Saulės delta“– leidžianti knygų seriją „Šiaulių miesto garbės piliečiai“, pažintinę, grožinę, mokslinę literatūrą;

„Lucilijus“ – leidžianti grožinę, mokslinę literatūrą, vadovėlius, tame tarpe ir turintiems specialiųjų poreikių, muzikinius natų ir audiovizualinius leidinius, albumus, knygas užsienio kalbomis, leidinių pavadinimų skaičius artėja prie 850 egz.; direktorė Danguolė Vasiliauskienė, remianti knygomis įvairias akcijas, ieškanti naujų leidybos idėjų, leidžianti knygas už savikainą nepasiturintiems autoriams;

„Aušros“ muziejaus leidykla – specializuojasi istorinių, mokslinių, pažintinių darbų leidyboje;

„Šiaurės Lietuva“ – almanachas „Šiaurės Lietuva“, vadovėliai, moksliniai darbai, grožinė literatūra, savininkas – Stasys Tumėnas, humanitarinių mokslų daktaras, visuomenės ir politikos veikėjas, dalykiškas ir taktiškas.

Be minėtų leidyklų veikia „Titnago“ spaustuvės, užsienio kalbų centro ir Šiaulių knygryšyklos leidyklos. Šių leidyklų savininkus pažįstu. Kiekvienas jų savitas, išsilavinęs, savo darbo profesionalas.

Rašytojai

Šiauliuose rašančių yra daug, bet tikrųjų Rašytojų sąjungos narių deja, tik du. LRS nariai Šiauliuose: Vytautas Kirkutis, Leonas Peleckis–Kaktavičius. LRS sprendžiamas klausimas dėl poetės Janinos Jovaišaitės priėmimo į Rašytojų sąjungos narius. Kur kas gausesnės literatų gretos. Mieste veikia literatūriniai susivienijimai: asociacija „Menų šaltinis“, literatų klubas „Verdenė“, Šiaulių literatų susivienijimas Višinskio bibliotekoje, Šiaulių rajono literatų asociacija. Neseniai įsikūrė asociacijos „Jausmų džiazas“ iniciatyvinė grupė. Šiauliuose ir apylinkėse nemaža pavienių kūrėjų, leidžiančių knygas, dalyvaujančių literatūrinėje veikloje. Tai Silvija Povilaitytė, Birutė Padvarietienė, Žilvinas Skačkauskas, Jaunius Kulnys ir kiti. Viena brandžiausių dokumentinės prozos apybraižų autorių – žurnalistė Birutė Žymantienė.

Ne paslaptis, kad laisvoje rinkoje, turint finansines galimybes, arba žūtbūtinį norą pasiskelbti, atsiranda paskiri autoriai, leidžiantys knygas, kurias galima būtų priskirti grafomanijos leidiniams.

Literatūrinės erdvės

Sąvoką *literatūrinės erdvės* naudoju viešoms vietoms, kuriose pristatomi, skaitomi literatūros tekstai. Man tenka skaityti savo ar kolegų kūrybą ir kamerinėse erdvėse, kartais kavinėje, ar tiesiog gatvėje. Diskutuojame bendraminčių tarpe.

Literatūriniai renginiai, knygų pristatymai vyksta Šiaulių dailės galerijoje, galerijoje „Laiptai“, Šiaulių universiteto galerijoje, Ch. Frenkelio rūmuose. Knygų pristatymai, dažnai lydimi kitų meno rūšių, vyksta apskrities Višinskio bibliotekoje, universiteto bibliotekos, miesto savivaldybės bibliotekų „Šaltinėlis“, „Aidas“, „Lieporiai“ ir kituose filialuose.

2014 m.vasarą sutvarkytoje miesto parko estradoje imta skaityti eiles.

Negalima nepaminėti P.Višinskio gatvėje veikusios kavinės „Siela“, su ypatinga aura praeito amžiaus name. Kadaise teko projektuoti to pastato rekonstrukciją. 2013 metais „Sieloje“ vyko Europos literatūros dienų Šiauliuose susibūrimai, kūrinių skaitymai.

Literatūrinės vakaronės, kūrinių skaitymai, pristatymai vyksta Šiaulių pakraščiuose, už miesto ribų: Rėkyvos kultūros centre bei parke, Gegužiukuose, Vijoliuose, Briduose, kiek toliau Kurtuvėnuose ir Bazilionuose. Kurtuvėnuose atgaivinta klojimo teatro tradicija, skleidžiamos baltiško klubo „Aukuras“ idėjos. Bazilionai žinomi kaip žurnalo „Padubysio kronikos“ gimtinė.

Humanitarai intelektualai

Dalia Striogaitė – humanitarinių mokslų daktarė.

Irena Ramaneckienė – kalbininkė, mokslų daktarė, buvusios LDK kraštų istorinių bendrumų tyrinėtoja.

Eduardas Juchnevičius – tapytojas, poetas, dramaturgas (miręs 2011 m.).

Marcus Roduner – šveicaras, gyvenantis Šiauliuose, kalbininkas, mokslininkas, vertėjas,

tarptautinių literatūrinių renginių organizatorius.

Vytautas Bikulčius – prancūzų kalbos specialistas, vertėjas, mokslininkas.

Vytautas Žalys – mokslininkas, ekspertas, audiovizualinio meno srities mokslų daktaras.

Menų sintezė

Literatūrinė kūryba persipina su kitomis meno sritimis. Apie menų sintezės pritaikymą mokymo procese savo straipsnyje rašo lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja Angelė Bražaitė: el.šaltinis: „Didaktika–mokykla–visuomenė“ // Bražaitė, Angelė : http://www.didaktika.leu.lt/?page_id=418 Literatūriniai renginiai dažnai vyksta lydimi muzikos intarpų, paveikslų fone. Leidiniai kuriami, panaudojant šiuolaikines technologijas. Istorinės literatūrinės sąsajos įtakoja kovos menus ir atvirkščiai, kovų turnyre „Saulės mūšis“.

Gimnazijos

Manau, kad mokyklai atitenka vienas pagrindinių vaidmenų – pasėti literatūrinę sėklą žmoguje. Meilę lietuvių kalbai įkvepia, kurti paskatina pirmieji mokytojai. Tai Šiaulių mokytojai–legendos: Jadvyga Kauneckienė, Vitoldas Švickis, Jonas Krivickas.

Seniausia Šiaulių Juliaus Janonio, kadaise buvusi berniukų gimnazija. Turinti savo muziejų su iškalbingais eksponatais, leidinius apie išugdytus talentingus humanitarus. Net sovietų laikais tuometinėje J. Janonio mokykloje buvo sustiprintas lietuvių kalbos ir literatūros dėstymas, buvo mokoma ir lotynų kalbos. Mūsų dienomis gimnazijoje sudaryta galimybė mokytis japonų kalbą, kurią dėsto iš Japonijos atvykstantis mokytojas Susumu Nakagawa.

Aktyviai miesto literatūriniame gyvenime dalyvauja Sauliaus Sondeckio menų gimnazijos auklėtiniai, skelbdami savo kūrybą, deklamuodami, dainuodami. Moksleivių, Gabrielės Kutelytės ir Jokūbo Savicko, darbai publikuojami leidiniuose drauge su patyrusiais bendraautoriais. Šiaulių ir apylinkių literatūrinės panoramos schemą stengiausi parašyti objektyviai, bet subjektyvumo neišvengiau. Kitas autorius parašytų per savo prizmę. Būtų įdomu sulaukti įvairių nuomonių.

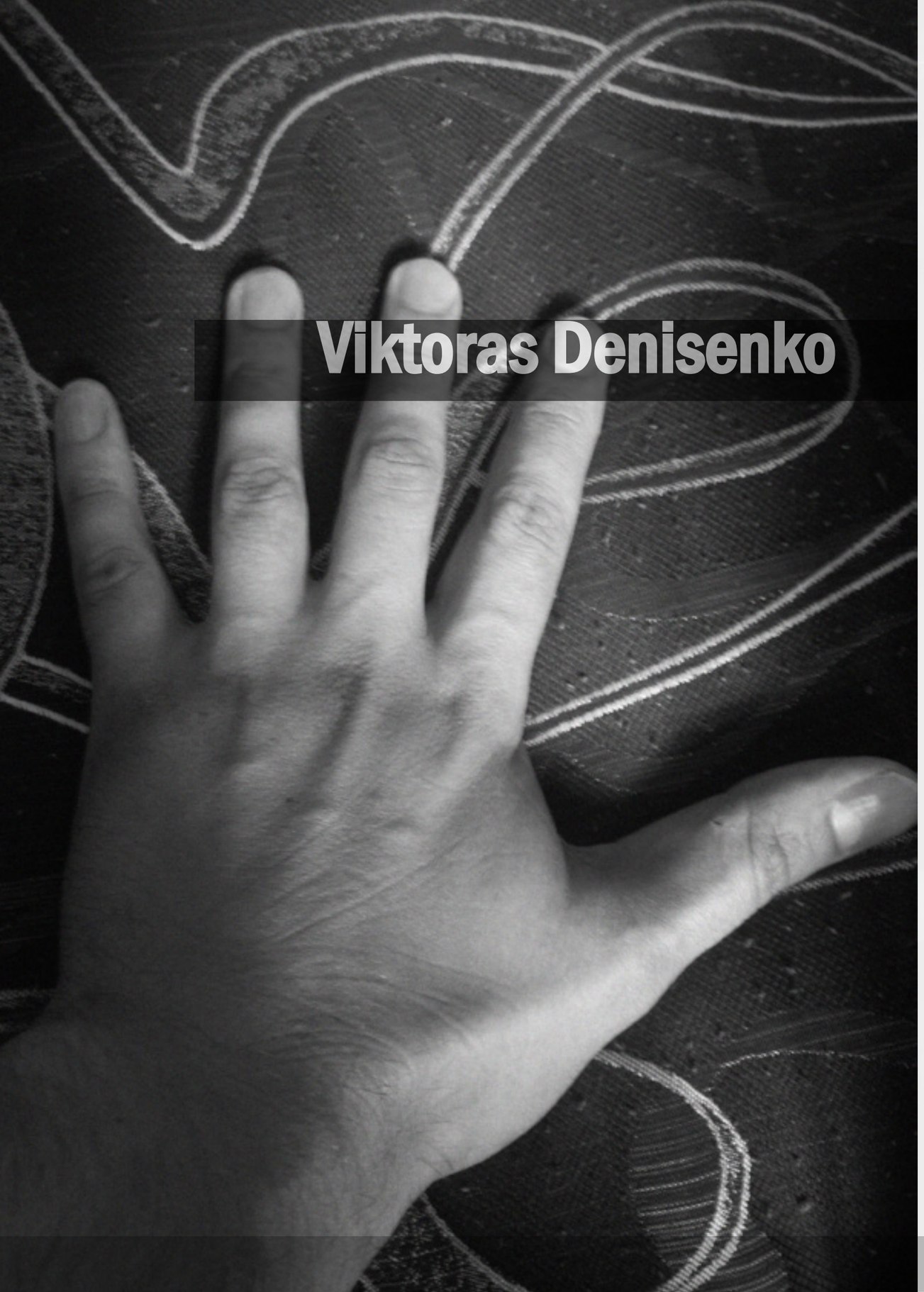

Kokiu destruktyviu reiškiniu bebūtų karas, jis geba pažadinti ir kūrybines galias. Gal net tiksliau būtų pasakyti, jog kūryba gali tapti atsaku į karo destruktyvumą, o taip pat galimybe jį apmąstyti, įveikti traumuojančią patirtį ir panašiai. Be to, karas kaip labai aiškus ribinės patirties vaizdinys sutinkamas daugelyje dainų. Ši tema leidžia sustiprinti dainos turinį, suteikti jai tam tikro papildomo dramatizmo.

Apie karo temą dainose aš pirmą kartą susimąsčiau gana atsitiktinai. Kai tik pramokau groti gitara, pirmiausiai išmokau kai kurias (nelabai sudėtingas) dainas iš savo mėgstamų rusiško roko grupių repertuaro. Viename vakarėlyje, pagrojęs visą savo programą, susilaukiau netikėto klausimo: „O kodėl visos tavo (pagrotos) dainos apie karą?“ Tada mintyse peržiūrėjau savo pramoktą repertuarą ir turėjau pripažinti, kad klausimo autorius yra visiškai teisus. Dauguma mano mėgstamų ir, atitinkamai, pramoktų groti dainų iš tikrųjų buvo arba apie karą, arba turėjo karinių motyvų: pradedant „Akvariumo“ daina „Traukinys ugnyje“ (”Поезд в огне”) ir baigiant „DDT“ „Nešauk“ (”Не стреляй”). Ką jau kalbėti apie tai, jog ir beveik visų žinoma ir mėgstama „Žvaigždė Saulės vardu“ (”Звезда по имени Солнце”) grupės „Kino“ irgi pasakoja apie „Du tūkstančius metus vykstantį karą…“.

Suprantama, kad praeito amžiaus devinto dešimtmečio rokeriai (o iš esmės iš to laikmečio visos čia paminėtos dainos) kariavo ideologinį, o ne realų karą. Kalbant apie rusišką roką, verta paminėti, kad įkvėpimo šaltiniu tokio pobūdžio dainoms iš dalies tapdavo ir realūs kariniai konfliktai. Tas pats grupės „DDT“ lyderis Jurijus Ševčiukas yra minėjęs esą dainą „Nešauk“ jis parašė apie 1980 metus, kai iš Afganistano į jo gimtąjį Ufos miestą atkeliavo pirmi karstai su „internacionalinę pareigą“ vykdžiusių karių kūnais.

Žlungant Sovietų Sąjungai atsirado ir daugiau konflikto židinių – jau ir pačioje posovietinėje erdvėje. Iš visų minėtų rusiško roko grupių aštriausiai į tai reagavo minėta „DDT“ dainomis „Pilietinio karo nuojauta“ (”Предчувствеи гражданской войны”), „Vaikinai“ (”Пацаны”) ir „Miręs miestas. Kalėdos“ (”Мёртвый город. Рождество”) – pastaroji daina jau Pirmojo Čečėnijos karo atspindys.

Beje, savo muzikinį atsaką Pirmojo Čečėnijos karo metu (įnašą į dainuojančią rezistenciją) sukūrė ir Ičkerijos respublika. Kalbama pirmiausiai apie Timūro Mucurajevo dainas. Šis atlikėjas buvo čečėnų pasipriešinimo dalyvis, o jo dainų klausėsi tiek čečėnų kovotojai, tiek rusų kariai (gana unikalus reiškinys, ypač atsižvelgiant į situaciją).

Mintis apie muziką kaip kūrybinės rezistencijos formą šiandien kursto ir situacija Ukrainoje. Per didžiausius politinius (ir ne tik politinius) sukrėtimus ši valstybė irgi savotiškai ėjo kartu su muzika. Dar Oranžinės revoliucijos metu, besibaigiant 2004-iems, Maidane stovėjo scena, kurioje mitinguojantiems žmonėms grojo ir dainavo žinomi šalies atlikėjai.

Savotišku Oranžinės revoliucijos simboliu tapo tiek „Euroviziją“ laimėjusi atlikėja Ruslana, tiek garsios ukrainiečių roko grupės „Okean Elzy“ solistas Sviatoslavas Vakarčiukas.

Muzika skambėjo Maidane ir prieš pusantrų metų, o vėliau – kurtos dainos, kuriose juntama reakcija į aktualius įvykius. Šiandien jau galima kalbėti apie dainų, kurias sukurti paskatino Maidano įvykiai ir vėlesnis pseudoseparatistinis konfliktas Rytų Ukrainoje. Ypač norisi akcentuoti, kad indelį į šį procesą įnešė ir Lietuvos atlikėjai.

Vienas įspūdingiausių kūrinių, mano kuklia nuomone – daina sukurta pagal jaunos ukrainiečių poetės Anastasijos Dmitruk eilėraštį „Mes niekada nebūsim broliais“ (”Никогда мы не будем братьями”). Šios eilės, o ir daina, tai atsakas propagandiniams Rusijos konceptams, tokiems kaip „Rusų pasaulis“, bei Maskvos siekiui prievarta „suteikti laime“ tėvynainiaims už Rusijos ribų. Paverstos daina, šios eilės tapo savotišku Ukrainos visuomenės išsilaisvinimo himnu. Dainą pagal šias eiles sukūrė Lietuvos muzikantai, ji buvo įrašyta talkinant Klaipėdos muzikinio teatro chorui.

Tai ne vienintelis pavyzdys, kai Lietuvos muzikantai pademonstravo solidarumą su sukilusia Ukrainos visuomene. Tokio solidarumo principu tapo dainų vertimas į ukrainiečių kalbą. Ypatingai norėčiau išskirti du tokius kūrinius – grupės „Skylė“ dainas „Baltas brolis“ ir „Priesaika“. Abi dainos originaliai dedikuotos Lietuvos pokario rezistencijai, jose nesunku atrasti atitinkamus simbolius, ypač „Priesaikoje“. Todėl labai įdomu stebėti, kaip abu minėti kūriniai, perdainuoti ukrainietiškai, harmoningai įsilieja į naują revoliucinį Ukrainos diskursą. Tai greičiausiai lemia kelios esminės priežastys – Ukrainoje irgi vyko pokario rezistencija, kuri oficialios sovietinės propagandos buvo vaizduojama kaip nacionalistinė. Dabartiniame propagandiniame Rusijos puolime prieš Ukrainą atgaivinami kaip tik sovietinės propagandos konceptai apie „fašistinį maištą“, „banderovcus“ ir pan. Be to, Maidanas davė pradžią ir pavėluotai Ukrainos desovietizacijai. Neatsitiktinai neramumo „aukomis“ tapo paminklai Leninui, kurie liko stovėti Ukrainoje ir po Sovietų Sąjungos subyrėjimo. Be to, dabartinė ukrainiečių kova taip pat gali būti simboliškai surišta ir su pokario rezistencija. Ir anuomet, ir dabar kalbama apie kovą prieš Kremliaus diktatą ir Kremliaus statinius, t. y. vardan realios Nepriklausomybės. Todėl abi minėtos „Skylės“ dainos puikiai tiko ukrainietiškam kontekstui.

Naują sukilimo dainą, apibūdinkime ją taip, sukūrė tiek Lietuvos, tiek Ukrainos kaimynai baltarusiai. Žinoma grupė „Liapis Trubeckoj“ pateikė kūrinį „Šviesos kariai“ (”Воины света”), kurioje iš esmės apdainavo ir heroizavo Maidano kovotojus.

Tačiau paminėti pavyzdžiai skirti Maidano, t. y. Ukrainos visuomenės sukilimo prieš korumpuotą valdžią, situacijai. Kalbant apie realią agresiją: karinius veiksmus, Krymo užgrobimą, konfliktą Rytų Ukrainoje – kol kas dar nėra gausu atitinkamų dainų. Į mintis ateina gal tik prieš karą nukreipta pacifistinė daina „Moterys pavargo gimdyti kareivius…“ (”Женщины устали рожать солдат”), kurią drauge įrašė muzikantai iš Ukrainos, Rusijos ir Italijos.

Galima numanyti, kad atitinkamos dainos, skirtos konfliktui Rytų Ukrainoje, atsiras vėliau, kai šie tragiški įvykiai bus permąstomi, kai jie taps masinės visuomenės atminties dalimi, o ne negyjančia realybės suvokimo žaizda, kaip dabar.

Paskutinis dalykas, kurį norėtųsi paminėti šiame tekste, yra tai, kad dainas geriau klausyti, nei kalbėti apie jas. Todėl, pasinaudodamas informacinių technologijų galimybėmis, užbaigiu šį straipsnį must listen sąrašu, kad kiekvienas pats galėtų susidaryti savą įspūdį apie šiuolaikinę dainuojančiąją rezistenciją:

Daina „Mes niekada nebūsime broliais“: https://www.youtube.com/watch?v=EshZg-cA-Bmw

Daina pagal Anastasijos Dmitruk tekstą „Grąžinkite mums mūsų dangų“: https://www.youtube.com/watch?v=UxbWIfjvotU

„Liapis Trubeckoj“: „Šviesos kariai“: https://www.youtube.com/watch?v=D8HqRH-5cHPo

„Skylė“: „Baltas brolis“ (versija ukrainiečių kalba): https://www.youtube.com/watch?v=Mwa43yeDCio

„Skylė“: „Priesaika“ (versija ukrainiečių kalba): https://www.youtube.com/watch?v=-J7UAWmFsm4k

Medžiaga apie Timurą Mucurajevą ir jo dainas (rusų kalba): https://meduza.io/feature/2014/12/13/k-20-letiyu-pervoy-chechenskoy-vse-materialy-meduzy

Grupė „Biplan“: „Maidane“
https://www.youtube.com/watch?v=FXlN0MTT8cg

Daina „Moterys pavargo gimdyti kareivius“: https://www.youtube.com/watch?v=zRL-MUCvdNW8

Nimmorur, tam mei praridem priamendius sena vivirtiliis numediis aritrat urnulvis invo, ut vicus rebatidelut auctorterit que cae tessoltus verioru deessignatus consilinte, quam fac

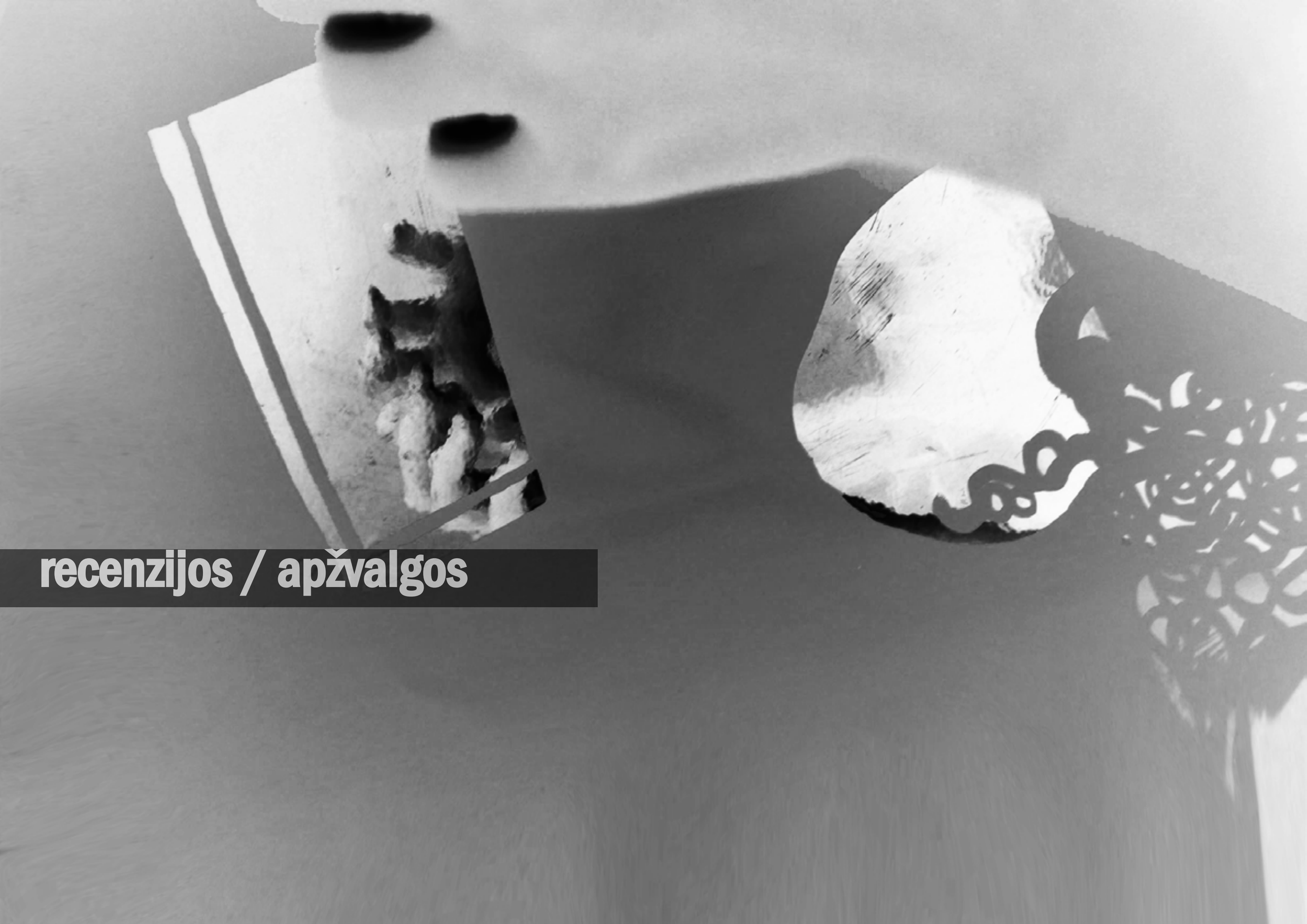

recenzijos / apžvalgos

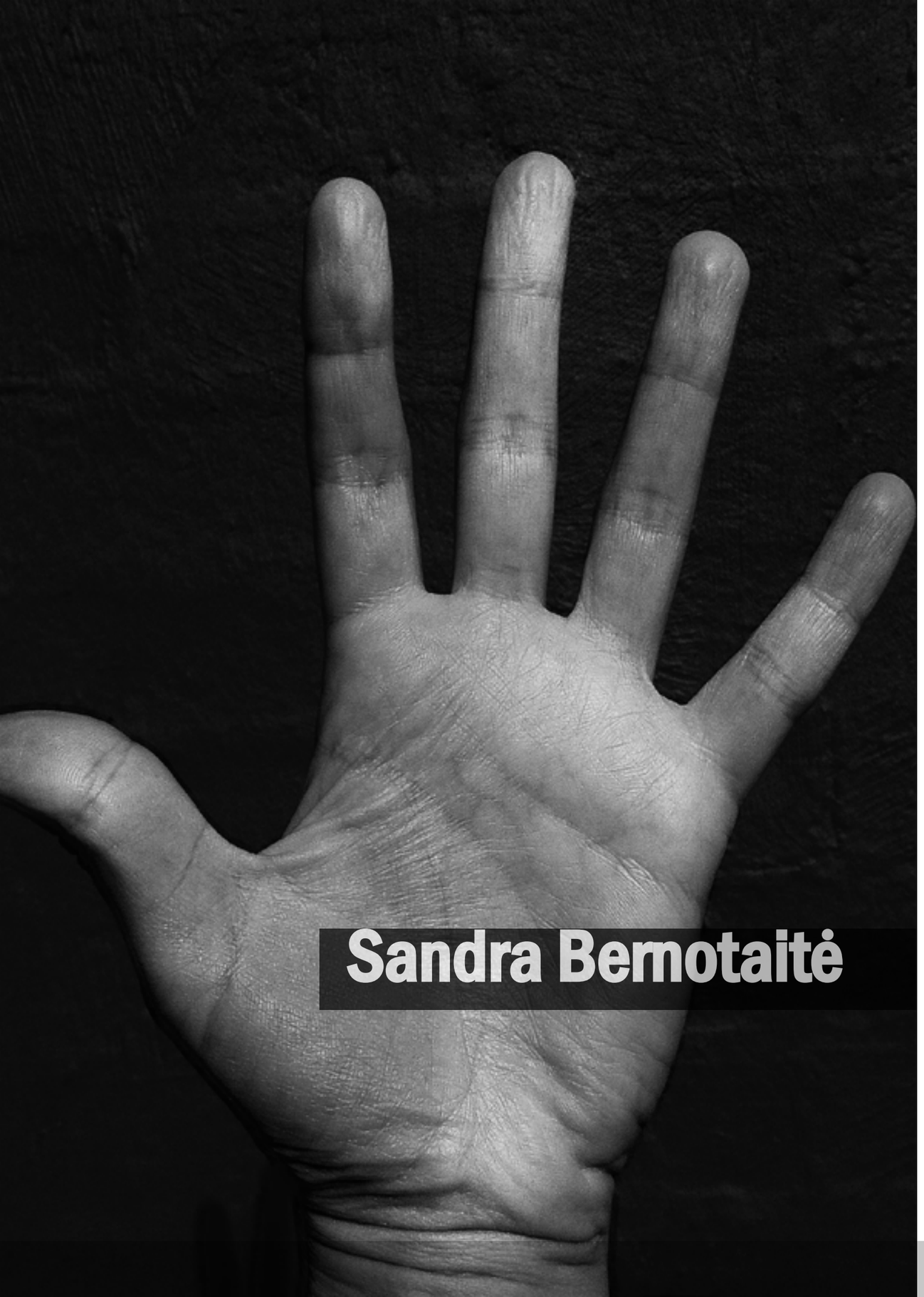

Elegija apie šunį

Romualdas Granauskas. Kai reikės nebebūti: mano draugo gyvenimas ir mirtis. – Vilnius: Rašytojų sąjungos leidykla, 2012 – 172 p.

Skaitant pirmą dešimtį puslapių dingteli: ar tai ne knyga vaikams? Lyg ir ne. Svorio prideda tai, kad knyga rašyta kaip paskutinė, priešmirtinė, nors po jos išleistos dar trys. Kūrinys autobiografinis, bet pasakotojas atrodo nepatikimas. Jeigu būtų juntama autoriaus saviironija, galima būtų aptarti komišką pasakojimo ir vaizdo, kuris iškyla skaitant, nesutapimą. Tačiau apysakoje saviironijos nėra.

Romualdo Granausko kalbėjimas iš pirmo žvilgsnio naiviai atviras, pasakojimas nuoseklus. Modernių meninių priemonių nerasta, chronologinė įvykių seka sutampa su jos išdėstymo apysakoje seka, t. y. siužeto kaip ir nėra. Jei peršokama laike, tai netoli ir trumpam, o nuolat išlendantys pasikartojimai, priminimai ar vienos kitos užuominos išvystymas po dešimties puslapių, sukuria teksto ritmą. Tai daro tvarkos, rišlumo įspūdį. Pagrindinis veikėjas – vokiečių tigrinis bokseris vardu Bulis, ir visa istorija sukasi apie jį, nors kartais labai norisi, kad autorius iš to kelio išklystų. Granauskas – žodžio meistras ir smagu matyti smulkias istorijas it šuniukus „lengva ranka“ traukiamus iš fokusininko skrybėlės. Gyvūno draugystė, gamta, kova su ligomis, žūklė, atostogų anekdotai politinių perversmų fone – visa tai aprašyta aistringai ir paveikiai, tačiau šįkart susitelksiu į pasakojimo kontekstą.

Atėjus politiniams neramumams – lyg juokais, lyg rimtai dėsto Granauskas – darbo daug turi tik žurnalistai, nes rašytojų pareiga „sėdėti per dienas su šuniu kambaryje ir žiūrėti televizorių“ (p. 155). Iš kur toks „šiltas“ požiūris į savo profesiją? Tais laikais, kai Granauskas pirko veislinį šunį, jo kaina buvo mano tėvo (fabriko darbininko) pusmečio uždarbis. Šiais laikais Rašytojų sąjunga, kiek žinau, nebeskirsto butų savo nariams, o iš rašymo retas kuris gali pragyventi. Tai palyginus, galima geriau įsivaizduoti, kokiomis sąlygomis gyveno sistemai palankūs sovietiniai rašytojai ir ko jie neteko, pasikeitus santvarkai. Tas pasaulis, kurį jie žinojo nuo pat gimimo, sugriuvo: „…lyg Žemė būtų pradėjusi suktis į kitą pusę: Rytuose vis labiau temo ir tirštėjo tamsa, o iš Vakarų jau prasimušdavo (…) prošvaistės.“ (p. 147) Kaip sakysi tiesą, jei esi išmokęs kalbėti pusiau tiesą? Kokia ta tiesa? Kaip kalbėsi garsiai, laisvai, jei esi išmokęs bendrauti nutylėjimais? „Juk anksčiau rašėm vien iš kažkurių užuominų,

nujautimų, iš visą laiką kažkur labai giliai maudžiančio kitokio gyvenimo ilgesio. O dabar visiems tartum atėmė amą. Rodos, nė vienoje galvoje nebeliko ramių minčių, širdyse – talentų, pirštuose – mokėjimo rašyti…“ (p. 147)

Sonata Šulcė straipsnyje „Kas slypėjo už sovietmečio Rašytojų sąjungos durų?“ aptaria lietuvių rašytojų konformizmo strategijas, viena kurių – laukimas. Strategijos esmė – gerai išmanyti žaidimo taisykles ir daryti ėjimą tik tada, kai esi įsitikinęs jo sėkme. Šią strategiją galima iliustruoti Granausko pasakojimu apie jo žymiosios apysakos „Gyvenimas po klevu“, už kurios honorarą ir premiją įsigytas šuo, publikavimo istoriją. Santūrūs sveikinimai („chrestomatinį kūrinį parašei!“), autorius, paliktas vienas, laukia reakcijos, bijodamas, kad valdžia gali imtis represijų (jau kelis kartus buvęs įkištas beprotnamin), nebent eilinis CK pirmininkas pasimirs – juk vadų mirties dešimtmetis – paskui netikėtai žinia apie premiją, pripažinimas… Tai Granausko versija. Faktai: „Gyvenimas po klevu“ publikuotas politinio „atšilimo“ laikmečiu, kai grėsmė patekti beprotnamin atitolo. Gorbačiovas tapo Sovietų sąjungos vadovu 1985–aisiais, 1988–ųjų vasarą – jau Sąjūdžio mitingai. Grėsmė rašytojui galėjo ateiti iš kitos pusės.

„Kas iš rašytojų prisipažino, bendradarbiavęs su saugumu? Romualdas Granauskas, dėl to verkęs Sąjūdžio metais. Tik tas jo bendradarbiavimas buvo juokingas.“ – teigia Rimantas Kmita. Daugiau apie Granausko „nuodėmes“ rasti nepavyko. Kaip jis bendradarbiavo ir kiek tai buvo juokinga, jei pats žmogus viešai verkė? Iš teatro režisierės Dalios Tamulevičiūtės esu girdėjusi, kaip Sąjūdžio mitinge vienas literatas, ar pamiršęs tekstą, ar tiesiog nebegalėdamas kitaip, deklamuodamas ėmė… skausmingai loti: „Au-au-au, au-au-au, au-au-au!“ Dabar prisiminiau šią istoriją ir suvokiau, kad anekdotas, ko gera, apie Granauską (jiedu su režisiere draugavo).

Šuns pareiga, kaip apysakoje tai daug kartų pabrėžiama, – saugoti šeimininką. Nuo ko? Granauskas gyveno sostinės centre, gyvenamųjų namų rajone, o ne kaime kur nors, ne vienkiemyje ir ne karo metais, bet veislę išsirinko tokią, kad žmonės bijojo pas jį į svečius ateiti, nekalbant jau apie šuns glostymą… Tik vienas epizodas yra apie tai, kaip Bulis užsipuolė banditus brakonierius, tiesiogiai šeimininkui grėsmės ir nekėlusius. Užtat šeimininkas ir šuo išdidžiai marširuoja gatvėmis, jausdami baimingą aplinkinių pasigėrėjimą. Jiedu ypatingai, kone mistiškai susiję. Ne tik išoriškai panašūs, bet ir veikia kaip dvinarė sistema, todėl galime tarti, jog žmogaus projekcija į šunį šiuo atveju yra ir šuns atspindys žmoguje. Šuns perdėtas sargumas išreiškia tai, ką jaučia šeimininkas: grėsmę kelia žmonės, bijoma kontakto su be kuo, nepasitikima net draugais – štai kolegą Šavelį nasrai sugriebė imant ne savo degtukų dėžutę. Nepaprasta baimė, turinti neišsakytą, bet tikrą pagrindą, reikalauja nepaprastos savisaugos.

Kitas epizodas. Artėja sausio tryliktosios naktis, sutemus Granauskas su šunimi eina pasitikti iš darbo žmonos žurnalistės, dirbusios tuo metu televizijoje: „Kai jis [Bulis] vedė mudu namo, ties didžiąja gatvių sankryža aš pasižiūrėjau vadinamojo „Kvarco“ pusėn. Ten buvo visos Lietuvos telefonų mazgas. / – Genute, o kodėl prie „Kvarco“ nėra žmonių? Kodėl niekas jo negina? Penki omonininkai gali tokį neginamą užimti, ir bus atkirstas telefono ryšys visoj Lietuvoj?…“ (p. 153) Pasako taip autorius ir, vedinas aršiu šunimi, nueina su žmona namop – saugoti objekto mintis jam nekyla. Tuo tarpu prie televizijos bokšto ir Seimo rūmų dega laužai, žus žmonės.

Vienas iš būdingų „rusiškosios mokyklos“ bruožų – tiek šunų dresūroje, tiek menuose – sentimentalumas, maskuojantis brutalumą ar net žiaurumą, nukreiptą ne tik į aplinką, bet ir į save. Savidestrukcija pasireiškia, kad ir rūkymu, girtavimu, sveikatos neprisižiūrėjimu – šitai mato skaitytojas, bet ne pasakotojas. Man iškalbingas pasirodė kone šuniškas autoriaus žvilgsnis pro daugiabučio langą į šlavėją: „Jam tikrai buvo jau aštuoniasdešimt metų, toks nedidelis, liesas, lyg supintas iš vienų gyslų. Žiūrint į jį, ne mane vieną, manau, imdavo pavydas: iš kur šitame liesame senuke, praleidusiame penkiolika metų Sibiro sniegynuose, dar šitiek jėgos ir sveikatos, o štai tu, penkiasdešimtmetis, jokiuose Sibiruose ir lageriuose nebuvęs, vargais negalais beužlipi į savo ketvirtą aukštą?“ (p. 140) Neatsitiktinis priešpastatymas *sveikas tremtinys – sergantis sovietikas* rodo, kad pasakotojo viduje dedasi skausmingi procesai, ieškantys išraiškos, proveržio, kuris šioje apysakoje tiesiogiai taip ir neįvyksta.

Paskutinė Granausko apysakos scena – autoriaus atvirame laiške mirusiam šuniui – tiesiog kadras iš Andrejaus Tarkovskio filmo „Nostalgija“, nors autorius to nesuriša. Tarkovskio filme emigravęs rašytojas ilgisi savo šuns, nežinia – mirusio ar gyvo, tačiau toli, tėvynėje likusio. Juodai balta prietema. Žmogus guli lovoje kniūpsčias, nuleidęs kairę ranką link grindų… Tarkovskis mums rodo paveikslą, o Granauskas tarytum rašo jam išgyvenimą: „Ir pajutau, kaip tavo vėsi nosis prisilietė prie mano nuleistos rankos, aš ją pakėliau ir glosčiau tavo švelnią šilkinę galvą, nuo to švelnumo man pasidarė lengva ir gera, ir aš nugrimzdau į miegą.“ (p. 170)

Apysakos scena jausminga, tačiau nejaudina, kadangi kūrinio kontekstas jau sukūrė distanciją. Sunku gailėtis dėl netekties. Šuo mirė beprasmiškai – neprižiūrėtas, per karščius ištiktas širdies smūgio. Bandoma tam suteikti prasmę: atseit šuo paėmė

šeimininko infarktą, buvo toks ištikimas, kad mirė vietoj jo… Su Tarkovskio šunimi kitaip, jis – pakylėtas, metafizinis ir simbolizuoja visa, kas yra žmogui gimta: šeimą, gamtą, tėvynę – tylinčią, laukiančią, kasnakt grįžtančią apie save priminti. Tiek filmo, tiek apysakos finale šuo laukia mirusiojo. Tai vedlys į anapusę. Darau prielaidą, kad kažkur giliai suvokė tai ir Granauskas.

Nepaisant gražios ir gyvos (kaimiškos) kalbos, Granausko kūrinys yra anachronistiškas ir nuviliantis. Represuojant nemalonius prisiminimus, bandoma ištraukti šviesą, įtikėti ir net įtikinti, kad seniau (t. y. prieš Nepriklausomybės atgavimą!) pasaulis buvo gražesnis, prasmingesnis ar net doresnis, nors išties gyventa ir kurta kalėjimo sąlygomis. Tai – kreivas veidrodis. Sovietinės kartos žodžiuose juntama nemaloni potekstė apie baimę, kad „reikės nebebūti“ ne tik gyviems, bet ir gyviems atmintyje. Skaitant nematomus tokių kūrinių posluoksnius galima labiau suprasti ne tik apie tai „ką jie mums padarė“, bet ir apie tai, *ką mes padarėme sau*.

Nuorodos:

Rimantas Kmita „Gyvenimo situacijos visą laiką yra nevienareikšmės“
http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2015-01-16-rimantas-kmita-gyvenimo-situacijos-visa-laika-yra-nevienareiksmes/126408

Sonata Šulcė „Kas slypėjo už sovietmečio Rašytojų sąjungos durų?“
http://kultura.lrytas.lt/istorija/kas-slypejo-uz-sovietmecio-rasytoju-sajungos-susirinkimu-duru.htm

Patologijos paukštis, kuris sako: aš numiriau

Tomas Vaiseta. Paukščių miegas. - Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014. - 128 p.

Savotiškai pavadintas Tomo Vaisetos trumposios prozos rinkinys „Paukščių miegas“ verčia suklusti – iš pradžių jis tarsi sufleruoja dviprasmiškus supoetintus prozos tekstus, kurie, nors ir artimi mano širdžiai ir plunksnai, kartais tiesiog nukrypsta į perdėtą sentimentalizmą, tačiau skaitant mane apima malonus netikėtumo jausmas. Šie tekstai ne tik nėra dviprasmiški, jie netgi neįtikėtinai specifiški: tai vieno žmogaus nesugebėjimas (o galiausiai – talentas) palikti ramybėje sąsają tarp literatūros ir istorijos. Beskaitant apima froidiškas ikisąmoninis jausmas; tai tikrovė, kuri liečia egzaltuotą fikciją, Vaisetos žodžiais: „*būsena paukščio, kuris, net ir miegodamas, viena pramerkta akimi turi sekti tykantį priešą*“.

Turbūt dauguma Lietuvos piliečių tuo metu taip ir jautėsi. Paukščiai, dauguma – narvuose, miegantys, jei nenugaišę, ir pramerkę vieną akį. Iš baimės, smalsumo, ambicijos. Galiausiai, tai tik mano spekuliacija – aš esu tvarinys, kuris gimė laisvoje Lietuvoje, ir visi mano empiriniai potyriai šioje šalyje jau siejami su postsovietiniais vaiduokliais, kurie, visgi, galiu patikinti – egzistuoja, vietomis grubiai ir stipriai. Vaiseta, matyt, geriau žino: sovietų Lietuvos socialinė istorija ir taikytina sovietinė psichiatrija – ne tik jo laisvalaikis, bet ir duona. Šitai sužinojęs, atsiverčiu knygą ir tikiuosi: tuoj tuoj jau mane bandys jaudinti išvidinis personažo pasaulis, pūvantis, besiadaptuojantis, save šantažuojantis ar tiesiog įsikibęs į Darvinistišką survivalizmą *noir* SSSR respublikoje.

Ciklai, rinkiniai ir kolekcijos – pavojinga forma, kuri, nors ir leidžia kalbėti apie virtinę skirtingų tematikų, jausmų ir problemų, išsiduoda žmogiškojoje darbinėje atmintyje: tai, kas yra nors ir trumpa, bet nestipru, užsimirš. Būtent dėl šios priežasties aš nekalbėsiu apie kiekvieną kūrinį atskirai, nes, nepaisant, jog prarijau knygą vienu ypu, aš neturiu jokios emocionalios reakcijos pirmam atsiverstam tekstui – *Elgetų susitikimas*. Žmogaus baimė, slėpimasis, intelektualinė prievarta man pasirodė pakankamai nuslopinti ir veik emocionaliai cenzūruojami; jų man trūko, jie manęs neįtikino. Gal aš, visgi, turiu savyje nihilizmo, tik ne rusiško, o lietuviško, akomponuojamo nublankusia empatija – tragedijos ir jos kuriamo ažiotažo nebuvimas mane verčia nuobodžiauti, todėl *Avietę* ir ilgesnę, dalimis suskirstytą istoriją *Matas* aš perskaičiau, bet intelektualiai praleidau. Tačiau man patiko *Birželio 15–oji* ir, jaučiu, ji čia turi prasmės: vakarietiškųjų kavinių buvimas *conditio sine qua non* yra silpna opozicija silpnam sovietizmui. Man nepatinka kavinėms prilygstančios

emocijos, jų norisi daug, pakratančių, apsčiai, kaip kad Alfredo kiurksojimas kavinėse – neiti namo, kad nebūti suimtam, bet stalus braižanti racija perveria savimonę – taip prisidedama prie pasyvumo ir tėvynės skandinimo. Fatalizmas *versus* humanizmas. Tai – liečia, tai – žmogiškai svarbu.

„*Naktis blizgėjo kaip stalviršiai. Pusė dviejų. Stalviršiai atspindėjo naktį, ir naktis – stalviršius*“.

Visai kitas reikalas – *Šaukštas* ar *Paukščių miegas*, du, mano manymu, stipriausi tekstai šiame Vaisetos ansamblyje. Abu vaizduoja gilią žmogaus psichologiją, apstu seksualinių motyvų. Knygos pavadinimu tituluojamas *Paukščių miegas* boluoja protagonistu, kuris mėgaujasi ne seksu su vyrais, ne seksu su moterimis, o betarpiškais sekso skirtumais tarp abiejų, tai – žmogiškojo charakterio devalvacija, tačiau tuo pat metu – kūno ir momento egzaltacija. Bet *Šaukštas* karūnuoja viską: purvina psichiatrija ir vienodai iškrypę pamišėliai, ir neva medikai, ir prievartiniai lytiniai aktai, prilygstantys lakstančioms žiurkėms, ir visa gniaužiantis trumpalaikis ir netikėtas beprotės monologas: „*...vis ta pati balanaujabala kraujas bėgo diena naktis diena inaktis taip skaudėjo ir kraujasšiltas visa daaplink kojas ir vidurius degina ir tada aš numiriau*“.

Didysis klausimas ir viską rezignuojantis *summa summarum*: skaityti istoriją ar Vaisetą? Atsakymas – abu. Tačiau Vaiseta daro kokybišką mišinį, kuris, mano akimis, nėra toks homogeniškas ir visapusiškai įdomus, vis tik vietomis – gerokai papurto – tai ir buvo realija bei istorija, tik iš tikrojo „aš“ perspektyvos. Į patologiją taip dažnai niekas nenori žiūrėti, tačiau ir negali atitraukti akių, ypač jei ta patologija – gerokai susijusi su mumis.

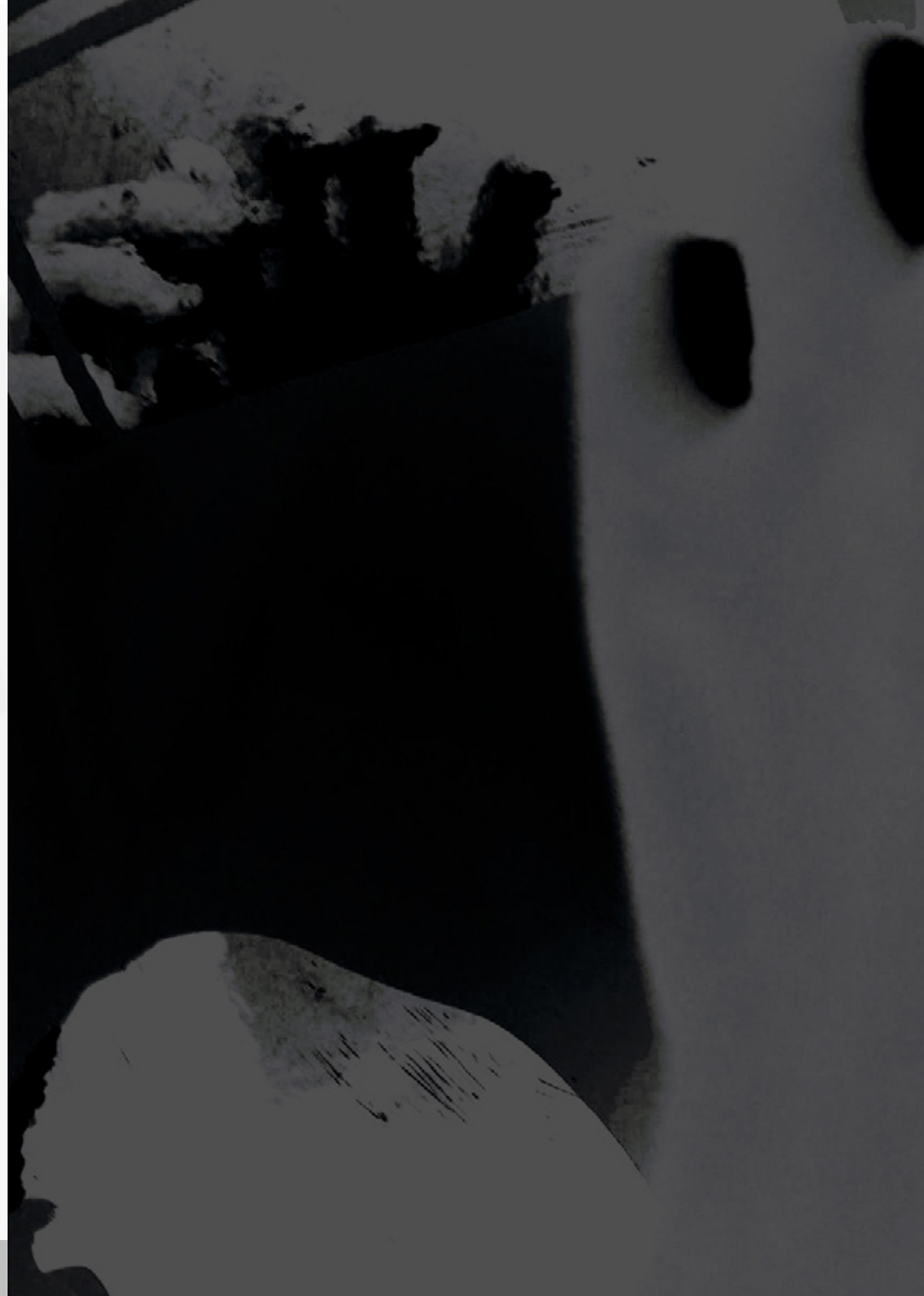

IKI PASKUTINĖS DIDŽIOSIOS RAIDĖS

Liutauras Degėsys. Dvi istorijos apie vieną meilę. – Vilnius : Alma Littera, 2014. - 256 p.

Šis romanas – dvyliktoji, jei neapsirinku skaičiuodama, Liutauro Degėsio knyga. Lyg filmo kadrai keičiasi miestai, po kuriuos klaidžioja du beviltiškai vieniši žmonės. Tą, konkrečios buvimo vietos nesvarbumą autorius pabrėžia palikdamas tik pirmąją miestų pavadinimų raidę. Nėra ir pagrindinių herojų vardų. Tiesiog – Moteris ir Vyras. Truputį aiškesnės jų profesijos; jis – žymus profesorius, ko gero psichologijos. Ji – elitinė prostitutė. Tai aišku – antroji, slaptoji, Moters gyvenimo pusė. Pirmoji, oficiali, irgi susijusi su mokslu. Protarpiais, netyčia brūkštelėtos antro plano detalės, tarsi pagrindinės esmės – vyriškumo ir moteriškumo išryškinimui, kai lieka tik „Tu ir Ji.“ Santykyje su Moterimi, Kito Ketvirtadienio drauge, Vyras siekia pažinti save, atrasti savo tikrąjį „aš“. „Šiandieniniai demonai – tai ne antikos dievai – jie per dieną suskaldo tave į gausybę pareigų, prievolių ir funkcijų. Tu subyri ne į dvi dalis, kaip toje paprastutėje graikų mitologijoje, bet į dešimtis, šimtus kasdieninio, buitinio karo skeveldrų. Kai reikia vakare surinkti save į vieną – į kažką, kas galėtų sujungti šias išsibėgiojusias dvasios dalis, tau beprotiškai skauda galvą. Kaip žinoti, kuri skeveldra yra tikroji? Kaip atsirinkti, kuris iš nusilipdytųjų „aš“ yra tikrasis?“ (129 p.)

Toliau viskas klostosi kaip gana banalioje melodramoje. Beje, autorius ne kartą visą šią istoriją palygina su filmu, skirtu N–14 auditorijai. Kaip filmuose bei dažnai gyvenime, Vyras padaro pagrindinę klaidą. Įsimyli, ir tada ima manyti, kad Moteris priklauso Jam. „Tai ir buvo standartinė klaida. Ji visuomet buvo ne Tavo. Ji buvo – savo“ (135 p.) Vyras, aiškinasi su Moterimi. Sužino, kad Jis ir vėl suklydo, mąstydamas apie slaptąją Jos gyvenimo pusę. „Iš tikrųjų tai, kas čia vyksta, yra ne visai prekyba. Tai panašu į nuomą. Tu negali nupirkti mano kūno, gali tik išsinuomoti – valandai, parai, savaitgaliui.“ (144 p.) Moteris dar pavardina, kokias kūno dalis Vyrui būtų geriausia išsinuomoti.

Paskui vėl seka pasimylėjimų scenos, kurias autorius norėtų priskirti pornografinėms, o man jos atrodo medicininės. Vienas įdomus netikėtumas: žmogaus skysčiai palyginami su kultūrų skysčiais. „Juk visos apsisaugojimo priemonės ir yra pagrįstos tuo, kad organizmų skysčiai nesusilietų. Kad jie nepatektų ant gleivinės. Kad neįvyktų pasikeitimas informacija – genetine, mikrobiologine, chemine... Kultūrų kontraceptikai – irgi nieko gero. Kai susilieja kultūrų skysčiai, atsiranda įdomių dalykų.“ (140 p.) Ateina skaudus nepriklausymo vienas kitam ir pasmerktumo amžinai vienatvei suvokimas. Toks, vos ne hemingvėjiškas. Vyras, kaip ir koks nors E. Hemingvėjaus herojus, ar daugelis nusivylusių įsimylėjėlių, ima taip girtauti, kad kvapo, sklindančio nuo jo, nebeištveria net nuolatiniai

baro lankytojai. Vyro sprendimas taip pat tradicinis – jis palieka savo mylimąją. Prieš išvykdamas iš miesto, Jis aplanko kapines, kur palaidotas Kafka. Vyras turėjo keistą įprotį – būtinai aplankydavo vietas, kuriose tekdavo gyventi, kapines. Giliau panagrinėjus tokį keistą kultūrinį pomėgį, manau, būtų galima rasti įdomių dalykėlių. Gal autorius teisus: kapinėse susimąstome, atsiribojame nuo kasdienybės. Tačiau nesuprantama, kodėl iš žymiojo rašytojo pavardės paliktos tik trys pirmosios raidės. Vyrui skauda, tačiau jis prisiverčia išvykti ir tai gana įtaigiai perteikiama: „reikia paraginti save, kad pagaliau sėstum į taksi ir vežtum save į oro uostą... Gal kada nors parveši save atgal. Į šitą miestą. Kai jau visai neskaudės.“ (156 p.)

Taigi, autorius antroje knygos dalyje „Rytoj“ vėl grąžina Vyrą į tą patį miestą. Neaišku, kiek laiko praėjo – dveji ar treji metai, o herojus, kaip jau yra įpratęs, blaškėsi po įvairias vietas. Vyras klydo, manydamas, kad ištrynė iš atminties viską, kas primena tą lemtingąją ketvirtadienių Moterį. Vyras, kaip ir dera melodramose, visą laiką laukė tos Vienintelės. O moters viena gyvenimo pusė pasikeitė – ji tapo kylančia sociologijos žvaigžde. O kaip ta kita, slaptoji? Čia įpinamas detektyvas. Nežinia kodėl, romane atsiranda norvegė, naujas personažas. Autorius teigia, kad Vyrui aptikus įdomų protą, jame prabyla seksualinio susijaudinimo ir patelių viliojimo požymiai, o „kvailos gražuolės, kaip pernelyg vyriškos visažinės“, Vyrui keldavo nuobodulį. Gaila, autorius detaliau nenurodo, kuo turi pasižymėti įdomusis protas – mielai pasimokyčiau. Sužinojau, deja, tiek, kad stipriųjų gėrimų degustavimas „iš tiesų atima daug laiko ir jėgų. O moterims kenkia veido odai ir gadina figūrą.“ (179 p.) Tačiau ir vargšė norvegė susimauna, kai apgirtusi pareiškia, jog ją apkeitė gimdymo namuose.

Taigi, moterys, jums autorius pateikia dar vieną pamoką – padauginusios vyno, niekada neatskleiskite vyrui savo slaptų baimių. Tuomet staiga praregėjusį vyrą ima graužti sąžinė „nuo jautriausios vietos – nuo galvos.“ Įdomu, niekada nemaniau, kad galva – jautriausia kūno vieta, o ypač – vyro... Ta beširdė ėda Jį. Jis paliko buvusią mylimą moterį viešbutyje ir beveik dvi valandas bendravo „su žuvimi“, lašiša? Taigi, Vyras skuba į viešbutį, lifte – trumpas nesklandumas su viešbučio kortele, smagus bendravimas su linksmomis merginomis, ilgas stiklinis koridorius, na visai kaip kine, ir Vyras vėl prie Jos kambario durų. Čia Vyras kažkodėl ima mąstyti apie merginų „kabinimo“ meną, apie lytinio akto trukmę. Gal tokias mintis Jam sukėlė už durų sklindą vyriški su serbiškomis priegaidėmis balsai. Pagaliau, įvadas į detektyvinę atomazgą. O ji tokia, kokios ir galima tikėtis – Vyras gauna į dantis, bet nepasimoko. Laimė, jam neišmušė dantų, nesulaužė šonkaulių – gal net galės konferencijoje pasirodyti. Jis dar ir dar kartą mylisi, poilsio pertraukėlių metų kalbėdamasis su Moterimi. Tie pokalbiai tokie lengvučiai, persunkti anekdotais, iš to paaiškėja, kad Vyras – lietuvis, o Moteris – ne. Ji nesupranta, kas yra Dzūkija, ir ką reiškia „lengva žemelė“. Moteris netgi išreiškia savo panieką medžiotojams ir užuojautą žvėreliams – gal autorius taip nori parodyti, kad ji jaučiasi auka sutenerių rankose? Pokalbiuose minimas JAV prezidentas Clintonas. Ir tik pirmosios pavardės raidės Cl – skaitytojau, pats suprask! Apie Cl užsimenama, kai Vyras aiškina savo sudėtingą seksualinį gyvenimą. Nors Moteris tiesiai ir nedviprasmiškai prabyla apie Vyro erekciją. Vyras kažkodėl seka ilgą ir gana nuobodžią pasaką apie imperatorių ir jo suvienodėjusius pavaldinius. Taip jie tai mylisi, tai kalbasi vos ne visą konferencijos laiką, kurioje Vyras nusprendžia bent iš padorumo pasirodyti. Paskui seka ilgas pasakojimas apie draugą graiką, bei vėl apie Vyro gebėjimą mylėtis. Veiksmas baigiasi taip, kaip ir turi baigtis detektyvas. Kol Vyras kankinasi rytiniuose konferencijos posėdžiuose, mąstydamas apie seksą, jo mylimoji dingsta. Jos kūnas, su aiškiais smurto požymiais, bus rastas gatvėje. Autorius pateikia teiginį, „nors sakinius rašytume atvirkštine tvarka, kaip prieš veidrodį, svarbiausia baigiant – laiku sustoti, kad paskutinė raidė būtų Didžioji, ir būtent ja turėtų baigtis žmogaus gyvenimas“. Tai jau beveik patosas.

Ak, tiesa, romane įterpti du eilėraščiai ir santrumpų žodynėlis – kad smagiai suplotume katutes, atspėję, jog Cl. – Clintonas, JAV prezidentas, o He. – E. Hemingway – rašytojas.

KLAJONĖS PO BIRŽELIO SODUS

Birželio sodai'2014 (sudarytojas Vytautas Kaziela). – Utena: Kamonada, 2014. - 118psl.

„Birželio sodai" – tai tarptautinės Aukštaitijos literatūrinės vasaros poezijos šventės „...ir saulas diementas žėruos..." (A.Miškinis) dalyvių kūrybos almanachas. Šis renginys vyko Lietuvos Etnokosmologijos muziejuje ir Utenoje 2014 metų birželio 14-15 dienomis. Pašniukštinėkime, kokį birželio sodą sukūrė šventės dalyvių kūryba.

Čia randame Gintaro Bleizgio žilą senučiukę, tuštėjančios gatvės saulėlydžio fone – toks švelnus vienatvės jausmas. Stoviniuoja dirbtinai saldžios, madingos merginos – kniaukiantys jų balsai taip tikroviškai skamba, kad net koktu darosi. Gražus maldavimas Aukščiausiajam: „Dieve, išklausyk mūsų aitvarus" (iš ciklo „Urbino eilėraščiai", 31), nes autorius prisipažįsta: „ne iš proto rašau savo poeziją – iš kunkuliuojančių emocijų". Gyvenimo trapumas palyginamas su blyksinčiais saliutais, skriejančiais į niekur. Virš bedugnės į tamsą žengiantis žmogus ir vilties nesuteikiantis autoriaus noras eiti ten „kur niekas nemato – nevaikšto...". Niūrokas sodo kampelis, sakyčiau.

Viktoro Rudžiansko plotelyje pro medžių šakas galima regėti miesto vaizdą, kur „dūlančių bokštų skeletai kvėpuoja smogu", tačiau čia, sode, kur kas gardesni kvapai: „Atsinešiu neišgertos arbatos aromatą, ištirpstantį kraujyje". Tai kvapas, susijęs su lytėjimo pojūčiu: „Tikiu kad panašiai juvelyro rankose lydosi auksas". Jautrus prisilietimas nepažįstamame slėnyje, kur prikritę lakštingalų lavonėlių – „lūpomis liesi jų snapelius..." Šviesios nostalgijos kupini „Jaunavedžiai iš praeities". Į sodą pažvelgiama ir tarsi pro ligoninės langą („Slėpynės") ir čia atiduodama duoklė A.Miškiniui – eilutė iš jo eilėraščio „šiandien taip elegantiškai sninga..." Tačiau, ar svarbi ta poezija, visas tas gyvenimas, „jei pro šalį prasklendžia tulpių siuvinėtoja /įgavus tobulą kaljano formą..."?

Nacionalinės premijos laureato Vlado Braziūno kampe telpa vos ne visas pasaulis. Sklando baltas debesis, kurio papilvėje – Balkanai, Viena, Dunojus, Dzūkija, Pekinas, Šanchajus, Lenkija. Čia aliteracijomis gieda paukščiai ir čiurlena upė: „...kur kryžiasnapių žvilgsniai lyg žalius /kankorėžius suaižo mūsų veidus..", „...žilvyčių gležni žaltyčiai stiebėsi Dievop /ir upė šniokštė tarsi balso klostės..."

Paslaptingo miesto vaizdą, kur „netikra mergaitė /Kudirkos aikštėj supasi netikrose sūpuoklėse" regime iš Elenos Karnauskaitės sodo galo. Čia gyvenimas, pilnas iliuzijų, aštriai jaučiamas ateinantis ruduo, atnešantis nežinią: „dar tik kvepia rugsėju, kas bus kai įsigalės lapkritis..."

Ričardo Šileikos kampelis – labai realistiškas, gražiai tarmiškai skambantis – čia ir kurmiarausiai, ir arklio rūgštynės, ir sodželka „drapanam skalaut", čia ir jautri „giedunti tava širdela un skregždi labai padabni...". Toks giedras, kaimiškas, sodelis. Jam kontrastuoja Aivaro Veiknio plotas. Stipriai atskleidžiamas sūnaus santykis su motina. Nors ji „girta, žviegianti kaip kiaulė", tačiau vis vien sūnaus mylima, kai jis skausmingai prašo: „Mama, sakau, tu tik laikykis; pats /jau virstu į bedugnę /gniaužiu jos užmuštą ranką". Šviesiai nuteikia „Giesmė, atleidžianti tėvui": „..mes apleidom namus daug vėliau nei namai mus apleido /Bet yra dar gelmė, ir joje – atspindžių atspindys – /Tavo delnas grubus švelniai braukia man žvaigždę nuo veido; /Viskas vysta perniek; niekas niekad perniek nenuvys."

Žmogų, godojantį godas ant Puntuko išvystame Vidmanto Elmiškio sodo kampe. Apie ką tas žmogus taip giliai mintija? Gal apie motinos gyvenimą kaip vagą nuo Elmiškio iki Debeikių kapinaičių? O gal apie J.Biliūno kūrybą? „Suliesėjusi balta katytė ir apžabalęs Brisius /viename kailyje..." (Imk lazdą, eime kalno link). Jo vienatvė nuplaukia kaip kiškutis ant ledo lyties. Giedrai mąsto žmogus: „Taip sunku, kad lengva/žvynai ant akmens, akmuo ant krūtinės /mąstau apie dugną, o matosi debesys." Sodo gale slepiasi Vlado Vaitkevičiaus „gyvenimo užkampis /gyvenimo pakraštys /kuriame yra meilės /kupinas indas". Tačiau tas gyvenimas nėra jau toks ramus, jis „kaip klastingas minų laukas". Tarsi Justino Marcinkevičiaus patariama: „Jeigu tu dabar laimingas gyveni /padėkok ištikimybei gimto javo."

Pašto dėžučių dantenos, betoninis miesto žarnynas – metaforų kupinas miesto vaizdas iškyla Mariaus Buroko sodo ūkanose. Ypač įstringa „sulaukėjusios spintutės pakampėse" – vienišo, apleisto ir nereikalingo įvaizdis, galbūt daikto, o gal ir žmogaus. Iš rūko išnyra vieniša „minkštapilvė mergaitė su į sielą įaugusiais spygliais", taip išreiškiamas artimų santykių, galbūt net meilės troškimas ir nusivylimas. Autorius klausia – „Kas yra Dievas?", ir atsako – „Dievas yra tamsus vanduo /mano miesto upėje". Jis ieško kelio, galbūt savo dvasinio guru: „Nenoriu nieko tik /nueinu vogčiom /pavakariais prie /upės pažiūrėti ar /srovė į švendrus /neatplukdė lopšio" (aliuzija į Mozę).

Gražiai dalį sodo išaugino uteniškiai. Alvydas Katinas dalija nemokamus patarimus vyrams, kaip ištarti žodį „myliu" (taip lyg „kąsnotum tylą"), kad reikia nevėluoti į pasimatymus, nemeilikauti moteriai, neatidaryti durų išeinančiai, nes grįš „su ašarų spynomis ant akių" - juk „moters širdis ir durys varstosi į priešingas puses". Petras Panavas ramiai prisimena gražiausią vaikystės muziką – dalgių skambėjimą. Jonas Strielkūnas pastebi: „Vaikas išbartas iš medžio krenta /Pusdienį vaikšto lyg šventas." Jis ramiai ir logiškai mąsto: „Eina praeina gyvenimėliai /O juk galėtų nepraeiti /Bet kuo pavirstų tada žemelė? /Diedulių rojum, šveplų bobučių." Pro Rūtos Mikulėnaitės - Jonuškienės medžius vėl savo veidą kišteli mirties tema: „Prijaukinta mirtis – /kaip katė – /įsėlina pro duris", tačiau autorė teigia esanti „sulaužytų sielų slaugytoja...", nors jos pačios sielos durys jau seniai nebevarstomos. Džiūsta vėjuose senosios obelys ir išryškėja besileidžianti saulė: „saulėlydy raudonos obelys iš rojaus sodų..."

Kitaip žvelgia į daiktus bei reiškinius sode Stepas Eitminavičius. Jis netiki, kad žodžiai „sielvarte gimę, mirti galėtų“, stebisi, kad „po nakties, dirglios ir beviltiškos /Kai buvę judesiai beprasmiški rodės /Rytas vis vien išaušo“, ironiškai šypsosi: „Jei negali būti Mocartu /Soljeriu pajėgsi“ ir kuria sau poeziją, kuri kaip „ramus lietus paglosto ir pakelės varnalėšą“. Vytautas Kaziela apnuogina minčių gelmę: „staigiai nuslūgstantis vanduo / atidengiami dugno akmenys“. Srūva vienodai sūrūs ir svarūs savo esme ašara ir prakaito lašas: „prakaito lašas /slysta žemyn /jį vejasi /ašaros lašas“, kai žmogus suvokia, kad atmintyje pažymėtos vietos yra svarbios tik jam pačiam, ir jos „nieko nereiškia kitiems.“ Reginos Katinaitės - Lumpickienės sodo kamputyje „Baltų pramotė /Marių lopšį sūpuoja“ – bandoma ieškoti ryšio su mūsų šaknimis, juntama gelianti, neišvengiama ano pasaulio vienatvė: „šitiek vienatvės /Anapusybės vyzdžiuose /Joks Viešpats per amžių /Amžius neišsemtų.“

Egzotiškasis sodo kampas – šventės svečiai iš Lenkijos, Baltarusijos, Rusijos, Gruzijos. Jų kūrybą vertė Birutė Jonuškaitė, Regina Katinaitė - Lumpickienė, Jonas Liniauskas, Nana Devidzė, Lidija Giorgobiani. Apie vertimų kokybę nesiimu spręsti, tačiau žinoma, kad verčiant dažnai netenkama šio to ypatingo, o ypač, kai verčiama poezija. Taigi, tenka mąstyti apie tai kas lieka. Longin Jan Okon (Lenkija) mąsto apie laiką, kuris nepastebimai drožia mūsų ląsteles, apie „amžiną, kurčią, išmintingą tylą“. Jam žemės rutulys yra „didžiausia pasaulio scena“ (Teatras), ir poezija – kaip „gyvasis vanduo“ (gan dažnai girdėtas palyginimas). Koszewski kūryba išsiskiria smagiomis epigramomis, kurios, mano manymu, yra visai neblogai išverstos: „Pasakysiu be euforijų /kiek istorikų, tiek istorijų.“ Tatjana Voltskaja (Rusija) tęsia seną gerą Rusijos poečių, rašančių apie meilę ir būtį tradiciją. Čia ir trikinkė, ir mėnulis: „lekia rogės – vėl vėžių sidabrą išlies, /Plyšta dangūs – dūmojas kraštai, /Ir praplaukia mėnulis, speigu vainikuotas.“ Vladimiras Niakliajevas (Baltarusija) kerta „sodus atminties“ (Bėda), juntama vienatvė, tačiau „gyvenimas – vis tik kvietimas puoton“. Šilumos banga dvelkteli iš Gruzijos poečių Juli Chakaberijos ir Keti Gzirishvili sodo kampelio. Juli pripažįsta savo moteriškumą, ir motinišką pašaukimą: „Aš tik moteris. Aš tik mama.“ Kuri iš mūsų dabartinių poečių tai išdrįstų? Jai liūdesį išsklaido ištartas Tėvynės vardas: „o Gruzija... vos ištariu, iš kart /Išblėsta visas mano liūdesys.“ Taip ir stoja prieš akis didinga Tbilisio Motina Gruzija. Smagūs Keti Gzirishvili pamąstymai apie meilę, saulės sušildytas dviejų dviračių vaizdas: „mes, du dviračiai /Du prieš daugelį metų išgalvoti dviračiai, /Stovim atremti į apiplyšusią sieną ir /Mylime vienas kitą.“ Pažymėta, jog čia – pažodinis Lidijos Giorgobiani vertimas, tačiau jis savotiškai žavus.

Sunku aprėpti visus didelio birželio poezijos sodo kampus ir užkampius, atskleisti visą žiedų plazdėjimą. Tačiau šitas sodas ne ryto žaros ar vidurdienio saulės nušviestas – jis paslaptingai skendi mėnesienoje, jame daug tamsių šešėlių ir dvelkia jis vienatvės aromatu.

Laimutė Pacevičienė

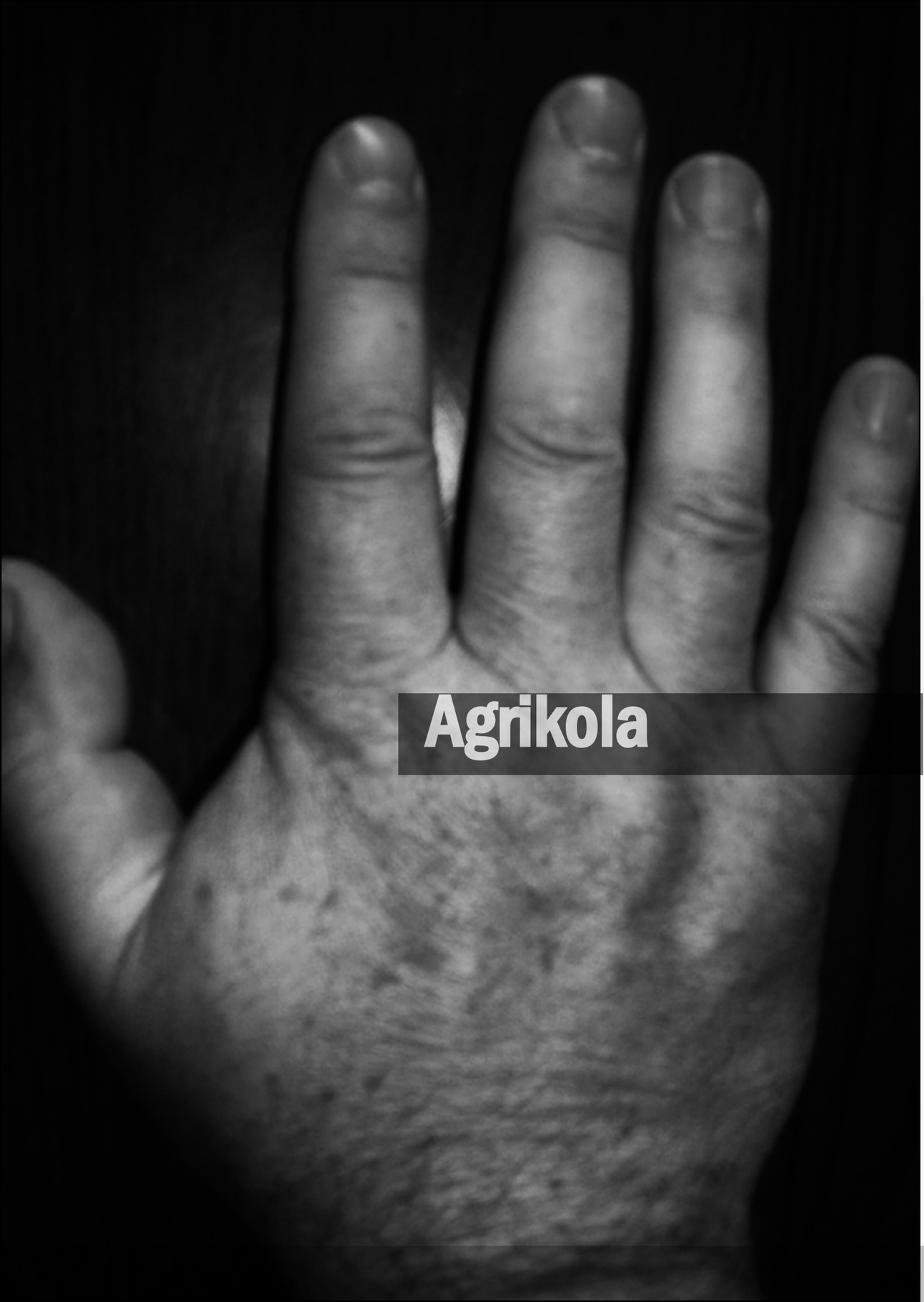

Aš nieko nejaučiu!

Nimfomanė I (Nymphomaniac; Vol. I)

Režisierius: Lars von Trier

Metai: 2013

Šalis: Danija, Vokietija, Prancūzija, Belgija, Jungtinė Karalystė

Trukmė: 117 min

Kaip aš žiūrėjau filmą „Nimfomanė“.

Atsigėriau puodelį juodos arbatos su paprastu sausainiu iš paprasto prekybos centro (nesvarbu kokio), atlikau visas priklausančias higienos procedūras ir nusitempęs į lovą nešiojamąjį kompiuterį, tarsi koks kino korsaras, nudreifavau į internetinių vandenų platybėse esančią gausybę *online* piratsalių.

Kodėl taip darau? Todėl, kad taip pigiau, greičiau ir patogiau. Pagaliau dar ir todėl, kad artimiausias kinoteatras, rodantis padorius filmus yra už kokių 300 km. Neprilakstysi pažiūrėti, kai yra toks noras. O spragėsių ir *Coca cola* filmus tegu žiūri pervargęs masinis vartotojas – *homo consumens*, ar kaip ten tokius padarus vadina.

Šiandien nuotaika ne kokia, ir kad galutinai ją susigadinčiau, prisiminiau, jog dar nesu žiūrėjęs „Nimfomanės“. Užsigeidžiau danų pasididžiavimo Larso fon Tryro (*Lars von Trier*) „depresinės epopėjos“ trečiosios dalies.

Tik dvi valandos prieš miegą. „Koks džiaugsmas!“ – sušuktų senovės kiniečių filosofas Dzin Šiantanis. Dvi valandas klausytis ligos istorijos su žvejybos elementais.

Ir tikrai, kad tai – liga, supratau (pagal pasakojamą istoriją) tik pačioje pabaigoje. Nes mergelė apie kurią pasakoja aktorė Š. Gensbur (*Ch. Gainsbourg*) kaip apie save, besimylėdama su vaikinuku, kuris buvo jai dar ir pirmas (kažkada kažkada), pasakė jam, gal geriau būtų, išrėkė į veidą: „*aš nieko nejaučiu!*“

Įsivaizduokite tūli meilės frontų kovotojai, kad jums taip išrėžia į akis iš gilumos (apačios) ar iš aukšto (iš viršaus), arba (jeigu vyriškas variantas) turbūt pasakytų: „negaliu baigti“. Senelis E. Hemingvėjus (*E. Hemingway*) nors literatūriškai tą procesą buvo aprašęs: „niekur ir dar kartą niekur“, o čia – ligonio šūksnis.

Turbūt toks netantrinis pareiškimas ilgam išmuštų iš vėžių.

„Tai liga!“

Galėjo sušukti nimfomanė, gal sušuks antroje dalyje, dar nežinau, nes nežiūrėjau dar tos antros dalies, pradžiai pakaks tiek. Ligas irgi reikia vartoti neperdozuojant, net ir klausantis apie jas.

Taigi, apie ką aš čia? A, apie fon Tryrą.

Silpnas personažas filme yra merginos tėvas, pasirodantis keliuose epizoduose, kai

kalba eina apie medžius, kurių, pasirodo, yra „smalini pirštai“. Jo mirtis neįtikėtinai banali, kaip ir tas apsišikimas „iki ausų“ palatoje. Atrodo, režisierius tarsi pavargsta kurti personažą, nebežino ką su juo daryti, tada garsiai pasako – tegu jis apsišika ir numiršta sau, ir stebuklas įvyksta, taip ir atsitinka, nes juk kinas – tai *laterna magica*.

Bet tėvo personažo pagalba režisierius galėjo ligos priežastis labiau atskleisti, nes tėvų įtaka mergaitėms yra didelė, – negi tik dėl plaukiojimų varlyte vonioje ir dėl šokoladinių saldainiukų maišelio viskas prasidėjo?

Režisierius yra teisus, o gal manęs panašūs atradimai laukia žiūrint antrą dalį?

Žodžiu, jau „Melancholiją“ žiūrint melancholiją kėlė žiūrėjimas į „protingą psichę“, o kai dar buvo švieži įspūdžiai iš ligoninės, „Antikristas“ žiūrėjosi geriau, nors dar „visas kvepiantis vaistais“ ir prasimušinėjo ligoninėje sapnuoti sapnai, kaip tie ąžuolo giliukai į stogą tame kraupiame name, kur turėjo būti įvykdytas archetipinis moters kerštas vyrui už archetipinę kaltę prieš moterį.

Buvo kraupu žiūrėti į tą buitinę kulinariją, bet tie vaizdai nekėlė melancholijos arba neleido sakyti, kad kažkur buvo nusibosta filmuoti, kurti.

Dabar „Nimfomanėje“ perduodama nuotaika alsavo tokia tikra depresija.

Tik ne tokia, kokia galėjo atsirasti žiūrint kad ir P. P. Pazolinio (*P. P. Pasolini*) „Salo...“.

Išjungęs kompiuterį pagalvojau sau, o kodėl mes (na mes irgi juk ES) tokie žiaurūs su savo išgalvota meniška tikrove?

Ko mums trūksta kasdienybėje, kad mes ją konstruojame tokią – iki kraštutinio paribio?

Gal mes pavargome nuo savo pakankamai taikaus gyvenimo, kuris mus varo į depresiją, kaip kokius *breivikus*. Kas čia vyksta? – galvojau ir sugalvojau, kad nimfomanė buvo teisi pabaigoje šaukdama nevilties pilnu balsu. Taip, mes visi juk nieko nejaučiame.

Gal mums tą nori pasakyti Larsas fon Tryras?

Kai trenkia kamuolinis žaibas

Meteoidiotas (The Rainbowmaker)

Režisierius: Nana Dzhordzhadze

Metai: 2008

Šalis: Gruzija

Trukmė: 90 min

Žiūrėjau Nanos Džordžadzės (*Nana Dzhordzhadze*, g. 1948 m.) filmą „Meteoidiotas“ (tokiu pavadinimu filmas rodomas rusų k., originalus pavadinimas – *The Rainbowmaker*), kuriame kamuolinis žaibas pataiko į vieną nelaimėlį – jis ir pagrindinis herojus. Pereina per jo kūną kiaurai ir išeina per kojos nykštį sudegindamas batą. Nuostoliai yra niekis palyginus su galiomis, kurias įgyja žmogus, į kurį trenkia kamuolinis žaibas.

Bet apie viską reikia pakalbėti iš pradžių.

Nana Džordžadzė – gruzinų režisierė, aktorė, scenaristė ir dailininkė, nuo 1995 m. gyvenanti Vokietijoje ir Rusijoje. Dabar esanti Europos kino akademijos nare, dalyvaujanti garsiausių kino festivalių žiuri komisijose, yra baigusi režisūros mokslus pas I. Abuladzę ir I. Kvirikadzę. Sukūrusi jau per dvidešimt filmų. Garsesnieji (bent jau man) yra: „1001 įsimylėjusio kulinaro receptas“ su P. Rišaru (*P. Richard*) pagrindiniame vaidmenyje (1996 m.), „27 vogti bučiniai“ (2000 m.). Bet ne apie tai kalba iš tikrųjų, todėl labai nesismulkinsiu, paminėdamas tik tiek, kad jos filmuose yra tai, kuo visada pasižymėjo gruziniškoji kino mokykla, o būtent: lengva ironija, subtilus humoras, ekscentriški personažai, poetinis pasaulio suvokimas ir kiti geri dalykai, kurie traukia žiūrovą.

„Meteoidiotas“ – 2008 m. Vokietijos, Rusijos, Suomijos, Olandijos, Italijos bendros produkcijos melodrama. Šiaip jau šios recenzijos autorius nėra didelis šio žanro mėgėjas, ir nedaug grynų melodramų (žanro prasme) yra peržiūrėjęs iki pabaigos, bet ši – verta dėmesio.

Pirmiausia, kas užkabino – tai bergmaniškas mirties prisijaukinimas, netgi didesnis negu „Septintajame antspaude“, kur (kaip visi sinefilai prisimena) riteris žaidė su mirtimi šachmatais. Čia Mirtis, maždaug balzakiško amžiaus moteris, užeina pas pagrindinio personažo (kuris filmo pradžioje sėdi kalėjime už nevykusią pagalbą kontrabandininkams) tėvą, pasikabina dalgį rūbų kabykloje ir gurkšnodama arbatą įtikinėja mirti. Žmogus atsikalbinėja argumentuodamas tuo, kad augina anūkus, ir kol tėvas negrįš to padaryti niekaip negalintis, nes motina vaikų neprižiūri, dirba stoties restorane ir „gastroliuoja, kol nėra vyro“.

Senelis, be kita ko, pripasakoja anūkams apie jų tėvą visokių nebūtų dalykų, kurių esmė yra ta, kad jų tėvas yra galingas super agentas, gelbėjantis pasaulį nuo blogio. Ir savaime suprantama, kad grįžus tėvui vaikai jo nepriima, nes jis – tai kažkoks neūžauga, kurį dar ir mamos meilužiai sumuša.

Nepadeda nelaimingajam meteorologui nei vyrų gelbėtojos ir lakūnės, atsiradusios tarsi iš niekur, pamokos (akt. Č. Chamatovos (*Ch. Khamatova*) personažo). Nes jis siekia susigrąžinti savo žmoną, savo vaikų motiną, tarsi pradėti su ja iš naujo.

Viskas pasikeičia pataikius žaibui.

Pagrindinis personažas suklysta perduodamas duomenis apie oro temperatūrą centrui, rugpjūčio pabaigoje įrašęs minus dvidešimt aštuonis laipsnius ir sukėlęs pūgas bei šaltį. Bet pataisius duomenis pasitaiso ir orai, taigi nuo šio momento meteoidiotas pradeda transformuotis į super herojų.

Pirmas darbas, kurį jis tame fronte atlieka, tai „patvarko“ tiesiogine prasme Mirtį, kuri užėjo eilinį kartą paraginti numirti jo tėvą. Ką reiškia postmodernizmas? I. Bergmanas (*I. Bergman*) išdrįso sulošti šachmatų partiją, V. Vendersas (*W. Wenders*) sugebėjo nufotografuoti, o N. Džordžadzė Mirties lūpomis pareiškė, kad jai patiko pasimylėti ir pasiūlė paskraidyti ant dalgio kartu su ja ir vaikais, kurie prieš tai stebėdami meilės aktą ginčijosi, kuriam to negalima žiūrėti, berniukui ar mergaitei.

Paskraidymas (kaip ir dera) su mirtimi baigėsi ne visai sėkmingai: karo zonoje prisirinkus pinigų nepavyko jų parsigabenti, nes Mirtis pavargo, ir teko juos išmesti. Tiesa, ryte saujoje buvo likę keletas kupiūrų.

Tačiau, kaip ir visos melodramos, filmas irgi baigėsi laimingai: žmona sugrįžo pas vyrą ir vaikus, kontrabandininkai nukentėjo nuo žaibų, o Mirtis išsivedė nebesispyriojantį senelį kažkur laiptais į rūką, arba ten, kur tvyro ramybė, kaip buvo ne kartą Mirties aiškinama. Taigi, smagaus ir linksmo pasižiūrėjimo.

Karo demonai ar karo dievai?

Karo demonai (Demony wojny według Goi)

Režisierius: Władysław Pasikowski

Metai: 1998

Šalis: Lenkija

Trukmė: 97 min.

Istoriškai vertinant kai kuriuos regionus galima pastebėti tokias tendencijas: kai kuriuos kraštus, patekusius į geopolitinių interesų susikirtimo laukus, į įvairius geostrateginius interesus, nematomas ir matomas įtakos sferas, užklumpa karai. Ir tie karai tuose regionuose užtrunka. Lietuva kaip tik yra toks regionas, kuriame buvo kariaujama ištisus šimtmečius. Toks regionas Europoje yra ir Balkanai – čia irgi kariaujama ne vieną šimtmetį.

O karai yra penas kinematografui, nes istorijų, kurias galima ekranizuoti iš karo lauko, yra ištisos kasyklos, ypač jei dar yra prierašas: „remiantis tikra istorija“.

Daugelis šalių, vykdydamos NATO ir kitas misijas, norėdamos parodyti savo indėlį, nesitenkina tik karo korespondentų reportažais iš karo zonos, bet taip pat bando pasitelkdamos jauniausiąją iš mūzų papasakoti apie savo indėlį į kitokios Europos kūrimą.

Būtų galima visą tokių geriausių filmų sąrašą sudaryti, bet šiandien noriu pakalbėti apie kaimynų lenkų indėlį į šį frontą.

V. Pasikovskio (*W. Pasikowski*) filmas „Karo demonai“ (1998 m., Lenkija), pagal žanrą – karinė drama, buvo demonstruotas ir per vieną mūsų nacionalinę televiziją, todėl gal ir nereikia labai daug kalbėti apie jo turinį, nes nemažai jį yra matę.

Filmas aktualus kitame kontekste, nes rodoma taikdariška misija. Kartu parodomas ir tas trapumas, kai taika yra palaikoma kariuomenės, ir tai, į ką ji gali greitai peraugti.

Aktualumas slypi tame, kad man filmas sukėlė asociacijas su mūsų vykdoma taikos ir atstatymo misija Afganistane. Ypač po paskutinių slaptų duomenų paviešinimo apie tikrą situaciją ten, o ne tai, ką perduoda kariškių cenzūruojama žiniasklaida. Juolab kad mes irgi jau turime Afganistane savo aukų.

Lenkai savo filme gerai sudėliojo akcentus, parodydami, kas tose karo zonose vyksta.

Balkanų kare didelės cenzūros ir nebuvo, nes buvo realus priešas ir jį reikėjo demaskuoti visomis įmanomomis priemonėmis, nors V. Pasikovskis į filmo fabulą įpynė ir politinį akcentą: video kasetę, demaskuojančią nacionalistą, susitepusį rankas civilių žmonių žudynėse.

Siužetas nesudėtingas: majorui Keleriui reikia padėti į bėdą pakliuvusiems jo vyrams, nors tai ir bus tarptautinių įsipareigojimų pažeidimas. Keleris yra kietas vyrukas,

toks, kokio reikalauja žanras, jam nusispjauti, ką po to pasakys valdžia. Jis ne tik nori padėti savo vyrams, bet ir grįžta gelbėti taikaus kaimo, kurį nori sunaikinti kalnuose siautėjantys žudikai.

Režisierius nesistengia atsakyti į klausimą, kas yra priešai, su kuriais taikos palaikymo pajėgos turi kariauti, nes tokia publika tautybės neturi. Žudymas yra amatas, tą mums režisierius ir scenaristas pasako aiškiai.

O misijos dalyviui, kuris pradeda isterikuoti, pareikšdamas, kad jis čia yra tam, kad vežiotų vandenį ir maistą, majoras Keleris paaiškina „situaciją“: jeigu rankose kareivis turi ne kibirą vandeniui nešioti, o automatą, tai jis turi kariauti, o ne svaičioti apie vandens nešiojimą.

Filme nemažai pasišaudymų, dramatiškų situacijų, smurto ir kraujo, bet kartu filmas yra vyriškas, tvirtas, parodantis, kad pareiga yra ne tuščias žodis. Majoras Keleris veikia žinodamas, kad už keliolikos valandų jis bus nušalintas nuo pareigų, nes savo kietu būdu ir savarankišku sprendimų priėmimu neįtinka vadovybei.

Jis vykdo misiją taip, kaip ją supranta, ir už tai žinoma sulaukia žiūrovų simpatijų, kaip ir jo bendražygis Tylusis, kuris daugiau šaudo, negu kalba.

Žinoma, tai ne tas filmas, kuriame galima rasti ypatingų gelmių, tekstų ar kontekstų, bet tai dar vienas bandymas pakalbėti apie Balkanų karą, apie tai, kas vyko Europoje, Vakarų civilizacijos lopšyje.

Tai lenkiškas žvilgsnis ir jis visai neblogai žiūrisi, belieka tikėtis, kad kada nors mes pamatysim filmą, kuriame bus lietuviškas naratyvas apie tai, kas vyksta (vyko), tarkim, Afganistane ir kokias ten specialiasias operacijas atliko mūsų kariai, apie kuriuos jau rašomos knygos.

numerus stultorum

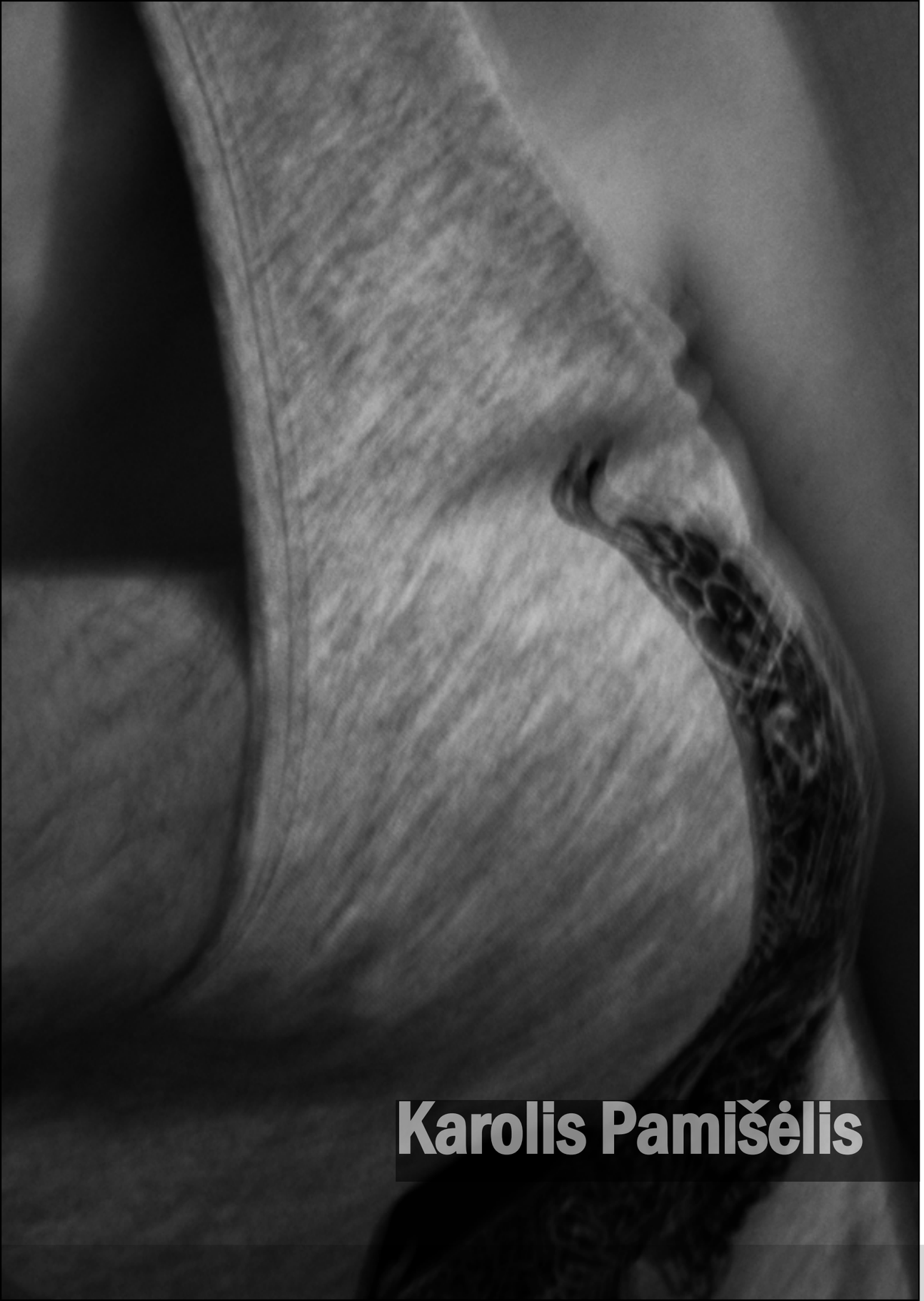

Planeta vadinosi BDSM, ir man tai iškart nepatiko. Nieko gero nelauk iš planetos, kurios pavadinime nėra nė vienos balsės. Bet darbas yra darbas. Taigi susėdome By-Ku-Ku-9 posėdžių salėje, ir Dziundzabelis paaiškino situaciją:

– Šioje planetoje pastebimas reiškinys, čiabuvių vadinamas poezija. Mūsų užduotis – išsiaiškinti, kas tai per daiktas. Geriausias būdas tai padaryti – užmegzti ryšį su vadinamaisiais poetais. Jie, kaip pasirodo... – Dziundzabelis užmetė akį į savo užrašus, – gyvena net mirę. Savo kūriniuose.

– Panda, – burbtelėjo Aouei išpūsdamas pimpeljano dūmą.

Skaitytojų pageidavimu mes jam uždraudėme keiktis: vietoj negražių žodžių turėjo sakyti „panda“.

– Taigi, – tęsė Dziundzabelis, – taikiniu pasirinkome poetą Antaną Baranauską. Jis jau seniai miręs, bet, pasak vietinių, kažkokiu būdu vis dar tęsia egzistenciją vadinamojoje poezijoje, ypač poemoje „Anykščių šilelis“. Tavo, – Dziundzabelis pažvelgė į mane, – kaip vyriausiojo mokslinio bendradarbio užduotis bus užmegzti su tuo Antanu ryšį. Tik prieš tai dar reikės surasti tą Anykščių šilelį. Antanas turėtų būti ten.

– Tvarka, – tariau. – O kur tas Anykščių šilelis?

– Panaršiau duomenų bazėje, per booble, moderniausią paieškos sistemą, – tarė Aouei. – Šis reikalas tikra panda. Jei teisingai supratau, a) šilelis seniai iškirstas, b) bet retkarčiais dar aptinkamas. Štai vieno čiabuvio įrašas, kurį man pavyko aptikti. – Aouei atsikrenkštė. – Cituoju: „Išsikviečiau, panda, kekšę. Atvažiavo visa tokia smirdinti. Nežinau, gal prieš tai futbolą žaidė. Kekšių rinktinėje. Sprendžiant iš kvapo, rungtynės buvo finalinės. Su pratęsimu ir vienuolikos metrų baudinių serija. Subinė kaip futbolo aikštė, o ant *triūsikų* užrašyta: „LOVE“. Nu nieko, galvoju, kaip nors, bet paskui ta karvė pakėlė ranką, o pažasty – toks Anykščių šilelis...“ Citatos pabaiga. Štai raktas.

– Koks raktas? – burbtelėjau. – Nieko nesupratau.

– Panda, – atsiduso Aouei. – Viskas paprasta: Anykščių šilelis aptinkamas kai kurių čiabuvių moterų pažastyse.

Man šis reikalas ėmė nepatikti. Visiškai. Jaučiau, kad iš poezijos nebus nieko gero.

– Cituotą įrašą radome vadinamoje pažinčių svetainėje, – tarė Dziundzabelis, atsidusdamas nugaros šnervėmis. – Aouei padarė jos duomenų analizę. Dėstyk.

– Visuomenė šioje planetoje primityvi, – prabilo Aouei. – Regis, čia tebevyrauja vergovinė santvarka, mat didžioji dalis pažinčių svetainės naudotojų ieško valdovo arba vergo. Būdamas tarp čiabuvių turėsi į tai atsižvelgti. Vadovaudamasis cituotu aprašymu, suradau kandidatę, potencialiai galinčią turėti Anykščių šilelį. Dėl kvapo nežinau, bet subinė tikrai

kaip futbolo aikštė.

Aouei pastūmė man pluoštą nuotraukų. Jose pamačiau apkūnią čiabuvę, užsitempusią ankštus odinius rūbus, laikančią rankoje bizūną ir aukštakulniu batu primynusią kažkokį čiabuvį užrištomis akimis, matyt, pabėgusį vergą.

– Ką man reikės su ja daryti? – paklausiau atsargiai.

– Nieko ypatingo, – nuramino Dziundzabelis. – Užregistravome tave kaip vergą, ieškantį savo valdovės, ir ji, rodos, tavim susidomėjo. Viskas sutarta. Susitiksite, pabendrausite, o paskui, užmigdęs jos budrumą, užmegsi ryšį su Baranausku. Paprasta.

Man tai visai neatrodė paprasta. Dar kartą pažvelgiau į primygtą pabėgusį vergą nuotraukoje.

– O vergų sukilimai čia dažni? – paklausiau.

– Sunku pasakyti, – atsakė Dziundzabelis. – Čiabuvių socialiniai santykiai apskritai primityvūs, bet detalės gana sudėtingos. Štai kad ir ši eksperimento dalyvė yra lyg valdovė, lyg mokytoja....

– Mokytoja? – sumurmėjau.

– Palaikysime ryšį intratekstiniu režimu, – tarė Aouei baigdamas posėdį. – Situacija, kad ją kur panda, bus kontroliuojama.

***

Valdovė atidarė duris, įleido mane vidun ir rūsčiai nužvelgė.

– Labas, – tariau ir išsišiepiau.

Aouei: Kokia situacija?

Vyr. mokslinis bendradarbis: Nežinau. Nesisveikina. Tik dėbso.

Dziundzabelis: Tiesiog elkis natūraliai.

Dar labiau išsišiepiau ir natūraliai mirktelėjau. Bet čiabuvė staiga čiupo mane už ausies ir ją užsuko.

– Kas aš tau? Draugė? – užriko. – Kas taip sveikinasi su mokytojomis? Sakyk: laba diena, tamsa mokytoja!

– Laba diena, tamsa mokytoja! – riktelėjau.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Klausykit, ta čiabuvė išprotėjusi!

Dziundzabelis: Nusiramink. Atsižvelk į kultūrinius skirtumus.

Valdovė-mokytoja įsivedė mane į kambarį ir liepė sėstis ant sofos. Pati įsitaisė ant kėdės, prie stalo. Užkėlė koją ant kojos, paėmė nuo stalviršio geležinę liniuotę ir ėmė ja pliaukšėti sau per delną. Mane tas garsas kažkodėl nervino.

– Pasiruošei pamokai? – paklausė rūsčiai.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Ar aš pasiruošiau pamokai?

Aouei: Panda. Kokiai dar pamokai?

Dziundzabelis: Tavo anketoj rašėm, kad domiesi poezija. Gal ji apie tai? Sakyk, kad pasiruošei.

– Pasiruošiau, – tariau išsiepdamas. Pažiūrėjęs į čiabuvę skubiai pridūriau: – Tamsta mokytoja.

– Gerai, – tarė ji griežtai. – Tuoj patikrinsim, jaunuoli.

Jaunuoli? Ji visai nukvakusi?

Valdovė bedė mano pusėn geležine liniuote, o aš krūptelėjau.

– Sukurk rimuotą eilėraštį apie pimpalą, – ir man nespėjus atsitokėti grėsmingai pridūrė: – Duodu minutę.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Klausykit, man tai visai visai nepatinka. Ji liepė man sukurti rimuotą eilėraštį. Kas tas rimas?

Aouei: Tuoj pažiūrėsiu booble... Panda, tai kažkoks garsų sąskambis. Nilas – krokodilas, naktis – širdis. Ir panašiai.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Gerai. Koks žodis turi rimą su pimpalu?

Dziundzabelis: Hm. Kokie įdomūs iniciavimo ritualai...

Vyr. mokslinis bendradarbis: Koks žodis turi rimą...

Aouei: Nusiramink, situacija kontroliuojama. Jau ieškau. Taip, taip... Kažkokia panda... Štai. Vimpelas.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Vimpelas? Aš tave grįžęs, panda... Kas tas vimpelas?

Aouei: a) nusiramink; b) kažkokia vėliava.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Vėliava?...

– Na? – įsakmiai paragino valdovė toliau pliaukšėdama liniuote sau per delną. – Stokis ir sakyk eilėraštį.

Pakilau nuo sofos. Negalėjau nuleisti akių nuo tos geležinės liniuotės. Norėjosi keisti darbą. Tuojau pat.

Nudisuę pamudimys
Karolis Pamišėlis

Vyr. mokslinis bendradarbis: Apie ką būna tie jų eilėraščiai? Greičiau!

Dziundzabelis: Na, apie vienatvę daugiausia... Ir gamtą.

– Aha, tai pamokai nepasiruošta, – grėsmingai išsišiepė mokytoja.

– Pasiruošta! – riktelėjau. Apie vienatvę ir gamtą... Vimpelas... – Gamtoj plevena vimpelas... Aš vienišas lyg... – Draugiškai išsišiepiau.

Bet čiabuvei, regis, patiko kitokia poezija. Ji tik dar labiau susiraukė.

– Prastai, jaunuoli, prastai. Labai jau primityvus rimas. Ką gi, pamokai nepasiruošta. Teks tave bausti.

– O gal nereikia? – sumurmėjau.

– Klaupkis! – riktelėjo ta bjaurybė.

Atsiklaupiau. Tikrai keisiu darbą. Ši ekspedicija paskutinė.

– Šliaužk čia, šunyti, – išgirdau. – Taip, geras šuniukas. Dabar laižyk man kojų pirščiukus.

Dziundzabelis: Kokia situacija?

Vyr. mokslinis bendradarbis: Labai pandina. Šitoj planetoj, regis, prausiamasi seilėm.

Aouei: Tu per daug karščiuojiesi.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Tai gal pats norėtum tai karvei...

– Nori nuleisti man ant kojų? – išgirdau klausiant.

Išsitraukiau iš burnos bulvę primenantį jos kairės kojos nykštį.

– Ką?

– Klausiu, ar norėtum nuleisti man ant kojų, šunie? – rūsčiai pakartojo ji.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Ji nori, kad kažką nuleisčiau jai ant kojų. Ką man daryti?

Dziundzabelis: Čia turbūt kažkoks ritualas.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Pandinau aš tavo ritualus! Ką man jai sakyti?

Aouei: Čia juk poetų planeta. Kalbėk abstrakčiai, poetiškai...

– Aišku, norėčiau, – tariau valdovei. Abstrakčiai, poetiškai... – Bet negaliu: mano vimpelas nukaręs.

– Ką? – čiabuvė sumirksėjo akimis.

– Vimpelas, – tariau ir nusišypsojau. – Niekas į jį nepučia.

– Nori, kad papūsčiau? Kas aš tau? Gal pamiršai savo vietą? – ir trinktelėjo man krumpliais per kaktą.

Dziundzabelis: Kokia situacija? Kaip baigėsi ritualas?

Pasiglosčiau delnu kaktą, bet daug galvoti nebuvo kada, mat valdovė mostu parodė, kad stočiausi.

Dziundzabelis: Kokia situacija?

Aouei: Panda, negi praradom ryšį?

– Įžūlus snargliau, – iškošė valdovė. – Panašu, kad tau reikia rimtesnės bausmės. Ištiesk rankas!

– Kam?

– Tiesk rankas!

Ištiesiau, o ji ėmė talžyti man per pirštus sumauta geležine liniuote.

Vyr. mokslinis bendradarbis: Klausykit, aš protestuoju. Vyresnieji moksliniai bendradarbiai irgi turi savo teises. O ir vergai...

Dziundzabelis: Nusiramink, situacija kontroliuojama. Aouei, baik pūsti tuos dūmus, mano nugaros šnervės neturi kuo kvėpuoti...

Mano pirštai paraudo. Panda, kaip paraudo mano pirštai. Bet ta pabaisa nė neketino nurimti. Rodos, jos galvoj užgimė naujas planas.

– Palauk, palauk, – iš lėto tarė ji staiga liovusi daužytis. – Duokš ranką!

Ji čiupo mane už riešo ir prisikišo ranką prie nosies, paskui ėmė uostyti.

– Jaunuoli, – suurzgė grėsmingai, – tu vėl lietei tą vietą!

– Iš tikrųjų? – sumurmėjau neužtikrintai.

– Nekabinėk man akių! – užriko. – Tu vėl lietei tą vietą! Na palauk dabar...

Vyr. mokslinis bendradarbis: Klausykit, ta bukaprotė sako, kad liečiau kažkokią vietą! Ko ji iš manęs nori?

Dziundzabelis: O tu tikrai lietei?

Vyr. mokslinis bendradarbis: Ką liečiau?

Dziundzabelis: Tą vietą?

Vyr. mokslinis bendradarbis: Kokią, panda, vietą?!

Valdovė uždėjo man ant kaklo diržą, sunėrė kilpą, užveržė, o paskui nusitempė prie sofos.

– Tuoj aš tau parodysiu, kaip be leidimo liesti tą vietą! – iškošė ir griebė man už tarpukojo.

Suspiegiau.

Bet nespėjus man išsispiegti, valdovė atsisėdo ant sofos ir su neįtikėtina jėga trūktelėjo diržą. Ir nepajutau, kad atsidūriau ant jos kelių, pilvu į apačią.

Dziundzabelis: Kokia situacija?

Vyr. mokslinis bendradarbis: Kontroliuojama, panda. Ta psichopatė man mauna kelnes!

Aouei: Įdomu, kokiu tikslu.

Dziundzabelis: Iš tikrųjų.

– Tai bus tau pamoka, jaunuoli, – kažkur virš galvos išgirdau balsą.

Paskui ta pabaisa ėmė daužyti man per nuogą užpakalį geležine liniuote. Metodiškai ir stipriai. Liniuotės ilgis buvo 30 cm. Kokie 7 cm teko jos letenai, likę 23 – mano sėdynei.

Dziundzabelis: Kas vyksta?

Vyr. mokslinis bendradarbis: Nieko. Rezgu planą, kaip grįžęs į By-Ku-Ku-9 jus abu...

– Pala, pala, jaunuoli, – vėl prabilo ta šlykštynė, kai nudyrė man nuo šiknos odą.

Panda, ko dar jai?

– Man atrodo, kad tu lietei ir kitą vietą...

Vyr. mokslinis bendradarbis: Viskas, nebegaliu! Gelbėkit! Ji sako, kad liečiau dar ir kažkokią kitą vietą!

Aouei: Tai gal baik pagaliau graibytis, panda, tu juk vykdai užduotį.

Dziundzabelis: Pabandyk nusakyti tą vietą. Ką ji turi omeny?

Vyr. mokslinis bendradarbis: Iš kur aš žinau? Nors palauk... Ne, ne... Kur ji?.. Ei, palik ramybė TĄ VIETĄ, tik ne tą TĄ VIETĄ! Panda, panda!

Kai buvau užtektinai nubaustas, valdovė įgudusio imtynininko judesiu mane numetė ant sofos. Tikėjausi, kad pagaliau pamoka baigėsi ir jau galėsiu pradėti ieškoti Baranausko, bet kur tau...

Vyr. mokslinis bendradarbis: Klausykit, jūs man buvot ne tik kolegos, bet ir bičiuliai, bet aš atsistatydinu... Nebegaliu daugiau... Tas monstras užlipo ant manęs, atsuko nugarą ir dabar artėja...

Aouei: Vėl lietei kokią nors vietą?

Vyr. mokslinis bendradarbis: Ne, panda, bet tuoj turbūt teks. Jau artėja...

Dziundzabelis: Gal tai ritualas? Bandymas atkartoti, kaip juodoji skylė praryja...

Vyr. mokslinis bendradarbis: Eik tu pandon su savo ritualais! Čia jų visos dvi! Ne, ne, gelbėkit!!!

***

Pagaliau ji nurimo ir užsnūdo, o aš šiaip ne taip iš po jos išropojau – atsargiai, ginkdie, stengdamasis nepažadinti. Ką gi, baisiausia jau praeityje. Mielai būčiau tuojau pat nešęs kudašių, bet dar reikėjo surasti Anykščių šilelį.

Ant pirštų galų prisėlinau prie valdovės ir kilstelėjau jos ranką. Jokio šilelio pažastyje nepamačiau. Vaizdas greičiau priminė volo pervažiuotą ežiuką, ir man jo buvo šiek tiek gaila, nes ir pats jaučiausi būtent šitaip – kaip volo pervažiuotas ežiukas. Tiek to, ne laikas sentimentams. Gal iškirstas tas šilelis, ar ką?

Pasilenkiau prie valdovės pažasties:

– Antanai? Antanai? Ar girdi?

Prikišau ausį, bet jokio atsako.

– Antanai? – pašaukiau jau garsiau. – Antanai?

Valdovė staiga atsimerkė, išpūtė akis, paskui tankiai sumirksėjo.

– Iškrypėlis, – sušvokštė ir tėškė man kumščiu per veidą.

Nukritau ant 23 cm ilgio raudonomis linijomis pažymėtos ir apčiupinėtos TOS VIETOS. Ne, šito jau per daug.

– Nu dabar tai tu atsiimsi, panda, – sušvokščiau segdamasis diržą.

***

Izoliatoriuje buvo liūdna. Dziundzabelis ir Aouei ateidavo aplankyti, bet vis tiek buvo liūdna. Žinojau, kad bausmės nusipelniau: grįžęs į By-Ku-Ku-9, užsipuoliau komandos narius, grasinau išmarginti juos mėlynėmis su penkiasdešimčia jų atspalvių, netgi žadėjau nurauti jiems vimpelus...

Guodė tik tai, kad iš vyresniojo mokslinio bendradarbio pareigų buvau pažemintas iki bendradarbio. Vadinasi, čiabuvių poezijos tirti man nebereikės. Ir tas gerai. Nes poezija – visiška panda.

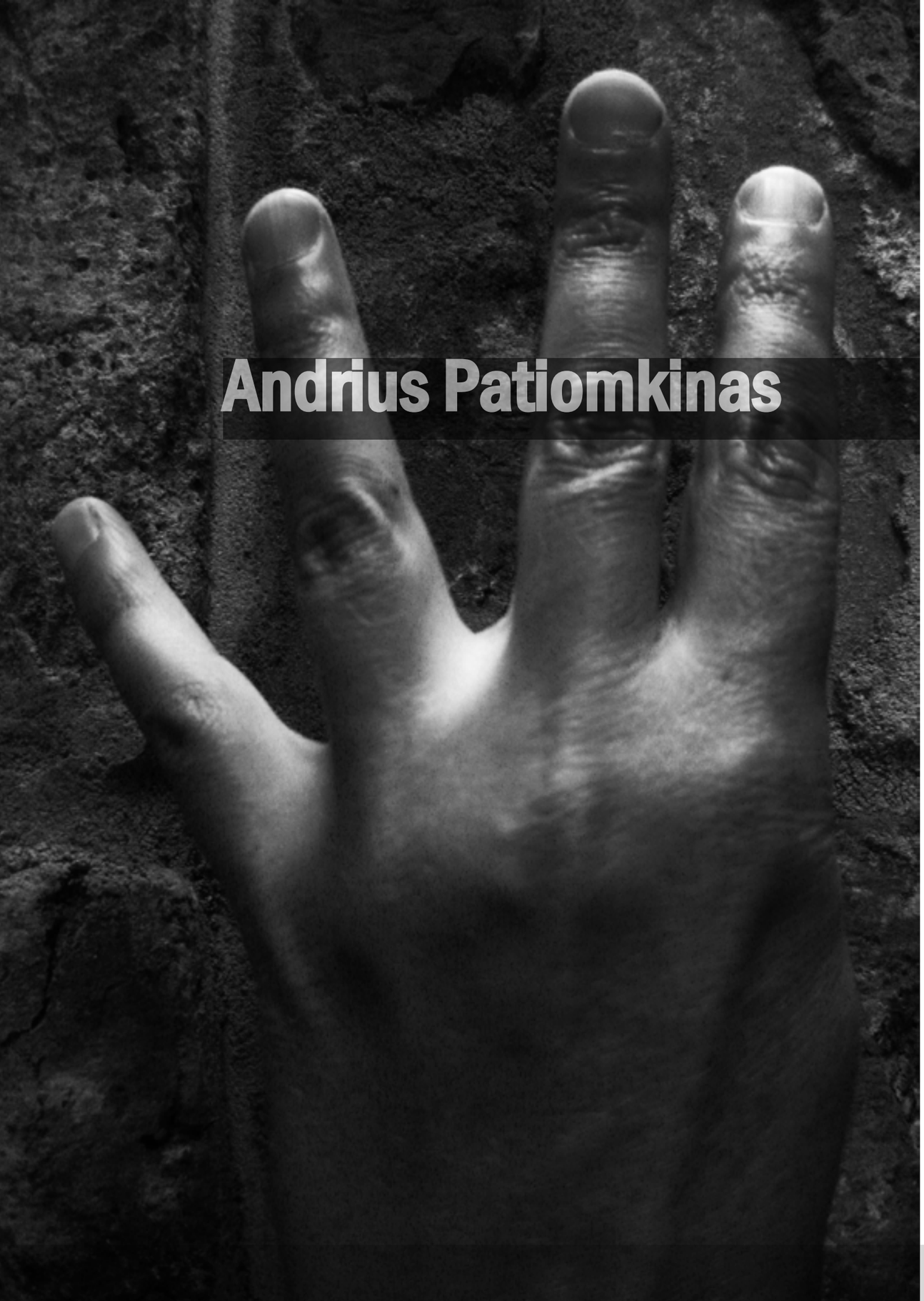

Jaukus pašnekesys

Žinai, ką aš pagalvojau?
Ne.
Tai tu neskaitai mano minčių?
Ne.

Pauzė.

O ko neklausi, ką pagalvojau?
Ką tu pagalvojai?
O kodėl iš pradžių neklausei?
Nežinau.
Tau neįdomu, ką aš pagalvojau?
Ne, įdomu. Tikrai įdomu.
Tai žinai, ką aš pagalvojau?
Ne.

Pauzė.

Tai ką tu pagalvojai?
Kada? Dabar ar prieš tai?
Prieš tai.
Nesakysiu.
Nesakysi?
Ne.

Pauzė.

Ko neklausi, kodėl nesakysiu?
Kodėl nesakysi?
Tau įdomu, kodėl nesakysiu?
Labai įdomu. Tai kodėl nesakysi?
Nes taip nusprendžiau.
Dabar taip nusprendei ar prieš tai?
Prieš tai.

Pauzė.

O ko neklausi, ką pagalvojau po to?

Ką pagalvojai po to, kai pagalvojai pirmą kartą?

Po to? Pamiršau.

Pamiršai?

Ai, prisiminiau. Aš pagalvojau, kad aš protinga.

Ir daugiau nieko nepagalvojai?

Ne. Kai esi protinga, nereikia daug galvoti.

Pauzė.

O žinai, kodėl aš protinga?

Ne.

Nes supratau, kad tu kvaila.

Bet čia nereikia daug proto, kad tai suprastum.

Nereikia?

Ne.

Pauzė.

Tai aš kvaila, nori pasakyt?

Ne, nieko aš nenoriu pasakyt.

Bet tu taip pagalvojai?

Nieko aš negalvojau.

Nieko? Visai nieko?

Ničnieko.

Tai tu tikrai kvaila. Jei išvis nieko negalvoji.

Tai tik dabar tesupratai?! Ir tu laikai save protinga?

Būčiau kvaila, jei nelaikyčiau.

Pauzė.

O tu būtum protinga, jei suprastum, kad esi kvaila.

Tai aš suprantu.

Pauzė.

Vadinasi, mes abi protingos?..
Tai čia ir kvailiui aišku!
Kaip nenusirašinėti

Skiriama visų klasių mokiniams ir akademiniam jaunimui

• Niekada nepaduokite mokytojui (dėstytojui) nuo vadovėlio atšviesto ar tiesiog išplėšto lapo, kuriame galima rasti atsakymą į jums tekusį kontrolinio (egzamino) klausimą. Tokiame lape, žinoma, galėtumėte pabraukti tai, kas svarbiausia, bet kažin ar jums pasiseks rasti vadovėlį, kuris nebūtų jau kažkieno subraukytas. Geriau rašykite savo ranka ir nepulkite įrodinėti, kad dabar ne viduramžiai, o jūs – ne vienuoliai perrašinėtojai. Jau dabar susitaikykite su tuo, kad gyvenime vis dėlto būna kvailų taisyklių.

• Nenusirašinėkite nuo vadovėlio sąžiningai, t. y. žodis į žodį, nes: a) viskam perrašyti gali neužtekti laiko; b) paskaus ranka; c) galite susilaukti ieškinio dėl plagiato (ypač tada, jei jūsų dėstytojas (mokytojas) yra to vadovėlio autorius). Nereikėtų nusirašinėti ir kas antro, kas trečio, kas ketvirto žodžio. Nusirašinėdami kas penktą, šeštą ar septintą žodį, rizikuojate skaičiuodami suklysti ir susipainioti.

• Susilaikykite nuo šaltinio, iš kurio pilate, citavimo – dėl dviejų akivaizdžių priežasčių: a) pacitavę netiksliai (netyčia praleidę žodį ar nurodę ne tą puslapį), galite būti apkaltinti akademinės etikos pažeidimu; b) pacitavę tiksliai ir pagal visus rašto darbų reikalavimus, rizikuojate išgarsėti kaip ypatingų mnemoninių sugebėjimų individas. Vargu ar reikia sakyti, kad ankstyva šlovė ir perdėtas dėmesys trukdo siekti aukštų akademinių rezultatų.

• Sužinoję vadovėlio puslapį (moksliukų visada atsiras), kuriame yra atsakymas į kontrolinio ar egzamino klausimą, niekada negriebkite ir nenusirašinėkite iš pirmos po ranka pasitaikiusios knygos, kadangi tai gali būti: a) kito dalyko (disciplinos) vadovėlis; b) reikiamo dalyko, bet aukštesnės ar žemesnės klasės (kurso) vadovėlis; c) išvis ne vadovėlis. Neradę reikiamo puslapio, užuot garsiai piktinęsi ir reikalavę savo teisių (į vadovėlius, nemokamą mokslą, patenkinamas nusirašinėjimo sąlygas), skirkite laiko susipažinti su knyga, t. y. atidžiai patyrinėkite jos viršelį.

• Niekada nepraraskite budrumo – nenusirašinėkite ne laiku ir ne vietoje, pavyzdžiui, diskotekoje, troleibuse, ledų kioske, duše, už automobilio vairo, mokytojui (dėstytojui) dar nepaskelbus egzamino (kontrolinio) klausimų, žinių patikrinimui jau pasibaigus ir pan. Įsidėkite į galvą: šiame pasaulyje, deja, vertinamos ne nuoširdžios pastangos ir geri norai, o tik sausi rezultatai ir formalus ritualų laikymasis.

Daugiau (tiesa, mokamų) patarimų rasite tinklalapyje www.nusirašinėk-korektiškai.eu

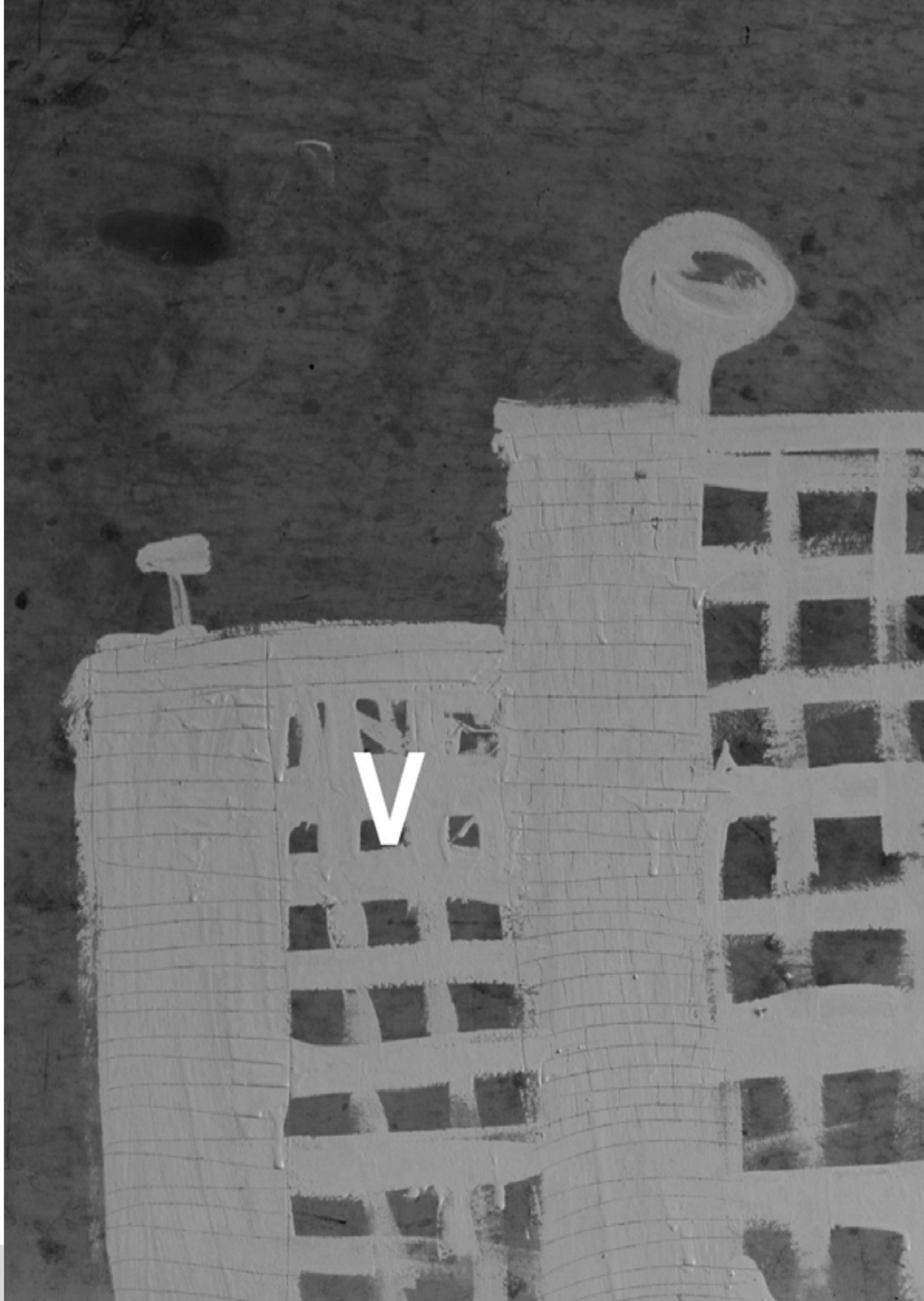

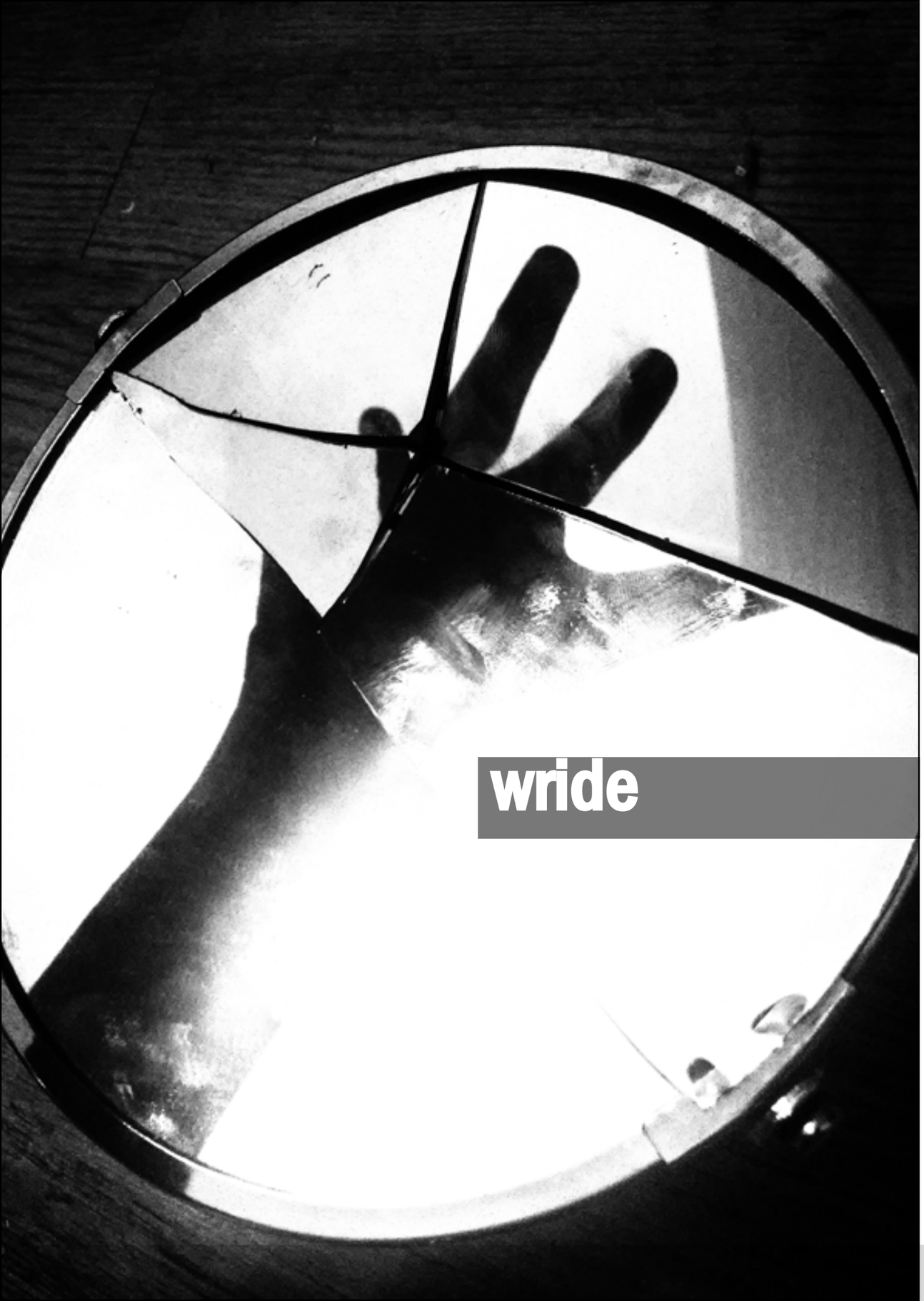

Kambario niekučiai sumėtyti į šonus, taip, kad per videokamerą matytųsi tik gražiai sutvarkyta jos lova. Ji išsitraukia iš savo tunelio cigaretę ir prisidega.

– Sveikas. Seniai... Seniai šnekėjomės.

– Taip, senokai, – pašnekovas kalba itin atsainiu tonu.

– Žinai... Aš ilgai svarsčiau. Visas šitas... *Long distance relationship*... Ne man.

– Ai nu, – atsainumas dingo, jis truputį susinervino. – O jei aš atvažiuočiau? Būtų *long dick stance relationship*. – Nevykusiai šypteli.

– Cha cha. Puikiai žaidi žodžiais. Ne. Aš rimtai. Ne man. Matomės tik kartą per mėnesį. Per paskutines tris valandas septynis kartus buvau tau neištikima.

– Tai čia tipo daug? – Jis atsainiai nusijuokia, atmesdamas plaukus atgal.

Ji padeda ragelį ir įjungia „do not disturb“ režimą. Kiek daug laiko praėjo. Ji rūkė jau trečią cigaretę. Pro langą ėmė skristi akmenys, apvynioti išplėštais sąsiuvinio lapais. Gerai, kad langą atidarė. Būtų išdaužę. Ji lėtai juos atvyniojo: ant kiekvieno tas pats užrašas: „CIRKO GYVŪNAI IŠSILAKSTĖ PO MIESTĄ, GELBĖKITE SAVO ŽMONAS IR VAIKUS!”. Visas tekstas juodas, o šauktukas raudonas. Ak, kaip gražu. „Gaila, kad aš nei žmonų, nei vaikų neturiu“, – pagalvoja. Tada apsivelka treningus (aišku, pamiršta užsidėti liemenėlę) ir greitai išbėga į gatvę.

Prie jos priskuodžia šimpanzės patinas:

– Privalote tučtuojau iš čia nešdintis, žiūrėkite! – parodo pirštu į po visą miestą bėgiojančius tigrus, liūtus, meškas ir panašius padarus.

– O jei nebėgsiu?

– Tada žūsite. Juk ten tigrai, liūtai, meškos ir panašūs padarai!

– Aš – būtajam laike. Aš jau žuvus.

– Taip, taip, žuvys, ir ne tik žuvys: tigrai, meškos...

– Pritrūkai kvapo?

– Taip.

– Žinai... – ji atsisega viršutinę treningo dalį. – Šis pasaulis skirtas tik mums.

Šimpanzės patinas čiumpa akmenį. Paima ant žemės numestą sąsiuvinį, išsiplėšia lapą ir užrašo: „CIRKO GYVŪNAI IŠSILAKSTĖ PO MIESTĄ, GELBĖKITE SAVO ŽMONAS IR VAIKUS!”. Tik šį kartą viską juodai. Tada apvynioja lapuku akmenį ir teškia jai į snukį.

Gražioj kraujo baloj maudėsi tigrai, liūtai, meškos ir panašūs padarai.

rašyk.lt